

**សាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទកសិកម្ម
មហាវិទ្យាល័យសេដ្ឋកិច្ចកសិកម្ម និងអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ**

**សេដ្ឋកិច្ចសង្គមជនបទ
RURAL SOCIO-ECONOMIC**

លោកស្រី ហ៊ុន សារីន

ឧបត្ថម្ភដោយ

២០២១

**សាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទកសិកម្ម
មហាវិទ្យាល័យសេដ្ឋកិច្ចកសិកម្ម និងអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ**

**សេដ្ឋកិច្ចសង្គមជនបទ
Rural Socio-Economic**

លោកស្រី ហ៊ុន សារីន

គណៈកម្មការបច្ចេកទេស

ចំណងជើងសៀវភៅ៖ សេដ្ឋកិច្ចសង្គមជនបទ

ល.រ	គោត្តនាម និងនាម	សមាសភាពគណៈកម្មការ	ហត្ថលេខា
១	លោក អេង លេង	ប្រធាន	
២	បណ្ឌិត ឆាយ គង្គា	អនុប្រធាន	
៣	បណ្ឌិត អ៊ុន ប៊ុនលាង	សមាជិក	

ក្សេមសិទ្ធ

© ឆ្នាំ ២០២១

ក្សេមសិទ្ធក្របយ៉ាង

គ្មានផ្នែកណាមួយនៃសៀវភៅនេះ អាចត្រូវបានចម្លង និងផលិតឡើងវិញ ដោយគ្មានការអនុញ្ញាតជាលាយលក្ខណ៍អក្សរពីអ្នកនិពន្ធ និងសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទកសិកម្ម។

បោះពុម្ពលើកទី១ ដោយមូលនិធិស្រាវជ្រាវ គំនិតច្នៃប្រឌិត និងនវានុវត្តន៍ (ស.គ.ន) នៃក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា នៅព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។

ទំនាក់ទំនងព័ត៌មាន:

អ្នកនិពន្ធ: លោកស្រី ហ៊ីង សាលីន

ទូរស័ព្ទ: (+៨៥៥) ៩៦ ៣៥៩ ៨៣៤០

អ៊ីម៉ែល: salin_hing@outlook.com

©. 2021, Hing Salin, all rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted by any process without the prior written permission from the author and the Royal University of Agriculture.

First Edition

Printed by the Research Creativity and Innovation Fund (RCI Fund) of Ministry of Education, Youth and Sport, the Kingdom of Cambodia

Enquiries about the book:

Author: Mrs. Hing Salin

Mobile phone: (+855) 96 359 8340

Email: salin_hing@outlook.com

មុព្វកថា

ដំណើរអភិវឌ្ឍន៍នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជានៅក្នុងយុគសម័យទំនើបនេះ ជាមេរៀនដ៏ជោគជ័យ បំផុតមួយ ដែលចាប់បួសគល់ចេញពីការបញ្ចប់របបប្រល័យពូជសាសន៍ ការបញ្ចប់សង្គ្រាម ការផ្សះផ្សាជាតិ ការកសាងមូលដ្ឋានរឹងមាំនៃសន្តិភាពនិងស្ថេរភាព និងការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច។ នៅក្រោយពេលដែលសន្តិភាព ត្រូវបានកើតឡើងដោយបរិបូណ៌នៅឆ្នាំ១៩៩៨ កម្ពុជាទទួលបានកំណើនសេដ្ឋកិច្ចខ្ពស់ គឺប្រមាណ៨% ក្នុង មួយឆ្នាំ។ លើសពីនេះទៀត អត្រានៃភាពក្រីក្រត្រូវបានកាត់បន្ថយពីប្រមាណ៥៣% នៅឆ្នាំ២០០៤ មកនៅទាបជាង១០% នៅឆ្នាំ២០១៩។ ដំណើរនៃការអភិវឌ្ឍជាតិជាសកម្មភាពដែលបន្តទៅមុខជាប់ ជានិច្ច ហើយគោលនយោបាយថ្មីៗដែលមានលក្ខណៈអន្តរវិស័យគ្របដណ្តប់ក៏កំពុងលេចរូបរាងឡើង ដើម្បីតម្រង់ទិសកម្ពុជាឆ្ពោះទៅកាន់ប្រទេសមានប្រាក់ចំណូលមធ្យមកម្រិតខ្ពស់នៅឆ្នាំ២០៣០ និង ឈានឡើងជាប្រទេសមានប្រាក់ចំណូលខ្ពស់ នៅឆ្នាំ២០៥០។ ការប្រែប្រួលឆាប់រហ័សនៃនិម្មាបនកម្ម ពិភពលោកនិងតំបន់ រួមទាំងទំនាក់ទំនងភូមិសាស្ត្រនយោបាយ បានផ្តល់កាលានុវត្តភាពសម្រាប់ ការអភិវឌ្ឍឧស្សាហកម្មនៅកម្ពុជា ដែលត្រូវបានរាជរដ្ឋាភិបាលចាត់ទុកជាមូលដ្ឋានគ្រឹះនៃកំណើន សេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា។ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបាន និងកំពុងបន្តពង្រឹងនិងអភិវឌ្ឍវិស័យអប់រំឆ្ពោះទៅរក ការស្រាវជ្រាវនិងនវានុវត្តន៍ ដើម្បីពង្រឹងសមត្ថភាពនិងជំនាញរបស់ធនធានមនុស្សនៅកម្ពុជា ឱ្យស្រប ទៅនឹងបរិបទថ្មីនៃការអភិវឌ្ឍ ជាពិសេសការពង្រឹងសហគ្រិនភាពក្នុងការរៀបចំម៉ូដែលធុរកិច្ចថ្មីៗ។ ដើម្បី ចាប់យកកាលានុវត្តភាពពីបដិវត្តន៍ឧស្សាហកម្មទី៤ និងសេដ្ឋកិច្ចឌីជីថលដែលកំពុងផុសផុលឡើង ប្រព័ន្ធអេកូឡូហ្សីដែលបង្កលក្ខណៈអំណោយផលដល់ការបង្កើតថ្មី នវានុវត្តន៍ ការស្រាវជ្រាវ និងអភិវឌ្ឍន៍ ត្រូវតែមានការកែលម្អ។

បណ្តាប្រទេសនៅទ្វីបអាស៊ីកំពុងនាំមុខក្នុងការវិនិយោគលើការស្រាវជ្រាវនិងអភិវឌ្ឍ ដោយមាន ភាគហ៊ុនប្រមាណ៤៤% នៃការវិនិយោគទាំងមូលរបស់ពិភពលោក។ ប្រទេសចិនកំពុងបន្តកសាង ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធនៃការវិនិយោគលើការស្រាវជ្រាវនិងអភិវឌ្ឍ ក៏ដូចជាសមត្ថភាពមនុស្ស។ ផ្ទុយទៅវិញ ប្រទេសនៅទ្វីបអាមេរិកខាងត្បូងនិងអាហ្វ្រិក កំពុងស្ថិតនៅឆ្ងាយពីការវិនិយោគនេះ ហើយជាលទ្ធផល ប្រទេសទាំងនោះក៏ពុំមានកំណើនសេដ្ឋកិច្ចគួរឱ្យកត់សម្គាល់ដែរ។ ទុនវិនិយោគសរុបលើការស្រាវជ្រាវ និងអភិវឌ្ឍរបស់ប្រទេសនៅទ្វីបអាមេរិកខាងត្បូងនិងអាហ្វ្រិក មានប្រមាណ៥%នៃការវិនិយោគទាំងមូល របស់ពិភពលោក ក្នុងពេលដែលតំបន់ទាំង២នេះមានប្រជាជនប្រមាណ២០%នៃប្រជាជនពិភពលោក។ ប្រទេសចំនួន៦ដែលមានលំដាប់ខ្ពស់ជាងគេនៅក្នុងការវិនិយោគលើការស្រាវជ្រាវនិងអភិវឌ្ឍ រួមមាន សហរដ្ឋអាមេរិក ចិន ជប៉ុន អាល្លឺម៉ង់ ឥណ្ឌា និងកូរ៉េខាងត្បូង ដែលស្មើនឹងប្រមាណ៧០%នៃទុនវិនិយោគ សរុបរបស់ពិភពលោក។

តើចំណេះដឹង ផលិតផល និងសេវាកម្មថ្មីៗទាំងនេះកើតឡើងពីអ្វី? ហើយកើតឡើងដោយ របៀបណា? ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាកំពុងតែកសាងមូលដ្ឋានសម្រាប់ការត្រៀមខ្លួនទទួល និងប្រកួត ប្រជែងក្នុងយុគសម័យបដិវត្តឧស្សាហកម្មទី៤ នៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ចដែលផ្អែកលើពុទ្ធិ ហើយដែលប្រការនេះ

ចាំបាច់តម្រូវឱ្យពលរដ្ឋកម្ពុជា ត្រូវក្លាយខ្លួនជាពលរដ្ឋឌីជីថល ពលរដ្ឋសកល និងពលរដ្ឋដែលប្រកបដោយការទទួលខុសត្រូវ ដែលមានសមត្ថភាពក្នុងការផលិត ចែកចាយ និងប្រើប្រាស់ពុទ្ធិដើម្បីទទួលបានមនុញ្ញផល និងរួមចំណែកក្នុងកំណើន។ ធនាគារពិភពលោកបានធ្វើការកត់សម្គាល់តាំងពីឆ្នាំ ២០០២ នូវបម្លាស់ប្តូរនៃមូលដ្ឋានសេដ្ឋកិច្ច ពីសេដ្ឋកិច្ចដែលពឹងផ្អែកលើកម្លាំងពលកម្ម និងធនធានអតិកម្ម (Labour and Resource Based Economy) ទៅកាន់សេដ្ឋកិច្ចដែលពឹងផ្អែកលើពុទ្ធិ (Knowledge Based-Economy) ដែលក្នុងន័យនេះ ពុទ្ធិគឺជាគន្លឹះនៃការអភិវឌ្ឍ។ អាស្រ័យហេតុនេះនៅលើគន្លងដែលកម្ពុជាកំពុងធ្វើដំណើរឆ្ពោះទៅកាន់សេដ្ឋកិច្ចឌីជីថល សង្គមកម្ពុជាត្រូវតែមានសមត្ថភាពក្នុងការផលិត ជ្រើសរើស បន្សុំ បង្កើតមុខរបរ និងប្រើប្រាស់ពុទ្ធិ ដើម្បីរក្សានិរន្តរភាពនៃកំណើន និងកែលម្អជីវភាពរស់នៅ។ សមត្ថភាពទាំងនេះ អាចកើតឡើងនៅពេលពលរដ្ឋកម្ពុជាមានឱកាសក្នុងការទទួលបានបទពិសោធន៍ពីការស្រាវជ្រាវ ការបណ្តុះគំនិតច្នៃប្រឌិត និងការស្វែងរកនវានុវត្តន៍។

កំណែទម្រង់វិស័យអប់រំ គឺជាការត្រួតត្រាយមាតិកាសម្រាប់ដំណើរឆ្ពោះទៅកាន់សង្គមប្រកបដោយពុទ្ធិ និងប្រជាពលរដ្ឋប្រកបដោយភាពរស់រវើក។ តាមរយៈមូលដ្ឋានអប់រំ សង្គមប្រកបដោយពុទ្ធិនឹងប្រមូលផ្តុំ បង្កើត និងចែករំលែក ទៅកាន់សមាជិកក្នុងសង្គមនូវសម្បទាអប់រំ ពិសេសគឺពុទ្ធិសម្បទាក្នុងបុព្វហេតុនៃមនុស្សជាតិនិងឧត្តមប្រយោជន៍នៃប្រទេស។ សង្គមប្រកបដោយពុទ្ធិ គឺពុំគ្រាន់តែជាសង្គមដែលសម្បូរព័ត៌មានប៉ុណ្ណោះទេ តែជាសង្គមដែលប្រជាពលរដ្ឋអាចធ្វើបរិវត្តកម្មព័ត៌មានទៅជាមូលធនប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព។ ការរីកចម្រើនទៅមុខដាច់ដាច់នៃបច្ចេកវិទ្យានិងតំណភ្ជាប់ បានពង្រីកព្រំដែននៃការចូលទៅកាន់ និងការទទួលបានព័ត៌មានជាសកល ហើយដែលក្នុងន័យនេះ ការអប់រំនឹងបន្តរីកចម្រើនទៅមុខនិងមានការផ្លាស់ប្តូរ។ សង្គមមួយដែលមានអំណាន និងរបាំបំប៉នរាល់ក្នុងខ្លួននៃជីវភាពប្រចាំថ្ងៃនៃប្រជាពលរដ្ឋ ពេលនោះបំណិននៃអំណាន និពន្ធ និងការគណនាលេខនព្វន្ត គឺជាចលករនៃការរៀនរបស់សិស្ស។ ធាតុដ៏ចម្បងមួយដែលស្ថិតនៅក្នុងការកសាងសង្គមដែលប្រកបដោយពុទ្ធិគឺសៀវភៅសិក្សា ហើយការរៀបរៀង និពន្ធ និងកែលម្អសៀវភៅសិក្សាជាប្រចាំ គឺជានវានុវត្តន៍នៃវិស័យអប់រំដែលនាំទៅរកការសិក្សាពេញមួយជីវិត ការអភិវឌ្ឍសម្បទាអប់រំ និងការចែករំលែកចំណេះដឹង។ មូលដ្ឋានអប់រំ ជាពិសេសគឺគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សាត្រូវមានតួនាទីដែលប្រកបដោយការឆ្លើយតប ចំពោះតម្រូវការខាងលើនេះ។ សាស្ត្រាចារ្យ អ្នកស្រាវជ្រាវ និងបុគ្គលិកអប់រំត្រូវបន្តសិក្សាជាប់ជានិច្ច តាមរយៈការរៀបរៀង និពន្ធ និងកែលម្អសៀវភៅសិក្សា ហើយដែលសៀវភៅសិក្សាទាំងនេះនឹងក្លាយជាស្ថាននៃទំនាក់ទំនងរវាងនវានុវត្តន៍នៃបច្ចេកវិទ្យា និងការរៀននិងបង្រៀននៅក្នុងថ្នាក់រៀន។

សង្គមដែលប្រកបពុទ្ធិ ក៏ជាសង្គមដែលបណ្តុះឱ្យមានចេនាសម្ព័ន្ធទន់នៃសេដ្ឋកិច្ចដែលពឹងផ្អែកលើពុទ្ធិដែរ។ ឧទាហរណ៍ជាក់ស្តែងនៃបែបផែននេះរួមមាន Silicon Valley នៃសហរដ្ឋអាមេរិក សួនឧស្សាហកម្មវិទ្យាសាស្ត្រអាកាសយានយន្តនិងយានយន្តនៅទីក្រុង Munich ប្រទេសអាល្លឺម៉ង់ តំបន់ជីវបច្ចេកវិទ្យានៅក្រុង Hyderabad ប្រទេសឥណ្ឌា តំបន់ផលិតគ្រឿងអេឡិចត្រូនិកនិងសារគមនាគមន៍ឌីជីថលនៅទីក្រុង Seoul ប្រទេសកូរ៉េខាងត្បូង ក៏ដូចជាសួនឧស្សាហកម្មថាមពល និងឥន្ធនគីមីសាស្ត្រនៃប្រទេសប្រេស៊ីល ហើយក៏នៅមានទីក្រុងនៃប្រទេសជាច្រើនទៀតនៅលើពិភពលោក។ លក្ខណៈសម្បត្តិ

នៃទីក្រុងទាំងនេះគឺការប្រើប្រាស់និន្នាការនៃការអភិវឌ្ឍដែលជំរុញ និងតម្រង់ទិសដោយចំណេះដឹង ហើយដែលចំណេះដឹងទាំងនោះកើតចេញជាជំហានពីការវិនិយោគទៅលើគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សា ស្ថាប័ន ស្រាវជ្រាវ មជ្ឈមណ្ឌលឧត្តមភាពនៃជំនាញជាន់ខ្ពស់ ការប្រកួតប្រជែងដោយគុណាធិបតេយ្យ និង ជាពិសេសគឺការបណ្តុះវប្បធម៌អំណាននិងនិពន្ធសៀវភៅ។ ល្បឿននៃការរីកចម្រើនផ្នែកពុទ្ធិ និងបច្ចេកវិទ្យា កំពុងមានសន្ទុះលឿនជាងអ្វីដែលសិស្ស និងនិស្សិតអាចទទួលបានពីគ្រូនៅគ្រឹះស្ថានសិក្សា ដែលធ្វើឱ្យ គោលដៅនៃការអប់រំនៅពេលបច្ចុប្បន្ននេះ មានការប្រឈមខ្លាំងជាងពេលណាទាំងអស់។ ឧទាហរណ៍ ក្នុងមួយឆ្នាំ មានសៀវភៅជាង២,២លានចំណងជើង ត្រូវបានសរសេរនិងបោះពុម្ព ដែលក្នុងនោះ ប្រទេសចិនមាន៤៤០ពាន់ ចំណែកឯសហរដ្ឋអាមេរិកមាន៣០៥ពាន់ និងប្រទេសរុស្ស៊ីមាន១២០ពាន់ ចំណងជើង។

ខណៈពេលដែលបច្ចេកវិទ្យាកំពុងរីកចម្រើនជារៀងរាល់ថ្ងៃ មធ្យោបាយសម្រាប់អំណានក៏មាន ច្រើនជម្រើសសម្រាប់សិស្ស-និស្សិត និងសាធារណៈជន រួមមានការអានសៀវភៅ ការអានលើឧបករណ៍ អេឡិចត្រូនិក ការអានដោយប្រើទូរសព្ទវីដេអូ និងការអានលើកុំព្យូទ័រ ដែលសុទ្ធសឹងជាមធ្យោបាយ សំខាន់ៗដែលនាំអ្នកអានទាំងឡាយឱ្យសម្រេចគោលបំណងអានរបស់ខ្លួន។ ម្យ៉ាងវិញទៀត អំណាន ដោយប្រើមធ្យោបាយបច្ចេកវិទ្យាទំនើប ចំណាយពេលតិច ងាយស្រួលអាន និងជួយដល់បរិស្ថាន មួយកម្រិតទៀត។ នាពេលបច្ចុប្បន្ន សិស្ស-និស្សិត និងសាធារណៈជនកម្ពុជាដែលស្រឡាញ់អំណាន កំពុងតែប្រើប្រាស់មធ្យោបាយអំណានទាំងនេះ។ បើយើងក្រឡេកមើលទៅប្រទេសជប៉ុនលឿន ទោះបីជា បច្ចេកវិទ្យារីកចម្រើនខ្លាំងយ៉ាងណា អំណានតាមរយៈសៀវភៅនៅតែមានសន្ទុះដដែល។ ម្យ៉ាងវិញទៀត បច្ចេកវិទ្យាអានបែបទំនើបតាមរយៈឧបករណ៍ទំនើប អាស្រ័យលើលទ្ធភាពនៃធនធានអប់រំឌីជីថល និង មាតិកាឌីជីថលគ្រប់គ្រាន់ដែលបានផលិត និងបង្ហាត់ចែកចាយសម្រាប់អំណាន។

ក្នុងបរិបទកម្ពុជា ជាពិសេសក្នុងបរិការណ៍នៃការផ្ទុះរីករាលដាលនៃជំងឺកូវីដ-១៩ ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា បានជំរុញឱ្យមានបរិវត្តកម្មឌីជីថលនៅក្នុងអេកូស៊ីស្តែមនៃការអប់រំ ជាពិសេសការអប់រំ តាមប្រព័ន្ធអេឡិចត្រូនិកនិងការអប់រំពិចម្រាយ ដើម្បីលើកកម្ពស់អំណាន តាមរយៈការផលិតមាតិកា ឌីជីថលដែលមានភាពចម្រុះ ការកសាងសមត្ថភាពផ្នែកតំណភ្ជាប់និងវេទិកាឌីជីថល ការពង្រីកវិសាលភាព នៃមជ្ឈមណ្ឌលទិន្នន័យ និងការលើកកម្ពស់គុណភាពនៃការផលិតធនធានអប់រំឌីជីថល គួបផ្សំជាមួយ ការចែកសន្លឹកកិច្ចការឱ្យសិស្សយកទៅរៀននៅផ្ទះ និងការចុះទៅជួបជាមួយសិស្សជាបណ្តុំនៅតាម សហគមន៍។ ក្នុងន័យលើកកម្ពស់អំណាន និងភាពសម្បូរបែបនៃធនធានសៀវភៅសិក្សា ឱ្យកាន់តែ មានប្រសិទ្ធភាពនិងភាពសក្តិសិទ្ធិ និងផ្តល់ឱកាសអំណានកាន់តែច្រើនថែមទៀតដល់សិស្សានុសិស្ស និស្សិត និងសាធារណៈជន ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡាលើកទឹកចិត្តនូវចំណុចមួយចំនួនដូចខាង ក្រោម៖

១. សាស្ត្រាចារ្យ អ្នកស្រាវជ្រាវ និងបុគ្គលិកអប់រំ សូមបន្តនិងបង្កើនការបោះពុម្ពស្នាដៃបន្ថែម ទៀត ដើម្បីធ្វើឱ្យធនធានសម្រាប់អំណានកាន់តែសម្បូរបែប ជាពិសេសធនធានអំណានជា ខេមរភាសា

២. គ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សា សូមផ្តល់លទ្ធភាពគ្រប់បែបយ៉ាង ដើម្បីឱ្យបុគ្គលិកអប់រំគ្រប់លំដាប់ថ្នាក់ និងនិស្សិតគ្រប់កម្រិតសិក្សាអាចចូលរួមអាន និងសិក្សាស្រាវជ្រាវតាមគ្រប់លទ្ធភាពជាមួយធនធានអំណាន ជាពិសេសការរៀបចំឱ្យមានពេលវេលាសម្រាប់សហសិក្សា និងអំណានក្នុងបណ្ណាល័យ
៣. សាស្ត្រាចារ្យតាមមុខវិជ្ជា និងអ្នកស្រាវជ្រាវតាមជំនាញឬវិស័យ ត្រូវរៀបចំដំណើរការរៀនបង្រៀន និងស្រាវជ្រាវដែលមានដាក់បញ្ចូលកិច្ចការស្វ័យសិក្សា សហសិក្សា ឬការស្រាវជ្រាវបណ្ណាល័យដែលតម្រូវឱ្យនិស្សិត ត្រូវអាននិងស្រាវជ្រាវជាមួយធនធានអំណាន
៤. គ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សា និងមជ្ឈមណ្ឌលស្រាវជ្រាវ ត្រូវខិតខំឱ្យអស់លទ្ធភាពក្នុងការបង្កើតបណ្ណាល័យ មជ្ឈមណ្ឌលរក្សាឯកសារ ឬមជ្ឈមណ្ឌលអប់រំឌីជីថលជាដើម ដើម្បីឱ្យបុគ្គលិកអប់រំគ្រប់លំដាប់ថ្នាក់និងនិស្សិតគ្រប់កម្រិតសិក្សាអាចទទួលបាន និងស្វែងរកប្រភពសម្រាប់អំណានកាន់តែសម្បូរបែប និងមានភាពបត់បែន ឆ្លើយតបតាមតម្រូវការអ្នកអាន
៥. និស្សិតគ្រប់កម្រិតសិក្សាត្រូវខិតខំនិងចំណាយពេលវេលាដើម្បីអាន និងចាត់ទុកវប្បធម៌និងអកប្បកិរិយាអំណានជាផ្នែកមួយ នៃពេលវេលានិងភាពស៊ីវិល័យនៃជីវិតប្រចាំថ្ងៃ
៦. បងប្អូនជនរួមជាតិ ដែលជាមាតាបិតា ឬអ្នកអាណាព្យាបាល សូមជួយជំរុញនិងបង្កលក្ខណៈកាន់តែច្រើនថែមទៀត ជាពិសេសការលែងលក់ចំណាយនៅក្នុងគ្រួសារសម្រាប់ការទិញសម្ភារៈសិក្សា សៀវភៅអាន និងឧបករណ៍សម្រាប់អំណានដល់កូនៗ ដែលចាត់ទុកជាការវិនិយោគមួយដ៏សំខាន់ សម្រាប់ បង្កើនចំណេះដឹង និងអនាគតរបស់ពួកគេ។

ដោយមានការគាំទ្រពីក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ នៅឆ្នាំ២០២០ ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា បានបង្កើតមូលនិធិស្រាវជ្រាវ គំនិតច្នៃប្រឌិត និងនវានុវត្តន៍ ដែលហៅកាត់ថា “មូលនិធិ ស.គ.ន.” និងហៅជាភាសាអង់គ្លេសថា The Research Creativity and Innovation Fund ដែលហៅកាត់ជាភាសាអង់គ្លេសថា “RCI Fund”។ គោលដៅចម្បងនៃមូលនិធិនេះ គឺរួមចំណែកលើកកម្ពស់វប្បធម៌នៃការស្រាវជ្រាវ បំផុសគំនិតច្នៃប្រឌិត និងជំរុញការធ្វើនវានុវត្តន៍ ដើម្បីជាប្រយោជន៍ដល់វិស័យអប់រំ យុវជន និងកីឡា ដែលឆ្លើយតបទៅនឹងទីផ្សារពលកម្ម និងសាកលភាវូបនីយកម្ម។ មូលនិធិ ស.គ.ន. បានសម្រេចកំណត់ប្រធានបទ ជាអាទិភាពសម្រាប់ការគាំទ្រដោយមូលនិធិចំនួន៣ រួមមានឌីជីថលនីយកម្មសម្រាប់បដិវត្តឧស្សាហកម្ម៤.០ (Digitalization for IR.4.0) ការស្រាវជ្រាវអនុវត្តលើវិស័យកសិកម្ម (Applied Agricultural Research) និងការស្រាវជ្រាវគរុកោសល្យសតវត្សទី២១ (21st Century Pedagogy Research) ។

ដោយមានការធ្វើអាទិភាពរូបនីយកម្មទៅលើទិសដៅ នៃការប្រើប្រាស់ថវិកាមូលនិធិសម្រាប់ឆ្នាំ២០២០ ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ និងក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា បានផ្តល់ការគាំទ្រដល់ការរៀបរៀង និងនិពន្ធ និងកែលម្អ សៀវភៅសិក្សា (Text book) ដែលនឹងត្រូវប្រើប្រាស់នៅកម្រិតឧត្តមសិក្សា។ គោលបំណងនៃការរៀបរៀង និងនិពន្ធ និងកែលម្អ សៀវភៅសិក្សានៅកម្រិតឧត្តមសិក្សា គឺដើម្បីបង្កើនបរិមាណ លើកកម្ពស់គុណភាព និងពង្រីកសមធម៌នៃធនធានសិក្សាជាខេមរភាសា ជូនដល់និស្សិត

ដែលកំពុងបន្តការសិក្សា និងត្រៀមខ្លួនធ្វើការស្រាវជ្រាវនៅកម្រិតឧត្តមសិក្សា។ លើសពីនេះទៀត ការរៀបរៀង និពន្ធ និងកែលម្អសៀវភៅសិក្សានៅកម្រិតឧត្តមសិក្សា មានគោលដៅដូចខាងក្រោម ៖

១. ឆ្លើយតបជាបន្ទាន់ចំពោះការខ្វះខាតធនធានសិក្សា ដែលជាតម្រូវការសិក្សារបស់និស្សិត នៅកម្រិតឧត្តមសិក្សា
២. លើកកម្ពស់ទំនើបភាវូបនីយកម្ម និងឧត្តមានុវត្តន៍នៃការរៀននិងបង្រៀន និងការស្រាវជ្រាវ នៅលើមុខវិជ្ជា កម្មវិធីសិក្សា ឬមុខជំនាញជាក់លាក់
៣. បង្កើនភាពស៊ីជម្រៅក្នុងការកសាងវិជ្ជាជីវៈនិងបទពិសោធន៍សម្រាប់ឋានៈសាស្ត្រាចារ្យ និង អ្នកស្រាវជ្រាវ
៤. រួមចំណែកដល់ការកសាងភាពជាសហគមន៍វិជ្ជាជីវៈ ការចែករំលែកបទពិសោធន៍ និងវប្បធម៌ នៃការរៀបរៀង និពន្ធ និងកែលម្អសៀវភៅសិក្សានៅកម្រិតឧត្តមសិក្សា។

ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា បានវាយតម្លៃខ្ពស់ចំពោះការបោះជំហានប្រកបដោយមនសិការ វិជ្ជាជីវៈនៃគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សា និងបុគ្គលិកអប់រំទាំងអស់ ក្នុងការរៀបចំ រៀបរៀង និពន្ធ និងកែលម្អ សៀវភៅសិក្សា ដើម្បីបង្កើនបរិមាណ លើកកម្ពស់គុណភាព និងពង្រឹងសមធម៌នៃធនធានសិក្សាជា ខេមរភាសា ជូននិស្សិតដែលកំពុងបន្តការសិក្សា និងត្រៀមខ្លួនធ្វើការស្រាវជ្រាវនៅកម្រិតឧត្តមសិក្សា។ សៀវភៅសិក្សាជាផ្នែកមួយនៃការទទួលស្គាល់គុណភាពអប់រំនៃគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សា និងជាធនធាន សិក្សាដែលជាមូលដ្ឋានមួយដ៏សំខាន់ ក្នុងការគាំទ្រដល់ការបង្រៀន និងរៀន ហើយត្រូវមានបរិមាណ គ្រប់គ្រាន់ ឆ្លើយតបទៅនឹងកម្មវិធីអប់រំ និងតម្រូវការសិក្សាស្រាវជ្រាវ។ ជាគោលការណ៍ គ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សា ទាំងអស់ ត្រូវមានសៀវភៅសិក្សាដែលប្រើជាគោលសម្រាប់មុខវិជ្ជានីមួយៗ។ ចំនួនសៀវភៅសិក្សាដែល គ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ការស្រាវជ្រាវ និងការសិក្សារបស់និស្សិត ត្រូវមានយ៉ាងតិចមួយចំណងជើងក្នុង មួយមុខវិជ្ជា ហើយត្រូវតម្កល់យ៉ាងតិច២ច្បាប់នៅក្នុងបណ្ណាល័យ ឬអាចរកបានតាមប្រព័ន្ធអេឡិចត្រូនិក។ ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា លើកទឹកចិត្តបន្ថែមទៀតជូនដល់គ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សារដ្ឋ និងឯកជន ដែលបានស្នើសុំថវិកាមូលនិធិ ស.គ.ន រួច សូមចូលរួមបន្ថែមទៀតដើម្បីបង្កើនចំនួនចំណងជើងសៀវភៅ។ ចំណែកគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សារដ្ឋ និងឯកជនដែលពុំទាន់បានដាក់ពាក្យស្នើសុំថវិកាមូលនិធិ ដើម្បី រៀបរៀង និពន្ធ និងកែលម្អ សៀវភៅសិក្សានៅកម្រិតឧត្តមសិក្សា សូមរស្សាន់ចូលរួមដើម្បីជា គុណប្រយោជន៍ដល់តម្រូវការដ៏ទទួចនិងថ្លៃថ្លានៃនិស្សិតកម្ពុជាក្នុងការសិក្សា និងស្រាវជ្រាវនៅកម្រិត ឧត្តមសិក្សា។

សេចក្តីបញ្ជាក់
នៃមូលនិធិស្រាវជ្រាវ គំនិតច្នៃប្រឌិត និងនវានុវត្តន៍

សៀវភៅសិក្សានេះជាលទ្ធផលនៃការស្នើសុំអនុវត្តថវិកាមូលនិធិស្រាវជ្រាវ គំនិតច្នៃប្រឌិត និងនវានុវត្តន៍ ក្នុងគម្រោងរៀបរៀង និងនិងកែលម្អសៀវភៅសិក្សា ដែលនឹងត្រូវប្រើប្រាស់នៅកម្រិតឧត្តមសិក្សា។ សៀវភៅសិក្សានេះ ត្រូវបានរៀបរៀង និងនិង ឬកែលម្អដោយមានការធានាអះអាងថាជាស្នាដៃរបស់អ្នកនិពន្ធផ្ទាល់ និងបានឆ្លងកាត់ត្រួតពិនិត្យ ផ្តល់យោបល់ និងវាយតម្លៃដោយក្រុមប្រឹក្សាអប់រំក្រុមប្រឹក្សាស្រាវជ្រាវ ឬក្រុមប្រឹក្សាដែលមានតម្លៃស្មើនៃគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សា និងតាមរយៈកិច្ចសន្យាដែលបានធ្វើឡើង និងដែលបានតម្កល់ទុកនៅមូលនិធិស្រាវជ្រាវ គំនិតច្នៃប្រឌិត និងនវានុវត្តន៍។ រាល់ខ្លឹមសារ ការបកស្រាយ ឬរូបភាព ដែលមាននៅក្នុងសៀវភៅនេះ គឺជាជំហរនិងទស្សនៈផ្ទាល់របស់អ្នកនិពន្ធ ហើយពុំឆ្លុះបញ្ចាំង ឬជាតំណាងដល់មូលនិធិស្រាវជ្រាវ គំនិតច្នៃប្រឌិត និងនវានុវត្តន៍ នៃក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡាឡើយ។

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ

សូមថ្លែងអំណរគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅចំពោះឯកឧត្តមសាស្ត្រាចារ្យបណ្ឌិត ង៉ោ ប៊ុនថាន សាកលវិទ្យាធិការនៃសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទកសិកម្ម ក៏ដូចជាមហាវិទ្យាល័យសេដ្ឋកិច្ចកសិកម្ម និង អភិវឌ្ឍន៍បទនៃសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទកសិកម្មដែលបានផ្តល់ការអនុញ្ញាត និងលើកទឹកចិត្តនៅក្នុង ការរៀបចំសរសេរសៀវភៅមួយក្បាលនេះ ដើម្បីចែករំលែកចំណេះដឹងខ្លះៗដល់សិស្ស និស្សិត និងមិត្ត អ្នកអានទាំងអស់ដើម្បីជាស្វ័យសិក្សា ស្វែងយល់ពីចំណេះដឹងដែលទាក់ទងនឹងសេដ្ឋកិច្ច ក្នុងប្រទេស កម្ពុជាយើង។

សូមថ្លែងអំណរគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅចំពោះ មូលនិធិស្រាវជ្រាវ គំនិតច្នៃប្រឌិត និងនវានុវត្តន៍ នៃក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា ដែលបានគាំទ្រថវិការដ្ឋបាលជ្រោមជ្រែងនៅក្នុងការរៀបចំបង្កើត ក៏ ដូចជាការបោះពុម្ពឡើងជាសៀវភៅមួយក្បាលនេះ។

សូមថ្លែងអំណរគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅចំពោះ ឯកឧត្តម សាន វឌ្ឍនា អនុរដ្ឋលេខាធិការនៃ ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា ដែលបានផ្តួចផ្តើមនៅក្នុងការលើកទឹកចិត្ត និងធ្វើឱ្យបញ្ហាវន្តខ្មែរជាច្រើន អ្នកមានឱកាសបញ្ចេញស្នាដៃនៅក្នុងការបោះពុម្ពសៀវភៅជាខេមរភាសាសម្រាប់និស្សិតបញ្ញវន្ត ក៏ដូច ជាភាគីពាក់ព័ន្ធនានាអាចយកទៅធ្វើការសិក្សាស្រាវជ្រាវប្រកបដោយភាពងាយស្រួល។

អារម្ភកថា

សៀវភៅសេដ្ឋកិច្ចសង្គមជនបទនៅប្រទេសកម្ពុជា ដែលបានរៀបរៀងក្នុងសៀវភៅនេះ គឺជា ការសិក្សា និងស្រាវជ្រាវពីប្រភពឯកសារផ្សេងៗដែលដកស្រង់ចេញពីអ៊ីនធើណែត Website ជាភាសា អង់គ្លេសជាដើម។ គោលបំណងនៃសៀវភៅនេះគឺដើម្បី៖

- (១) កំណត់រចនាសម្ព័ន្ធមូលដ្ឋាននៃសេដ្ឋកិច្ចជនបទ និងការវិវត្តរបស់វាទៅនឹងមជ្ឈមណ្ឌល ទីក្រុង និងទីប្រជុំជន
- (២) កំណត់ពីការរីកបន្តនៃរចនាសម្ព័ន្ធ និងស្ថាប័នដែលមានគោលបំណងជំរុញការអភិវឌ្ឍ ជនបទ និងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រនិងប្រាក់ចំណូល វិសមភាពនិង
- (៣) ដើម្បីពង្រឹងការរៀបចំអភិបាលកិច្ច និងដំណើរការស្ថាប័ន ក្នុងការគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុសា ធារណៈ (PFM) ដើម្បីរួមចំណែកកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ។

ក្នុងសៀវភៅនេះ ខ្ញុំបានព្យាយាមកែសម្រួល ឃ្លាប្រយោគ ដោយធ្វើអោយ អ្នកអានមានភាព ងាយស្រួល។ តែទោះបីជា ខ្ញុំខំកែសម្រួល និងត្រួតពិនិត្យឡើងវិញជាច្រើនសារយ៉ាងណា ក៏សៀវភៅ នេះនៅតែអាចមានចន្លោះខ្វះខាតជាក់ជាមិនខាន។ ខ្ញុំរីករាយនៅការស្ថាបនា ការកែតម្រូវផ្សេងៗ ពី ប្រិយមិត្តអ្នកអាន ហើយក៏សូមអភ័យទោសនូវកំហុសឆ្គង ដែលកើតមានជាយថាហេតុនៅក្នុង សៀវភៅ មិនថា ជាខ្លឹមសារ ឬអក្ខរាវិរុទ្ធ។ ជាចុងក្រោយ ខ្ញុំសូមថ្លែងអំណរគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅដល់ អ្នករាល់គ្នា នាងខ្ញុំសប្បាយចិត្ត ទទួលយកយោបល់ ហើយប្រមូលយកជាគំនិតបន្ថែម ពីអស់លោកអ្នក និង មិត្តអ្នកអានទាំងអស់។ ដោយក្តីគោរពពីនាងខ្ញុំ ហ៊ឺង សាលីន។

ថ្ងៃ ខែ..... ឆ្នាំ..... ព.ស

រាជធានីភ្នំពេញ ថ្ងៃទី..... ខែ..... គ.ស ២០២១

អ្នកនិពន្ធ

លោកស្រី ហ៊ឺង សាលីន

អ្នកវិពន្ធ

នាម និងគោត្តនាម	៖ លោកស្រី ហ៊ឺង សាលីន
អាស័យដ្ឋាន	៖ ភូមិខ្វា សង្កាត់ដង្កោ ខណ្ឌដង្កោ ភ្នំពេញ
ស្ថាប័នការងារ	៖ សាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទកសិកម្ម
ឯកទេស ឬមុខជំនាញ	៖ សេដ្ឋកិច្ចកសិកម្ម និងអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ
ប្រវត្តិការសិក្សា	៖ អនុបណ្ឌិតផ្នែក សេដ្ឋកិច្ចកសិកម្ម និងអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ
បទពិសោធន៍ការងារ	៖ គ្រូបង្រៀននៃសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទកសិកម្ម ១៩៩៨-បច្ចុប្បន្ន

មាតិកា

បុព្វកថា និងសេចក្តីបញ្ជាក់នៃមូលនិធិ

ទំព័រ

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ	i
អារម្ភកថា	ii
មាតិកា	iii

មេរៀនទី ១ គោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ

១.១ ស្ថានភាពទូទៅ.....	១
១.២ យុទ្ធសាស្ត្រកសិកម្ម និងទឹក.....	៥
១.៣ ក្របខ័ណ្ឌយុទ្ធសាស្ត្រសម្រាប់វិមជ្ឈការ និងវិសហមជ្ឈការ	៧
១.៤ គោលនយោបាយសេវាកម្មសង្គម	១១

មេរៀនទី ២ ការរឹតបន្តិចលើការអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ

មេរៀនទី ៣ ការវិវត្តន៍សេដ្ឋកិច្ចនៃប្រទេសកម្ពុជា

មេរៀនទី ៤ ការអនុវត្តវិស័យកសិកម្ម និងជនបទ

៤.១ និន្នាការភាពក្រីក្រ និងវិសមភាព	២៦
៤.២ និន្នាការកំណើន ក្នុងវិស័យជនបទ	២៩
៤.៣ ប្រភពនៃកំណើនសេដ្ឋកិច្ចជនបទ.....	៤៣
៤.៣.១ ការលូតលាស់លើដីក្រោមផលិតកម្ម	៤៤
៤.៣.២ ការកើនឡើងនៃកម្លាំងពលកម្មជនបទ	៤៦
៤.៣.៣ ការបង្កើនផលិតភាព.....	៤៧
៤.៤.៤ ការវិនិយោគឯកជន និងសាធារណៈក្នុងការអភិវឌ្ឍ	៥១
៤.៤ វិស័យហិរញ្ញវត្ថុ.....	៦០

មេរៀនទី ៥ ការត្រួតពិនិត្យចំណាយសាធារណៈ

៥.១ បរិស្ថានម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ចសរុប	៧៤
៥.២ ការចំណាយសាធារណៈលើការអភិវឌ្ឍជនបទ.....	៧៦
៥.២.១ ការចំណាយពន្ធ	៨៨
៥.២.២ ការចំណាយសាធារណៈ ជាមួយយុទ្ធសាស្ត្រជាតិស្ថិតស្ថេរ.....	៩០
៥.២.៣ ជម្រើសគោលនយោបាយចំណាយសាធារណៈ.....	៩២

មេរៀនទី ៦ អភិបាលកិច្ច ការប្រកួតប្រជែង និង កិច្ចការស្ថាប័ន ក្នុងការអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ

៦.១ បញ្ហាអភិបាលកិច្ច.....	៩៥
៦.២ បរិយាកាស និងលទ្ធភាពប្រកួតប្រជែងនៃអាជីវកម្ម.....	៩៧
៦.៣ បញ្ហាគោលនយោបាយ និងស្ថាប័ន	១០០
៦.៣.១ វិស័យកសិកម្ម.....	១០៥
៦.៣.២ ការវិភាគចនាសម្ព័ន្ធស្ថាប័ន និងអង្គការរបស់ ក្រសួងកសិកម្មរុក្ខាប្រមាញ់ និង នេសាទ	១០៦
៦.៣.៣ វិស័យទឹក	១១០
៦.៣.៤ ការវិភាគចនាសម្ព័ន្ធស្ថាប័ន របស់ក្រសួងធនធានទឹក និងឧតុនិយម	១១១
៦.៣.៥ វិស័យហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធជនបទ	១១៤
៦.៣.៦ កិច្ចការស្ថាប័នជាមួយអង្គការកសិករ.....	១១៥
៦.៣.៧ សកម្មភាពផែនការ និងថវិកា និងការគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុ និងប្រព័ន្ធ	១១៧
៦.៣.៨ ប្រាក់បន្ថែម និង ប្រាក់ឧបត្ថម្ភ	១១៩

**មេរៀនទី ៧ ការវិភាគមូលហេតុ និងផលសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍជនបទ និងការគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុ
សាធារណៈក្នុងវិស័យនេះ**

៧.១ បញ្ហាសំខាន់ៗ និងការកំណត់អត្តសញ្ញាណបញ្ហាស្នូល	១២១
៧.១.១ បញ្ហាស្នូល.....	១២២
៧.១.២ ផលប៉ះពាល់នៃបញ្ហាស្នូល.....	១២២

៧.១.៣ ប្រែក្លាយបញ្ហាទៅជាជំនឿស្រាយ៖ គោលបំណង និងលទ្ធផលវិស័យដែលបានកែលម្អ ១២៣

៧.២ ការពង្រឹងវិស័យកសិកម្ម និងវិស័យទឹក៖ សមាសធាតុកម្មវិធី និងក្របខ័ណ្ឌទូទៅ.....១២៤

បញ្ជាក់យសស្រុក

បញ្ជីពាក្យសរសេរកាត់

ពាក្យសរសេរកាត់

ការពន្យល់

ADB	៖	Asian Development Bank
CAAEP	៖	Cambodia–Australia Agricultural Extension Project CDC
CSES	៖	Cambodia Socio-Economic Survey CSF
EIC	៖	Economic Institute of Cambodia
FDI	៖	foreign direct investment
FWUC	៖	farmer water user community GDP
IFC	៖	International Finance Corporation
IMF	៖	International Monetary Fund
MEF	៖	Ministry of Economy and Finance
MOWRAM	៖	Ministry of Water Resources and Meteorology MRD
NGO	៖	nongovernment organization
NIS	៖	National Institute of Statistics
NRDP	៖	Northwest Rural Development Program
PFM	៖	public financial management
PFMRP	៖	Public Financial Management Reform Program PRC
RGC	៖	Royal Government of Cambodia SEDP
TWGAW	៖	Technical Working Group on Agriculture and Water

មេរៀនទី ១

គោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ

១.១ ស្ថានភាពទូទៅ

ការអភិវឌ្ឍជនបទ គឺជាបញ្ហាចំបងដែលគ្របដណ្តប់លើ សុខភាព ការអប់រំ កសិកម្ម ទឹក និង អនាម័យ។ វាជាចំណុចកណ្តាល នៃការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រដោយសារប្រជាជនកម្ពុជា ៨៥% រស់នៅ តំបន់ជនបទដែលមានអត្រាភាពក្រីក្រខ្ពស់។ រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានប្រកាន់យកវិធីសាស្ត្រចម្រុះ ដើម្បី ជំរុញការអភិវឌ្ឍជនបទ និងផ្តល់អំណាចដល់សហគមន៍មូលដ្ឋានក្នុងការរៀបចំផែនការ និងគ្រប់គ្រង ការអភិវឌ្ឍ របស់ពួកគេ។ វិមជ្ឈការ និងវិសហមជ្ឈការនៃការផ្តល់សេវាសាធារណៈ ការគាំទ្រចំពោះកម្ម វិធីដែលមានការចូលរួមវិមជ្ឈការ និងតំបន់ និងការផ្តល់ឥណទានដល់គ្រួសារ និងអាជីវកម្មខ្នាតតូច គឺ ជាផ្នែកមួយនៃវិធីសាស្ត្រនេះ។

មានការឯកភាពយ៉ាងទូលំទូលាយ នៅក្នុងរដ្ឋាភិបាលសង្គមស៊ីវិល និងដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ដែលជា ម៉ាស៊ីននៃការរីកចម្រើនដែលជំរុញ ឱ្យមានការកែលម្អតាំងពីដើមទសវត្សរ៍ឆ្នាំ ១៩៩០ (ឧទាហរណ៍ ក្នុងវិស័យ កាត់ដេរ ទេសចរណ៍ និងសំណង់) ចាំបាច់ត្រូវបំពេញបន្ថែម ជាមួយប្រភពនៃកំណើនផ្សេង ទៀត ជនបទច្រើនមានមូលដ្ឋានទូលំទូលាយ និងគាំទ្រជនក្រីក្រ។

ការបង្កើនល្បឿននៃការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រនឹងតម្រូវឱ្យមាន៖

- (១) ធានាសិទ្ធិកាន់កាប់ដីឯកជនជាពិសេសសម្រាប់ម្ចាស់តូចតាច
- (២) ការសង្កត់ធ្ងន់លើវិស័យកសិកម្មខ្នាតតូចសម្រាប់កំណើន និងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ
- (៣) លទ្ធភាពទទួលបាន ធនធានទ្រព្យសម្បត្តិរួម (ឧទាហរណ៍ទឹក និងព្រៃឈើ) ដោយស្មើ ភាព ជាប្រភពសំខាន់នៃប្រាក់ចំណូល និងសន្តិសុខសម្រាប់ជនក្រីក្រ នៅជនបទ។
- (៤) បង្កើនការវិនិយោគលើហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធបង្កើនផលិតភាព និង
- (៥) ធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវការអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្ស និងមូលធនមនុស្ស សម្រេចបានតាម រយៈការផ្តល់សេវាក្រីក្រក្នុងវិស័យអប់រំនិងសុខភាព។

ការពិនិត្យឡើងវិញលើ ផែនការអភិវឌ្ឍរបស់រដ្ឋាភិបាល បង្ហាញពីវិធីសាស្ត្រស្របគ្នា ចំពោះការ អភិវឌ្ឍ និងកំណើនសេដ្ឋកិច្ច តាមបណ្តាប្រទេសអាស៊ីអាគ្នេយ៍ ដទៃទៀតតាមរយៈកំណែទម្រង់រូបិយ វត្ថុនិងសារពើពន្ធសម្រាប់ស្តារ និងរក្សាស្ថិរភាពម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច។ កំណែទម្រង់ពាណិជ្ជកម្មឧស្សាហកម្ម និងហិរញ្ញវត្ថុដើម្បីបង្កើនប្រសិទ្ធភាពសេដ្ឋកិច្ច និងការប្រកួតប្រជែង។ កំណែទម្រង់អភិបាលកិច្ច និង វិមជ្ឈការសម្រាប់ធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវប្រសិទ្ធភាព នៃរដ្ឋាភិបាលជាតិ និងមូលដ្ឋាន និងគោល នយោបាយ និងកម្មវិធីសង្គម ដើម្បីប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងភាពក្រីក្រ ការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវការបែងចែក ប្រាក់ចំណូល និងការសម្រេចបាននូវគោលដៅអភិវឌ្ឍសហស្សវត្សរ៍។

នៅឆ្នាំ ២០០៤ រដ្ឋាភិបាលបានអនុម័តយុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណសម្រាប់កំណើនការងារសមធម៌ និងប្រសិទ្ធភាព (RGC ២០០៥ a) ជាក្របខណ្ឌសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចសង្គមរបស់ប្រទេស។ នេះត្រូវបានបញ្ចូលទៅក្នុងផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍ជាតិ ២០០៩-២០១៣ (RGC ២០០៩) ផងដែរ។ បង្កើតឡើងនៅលើវេទិកាអភិបាលកិច្ច សន្តិភាព ស្ថិរភាពនយោបាយ សណ្តាប់ធ្នាប់សង្គម ស្ថិរភាពម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច ភាពជាដៃគូ និងការធ្វើសមាហរណកម្មផែនការសេដ្ឋកិច្ច ទាំងនេះផ្ដោតលើបញ្ហាអភិវឌ្ឍន៍សំខាន់ៗ ដូចជាការលើកកម្ពស់វិស័យកសិកម្ម ការស្ដារនីតិសម្បទានិ ឯការសាងសង់ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធរូបវន្តការអភិវឌ្ឍ វិស័យឯកជន និងការបង្កើតការងារសមត្ថភាព និងការអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្ស។

នៅក្នុងយុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ (RGC ២០០៥ a) រដ្ឋាភិបាលបានបង្ហាញថាគោលនយោបាយកសិកម្មរបស់ខ្លួនគឺ “ដើម្បីកែលម្អផលិតភាពកសិកម្ម និងការធ្វើពិពិធកម្ម ដោយហេតុនេះអាចធ្វើឱ្យវិស័យកសិកម្ម ដើរតួជាកម្លាំងចលករជំរុញកំណើនសេដ្ឋកិច្ច និងកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ” ។ រដ្ឋាភិបាលក៏បានគូសបញ្ជាក់ពីតួនាទីដ៏សំខាន់ និងប្តេជ្ញាចិត្តចំពោះគោលនយោបាយ ពង្រឹងប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រង និងការប្រើប្រាស់ដីធ្លីប្រកបដោយសមធម៌ និងប្រសិទ្ធភាពរួមទាំងការចុះបញ្ជី និង ការរក្សាសិទ្ធិកាន់កាប់ដី ការលុបបំបាត់ការតាំងទីលំនៅខុសច្បាប់ការត្រួតពិនិត្យកម្មសិទ្ធិដីធ្លីជាដើម ។

យុទ្ធសាស្ត្រនេះត្រូវបានគាំទ្រ ដោយការអនុវត្តជាបន្តបន្ទាប់នៃឧបករណ៍គោលនយោបាយថ្មីដែលបង្កើតឡើងក្រោមច្បាប់ភូមិបាលឆ្នាំ ២០០១ រួមទាំងសម្បទានដីសង្គមកិច្ច (ពោលគឺការបែងចែកដីរដ្ឋទៅឱ្យជនក្រីក្រ) សម្បទានដីសេដ្ឋកិច្ច (មានន័យថាកិច្ចសន្យារយៈពេលវែងសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍប្រភេទដាំដុះ នៅលើតំបន់); ការគ្រប់គ្រងដីរដ្ឋ (ឧទាហរណ៍ ការធ្វើផែនទីការប្រើប្រាស់ដី និងនីតិវិធីបែងចែក) និងការអនុវត្តពន្ធដីដែលមិនប្រើ។

យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ ក៏បានបង្ហាញពីការរីកចម្រើនប្រកបដោយ បរិយាប័ន្ន និងការផ្តល់នូវធនធានធម្មជាតិដែលសំបូរបែបរបស់កម្ពុជា និងការប្រមូលផ្តុំនៅតំបន់ជនបទ ការអភិវឌ្ឍវិស័យកសិកម្ម និងជនបទគឺជាយន្តការគន្លឹះដើម្បីសម្រេចបាននូវគោលដៅនេះ។ ទោះយ៉ាងណាក៏ដោយទាំង យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ និងឯកសារយុទ្ធសាស្ត្រសំខាន់ៗផ្សេងទៀតដូចជា(ក្រសួងផែនការ ២០០១) ឬយុទ្ធសាស្ត្រកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រថ្នាក់ជាតិ បញ្ជាក់ច្បាស់ អំពីតួនាទីរបស់កសិកម្មខ្នាតតូចក្នុងការសម្រេចបាននូវកំណើនរួមទាំងផលិតកម្មនាំចេញ។

ស្រដៀងគ្នាទៅនឹងយុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ ផែនការអភិវឌ្ឍយុទ្ធសាស្ត្រជាតិកម្ពុជា ២០០៦-២០១០ ដែលត្រូវបានធ្វើបច្ចុប្បន្នភាពសម្រាប់ឆ្នាំ ២០០៩-២០១៣ មានគោលបំណងកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ និងជាឯកសារណែនាំសម្រាប់អនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ ។ ផែនការនេះ គឺជាការរួមបញ្ចូលគ្នារវាងផែនការមុនៗ ផែនការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចសង្គម យុទ្ធសាស្ត្រកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រជាតិគោលនយោបាយប្រជាជន និងគោលនយោបាយ និងយុទ្ធសាស្ត្រវិស័យផ្សេងទៀត ដែលមានគោលបំណង

ធានាឱ្យកម្ពុជាមានការរីកចម្រើនយ៉ាងឆាប់រហ័សឆ្ពោះ ទៅសម្រេចបានគោលដៅអភិវឌ្ឍសហស្សវត្សរ៍ កម្ពុជា និងគោលដៅសេដ្ឋកិច្ចសង្គមផ្សេងទៀត។

រដ្ឋាភិបាល បានចង្អុលបង្ហាញនៅក្នុងផែនការអភិវឌ្ឍយុទ្ធសាស្ត្រជាតិថាគោលដៅរួមគឺ “ ការ កាត់បន្ថយភាពក្រីក្រនិងកំណើនសេដ្ឋកិច្ចតាមរយៈការលើកកម្ពស់ការអភិវឌ្ឍ វិស័យកសិកម្ម” (RGC ២០០៩ ទំព័រ ២៨) ។

គោលដៅនៃវិស័យនេះ គឺដើម្បីធានាសន្តិសុខស្បៀង បង្កើនប្រាក់ចំណូល បង្កើតការងារ និង ធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវស្ថានភាពអាហារូបត្ថម្ភសម្រាប់មនុស្សគ្រប់រូប តាមរយៈការកែលម្អផលិតភាព និង ការធ្វើពិពិធកម្ម និងការធ្វើពាណិជ្ជកម្មកសិកម្ម ជាមួយនឹងការការពារបរិស្ថាន និងសន្តិសុខស្បៀង (RGC ២០០៩ ទំព័រ ២៨) ។

យើងទទួលស្គាល់ថាកំណែទម្រង់ដីធ្លីមានសារៈសំខាន់ណាស់ ក្នុងការពង្រឹងស្ថិរភាពសង្គម អភិវឌ្ឍន៍ផ្សារដីធ្លីប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព និងរន្តរភាព បរិស្ថាន និងបង្កើនផលិតភាពកសិកម្មតាមរយៈ ការចេញប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិ ជូនប្រជាពលរដ្ឋ ជាពិសេសដល់កសិករ ដែលកំពុងដាំដុះដីធ្លី ដែលពួកគេកាន់ កាប់។ រដ្ឋាភិបាលក៏ទទួលស្គាល់ផងដែរថា ការចេញប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិដីធ្លីមានសារៈសំខាន់ណាស់សម្រាប់ ការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវ ការគ្រប់គ្រងការប្រើប្រាស់ដីជាពិសេសការគ្រប់គ្រងដីរដ្ឋ ដើម្បីធានាសន្តិសុខ នៃការកាន់កាប់ដីធ្លីប្រកបដោយតម្លាភាពសមធម៌ និងកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រដោយធ្វើឱ្យប្រជាជន មាន លទ្ធភាពទទួលបានទីផ្សារហិរញ្ញវត្ថុដោយប្រើប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិដីរបស់ពួកគេជាវត្ថុបញ្ចាំ វាត្រូវបានគេប៉ាន់ ប្រមាណនៅឆ្នាំ ២០០១ ថាមានដីចំនួន ៦ លាន ៧ លានផោនដែលប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិដីត្រូវចេញ (RGC ២០០៩) ។ ដូច្នេះតាមផែនការអភិវឌ្ឍយុទ្ធសាស្ត្រជាតិអាទិភាព គឺការពង្រឹងសន្តិសុខនៃការ កាន់កាប់ដីធ្លី (ទាំងដីរដ្ឋ និងដីឯកជន) តាមរយៈការចុះបញ្ជីដីសម្រាប់ដំណើរ ការរៀបចំប្លង់កម្មសិទ្ធិ ដីធ្លីមានលក្ខណៈជាប្រព័ន្ធ និងយូរអង្វែងដើម្បីផ្តល់ប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិដល់ប្រជាពលរដ្ឋ ក៏ដូចជាស្ថាប័ន ដែលមានសិទ្ធិ សិទ្ធិកាន់កាប់ (RGC 2009) ។

ដើម្បីពង្រឹងការគ្រប់គ្រងដីគោលនយោបាយ និងក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ ដែលត្រូវការសម្រាប់ការអនុ វត្តច្បាប់ភូមិបាល ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពត្រូវបានបង្កើត និងអនុម័ត។ ការងាររហូតមកដល់ពេលនេះ បានរួមបញ្ចូលអនុក្រឹត្យស្តីពីការគ្រប់គ្រងដីរដ្ឋ សារាចរណែនាំស្តីពីការកាន់កាប់ដីរដ្ឋដោយខុសច្បាប់ ប្រកាស (សេចក្តីប្រកាស) ស្តីពីការកំណត់អត្តសញ្ញាណការធ្វើផែនទី និងការចាត់ថ្នាក់ដីរដ្ឋ ប្រកាស អន្តរក្រសួងស្តីពីការពង្រឹងគណៈកម្មការសុរិយោដី ប្រកាសរួមស្តីពីយន្តការសម្រាប់ការផ្តល់សេវា ផ្សព្វផ្សាយ កសិកម្មសម្រាប់ការផ្តល់ដីសម្បទានសង្គមកិច្ចដោយប្រើប្រាស់កសិករ សេចក្តីណែនាំរួមស្តី ពីការពង្រឹងគណៈកម្មការសុរិយោដីគ្រប់កម្រិត។ សេចក្តីព្រាងគោលនយោបាយ និងអនុក្រឹត្យស្តីពីការ ចុះបញ្ជីដីសហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិច និងសេចក្តីព្រាងគោលនយោបាយស្តីពីប្រព័ន្ធវាយតម្លៃដីធ្លី។ លើសពីនេះគណៈកម្មាធិការដោះស្រាយទំនាស់ដីធ្លីត្រូវបានបង្កើតឡើង ដើម្បីលើកកម្ពស់កិច្ចខិតខំ ប្រឹងប្រែងក្នុងការដោះស្រាយទំនាស់ដីធ្លី (RGC 2009) ។

បន្ថែមពីលើគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍ទូទៅ ផែនការអភិវឌ្ឍយុទ្ធសាស្ត្រជាតិ ទទួលស្គាល់ពីតម្រូវការ ក្នុងការដោះស្រាយបញ្ហាអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ និងធ្វើឱ្យការកែលម្អជីវិត និងការរស់នៅរបស់ជនក្រីក្រនៅ ជនបទជាអាទិភាពពិសេស។ ការកែលម្អផលិតភាពកសិកម្ម គឺជាយុទ្ធសាស្ត្រស្នូលដើម្បីបំពេញតម្រូវការ នេះ។

ផែនការអភិវឌ្ឍវិស័យជាក់លាក់ពីរពាក់ព័ន្ធផងដែរ នៅក្នុងបរិបទនៃការអភិវឌ្ឍជនបទ និង វិស័យកសិកម្មផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍វិស័យកសិកម្ម ២០០៦-២០១០ និងយុទ្ធសាស្ត្រកសិកម្ម និងទឹក ២០០៦-២០១០ និង ២០១០-២០១៣។

នៅក្រោមផែនការអភិវឌ្ឍយុទ្ធសាស្ត្រវិស័យកសិកម្ម វាត្រូវបានគេទទួលស្គាល់ថាការធ្វើ ពាណិជ្ជកម្មកសិកម្ម បង្កើតទំនាក់ទំនងជាមួយឧស្សាហកម្ម កសិកម្ម កែច្នៃក្រោយកសិដ្ឋាន និងគាំទ្រ សេវាកម្មដើម្បីធានាថាអ្នកផលិតខ្នាតតូចទទួលបានប្រាក់ចំណូលសមរម្យ។ ការចូលរួម និងការវិនិយោគ គរបស់ វិស័យឯកជន ផ្តល់នូវឱកាសប្រាក់ចំណូលកាន់តែច្រើន (នៅកសិដ្ឋាន និងក្រៅកសិដ្ឋាន) សម្រាប់ ជនក្រីក្រនៅតាមជនបទ ដោយរដ្ឋាភិបាលសម្រេចបាននូវចក្ខុវិស័យរបស់ខ្លួន ក្នុងការប្រែក្លាយវិស័យ កសិកម្ម ទៅជាកម្លាំងជំរុញដើម្បីសម្រេចបាននូវកំណើនសេដ្ឋកិច្ចខ្ពស់។

ក្រោមគោលនយោបាយជាបន្តបន្ទាប់រួមមាន យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ ផែនការអភិវឌ្ឍយុទ្ធ សាស្ត្រវិស័យកសិកម្ម និងយុទ្ធសាស្ត្រកសិកម្ម និងទឹក គេបានទទួលស្គាល់ ពីសារៈសំខាន់នៃកំណើន និងការធ្វើពិពិធកម្មនៅក្នុងវិស័យកសិកម្ម និងជនបទដើម្បីជំរុញសេដ្ឋកិច្ច និងផ្លាស់ប្តូរការ ផ្ដោតអារម្មណ៍ ពីសន្តិសុខស្បៀងដល់ការធ្វើពិពិធកម្ម និងពាណិជ្ជកម្ម។ ទោះយ៉ាងណាក៏ដោយ ខណៈដែលគោលនយោបាយត្រូវបានបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ និងជាមូលដ្ឋានដ៏ល្អសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍមាន ការផ្តោតទំនាក់ទំនងរវាងការអភិវឌ្ឍគោលនយោបាយនៅថ្នាក់កណ្តាលនិងការអនុវត្តរបស់ពួកគេនៅ ថ្នាក់មូលដ្ឋាន ដោយសារក្រសួងអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ (ឧទាហរណ៍ ក្រសួងកសិកម្មរុក្ខាប្រមាញ់និងនេសាទ ក្រសួងធនធានទឹក និង ក្រសួងអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ) មានភារកិច្ចអនុវត្តគោលនយោបាយកម្មវិធីទាំង នេះ និងសកម្មភាពរបស់ពួកគេ មិនចាំបាច់ត្រូវគ្នាទៅនឹងគោលនយោបាយ ដែលបានបង្កើតឡើង ដោយឯករាជ្យនៅថ្នាក់ខេត្ត និងក្រុងឡើយ។

ទីមួយផែនការអភិវឌ្ឍយុទ្ធសាស្ត្រជាតិ ត្រូវបានរៀបចំឡើងតាមវិស័យមិនមែននៅទូទាំង ក្រសួងនោះទេ ដូច្នេះហើយសង្កត់ធ្ងន់លើក្រសួងនានាក្នុងការធ្វើផែនការក្នុងវិស័យឆ្លងដែន និងសម្រប សម្រួលគ្នា (TWGAW ២០០៧)។

បន្ថែមពីនេះក្របខ័ណ្ឌយុទ្ធសាស្ត្រសម្រាប់ ការធ្វើកំណែទម្រង់វិមជ្ឈការ និងវិសហមជ្ឈការ កំពុងកំណត់ការផ្ទេរ ការទទួលខុសត្រូវ និងសិក្សាធនធានជាបណ្តើរ ៗ ទៅក្រុមប្រឹក្សា នៅថ្នាក់ខេត្ត ក្រុងស្រុក និងឃុំ។ ដោយសារវិមជ្ឈការ និងវិសហមជ្ឈការ ត្រូវបានរៀបចំ និងអនុវត្តបន្ថែមរបស់ស្ថាប័ន ក្នុងវិស័យកសិកម្ម។

១.២ យុទ្ធសាស្ត្រកសិកម្ម និងទឹក

ផែនការអភិវឌ្ឍយុទ្ធសាស្ត្រជាតិ ចែងថាអាទិភាពក្នុងការអភិវឌ្ឍជាតិ នៅចន្លោះឆ្នាំ ២០០៦-២០១០ គឺការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ និងកំណើនសេដ្ឋកិច្ចដែលសម្រេចបានជាពិសេសតាមរយៈ ការលើកកម្ពស់វិស័យកសិកម្ម។ ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍វិស័យកសិកម្ម និងធនធានទឹកដែលរៀបចំដោយក្រសួងកសិកម្មរុក្ខាប្រមាញ់និងនេសាទនិងក្រសួងធនធានទឹកនិងឧតុនិយម ទស្សនៈវិស័យរបស់រដ្ឋដែលរួមចំណែកដល់ការអភិវឌ្ឍជាតិ។

យុទ្ធសាស្ត្រកសិកម្ម និងទឹក (TWGAW ២០០៧) ផ្ដោតសំខាន់លើការវិភាគ អំពីភាពខ្លាំងភាពខ្សោយ ឱកាស និងបញ្ហាប្រឈម។ ការវិភាគត្រូវបានសង្ខេបនៅក្នុងតារាងទី ១។ ចំណុចខ្លាំងដែលបានចុះបង្ហាញថា គុណសម្បត្តិជាយុទ្ធសាស្ត្រ ស្ថិតនៅលើការទទួលបានធនធានធម្មជាតិ (ឧទាហរណ៍ទឹកដី និងដីចម្រុះសម្រាប់វិស័យកសិកម្ម) និងការបញ្ចូលកម្លាំងពលកម្ម ដែលបច្ចុប្បន្នគ្មានការប្រើប្រាស់។ ក្នុងចំណោមចំណុចខ្សោយទាំង ១០ មាន ៥ ទាក់ទងនឹងធនធានធម្មជាតិ និងកម្លាំងពលកម្ម។ ដូច្នេះពួកគេកំណត់ដែនកំណត់ដែលវិសាលភាព ដែលធនធានធម្មជាតិ និងកម្លាំងពលកម្មអាចត្រូវបានគេមើលឃើញថាជាចំណុចខ្លាំង។ ជាពិសេសចំណុចខ្សោយទាំងបី ដែលទាក់ទងនឹងការងារ គឺជាទិដ្ឋភាពនៃប្រសិទ្ធភាពដែលកម្លាំងពលកម្មត្រូវបានប្រមូលផ្តុំនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។ ពួកគេហាក់ដូចជាកំណត់តម្លៃសក្តានុពល នៃកម្លាំងពលកម្មច្រើនហើយ ត្រូវការសកម្មភាពរឹងមាំដើម្បីដោះស្រាយជាមួយពួកគេ។

តារាង ១៖ កសិកម្ម និង ការគ្រប់គ្រងទឹក៖ សេចក្តីសង្ខេប នៃចំណុចខ្លាំង និងចំណុចខ្សោយ ឱកាស និងការបញ្ហាប្រឈម

ចំណុចខ្លាំង	ចំណុចខ្សោយ
1. ធនធានដី មាន	1. ធនធានទឹកមានភាពប្រែប្រួលខ្ពស់
2. ធនធានទឹក មាន	2. ដី មាន កម្រិតទាប នៅក្នុង តំបន់ ជាច្រើន
3. MAFF និង MOWRAM មានសក្តានុពលធនធានមនុស្សល្អ	3. ព័ត៌មានមិនស្មើគ្នាមានក្នុងចំណោម អ្នកពាក់ព័ន្ធ
4. ក្របខ័ណ្ឌគោលនយោបាយ និង/ឬយុទ្ធសាស្ត្រកំពុងត្រូវបានបង្កើតឡើង សម្រាប់ MAFF និង MOWRAM	
5. ភាគីពាក់ព័ន្ធប្តេជ្ញាចិត្តនិងទទួលស្គាល់ ពីសារៈសំខាន់នៃ វិស័យនេះ	
6. កសិប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីចម្រុះ- គឺប្រភេទដីនិង ពូជ។	
7. ការផ្តោត ត្រូវបាន ពង្រឹង សម្រាប់ ការពង្រឹង អំណាច សហគមន៍ និងការចូលរួម	

តាមរយៈក្រុមប្រឹក្សា សហគមន៍អ្នក
ប្រើប្រាស់ទឹក កសិករនិង អង្គ
ការ កសិករ ។

8. វិស័យកសិកម្មត្រូវបាន អភិវឌ្ឍ

ឱកាស

1. ការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវ
អភិបាលកិច្ចរួមទាំង ការប្តេជ្ញា
ចិត្តរបស់រដ្ឋាភិបាល ការកំណត់
គោលនយោបាយ និង ស្ថិរភាព
នយោបាយ
2. ការអភិវឌ្ឍទីផ្សារ និងការធ្វើសមាហរ
ណកម្មជាមួយ សេដ្ឋកិច្ច តំបន់និង
ពិភពលោក
3. ការគាំទ្រយ៉ាងខ្លាំងពីដៃគូអភិវឌ្ឍន៍
ខាងក្រៅ សម្រាប់ការវិនិយោគលើវិ
ស័យកសិកម្មនិង ធនធានទឹក
4. វិទ្យាសាស្ត្រនិង បច្ចេកវិទ្យាថ្មីៗ
5. ធ្វើអាជីវកម្មធនធានធម្មជាតិដែលមិន
មាន ឬគ្មាន ការប្រើប្រាស់
6. ភាពអាចរកបាននៃមូលនិធិវិនិយោគរួម
ទាំងការលើកទឹកចិត្ត មូលនិធិឯកជន
និង សេវាកម្ម ឥណទានជនបទ
7. គោលនយោបាយ វិមជ្ឈការ និងវិសហម
ជ្ឈការ

បញ្ហាប្រឈម

1. ការផ្លាស់ប្តូរទីផ្សាររួមទាំងការអន្តរជាតិការប្រកួត
ប្រជែងខ្លាំង ក្នុងទីផ្សារ
2. ការចំណាយខ្ពស់ នៃការប្រើ ប្រែង និង ឧស្ម័ន
3. កាលៈទេសៈផ្លូវច្បាប់ បន្ទុកបន្ថយដោយកិច្ច
ខិតខំប្រឹងប្រែងបន្តដើម្បីអនុវត្តច្បាប់លើ ដី
ធ្លី ទឹក និង ព្រៃឈើ
4. ធម្មជាតិ គ្រោះមហន្តរាយ
5. អាកាសធាតុ ផ្លាស់ប្តូរ
6. ការរឹចរិលនៃ បរិស្ថាន
7. កិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងឥតឈប់ឈរដើម្បីអនុវត្ត
អភិបាលកិច្ចតុលាការនិង កំណែទម្រង់ ផ្សេង
ទៀត
8. សង្គម និង នយោបាយ ការផ្លាស់ប្តូរ ដូចជា
ជម្លោះ លើ ការចូលដំណើរការ ទៅកាន់
ទឹក និង ដី និង កម្លាំងពលកម្ម ការធ្វើចំណា
កស្រុក
9. ការថយចុះការគាំទ្រដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ខាងក្រៅ
សម្រាប់វិស័យកសិកម្ម និង ធនធានទឹក

MAFF=ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ MOWRAM= ក្រសួងធនធានទឹកនិងឧតុនិយម
ប្រភព: TWGAW (2007)

ឱកាសមានទំនាក់ទំនងជាច្រើនជាមួយចំណុចខ្លាំង និងចំណុចខ្សោយ ដូចដែលបានរៀបរាប់
ខាងលើ។ ជាទូទៅ បញ្ហាប្រឈមមិនទាក់ទងទេ ប៉ុន្តែ ជាចម្បងចំពោះបរិស្ថាន ដែលវិស័យកសិកម្ម
និងធនធានទឹកមានមុខងារ ដូច្នេះពួកគេរួមបញ្ចូល នឹងកត្តាអភិបាលកិច្ចសង្គម និងច្បាប់។ ទាំងអស់
នេះជួយគ្រប់គ្រងថា តើបរិស្ថានអាចជួយ និងលើកទឹកចិត្តកសិករក្នុងការវិនិយោគនិងអភិវឌ្ឍ វិស័
យនេះឬថា វាផ្តល់នូវការទុកចិត្ត និងឧបសគ្គដល់ការវិនិយោគដែរឬទេ។ សរុបមក ហានិភ័យគឺថា

ការប្តេជ្ញាចិត្តបច្ចុប្បន្នចំពោះការអនុវត្តកំណែទម្រង់បញ្ហាដែលពាក់ព័ន្ធជាពិសេស ចំពោះវិស័យកសិកម្ម និង ធនធានទឹកត្រូវបានដោះស្រាយ។ ប្រសិនបើនេះជាករណីមែននោះ សមាសធាតុនៃយុទ្ធសាស្ត្រ ដែលពឹងផ្អែកលើបរិយាកាសអំណោយផលនឹងត្រូវអនុវត្តយ៉ាងពេញលេញ។ កង្វល់សំខាន់មួយ គឺ ក្របខ័ណ្ឌយុទ្ធសាស្ត្រសម្រាប់ការធ្វើកំណែទម្រង់វិមជ្ឈការនិងវិសហមជ្ឈការអាចជួបការលំបាក ក្នុង ការអនុវត្តដែលអាចរារាំងដល់ការអនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រកសិកម្ម និងធនធានទឹកជាពិសេសនៅកម្រិតអនុ តំបន់។

១.៣ ក្របខ័ណ្ឌយុទ្ធសាស្ត្រសម្រាប់វិមជ្ឈការ និងវិសហមជ្ឈការ

វិមជ្ឈការ និងវិសហមជ្ឈការ គឺជាកំណែទម្រង់អភិបាលកិច្ចដ៏សំខាន់ សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍលទ្ធិ ប្រជាធិបតេយ្យមូលដ្ឋាន និងការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវការផ្តល់សេវាកម្ម។

នៅឆ្នាំ ២០០៥ ក្របខ័ណ្ឌយុទ្ធសាស្ត្រ សម្រាប់ការធ្វើវិមជ្ឈការ និងវិសហមជ្ឈការត្រូវបាន បង្កើតឡើងដើម្បីណែនាំដំណើរការកែទម្រង់អភិបាលកិច្ច នៅថ្នាក់ខេត្ត ស្រុក និងឃុំ។ ក្របខ័ណ្ឌនេះ បានបង្កើតគោលការណ៍ និងវិសាលភាពមូលដ្ឋានសម្រាប់កម្មវិធីវិមជ្ឈការទូលំទូលាយ។ ឥឡូវនេះកម្ម វិធីនេះបង្កើតបានជាផ្នែកមួយនៃយុទ្ធសាស្ត្រ អភិបាលកិច្ចល្អនៃផែនការអភិវឌ្ឍយុទ្ធសាស្ត្រជាតិ។ នៅ ខែឧសភាឆ្នាំ ២០០៨ ច្បាប់ត្រូវបានអនុម័តដែលតម្រូវឱ្យមានការបង្កើតរចនាសម្ព័ន្ធ និងប្រព័ន្ធថ្នាក់ ក្រោមជាតិថ្មី និងកំណត់មុខងារ និងធនធានឡើងវិញរវាងថ្នាក់ជាតិ និងថ្នាក់ក្រោមជាតិ។

គោលបំណងរយៈពេលវែងនៃ ការធ្វើវិមជ្ឈការ និងវិសហមជ្ឈការ គឺដើម្បីសម្រេចបាននូវការ អភិវឌ្ឍប្រកបដោយនិរន្តរភាព និងពង្រឹងមូលដ្ឋានគ្រឹះសេដ្ឋកិច្ច ក្នុងស្រុកប្រកបដោយភាពរស់រវើក ដើម្បីឱ្យមនុស្សគ្រប់រូបមានឱកាសស្មើគ្នាក្នុងការចូលរួមអភិវឌ្ឍមូលដ្ឋាន និងការគ្រប់គ្រងបរិស្ថាន និង ធនធានធម្មជាតិប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព។ គោលដៅមួយទៀតផ្ដោតលើការផ្តល់សេវាសាធារណៈ ប្រកបដោយគុណភាព និងកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រដោយផ្ដោតលើក្រុមងាយរងគ្រោះជនជាតិភាគតិចស្ត្រី និងកុមារ (RGC ២០០៥ b) ។

យុទ្ធសាស្ត្រកសិកម្ម និងទឹក កំណត់ចក្ខុវិស័យរយៈពេលវែងសម្រាប់វិស័យកសិកម្ម និងទឹក ដើម្បីធានាឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់នូវអាហារ និងទឹកដែលមានសុវត្ថិភាព និងភាពងាយស្រួលដល់ប្រជាជន កាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ និងរួមចំណែកដល់កំណើនសេដ្ឋកិច្ច (GDP per capita) ស្របពេលដែលធានា និរន្តរភាពធនធានធម្មជាតិ (TWGAW ២០០៧ ទំព័រ ១០) ។

គោលដៅចម្បងសម្រាប់ការគ្រប់គ្រងវិស័យកសិកម្ម និងធនធានទឹក គឺរួមចំណែកកាត់បន្ថយ ភាពក្រីក្រ សន្តិសុខស្បៀង និងកំណើនសេដ្ឋកិច្ចតាមរយៈការលើកកម្ពស់ផលិតភាពកសិកម្ម និងការ ធ្វើពិពិធកម្ម និងការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវការគ្រប់គ្រងនិងការគ្រប់គ្រងធនធានទឹក (TWGAW ២០០៧ ទំព័រ ១០) ។

ដើម្បីសម្រេចបាននូវគោលដៅរួមយុទ្ធសាស្ត្រ នេះបានទទួលស្គាល់ថាផ្ដោតលើ

- (១) បង្កើនសន្តិសុខស្បៀង និងប្រាក់ចំណូលរបស់សហគមន៍និងគ្រួសារជនបទ
- (២) កាត់បន្ថយភាពងាយរងគ្រោះរបស់សហគមន៍ និងគ្រួសារជនបទ
- (៣) បង្កើនអតិរេកផលិតផលកសិកម្មសម្រាប់កែច្នៃ និងនាំចេញនិង

(៤) ការគ្រប់គ្រង និងការអភិវឌ្ឍប្រកបដោយចីរភាពនៃដី និងធនធានទឹករបស់ប្រទេស។ យុទ្ធសាស្ត្រនេះទទួលស្គាល់ថាគោលដៅនឹងត្រូវសម្រេចបានជាចម្បង តាមរយៈការបង្កើនផលិតភាពកសិកម្ម ការប្រើប្រាស់ និងការគ្រប់គ្រងដីនិងទឹកប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព និងការកែលម្អដំណើរការអាជីវកម្ម កសិ-ឧស្សាហកម្ម។ ការពង្រឹងសមត្ថភាពស្ថាប័ន ជាពិសេសនៅក្នុងវិស័យផ្ទេរចំណេះដឹងនិងបច្ចេកវិទ្យានឹងត្រូវការផងដែរ។

ដូច្នេះហើយគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍ខាងក្រោមត្រូវបានកំណត់ (TWGAW ២០០៧ ទំព័រ ១០) ៖

(១) ការរៀបចំដែលផ្តល់នូវគោលនយោបាយត្រឹមត្រូវ ច្បាប់ស្ថាប័ន និងមូលដ្ឋានរដ្ឋបាលសម្រាប់ការអនុវត្តការងារប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ក្នុងការអភិវឌ្ឍ និងការគ្រប់គ្រងវិស័យកសិកម្ម និងធនធានទឹក

(២) ប្រព័ន្ធកសិកម្ម និងការរៀបចំសហគមន៍ដែលជួយឱ្យប្រជាជនក្រីក្រ និងគ្មានសន្តិសុខស្បៀង អាចធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវលទ្ធភាពទទួលបានរូបវន្ត និងសេដ្ឋកិច្ចដើម្បីទទួលបានអាហារគ្រប់គ្រាន់មានសុវត្ថិភាព និងជីវជាតិគ្រប់ពេលដើម្បីបំពេញតម្រូវការរបបអាហារ និងចំណង់ចំណូលចិត្តរបស់ពួកគេសម្រាប់ជីវិត និងមានសុខភាពល្អ។

(៣) កសិកម្ម និងកសិពាណិជ្ជកម្ម ដែលធ្វើឱ្យការប្រើប្រាស់ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព និងឱកាសទីផ្សារ កំពុងពង្រឹង និងធ្វើពិពិធកម្មផលិតកម្មឥតឈប់ឈរ និងផ្តល់អត្ថប្រយោជន៍ពេញលេញដល់កសិករ សហគមន៍ជនបទ និងអ្នកពាក់ព័ន្ធដទៃទៀត។

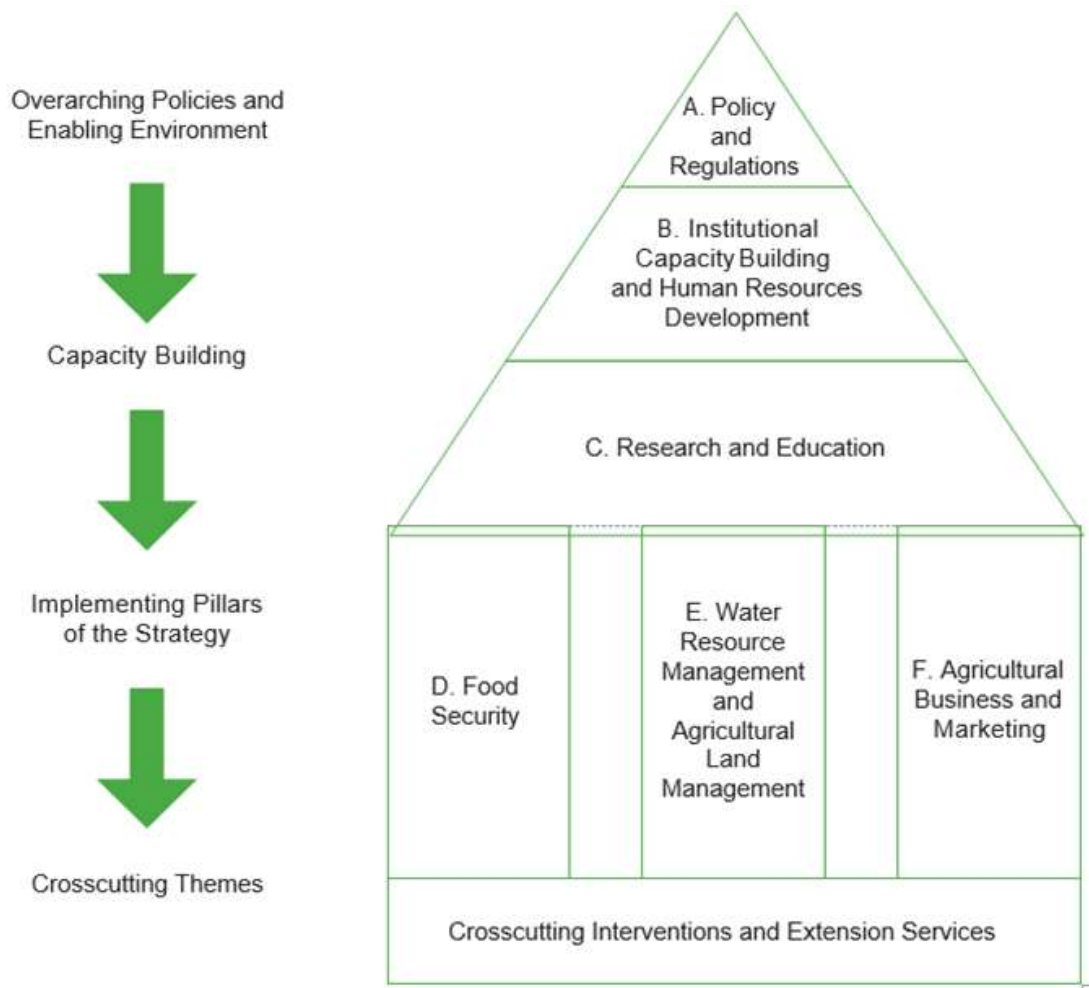
(៤) ការគ្រប់គ្រងប្រកបដោយនិរន្តរភាពនៃធនធានទឹក កន្លែងគ្រប់គ្រងទឹក គ្រោះថ្នាក់ទាក់ទងនឹងទឹក និងធនធានដីធ្លី ដែលរួមបញ្ចូលគ្នាប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព និងអនុវត្តនៅក្នុងបរិបទអាងទន្លេ។

(៥) សមត្ថភាពគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ និងសម្របសម្រួលដើម្បីប្រមូលផ្តុំ និងប្រើប្រាស់ចំណេះដឹងព័ត៌មាន និងការទាក់ទងបច្ចេកវិទ្យាកសិកម្ម និងទឹក។

នៅក្រោមយុទ្ធសាស្ត្រគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍បីដំបូងត្រូវ បានដាក់ចេញព្រោះវាផ្តល់ផលប្រយោជន៍សង្គម និងសេដ្ឋកិច្ចដោយផ្ទាល់ដល់សហគមន៍។ ពីរចុងក្រោយ ផ្តល់អត្ថប្រយោជន៍ដោយប្រយោលដល់សហគមន៍ តាមរយៈការកសាងសមត្ថភាពស្ថាប័នរបស់ទីភ្នាក់ងារនាំមុខ ដើម្បីអនុវត្តការទទួលខុសត្រូវរបស់ពួកគេ។ ទោះយ៉ាងណាក៏ដោយ គោលដៅអភិវឌ្ឍន៍ទាំង ៥ មានអាទិភាពស្មើគ្នា ចំពោះ

សកម្មភាពព្រោះ វាចាំបាច់សម្រាប់ភាពជោគជ័យក្នុងវិស័យកសិកម្ម និងទឹក។ គោលដៅអភិវឌ្ឍន៍ ដឹកនាំដោយផ្ទាល់ទៅការកំណត់ តំបន់កម្មវិធីក្រោមយុទ្ធសាស្ត្រ (រូបភាព ១) ។

សសរស្តម្ភទាំង ៦ នៃយុទ្ធសាស្ត្រត្រូវបានរចនាឡើង ជាសសរស្តម្ភដែលអាចអនុញ្ញាតបាននិង សសរស្តម្ភលើ ឬការអនុវត្ត។ សសរស្តម្ភ A កំណត់គោលនយោបាយរួម និងបរិយាកាសអំណោយផល សម្រាប់យុទ្ធសាស្ត្រ ខណៈសសរស្តម្ភ B និង C ផ្តល់ការកសាងសមត្ថភាពដល់ ក្រសួងកសិកម្មរុក្ខា ប្រមាញ់ និងនេសាទ និង ក្រសួងធនធានទឹក ដើម្បីអនុវត្តសកម្មភាពយុទ្ធសាស្ត្រ។ សសរស្តម្ភ D ដើរតួជាយានអនុវត្ត សំខាន់សម្រាប់យុទ្ធសាស្ត្រ ដោយផ្ដោតលើការផ្តល់អន្តរាគមន៍ និងសេវាកម្មក្នុង សន្តិសុខស្បៀង ការគ្រប់គ្រងធនធានទឹក ការគ្រប់គ្រងដីកសិកម្ម និងអាជីវកម្មកសិកម្ម និងទីផ្សារ។ សេវាកម្មឆ្លងកាត់ដូចជា មុខងារបញ្ជ្រាបយេនឌ័រនិងសេវាកម្មផ្នែកបន្ថែមត្រូវបានបង្កប់យ៉ាងពេញលេញ នៅក្នុងសសរស្តម្ភ D (រូបភាព ១) ។

រូបភាព ១៖យុទ្ធសាស្ត្រកសិកម្មនិងធនធានទឹកឆ្នាំ ២០០៩-២០១៣ សសរស្តម្ភការអនុវត្ត

ប្រភព៖ MAFF and MOWRAM (2010)

គោលបំណងរយៈពេលវែង នៃការធ្វើវិបដ្ឋការ និងវិសហមជ្ឈការ គឺដើម្បីសម្រេចបាននូវការ អភិវឌ្ឍប្រកបដោយនិរន្តរភាព និងពង្រឹងមូលដ្ឋានគ្រឹះសេដ្ឋកិច្ចក្នុងស្រុកប្រកបដោយភាពរស់រវើក ដើម្បីឱ្យមនុស្សគ្រប់រូបមានឱកាសស្មើគ្នាក្នុងការចូលរួមអភិវឌ្ឍ មូលដ្ឋាន និងការគ្រប់គ្រងបរិស្ថាន និង

ធនធានធម្មជាតិប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព។ គោលដៅមួយទៀតផ្ដោតលើការផ្តល់សេវាសាធារណៈ ប្រកបដោយគុណភាព និងកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រដោយផ្ដោតលើក្រុមងាយរងគ្រោះជនជាតិភាគតិចស្ត្រី និងកុមារ (RGC ២០០៥ ៦) ។

លទ្ធផល នៃយុទ្ធសាស្ត្រមានដូចខាងក្រោម៖

(១) គោលនយោបាយ និងបទបញ្ជា។ ទាំងនេះនឹងរួមបញ្ចូលទាំងការបង្កើតច្បាប់ និងបទបញ្ជាផ្សេងៗសម្រាប់ការអនុវត្តច្បាប់។ បទបញ្ញត្តិនឹងរួមបញ្ចូលផងដែរនូវ ឧបករណ៍សម្រាប់ការធ្វើកំណែទម្រង់វិមជ្ឈការសារពើពន្ធ និងវិសហមជ្ឈការ និងកំណត់ចំណូល និងចំណាយសម្រាប់រដ្ឋបាលថ្នាក់ក្រោមជាតិ (រដ្ឋបាលថ្នាក់ខេត្តស្រុក និងឃុំ) ។ គោលនយោបាយវិស័យ ស្តីពីការបែងចែកការទទួលខុសត្រូវចំពោះការផ្តល់សេវាសាធារណៈ ដែលថ្នាក់ជាតិគួរផ្ទេរ ឬប្រតិភូទៅថ្នាក់នីមួយៗនឹងត្រូវបង្កើតឡើង។ ក្របខ័ណ្ឌបទបញ្ញត្តិដើម្បីអនុញ្ញាតឱ្យអាជ្ញាធរថ្នាក់ឃុំ ប្រមូលប្រាក់ចំណូលផ្ទាល់ខ្លួននឹងត្រូវបានបញ្ចប់ហើយបទបញ្ញត្តិផ្សេងៗដែលមានស្រាប់ នឹងត្រូវបានកែសម្រួលដើម្បីឱ្យស្របជាមួយនឹងប្រព័ន្ធដែលមានចែងនៅក្នុងច្បាប់ ។

(២) ការពង្រឹងការគ្រប់គ្រងស្ថាប័ន។ នេះរួមបញ្ចូលទាំងការផ្តល់នូវ ប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងនៅថ្នាក់ខេត្តស្រុក និងឃុំ និងការពង្រឹងប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងឃុំរួមទាំងការ បង្កើតរដ្ឋបាលបង្រួបបង្រួមនៅថ្នាក់ខេត្តស្រុកនិង ឃុំ និងការពិនិត្យឡើងវិញនូវតួនាទី និងភារកិច្ចរបស់ក្រសួង និងស្ថាប័ននៅថ្នាក់ជាតិ។ ច្បាប់សម្រាប់ពង្រឹងស្ថាប័ននឹងត្រូវរៀបចំឡើង ដើម្បីបង្កើនការកៀរគរធនធាន ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព (ឧទាហរណ៍ ការវាយតម្លៃប្រភពចំណូល ការប្រមូលចំណូល និងការចែករំលែកចំណូល) និងការគ្រប់គ្រងចំណាយ (ឧទាហរណ៍ ការរៀបចំផែនការយុទ្ធសាស្ត្ររដ្ឋបាល ការបង្កើតកម្មវិធីវិនិយោគការរៀបចំនៃថវិកាប្រចាំឆ្នាំ និងច្រើនឆ្នាំ ការអនុវត្តផែនការការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិ របាយការណ៍ហិរញ្ញវត្ថុ និង គណនេយ្យ និងការត្រួតពិនិត្យផ្ទៃក្នុង) ប្រព័ន្ធ និងនីតិវិធីនៃការផ្ទេរប្រតិភូកម្ម នៃការផ្តល់សេវាសាធារណៈនឹងត្រូវបានបង្កើតឡើងហើយកិច្ចសហប្រតិបត្តិការ និងការសម្របសម្រួលរវាងស្ថាប័នជាតិនិង ខេត្តស្រុក និងឃុំនឹងត្រូវលើកកម្ពស់។

(៣) ការគ្រប់គ្រងការអភិវឌ្ឍវិស័យ។ រដ្ឋបាលថ្នាក់ខេត្តស្រុក និងឃុំនឹងផ្តល់ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធសេវាកម្មសង្គម និងសេដ្ឋកិច្ចព្រមទាំងសេវាកម្មសាធារណៈដទៃទៀតដូចជា ការវិនិយោគសម្រាប់ការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ និងការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចសង្គមក្នុងតំបន់។

ការធ្វើវិមជ្ឈការ និងវិសហមជ្ឈការ សម្រាប់វិស័យកសិកម្មដូចជានៅក្នុងការផ្តល់សេវាកម្មផ្នែកផ្សព្វផ្សាយ ផ្នែកកសិកម្ម និងទីផ្សារ និងការអភិវឌ្ឍគោលនយោបាយក្នុងស្រុក និងច្បាប់ ។ គម្រោងដែលបានអនុវត្ត ជាមួយ ឬតាមរយៈដៃគូរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាននឹងត្រូវពិចារណាអំពីកម្រិតសមត្ថភាពនិងរួមបញ្ចូលការពង្រឹងស្ថាប័ន ជាសកម្មភាពស្នូលដើម្បីធានានូវលទ្ធផលជោគជ័យ។ ការគ្រប់គ្រងផ្សារសាធារណៈ គឺស្ថិតនៅក្រោមយុត្តាធិការរបស់រដ្ឋាភិបាលក្នុងតំបន់ហើយនឹងត្រូវយកមកពិចារណាឱ្យបានសមស្របសម្រាប់អន្តរាគមន៍ដែលបានស្នើឡើង។

គណៈកម្មាធិការវិមជ្ឈការ និងវិសហមជ្ឈការត្រូវបានបង្កើតឡើងនៅក្នុងក្រសួងនីមួយៗ ដែលមានក្រុមការងារបច្ចេកទេសព័ត៌មាននៃក្រសួងព័ត៌មាន ដើម្បីសម្របសម្រួលរបៀបវារៈនៃការធ្វើកំណែទម្រង់សេចក្តីព្រាងច្បាប់ហិរញ្ញវត្ថុថ្នាក់ក្រោមជាតិ និងត្រួតពិនិត្យការគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ (PFM) និងកំណែទម្រង់វិមជ្ឈការ វិសហមជ្ឈការ។

កម្មវិធីជាតិរយៈពេល ១០ ឆ្នាំ សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍប្រជាធិបតេយ្យនៅថ្នាក់ក្រោមជាតិ ក៏កំពុងត្រូវបានរៀបចំដោយគណៈកម្មាធិការជាតិអភិវឌ្ឍន៍ប្រជាធិបតេយ្យផងដែរ។ ការតភ្ជាប់ដ៏រឹងមាំរវាងអាទិភាព និងផែនការជាតិជាមួយនឹងការផ្តល់សេវាវិមជ្ឈការ នឹងបង្កើនប្រសិទ្ធភាព និងប្រសិទ្ធភាពនៃការប្រើប្រាស់ធនធានរបស់រដ្ឋាភិបាល និងពង្រឹងគណនេយ្យភាព និងតម្លាភាព រួមទាំងវិធានការដែលធានាការចែករំលែកប្រាក់ចំណូលតាមកម្រិតរដ្ឋាភិបាលថ្នាក់ក្រោមជាតិ។ ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុបាននាំមុខគេ ក្នុងការធ្វើវិមជ្ឈការសារពើពន្ធ ត្រួតពិនិត្យប្រព័ន្ធផ្ទេរប្រាក់អន្តរឃុំសង្កាត់ និងប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុ ព្រមទាំងផ្ទេរភារកិច្ចមួយចំនួនទៅមន្ទីរខេត្តរបស់ខ្លួន។

អាជ្ញាធរអាចត្រូវបានបែងចែកក្នុងការធ្វើផែនការអនុវត្ត និងគ្រប់គ្រងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធអភិវឌ្ឍន៍ជនបទកំណត់ការផ្តល់ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ។ នៅពេលសាងសង់រួច សមត្ថភាពរបស់ថ្នាក់រដ្ឋបាលមូលដ្ឋាន ក្នុងការបង្កើនចំណូលសម្រាប់ការស្តារថ្លៃដើមប្រតិបត្តិការ និងការថែរក្សាអាចមានកម្រិតហើយត្រូវឆ្លុះបញ្ចាំងពីការរចនាវិនិយោគ ការរៀបចំការអនុវត្ត និងការអភិវឌ្ឍសមត្ថភាព ដើម្បីទទួលបានលទ្ធផលប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព។ ក្នុងនោះរួមមាន ប្រសិទ្ធភាពនៃហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធសាធារណៈ និង ហិរញ្ញវត្ថុនិងឧបករណ៍ប្រើប្រាស់បទប្បញ្ញត្តិ អនុគណៈកម្មការ និងការរៀបចំកិច្ចសន្យា និងលំហូរហិរញ្ញវត្ថុ ។

១.៤ គោលនយោបាយសេវាកម្មសង្គម

គោលនយោបាយអប់រំ ផែនការអភិវឌ្ឍយុទ្ធសាស្ត្រជាតិទទួលស្គាល់ ការអប់រំជាកត្តាសំខាន់ក្នុងការអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្សរបស់ប្រទេស និងគាំទ្រផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអប់រំដែលជាផែនការរំកិល ៥ ឆ្នាំសម្រាប់អភិវឌ្ឍវិស័យអប់រំ។ ផែនការនេះបញ្ជាក់ពី ចក្ខុវិស័យរបស់ក្រសួងអប់រំយុវជន និង កីឡា ដើម្បី “ បង្កើត និងអភិវឌ្ឍ ធនធានមនុស្សប្រកបដោយគុណភាព និងក្រមសីលធម៌ខ្ពស់បំផុតដើម្បីអភិវឌ្ឍសង្គមផ្អែកលើចំណេះដឹងនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា” (ADB ២០០៧ ៦ ទំព័រ ១) ។

យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ រួមមានការពង្រឹងសមត្ថភាព និងការអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្ស ជាសសរស្តម្ភមួយក្នុងចំណោមសសរស្តម្ភទាំងបួនរបស់ខ្លួន ដោយការលើកកម្ពស់គុណភាពអប់រំ គឺជាលក្ខណៈសំខាន់។ យុទ្ធសាស្ត្រនេះបញ្ជាក់ថា ការចំណាយថវិកានឹងបន្តបង្កើនឡើងដើម្បី៖

- ផ្តល់ការលើកទឹកចិត្តដល់គ្រូបង្រៀន
- ធានានូវការណែនាំប្រកបដោយគុណភាព
- ផ្តល់នូវសម្ភារៈសិក្សា

- ឧបករណ៍បណ្តាលយ និងមន្ទីរពិសោធន៍
- សាងសង់អន្តេវាសិកដ្ឋានសម្រាប់និស្សិត ជាពិសេសនិស្សិតស្រី
- បន្តធ្វើកំណែទម្រង់កម្មវិធីសិក្សា និងកម្មវិធីបណ្តុះបណ្តាល
- ផ្តល់អាហារូបករណ៍ដល់និស្សិតក្រីក្រ
- លើកកម្ពស់កម្មវិធីអប់រំក្រៅផ្លូវការ
- ហិរញ្ញប្បទានការសាងសង់សាលារៀននៅតំបន់ជនបទ និង
- គាំទ្រដល់ថ្លៃប្រតិបត្តិការរបស់សាលា

គោលដៅ របស់រដ្ឋាភិបាល សម្រាប់ការពង្រីកឱកាសអប់រំ ត្រូវបានឆ្លុះបញ្ចាំងនៅក្នុងផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអប់រំ ដែលជាជំហានដំបូងឆ្ពោះទៅរកការអនុម័តយុទ្ធសាស្ត្រទូទាំងវិស័យសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍវិស័យអប់រំ។ ផែនការនេះសង្កត់ធ្ងន់ លើការពង្រឹង ក្រសួងអប់រំយុវជន និងកីឡា នៅថ្នាក់កណ្តាល និងខេត្តរួមទាំងការផ្ទេរការទទួលខុសត្រូវទៅស្រុកក្រុម និង/ឬឃុំ និងសាលារៀន រដ្ឋាភិបាលក៏ផ្តល់អាទិភាពខ្ពស់បំផុតដល់គម្រោងអប់រំសម្រាប់ទាំងអស់គ្នា (ADB ២០០៧ ៦) ។

ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអប់រំ កំណត់បេសកកម្មរយៈពេលវែងរបស់ក្រសួងអប់រំយុវជន និងកីឡាដោយធានាថា កុមារ និងយុវជនទាំងអស់មានឱកាសស្មើគ្នាក្នុងការទទួលបានការអប់រំប្រកបដោយគុណភាពស្របតាមរដ្ឋធម្មនុញ្ញ និងការប្តេជ្ញាចិត្តចំពោះអនុសញ្ញាអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីសិទ្ធិកុមារដោយមិនគិតពីឋានៈ សង្គមភូមិសាស្ត្រជាតិ ពន្ធនាសនា ភាសា ភេទ ឬពិការភាព ផែនការនេះគូសបញ្ជាក់ពីគោលនយោបាយសំខាន់ៗចំនួនបី៖

- (១) ការទទួលបានសេវាអប់រំប្រកបដោយសមធម៌
- (២) គុណភាព និងប្រសិទ្ធភាពនៃសេវាកម្មអប់រំនិង
- (៣) ការអភិវឌ្ឍស្ថាប័ន និងការពង្រឹងសមត្ថភាពសម្រាប់វិមជ្ឈការ។

វាត្រូវបានគាំទ្រដោយកម្មវិធីគាំទ្រវិស័យអប់រំ ដែលត្រូវបានពិនិត្យឡើងវិញជារៀងរាល់ឆ្នាំក្នុងការពិគ្រោះយោបល់ជាមួយដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ និងបម្រើជាផែនការសកម្មភាព ដើម្បីសម្រេចបាននូវគោលដៅវិស័យ ដែលបានកំណត់នៅក្នុងផែនការ។ កម្មវិធីនេះកំណត់នូវសកម្មភាព និងអាទិភាពចាំបាច់ក្នុងការឈានទៅដល់គោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍កម្ពុជា និងគោលដៅ ដែលមានចែងនៅក្នុងផែនការអប់រំសម្រាប់ទាំងអស់គ្នាថ្នាក់ជាតិ (ADB ២០០៧៦) ។

នៅឆ្នាំ ២០០៦ ទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រីបានអនុម័តសេចក្តីព្រាងច្បាប់ស្តីពីការអប់រំដែលបានដាក់ជូនរដ្ឋសភាដើម្បីផ្តល់សច្ចាប័ន។ នៅក្រោមច្បាប់នេះក្រុមប្រឹក្សាជាតិអប់រំនឹងត្រូវបង្កើតឡើងដើម្បីលើកកម្ពស់ការអភិវឌ្ឍ វិស័យអប់រំ។ ក្រសួងអប់រំយុវជននិងកីឡា ក៏បានរៀបចំគោលនយោបាយ និងយុទ្ធសាស្ត្រស្តី ពីបច្ចេកវិទ្យាគមនាគមន៍ និងព័ត៌មាន ក្នុងវិស័យអប់រំ (២០០៤) យុទ្ធសាស្ត្របញ្ជ្រាបយេនឌ័រក្នុងវិស័យអប់រំ (២០០៦-២០១០) និងគោលនយោបាយសម្រាប់កម្មវិធីសិក្សា (២០០៥-

២០០៩) និងបានផ្តល់ការណែនាំ សម្រាប់ការធ្វើសមាហរណកម្មគោលនយោបាយទាំងនេះទៅក្នុង ដំណើរការទូលំទូលាយនៃកំណែទម្រង់វិស័យអប់រំ (ADB ២០០៧ ៦)

អត្ថនាយកដ្ឋានអប់រំបណ្តុះបណ្តាលបច្ចេកទេស និងវិជ្ជាជីវៈក្រោមក្រសួងការងារ និងបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ ត្រូវបានបែងចែកជាបីផ្នែកគឺ៖

- (១) នាយកដ្ឋានគ្រប់គ្រងទទួលបន្ទុកត្រួតពិនិត្យស្ថាប័ន
- (២) នាយកដ្ឋានស្តង់ដារសមត្ថភាពជាតិទទួលខុសត្រូវចំពោះស្តង់ដារសមត្ថភាពនិង ក្របខ័ណ្ឌជាតិ
- (៣) នាយកដ្ឋានព័ត៌មានទីផ្សារការងារ ដែលទទួលខុសត្រូវផងដែរ ក្នុងការគ្រប់គ្រងការបណ្តុះបណ្តាលសិស្ស។ ក្រុមប្រឹក្សាបណ្តុះបណ្តាលជាតិ ដែលមានភាគីពាក់ព័ន្ធដឹកនាំដោយឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី បានអនុម័តលើ ផែនការអភិវឌ្ឍន៍ការអប់រំបច្ចេកទេស និងវិជ្ជាជីវៈជាតិជារៀងរាល់ឆ្នាំ ដែលកំណត់គោលនយោបាយរួម (ADB ២០០៨c) ។

គោលនយោបាយសុខភាព នៅប្រទេសកម្ពុជា ការផ្តល់សេវាសុខភាព ត្រូវបានកំណត់តាមរយៈផែនការគ្របដណ្តប់សុខភាពរបស់ក្រសួងសុខាភិបាលឆ្នាំ ២០០២ ដែលបានកំណត់ស្រុកប្រតិបត្តិចំនួន ៧៧ នៅទូទាំងប្រទេស ដែលទទួលខុសត្រូវលើការថែទាំសុខភាពសម្រាប់ប្រជាជន ១០០.០០០-២០០.០០០ នាក់។ ស្រុកប្រតិបត្តិភាគច្រើនត្រូវបានផ្សំឡើងដោយមន្ទីរពេទ្យបង្អែកដែលផ្តល់នូវកញ្ចប់សកម្មភាពដ៏ទូលំទូលាយ និងផ្តល់ការអនុញ្ញាតឱ្យមានការផ្តល់សេវាព្យាបាលសមស្រប។ មន្ទីរពេទ្យបង្អែកត្រូវបានគាំទ្របន្ថែមដោយមណ្ឌលសុខភាព ៩៦៥ ដែលមណ្ឌលសុខភាពនីមួយៗផ្តល់ជូនប្រជាជនប្រហែល ១០.០០០ នាក់ និងផ្តល់កញ្ចប់សកម្មភាពអប្បបរមារួមបញ្ចូលទាំងសំណុំមូលដ្ឋាននៃកម្មវិធីបង្ការសកម្មភាពលើកកម្ពស់សុខភាព និងសេវាកម្មព្យាបាលអ្នកជំងឺនៅខាងក្រៅ (Rya ២០០៧) ។

អង្គការម្ចាស់ជំនួយបានសកម្មយ៉ាងខ្លាំងតាំងពីដើមទសវត្សរ៍ឆ្នាំ ១៩៩០ ដើម្បីគាំទ្រដល់គម្រោង គ្របដណ្តប់សុខភាព និងជួយកសាងសមត្ថភាព និងកែលម្អការផ្តល់សេវា និងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធជាពិសេសតាមរយៈការអនុវត្ត គម្រោងគាំទ្រវិស័យសុខាភិបាលដែលបានសាកល្បងនៅ ២២ ខេត្ត និងបានបញ្ចប់នៅឆ្នាំ ២០០៨ ADB នាយកដ្ឋានអភិវឌ្ឍន៍អន្តរជាតិនៃចក្រភពអង់គ្លេស សមាគមអភិវឌ្ឍន៍អន្តរជាតិ ធនាគារពិភពលោក និងមូលនិធិប្រជាជនរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ ជាមួយក្រសួងសុខាភិបាល បានសហការគ្នា ក្រោមពិធីការគ្រប់គ្រងទូទាំងវិស័យ ដើម្បីអនុវត្តគម្រោងលើកកម្ពស់គុណភាពសេវាកម្មសុខភាព។ ការប្រើប្រាស់ និងលទ្ធភាពជាពិសេសសម្រាប់ស្ត្រីកុមារ និងជនក្រីក្រ (Ryan ២០០៧)។

គម្រោងនេះពាក់ព័ន្ធនឹងការសាងសង់ និងការជួសជុលមន្ទីរពេទ្យបង្អែក និងមណ្ឌលសុខភាព។ ផ្គត់ផ្គង់ឧបករណ៍ ថ្នាំ និងសំភារៈវេជ្ជសាស្ត្រផ្សេងទៀត ក៏ដូចជាបណ្តុះបណ្តាលបុគ្គលិកឱ្យផ្តល់នូវ

កញ្ចប់សកម្មភាពអប្បបរមា ឬឥតគិតថ្លៃ។ គម្រោងនេះក៏ផ្តល់ហិរញ្ញប្បទានដល់កិច្ចសន្យានៃការគ្រប់គ្រងសុខភាពនៅតាមតំបន់ប្រតិបត្តិការ ដែលបានជ្រើសរើសទៅអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល ដើម្បីអភិវឌ្ឍ សហគមន៍ក្រីក្រក្នុងការទទួលបានសេវាថែទាំសុខភាពរួម ជាមួយការបង្កើតមូលនិធិការពារសុខភាព (Ryan ២០០៧) ។

ផែនការអភិវឌ្ឍន៍ការងារសុខភាពរបស់ក្រសួងសុខាភិបាលឆ្នាំ ២០០៦-២០១៥ ផ្តល់នូវទិដ្ឋភាពទូទៅនៃបញ្ហាប្រឈម ដែលប្រឈមមុខនឹងប្រព័ន្ធសុខាភិបាលសាធារណៈទាក់ទងនឹងកម្លាំងពលកម្ម និងការបណ្តុះបណ្តាលនាពេលអនាគតដែលត្រូវការដើម្បីអនុវត្តតាមយុទ្ធសាស្ត្រ និងផែនការសុខភាពជាតិ។ ផែនការនេះមានបំណង ធ្វើជាឯកសារក្របខ័ណ្ឌ ដើម្បីអនុញ្ញាតឱ្យអ្នករៀបចំផែនការកំណត់គោលដៅកម្រិតកម្លាំងពលកម្មល្អបំផុតដើម្បីផ្តល់នូវលទ្ធផលជាក់ស្តែងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព (Ryan ២០០៧) ។

គោលនយោបាយទឹកនិងអនាម័យ។ គោលនយោបាយផ្គត់ផ្គង់ទឹកស្អាត និងអនាម័យជាតិរបស់រដ្ឋាភិបាល (២០០៣) បានចែងថាប្រជាជនកម្ពុជានៅតាមជនបទគ្រប់រូបនឹងទទួលបានទឹកស្អាត និងអនាម័យនៅឆ្នាំ ២០២៥ ។ ដល់ ៥០% នៃប្រជាជននៅជនបទនៅឆ្នាំ ២០១៥ និងគ្របដណ្តប់អនាម័យដល់ ៣០% ។ យោងតាមផែនការវិនិយោគវិស័យផ្គត់ផ្គង់ទឹកស្អាត និងអនាម័យជនបទឆ្នាំ ២០០៥-២០១៥ (MRD ២០០៥) ការវិនិយោគមូលធនចំនួន ១១៦.០ លានដុល្លារនិងការចំណាយ ៤.៨ លានដុល្លារនឹងកើតឡើងជាបន្តបន្ទាប់ ដើម្បីសម្រេចបានគោលដៅអភិវឌ្ឍសហស្សវត្សរ៍កម្ពុជា។ ប្រហែល ៥៨% នៃការវិនិយោគ ឬ ៦៧.០ លានដុល្លារត្រូវបានគេរំពឹងថានឹងបានមកពីប្រភពខាងក្រៅ។ សមតុល្យដែលនៅសល់ត្រូវការហិរញ្ញប្បទានពីរដ្ឋាភិបាល (១១,០ លានដុល្លារ) និងសហគមន៍ (៣៩,០ លានដុល្លារ) ។ ចំណែកធំនៃការរួមចំណែករបស់សហគមន៍ (៣០,០ លានដុល្លារ) គឺសម្រាប់សម្ភារៈសំណង់ សម្រាប់ការងារអនាម័យដូចជាបង្គន់អនាម័យ។ ហិរញ្ញប្បទានពីខាងក្រៅ និងរដ្ឋាភិបាលត្រូវការសម្រាប់ការអប់រំអនាម័យ និងការលើកកម្ពស់ការយល់ដឹង និងសម្រាប់គម្រោងហិរញ្ញប្បទាន ដើម្បីធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវលទ្ធភាពទទួលបានសម្ភារៈ និងឧបករណ៍អនាម័យជាពិសេសសម្រាប់ជនក្រីក្រ (ADB ២០០៨ b) ។

វិស័យផ្គត់ផ្គង់ទឹកស្អាត និងអនាម័យជនបទត្រូវបានគាំទ្រដោយអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល និងទីភ្នាក់ងារអភិវឌ្ឍនានាដូចតទៅ៖

- (១) កម្មវិធីទឹកស្អាត និងអនាម័យ របស់ធនាគារពិភពលោក មានគម្រោងសកម្មលើការធ្វើឱ្យមានសុពលភាពនូវបច្ចេកវិទ្យាប្រព្រឹត្តិកម្មទឹកក្នុងស្រុក និងវាយតម្លៃសក្តានុពល វិស័យឯកជនខ្នាតតូច ការចូលរួមក្នុងការផ្គត់ផ្គង់ទឹកជនបទ។
- (២) ទីភ្នាក់ងារសហប្រតិបត្តិការអន្តរជាតិជប៉ុនកំពុងរៀបចំគម្រោងទី ៣ នៃគម្រោងផ្គត់ផ្គង់ទឹកស្អាតជនបទនៅខេត្តកំពង់ចាម។

(៣) កម្មវិធីជំនួយមនុស្សធម៌របស់គណៈកម្មការអឺរ៉ុប ផ្តល់មូលនិធិដល់អង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលផ្សេងៗ ដើម្បីអនុវត្តកម្មវិធីសុខភាព និងផ្តល់លទ្ធភាពទទួលបានទឹកស្អាត និងអនាម័យសម្រាប់ភូមិទាំងមូល នៅតំបន់ជនបទជាច្រើនស្រយាលបំផុត។ និង

(៤) កម្មវិធីអភិវឌ្ឍន៍របស់អង្គការសហប្រជាជាតិ ផ្តល់ជំនួយក្នុងវិស័យកំណែទម្រង់អភិបាលកិច្ចដំណើរការនយោបាយ និងការអភិវឌ្ឍវិស័យឯកជន (ADB ២០០៨b) ។

បច្ចុប្បន្ន ADB គឺជាម្ចាស់ជំនួយតែមួយគត់ដែលផ្តល់មូលនិធិវិនិយោគយ៉ាងច្រើន (១៨ លានដុល្លារ) តាមរយៈគម្រោងផ្គត់ផ្គង់ទឹកស្អាត និងអនាម័យជនបទទន្លេសាប។ វាគឺជាគម្រោងវិស័យមួយដែលត្រូវបានរចនាឡើងដើម្បីបង្កើនការផ្គត់ផ្គង់ទឹកក្នុងរយៈពេល ៦ ឆ្នាំពី ២០% ទៅ ៥០% និងធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវការធានារ៉ាប់រងអនាម័យពី ១០% ទៅ ៣០% សម្រាប់ប្រជាជននៅជនបទនៃខេត្តចំនួន ៥ ជុំវិញទន្លេសាបតាមរយៈ៖

- (១) ការវិនិយោគលើការផ្គត់ផ្គង់ទឹក ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ
- (២) ការកៀរគរសហគមន៍ និងការអភិវឌ្ឍជំនាញ
- (៣) ការឧបត្ថម្ភធនសម្រាប់ការសាងសង់បង្គន់អនាម័យនិង
- (៤) ការពង្រឹងសមត្ថភាព និងការគាំទ្រស្ថាប័ន (ADB ២០០៨b) ។

មេរៀនទី ២ ការវិភាគបង្កើនលើការអភិវឌ្ឍជនបទ

នៅក្នុងផ្នែកនេះក្របខ័ណ្ឌវិនិច្ឆ័យកំណើន ត្រូវបានប្រើដើម្បីកំណត់សំណុំនៃឧបសគ្គសំខាន់ និង ការចងក្លាប់ទៅនឹងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ការបង្កើនផលិតភាពក្នុងវិស័យជនបទ ការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវការចូលរួមរបស់ឯកជន និងសាធារណៈក្នុងការបង្កើនតម្លៃបន្ថែម (Hausmann, Rodrik, and Velasco ២០០៥) ។ ជាទូទៅឧបសគ្គសំខាន់ៗមាននៅក្នុងវិស័យសំខាន់ៗចំនួន ៥៖

- ការទទួលយកបច្ចេកវិទ្យាថ្មីនៅមានកម្រិត និងត្រូវការមនុស្សដើម្បីប្រើប្រាស់បច្ចេកវិទ្យាបែបនេះ
- ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ (ឧទាហរណ៍ ផ្លូវជនបទ ប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ និងការប្រមូលផលក្រោយការប្រមូលផល ការកែច្នៃ ការដឹកជញ្ជូន)
- ហានិភ័យសេដ្ឋកិច្ចខ្នាតតូចចំពោះការទទួលបានប្រាក់ចំណេញ
- ការលំបាកក្នុងការទទួលបានហិរញ្ញប្បទានសម្រាប់ការវិនិយោគវិស័យកសិកម្ម រួមទាំងការចំណាយហិរញ្ញវត្ថុខ្ពស់ទាក់ទង នឹងការវិលត្រឡប់នៃសេដ្ឋកិច្ចចំពោះការវិនិយោគលើវិស័យកសិកម្ម និងឧស្សាហកម្មកសិ-ឧស្សាហកម្ម។

ឧបសគ្គសំខាន់ទាំងនេះ មានទំនាក់ទំនងគ្នាទៅវិញទៅមកជាច្រើន។ ការទទួលបានឱកាសមិនស្មើគ្នាបង្ហាញឱ្យឃើញ នៅក្នុងឱកាសអប់រំតិចជាងមុនសម្រាប់លទ្ធផលក្រីក្រ និងកាត់បន្ថយ ដែលជាលទ្ធផលជាប់ទាក់ទងនឹងឧបសគ្គនៃធនធានមនុស្ស។

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធអភិវឌ្ឍន៍ និងលទ្ធភាពទទួលបានមិនស្មើគ្នា គឺជាឧបសគ្គចម្បងចំពោះការអភិវឌ្ឍជនបទ និងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ។ ទោះយ៉ាងណាក៏ដោយ លុះត្រាតែស្ថានភាពសារពើពន្ធមានភាពប្រសើរឡើងទើប ស្ថិតក្នុងតួនាទីមួយដើម្បីបែងចែកធនធានបន្ថែមទៀតសម្រាប់ការវិនិយោគហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ។ ការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធតែមួយមុខ មិនគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីកាត់បន្ថយថ្លៃដើមអាជីវកម្ម និងជំរុញការវិនិយោគឯកជនទេ។ ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធល្អប្រសើរត្រូវមានទំនុកចិត្តពីសំណាក់វិនិយោគិន ដែលអាចត្រូវបានកែលម្អ ដោះស្រាយបញ្ហាកង្វល់អភិបាលកិច្ចឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់ដោយអនុវត្តគំនិតផ្តួចផ្តើមសំដៅកាត់បន្ថយអំពើខុសច្បាប់ និងពង្រឹងនីតិវិធី។

ការធ្វើអាជីវកម្មនៅជនបទត្រូវការជំនួយហិរញ្ញវត្ថុបច្ចេកទេស និងអ្នកគ្រប់គ្រងក្នុងគោលបំណងធ្វើឱ្យប្រាក់ចំណេញរបស់ពួកគេប្រសើរឡើង។ អ្នកផលិតចម្បង និងសហគ្រាសធុនតូច និងមធ្យម (SMEs) ត្រូវបានកំណត់ក្នុងសមត្ថភាព ធ្វើពិពិធកម្មដោយសារការអនុវត្តកសិកម្ម និងការកែច្នៃពីលក្ខណប្រពៃណី។ ការបែងចែក ដំណាំថ្មី ឬផលិតផលថ្មីហើយក្នុងកម្រិតខ្លះត្រូវបានរារាំងដោយកម្មវិធីជំនួយ និងកម្មវិធីរដ្ឋាភិបាលដែលបង្ហាញតែព័ត៌មានអំពីរបៀបផលិតរបស់ដូចគ្នា។ ដោយមាន

លទ្ធភាពតិចតួចក្នុងការមើលឃើញប្រាក់ចំណេញខ្ពស់ មានការលើកទឹកចិត្ត ក្នុងការវិនិយោគលើ គ្រឿងបន្លាស់ គ្រឿងម៉ាស៊ីន ឬហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធដែលមានតម្លៃខ្ពស់។

លើសពីនេះឱកាសទីផ្សារ គួរត្រូវបានផ្សារភ្ជាប់ជាមួយនឹងការបង្កើនផលិតកម្ម។ ដោយសារការ យកចិត្តទុកដាក់ ចំពោះការត្រួតពិនិត្យ និងការធានាគុណភាព (លើកលែងតែអ្នកប្រើប្រាស់) ទាមទារ ការលើកទឹកចិត្តក្នុងការផលិតផលិតផលដែលមានគុណភាពខ្ពស់។ គុណសម្បត្តិប្រកួតប្រជែង ឬការ លើកទឹកចិត្តដែលទាក់ទងនឹងតម្លៃល្អប្រសើរ និងតម្រូវការផលិតផលកើនឡើង។

ប្រាក់ចំណូលនៅតំបន់ជនបទអាចនឹងប្រឈមមុខនឹងតម្លៃមិនល្អ ប្រសិនបើថ្លៃដើមផលិតកម្ម កើនឡើង។ ការកើនឡើងនៃថ្លៃដើមកសិកម្ម មិនត្រូវគ្នានឹងតម្លៃលក់ខ្ពស់សម្រាប់ផលិតផលក៏ជាបញ្ហា ប្រឈមសំខាន់មួយផងដែរ។

ការងារទាបនៅជនបទក៏ជាបញ្ហាមួយផងដែរ។ នៅពេលថ្លៃឈ្នួលពលកម្មប្រចាំថ្ងៃកើនឡើង អ្នកផលិត និងអ្នកកែច្នៃចម្បងស្វែងរកវិធី ដើម្បីធ្វើពិពិធកម្មសកម្មភាពកសិកម្មដែលមិនសូវត្រូវការ។ បើគ្មានកំណើន ឬសូម្បីតែការរំពឹងទុកនៃកំណើននាពេលអនាគតទេ វានឹងមានការធ្លាក់ចុះបន្ត។

ការវិភាគនៃការស្ទង់មតិទិន្នន័យសេដ្ឋកិច្ចសង្គម ឆ្នាំ ២០០៤ ស្តីពីភាពក្រីក្ររបស់ធនាគារពិភព លោក (២០០៧) បានបង្ហាញថាការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ និងគោលដៅសមធម៌នឹងត្រូវផ្តល់ដោយការ វិនិយោគសាធារណៈក្នុងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធបង្កើនផលិតភាពដូចជាផ្លូវថ្នល់ និងប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ។ ការចំណាយសាធារណៈ លើសេវាកម្មមូលដ្ឋានដើម្បីបង្កើនសមត្ថភាពមនុស្ស និងគោលនយោបាយកែ លម្អ ការកាន់កាប់ដីធ្លី ការលើកទឹកចិត្តដល់ការវិនិយោគនៅក្នុងស្រុក។

ជាពិសេសហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធដូចជាផ្លូវថ្នល់ និងប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រមានសារៈសំខាន់ណាស់ សម្រាប់ការកែលំអ និងស្ថិរភាពជីវភាពគ្រួសារនៅជនបទ និងការផ្តល់លទ្ធភាពទទួលបានទីផ្សារ និង សេវាកម្មសង្គមសំខាន់ៗ។ ខណៈកសិករមួយចំនួនតូចអាចមានលទ្ធភាព វិនិយោគលើរចនាសម្ព័ន្ធធារា សាស្ត្រខ្នាតតូចកាត់ច្រើន អាស្រ័យលើរដ្ឋាភិបាលក្នុងការផ្តល់នូវធនធានទាំងនេះ។ ការវិនិយោគ លើ ប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ គឺត្រូវការដើម្បីបង្កើន និងស្ថិរភាពផលិតភាពកសិកម្ម និងធ្វើពិពិធកម្មផលិតកម្ម ដំណាំ។ ដូចដែលបានកត់សម្គាល់ខាងលើខណៈពេលដែលហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ មិន មែនជាឧបសគ្គចម្បង វាដើរតួយ៉ាងជិតស្និទ្ធ បន្ទាប់ពីការផ្តល់ចំណេះដឹងបច្ចេកទេស និងការធ្វើឱ្យ ប្រសើរឡើង។

តម្រូវការកាន់តែច្រើនឡើង សម្រាប់ផលិតស្បៀងអាហារនៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍ជាបន្តក្នុងល្បឿន មួយដ៏លឿនសម្រាប់ពេលអនាគត អ្នកផលិតផលិតផលស្បៀងអាហារមូលដ្ឋាន និងកែច្នៃប្រកបដោយ ប្រសិទ្ធភាពដោយប្រើវិធីសាស្ត្រអាំងតង់ស៊ីតេខ្ពស់ លើប្រព័ន្ធធនធានទឹក ដែលបានរៀបចំ និង គ្រប់គ្រងបានល្អនឹងទទួលបានតំណែងទីផ្សារប្រកួតប្រជែង។ ប្រព័ន្ធទាំងនេះគួរតែអាចផ្តល់នូវ ផលិតផល ជាច្រើនប្រភេទដើម្បីបង្កើនប្រាក់ចំណេញដល់សហគ្រាសនៅជនបទ និងខ្សែសង្វាក់តម្លៃ ដែលពាក់ព័ន្ធ។ ប្រទេសកម្ពុជា ដែលស្ថិតនៅចំកណ្តាលនៃទីផ្សារដែលមានមនុស្សរាប់រយលាននាក់

(ប្រទេសកម្ពុជា ឡាវ ថៃ និងវៀតណាម) ត្រូវបានដាក់ជាយុទ្ធសាស្ត្រដើម្បីទាញយកផលចំណេញពី ភូមិសាស្ត្រអំណោយផល និងផលិតភាព។ សំខាន់បំផុតនៃប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ី និងអាកាសធាតុ នៅ ក្នុងប្រព័ន្ធកសិកម្មរបស់ប្រទេសអាចឱ្យប្រទេសកម្ពុជា ផលិតនូវផលិតផលកែច្នៃកសិកម្ម និងកសិ ឧស្សាហកម្ម ដែលមានតម្លៃខ្ពស់ដែលមានគោលដៅទីផ្សារក្នុងស្រុកថ្នាក់ជាតិ និងតំបន់ដែលផ្តល់នូវ កម្មសិទ្ធិដីធ្លី ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ ការចូលទីផ្សារនិង បញ្ហាអន្តរការីហិរញ្ញវត្ថុអាចត្រូវបានដោះស្រាយ។

សក្តានុពលសម្រាប់វិស័យកសិកម្មជាកត្តាជំរុញកំណើនសេដ្ឋកិច្ចនៅជនបទ មានច្រើននៅក្នុង ផលិតផល ឬដំណើរការជាក់លាក់ ជាទូទៅការកើនឡើងនូវប្រសិទ្ធភាពដែលកើតចេញពីការដកចេញ នូវឧបសគ្គរបស់អនុវិស័យទាំងអស់។ ខណៈពេលដែល វាមានសារៈសំខាន់ក្នុងការដោះស្រាយនូវ ឧបសគ្គទាំងនេះ ការវិភាគ និងការពិភាក្សានេះបង្ហាញថានៅពេលដែលការកាន់កាប់ដីធ្លី ធនធាន មនុស្ស ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ ទីផ្សារ និងលទ្ធភាពទទួលបានឥណទានសម្រេចបានចលនាកសិករខ្នាត តូចនៅតាមបណ្តោយផ្លូវពាណិជ្ជកម្ម ឆ្ពោះទៅរកភាពប្រសើរឡើង ។ ចំណូល នឹងកើតឡើងតែបន្ទាប់ពី បរិយាកាសដែលអាចធ្វើបាននៃខ្សែសង្វាក់តម្លៃត្រូវបានដោះស្រាយ។ ទោះយ៉ាងណាក៏ដោយ វាច្បាស់ ណាស់ថាមានវិស័យជាក់លាក់មួយចំនួន ដែលអាចទទួលបានអត្ថប្រយោជន៍គួរឱ្យកត់សម្គាល់។

ឧបសគ្គភាគច្រើនដែលត្រូវបានកំណត់អត្តសញ្ញាណ ត្រូវបានគេទទួលស្គាល់ ហើយបានផ្ដោត សំខាន់លើគោលនយោបាយ និងរបៀបវារៈ នៃការកែទម្រង់របស់រដ្ឋាភិបាលក្នុងរយៈពេលប៉ុន្មានឆ្នាំចុង ក្រោយនេះ។ ដូច្នេះវាបញ្ជាក់ពីភាពជាប់ទាក់ទងរបស់ពួកគេ និងចង្អុលបង្ហាញពីតម្រូវការនៃកិច្ចខិតខំ ប្រឹងប្រែងរួមគ្នាដើម្បីយកឈ្នះ។

សកម្មភាពត្រូវការដើម្បីលើកកម្ពស់ ការប្រើប្រាស់បច្ចេកវិទ្យាទំនើប ក្នុងដំណើរការផលិត និង ក្រោយពេលប្រមូលផល ពង្រីកការវិនិយោគក្នុងការស្រាវជ្រាវ និងអភិវឌ្ឍន៍វិស័យកសិកម្ម ពង្រឹងហេ ដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធជនបទជាពិសេសផ្លូវថ្នល់ និងប្រព័ន្ធលូបង្ហូរទឹក អភិវឌ្ឍទីផ្សារ និងស្ថាប័ន ធ្វើឱ្យប្រសើរ ឡើងនូវអន្តរការីហិរញ្ញវត្ថុ និងធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវលទ្ធភាពទទួលបានសេវាសុខភាព និងការអប់រំ។ អាទិភាពខាងក្រោមនេះ ត្រូវបានស្នើឡើងដើម្បីដោះស្រាយឧបសគ្គ និងជាការពិចារណា។

សុវត្ថិភាពនៃការកាន់កាប់ដីធ្លី គឺជាបុរេលក្ខខណ្ឌសម្រាប់ការវិនិយោគលើសកម្មភាពផលិតកា រ។ ជាអាទិភាពរដ្ឋាភិបាល និងម្ចាស់ជំនួយបានពន្លឿន និងពង្រីកគម្រោងរៀបចំប្លង់កម្មសិទ្ធិដីធ្លីចំនួន ៥៥ គម្រោង។ វិវាទដីធ្លីភាគច្រើនទាំងនៅក្នុងវិស័យកសិកម្ម និងអចលនទ្រព្យពាណិជ្ជកម្មអាចត្រូវ បានគេរកឃើញពីការខ្វែងគំនិតគ្នាអំពីសុពលភាពនៃប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិដីធ្លី។ បញ្ហាអភិបាលកិច្ច និងនីតិវិធី អាចត្រូវបានដោះស្រាយបានលុះត្រាតែមាន កិច្ចសន្យាដែលអាចផ្ទៀងផ្ទាត់បាន។

សិទ្ធិអចលនទ្រព្យដែលបានកំណត់ធ្វើអោយប្រសើរឡើងនូវភាពសមស្របនៃផលចំណេញឯក ជន ហើយម្ចាស់ដែលមានប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិ មានសុវត្ថិភាព មានធនៈ ក្នុងការវិនិយោគលើសកម្មភាពដែល មានហានិភ័យខ្ពស់ និងមានផលចំណេញច្រើនដូចជា ប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ និងប្រព័ន្ធលូបង្ហូរទឹក ដើម ឈើមានអាយុច្រើនឆ្នាំ និង បន្លែ និងដំណាំ ។ ប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិដី អនុញ្ញាតឱ្យម្ចាស់កម្មសិទ្ធិប្រើប្រាស់វត្ថុ

ទាំងនេះ ជាវត្ថុបញ្ជាក់សម្រាប់ផលិតកម្ម និងប្រាក់កម្ចីដើមទុនធ្វើការ។ ភស្តុតាង បង្ហាញថាការកាន់កាប់ដី ដែលមានសុវត្ថិភាពលើដីឯកជនបង្កើនប្រាក់ចំណូលទិន្នផលផលិតភាពការជួល និងតម្លៃនៃការលក់ (NRDP ២០០៤ ធនាគារពិភពលោក ២០០៧) ។

អ្នកក្រអាចទទួលបានអត្ថប្រយោជន៍ ភាគច្រើនពីការកែលម្អផលិតភាពកសិកម្ម និងបច្ចេកវិទ្យា។ ប្រទេសកម្ពុជាត្រូវផ្ដោតលើវិស័យកសិកម្ម ដើម្បីសម្រេចបាននូវកំណើនសេដ្ឋកិច្ច ដែលគាំទ្រការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ។ ដោយសារប្រជាជនក្រីក្រភាគច្រើនរស់នៅតំបន់ជនបទ និងពឹងផ្អែកលើវិស័យកសិកម្ម កំណើនកសិកម្មខ្ពស់នឹងផ្តល់សន្តិសុខស្បៀងតាមរយៈការបង្កើនការផ្គត់ផ្គង់ កាត់បន្ថយតម្លៃ និងបង្កើនប្រាក់ចំណូលរបស់គ្រួសារកសិករក្រីក្រ។ ទាំងនេះអាចសម្រេចបាន តាមរយៈការកែលម្អផលិតកម្ម បន្ថែមតម្លៃតាមរយៈ៖

- ការអនុវត្តកសិកម្មល្អ
- ការអនុវត្តផលិតកម្មល្អ

សក្តានុពលដ៏ធំធេងក្នុងវិស័យកសិកម្ម អាចត្រូវបានទាញយកតាមរយៈការអនុវត្តការធ្វើកសិកម្ម ដែលមានព័ត៌មានល្អប្រសើរដើម្បីបង្កើនទិន្នផល (ផលិតកម្ម) ដោយមានការខិតខំប្រឹងប្រែងទោះបីគ្មានការពង្រីកដីដាំដុះយ៉ាងឆាប់រហ័សក៏ដោយ។ ផលិតភាពកសិកម្ម នៃដំណាំសំខាន់គឺ ស្រូវស្រូវមានសក្តានុពលពេញលេញរបស់វាហើយអាចត្រូវបានបង្កើនផលិតភាពយ៉ាងច្រើន។ ផលិតភាពអាចត្រូវបានកែលម្អតាមរយៈ៖

- ការណែនាំគ្រាប់ពូជថ្មី
- ការប្រើប្រាស់ដី និងថ្នាំសំលាប់សត្វល្អិត
- និងការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ និងប្រព័ន្ធលូ

ឧទាហរណ៍ វៀតណាម និងឥណ្ឌូនេស៊ីសម្រេចបានពីរដងនៃទិន្នផលជាមធ្យម កម្ពុជាក្រោមអាកាសធាតុ និងលក្ខខណ្ឌដីស្រដៀងគ្នា។ ដូច្នេះយុទ្ធសាស្ត្រដែល មានភាពស៊ីជម្រកគ្នាសម្រាប់វិស័យស្រូវអង្ករ ត្រូវបង្កើតឡើងជុំវិញគោលបំណងពីរគឺ៖

- ការសម្រេចបាននូវសន្តិសុខស្បៀង
- និងការនាំចេញអង្ករ

ការលើកកម្ពស់បច្ចេកវិទ្យាទំនើប និងការធ្វើពិពិធកម្មដំណាំគួរតែត្រូវនឹងលក្ខខណ្ឌក្នុងស្រុក។ ឧទាហរណ៍ អត្រារបស់ដីទាក់ទងនឹងទិន្នផលដែលមិនមែនជាដំណាំ គឺខ្ពស់គួរឱ្យចាប់អារម្មណ៍នៅក្នុងខេត្តភ្នំកាគីសាន (Yu et al ២០០៨) ។ ទោះយ៉ាងណាក៏ដោយ ស្ថានភាពផ្លូវ និងទីផ្សារម្ជិចម្ជិនរវាងអ្នកផលិតក្នុងស្រុកពីការទទួលបានអត្ថប្រយោជន៍នេះ។ ការវិនិយោគបន្ថែមលើហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធអាចធ្វើឱ្យកសិករប្រមូលព័ត៌មានទីផ្សារចុងក្រោយ និងដឹកជញ្ជូនផលិតផលរបស់ពួកគេមកកាន់ទីក្រុង និង ទីផ្សារក្នុងតំបន់ផ្សេងទៀត។ ទន្ទឹមនឹងនេះ ការពង្រីកព្រំដែនបច្ចេកវិទ្យាតាមរយៈការស្រាវជ្រាវ

និងអភិវឌ្ឍន៍វិស័យកសិកម្មដើម្បីធ្វើឱ្យទិន្នផល កាន់តែមានសារៈសំខាន់ជាពិសេសនៅក្រោមលក្ខខណ្ឌ កសិកម្មលំបាកដូចជានៅតំបន់ខ្ពង់រាប។ នេះនឹងត្រូវបំពេញបន្ថែមជាមួយនឹងវិធានការដើម្បីទប់ទល់ នឹងផលប៉ះពាល់អវិជ្ជមាននៃការថយចុះរបស់ដី។

សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចជនបទ វាមានសារៈសំខាន់ ដែលពាណិជ្ជកម្មកសិកម្ម បង្កើត ទំនាក់ទំនងរវាងផលិតកម្មកសិកម្ម និងកសិឧស្សាហកម្ម ក្រោមការកែច្នៃ កសិដ្ឋាន និងការគាំទ្រសេវា កម្ម ដើម្បីធានាថាអ្នកផលិតខ្នាតតូចទទួលបានប្រាក់ចំណូលសមរម្យ។ តាមរយៈការសម្របសម្រួល ការចូលរួមរបស់វិស័យឯកជន និងការផ្តល់ទីផ្សារ និងការងារក្នុងស្រុកនឹងមានឱកាសទទួលបានប្រាក់ ចំណូលកាន់តែច្រើន (នៅកសិដ្ឋាន និងក្រៅកសិដ្ឋាន) សម្រាប់ជនក្រីក្រនៅតាមជនបទដោយរដ្ឋាភិ បាល សម្រេចបាននូវចក្ខុវិស័យរបស់ខ្លួនក្នុងការផ្លាស់ប្តូរវិស័យកសិកម្ម ជាកម្លាំងជំរុញដើម្បីសម្រេច បាននូវកំណើនសេដ្ឋកិច្ចខ្ពស់។

ដើម្បីទាញយកអត្ថប្រយោជន៍ពីការបង្កើនផលិតភាព និងបច្ចេកវិទ្យា ជនក្រីក្រអាចទទួល បានអត្ថប្រយោជន៍យ៉ាងច្រើនពីការបង្កើនលទ្ធភាព ទទួលបានការអប់រំ និងឱកាសការងារ។ សាលា រៀនមានប្រាក់ចំណេញខ្ពស់ចំពោះបុគ្គលទាក់ទង នឹងការបង្កើនប្រាក់ចំណូល ហើយមានទំនាក់ទំនង ផ្ទាល់រវាងកម្រិតអប់រំខ្ពស់ និងប្រាក់ចំណូលមធ្យម កម្រិតខ្ពស់ និងស្តង់ដារនៃការរស់នៅ។ បន្ថែមលើ ប្រព័ន្ធអប់រំផ្លូវការ ឱកាសសម្រាប់ការអប់រំ មនុស្សពេញវ័យទាក់ទង នឹងការផ្សព្វផ្សាយកសិកម្ម និងការ បណ្តុះបណ្តាលអាជីវកម្មនឹងផ្តល់អត្ថប្រយោជន៍យ៉ាងច្រើនដល់ប្រជាជននៅជនបទ។ ការពង្រឹងបន្ថែម ទៀតនៃប្រព័ន្ធសាលារៀនសម្រាប់កុមារ និងយុវជន ចាំបាច់ត្រូវអនុវត្ត ក៏ដូចជាការបង្កើតប្រព័ន្ធអប់រំ បន្តសម្រាប់អ្នកដែលមិនមានឱកាសពីមុន។

ការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើង នូវការទទួលបានការអប់រំចាំបាច់ត្រូវដោះស្រាយ តាមរយៈវិធីសាស្ត្រព ហុមុខជាមួយនឹងអន្តរាគមន៍ដែលមាននៅក្នុងយុទ្ធសាស្ត្ររយៈពេលវែងរួមដើម្បី៖

- ពង្រីកលទ្ធភាពទទួលបាន និងពង្រឹងគុណភាពអប់រំទូទៅ
- ពង្រឹងគុណភាពឧត្តមសិក្សារួមទាំងការអប់រំបច្ចេកទេស
- និង ពង្រឹងប្រព័ន្ធអប់រំ និងបណ្តុះបណ្តាលបច្ចេកទេស និងវិជ្ជាជីវៈដើម្បីឱ្យអាចឆ្លើយ តបទៅនឹងតម្រូវការទាំងសេដ្ឋកិច្ចទីក្រុង ដែលកំពុងលូតលាស់យ៉ាងឆាប់រហ័ស និង សេដ្ឋកិច្ចជនបទដែលកំពុងមានការអភិវឌ្ឍ។

ទោះយ៉ាងណា ការផ្តល់ការអប់រំ និងជំនាញចាំបាច់ត្រូវបំពេញបន្ថែមដោយការភ្ជាប់ទំនាក់ ទំនងយ៉ាងរឹងមាំ ជាមួយឧស្សាហកម្មភាព ជាដៃគូជាមួយវិស័យឯកជន និងក្របខ័ណ្ឌគោល នយោបាយដែលអាចធ្វើទៅបាន ដែលផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់ និងសមស្របលើការបង្កើតការងារ និងការអភិវឌ្ឍ ជនបទ។

មានទំនាក់ទំនងផ្ទាល់រវាង ការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ការបង្កើនការចូលរួមរបស់កម្លាំងពលកម្ម និង ការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវសេវាកម្មសុខភាព។ ផែនការ ដើម្បីលើកកម្ពស់តម្រូវការខ្ពស់សម្រាប់សេវា

កម្មសុខភាព ដូចជា បុគ្គលិកថែទាំសុខភាព ឬការពង្រីកមូលនិធិ សមធម៌ ឬប្រព័ន្ធប័ណ្ណទូទាត់ គឺជា មធ្យោបាយវិជ្ជមានមួយក្នុងការបង្កើនការប្រើប្រាស់ជាពិសេសចំពោះជនក្រីក្រ។ នេះក៏ពង្រីកអាទិភាព សុខភាពសាធារណៈផងដែរទោះបីជា ជាទូទៅ ការខ្វះថវិកា ឬការលំបាកក្នុងការដឹកជញ្ជូន គឺជា ឧបសគ្គក៏ដោយ។ សក្តានុពល ជម្រើសដ៏ល្អបំផុតសម្រាប់សេណារីយ៉ូនេះ គឺសម្រាប់យុទ្ធសាស្ត្រតម្រូវ ការ ដើម្បីសម្របសម្រួល និងស្របគ្នាជាមួយនឹងការពង្រីកមូលនិធិសមធម៌ និងការធានារ៉ាប់រងសុខ ភាពតាមសហគមន៍។

ទីផ្សារ និងបញ្ហាសម្របសម្រួលចាំបាច់ត្រូវដោះស្រាយ។ ទាំងនេះអាចត្រូវបានកែលម្អដោយ៖

- ការផ្តល់សេវាកម្មប្រឹក្សាបច្ចេកទេស និងកសិកម្មទាំងកម្រិតកសិដ្ឋាន និងប្រព័ន្ធដំណើរ ការ។
- ការពង្រឹងការតភ្ជាប់ និងការចូលទៅកាន់ទីផ្សារតាមរយៈការអភិវឌ្ឍវេទិកា វិស័យសា ធារណៈ និងឯកជន និងការពិភាក្សាជាផ្លូវការរវាងភាគីពាក់ព័ន្ធ
- ការអភិវឌ្ឍប្រព័ន្ធផលិតកម្ម
- ភ្ជាប់ផលិតកម្មបន្ថែមតម្លៃជាមួយប្រព័ន្ធទីផ្សារ ដែលមានតម្លៃខ្ពស់តាមរយៈ ការ កំណត់អត្តសញ្ញាណ និងការផ្សព្វផ្សាយផលិតផលពិសេសម៉ាក និងការដាក់ស្លាក និង
- ការផ្តល់ព័ត៌មានទីផ្សារ និងភាពវៃឆ្លាតទាន់ពេលវេលា

មាន កាត់បន្ថយភាពក្រីក្រយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការធ្វើ ឱ្យប្រសើរឡើងនូវហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធផ្លូវជនប ទ។ ប្រព័ន្ធផ្លូវមិនគ្រប់គ្រាន់ គឺជាឧបសគ្គចម្បងក្នុងការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច។ ការវិនិយោគលើផ្លូវជនបទ ផ្តល់ប្រាក់ចំណូលខ្ពស់ដល់ការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រនៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍហើយនេះត្រូវបានបង្ហាញ ឱ្យឃើញនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាផងដែរ (NIS ២០០៤ ធនាគារពិភពលោក ២០០៧) ។ ការកែលម្អផ្លូវ ជនបទ នឹងជួយប្រជាជននៅជនបទ ឱ្យទទួលបាននូវសេវាកម្មសំខាន់ៗរួមទាំង ការអប់រំ និង សុខភាព ព្រមទាំងធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវឱកាសសម្រាប់សកម្មភាព បង្កើតប្រាក់ចំណូលមិនមែនកសិកម្ម។

មិនមានរូបមន្តដែលត្រូវនឹងទំហំតែមួយ សម្រាប់ចំណូលជនបទនៅគ្រប់ភូមិសាស្ត្រឡើយ។ តំបន់អេកូឡូស៊ីនីមួយៗ មានលក្ខខណ្ឌដី និងទឹកពិសេស ក៏ដូចជាហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ និងធនធាន មនុស្ស។ ប្រសិទ្ធភាពនៃការវិនិយោគសាធារណៈ អាចត្រូវបានពង្រឹងប្រសិនបើចន្លោះនៃការប្រែប្រួល ត្រូវបានយកមកពិចារណាក្នុងកំឡុងពេលរៀបចំផែនការ និងការអនុវត្ត។ ឧទាហរណ៍ ផ្លូវថ្នល់ដែល បានកែលម្អអាចបង្កើនទិន្នផលស្រូវប្រាំង និងដំណាំផ្សេងទៀតនៅតំបន់វាលទំនាប ប៉ុន្តែមានផលប៉ះ ពាល់តិចតួចដល់កសិករនៅតំបន់ខ្ពង់រាប/ភ្នំ (YU et al ២០០៨) ។ ការវិនិយោគលើការសាងសង់ផ្លូវ ថ្នល់ និងការស្តារនីតិសម្បទាទំនងជាបង្កើតប្រាក់ចំណូលបន្ថែម និងកាត់បន្ថយអសន្តិសុខស្បៀងតាមរ យៈការបង្កើនទិន្នផលកសិកម្ម និងប្រាក់ចំណូលនៅតំបន់វាល (YU et al ២០០៨) ។

រដ្ឋាភិបាល និងសហគមន៍ម្ចាស់ជំនួយសម្រេចបាននូវវឌ្ឍនភាព គួរឱ្យកត់សម្គាល់ក្នុងការក សាងឡើងវិញ និងការអភិវឌ្ឍ បណ្តាញផ្លូវនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។ នេះគួរតែត្រូវបានបន្ត ហើយ

ប្រតិបត្តិការ និងថវិកា ការថែទាំគ្រប់គ្រាន់ គួរតែត្រូវបានបម្រុងទុក សម្រាប់ទ្រព្យសម្បត្តិដ៏មានតម្លៃនេះ។ ដោយសារទំនាក់ទំនងច្បាស់លាស់រវាងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ និងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធផ្លូវថ្នល់ពេលនេះ គឺជាឱកាសសម្រាប់ការពង្រីកបណ្តាញហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធជាតិទៅកាន់តំបន់ជាច្រើនជាពិសេសនៅភាគឥសាន និងខាងជើង។ ផ្លូវកសិដ្ឋានទៅទីផ្សារ និងផ្លូវ ត្រូវការអភិវឌ្ឍ និងថែទាំដែលនឹងផ្តល់ឱកាសដល់គ្រួសារកសិករក្នុងការធានាបាននូវធាតុចូល និងទីផ្សារផលិតផលរបស់ពួកគេ ផ្តល់ឱកាសសម្រាប់សកម្មភាពបង្កើតប្រាក់ចំណូលក្រៅកសិដ្ឋាន និងផ្តល់លទ្ធភាពទទួលបានការអប់រំនិង សេវាកម្មសុខភាព។

ការវិនិយោគលើហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធធារាសាស្ត្រ និងប្រព័ន្ធបង្ហូរទឹកនឹងកាត់បន្ថយហានិភ័យអាកាសធាតុ កាត់បន្ថយការប្រែប្រួលទិន្នផល និងផ្តល់សន្តិសុខស្បៀង និងប្រាក់ចំណូលដល់គ្រួសារដែលពឹងផ្អែកលើវិស័យកសិកម្ម។ រដ្ឋាភិបាល និងម្ចាស់ជំនួយដូចជា ADB និងទីភ្នាក់ងារសហប្រតិបត្តិការអន្តរជាតិដប៉ុន បានវិនិយោគយ៉ាងច្រើនលើហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ ដែលផ្អែកលើប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ។ ការផ្ដោតលើជំនួយអភិវឌ្ឍន៍នេះគួរតែបន្តហើយ ADB និងទីភ្នាក់ងារអូស្ត្រាលីសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍ អន្តរជាតិ (ក្នុងចំណោមម្ចាស់ជំនួយជាច្រើនទៀត) បានបង្ហាញពីការប្តេជ្ញាចិត្តរយៈពេលវែង ចំពោះការអភិវឌ្ឍហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធធារាសាស្ត្រ។ ភស្តុតាងស្តីពី ការត្រលប់ទៅប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រខ្នាតធំវិញត្រូវបានលាយបញ្ចូលគ្នា ដូចជានិរន្តរភាពនៃក្រុមអ្នកប្រើប្រាស់ទឹក ដែលផ្តល់មូលនិធិដោយសាធារណៈ (ឬអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល) ។ ដូច្នេះហើយ គួរតែផ្ដោតលើគម្រោងប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រខ្នាតតូចដែលភ្ជាប់ជាមួយក្រុមអ្នកប្រើប្រាស់ទឹក ដែលដឹកនាំដោយវិស័យឯកជន។ បញ្ហាចំបងនៅកម្ពុជាទាក់ទងនឹងទឹក មិនមែនកង្វះទឹកទេ តែជាទឹកជំនន់ និងកង្វះប្រព័ន្ធលូ។ ដូច្នេះគួរមានការសង្កត់ធ្ងន់លើការបន្តបន្ថយទឹកជំនន់ និងគ្រោងការណ៍បង្ហូរទឹក។

អន្តរការីហិរញ្ញវត្ថុត្រូវការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើង។ ដោយការយល់ដឹងថាសហគមន៍ហិរញ្ញវត្ថុនៅកម្ពុជាទទួលបានជោគជ័យ និងរឹងមាំ។ បញ្ហាពិតប្រាកដ គឺការធ្វើឱ្យស្ថាប័ននានា (ជាពិសេសធនាគារពាណិជ្ជ) ផ្ដោតលើវិស័យជនបទ និងកសិពាណិជ្ជកម្ម និងឱកាសចំណេញដែលខ្ពស់ផ្តល់ជូន។ សមត្ថភាពរបស់សហគ្រាសជនបទ និងគ្រួសារកសិករក្នុងការទទួលបានសេវាកម្មហិរញ្ញវត្ថុ គឺជាប្រភពនៃការបង្កើនថ្លៃដើមផលិតកម្ម និងការចែកចាយ។ ជាលទ្ធផលសមត្ថភាព កសិករនៅក្នុងកម្រិតមធ្យម និងមានមធ្យោបាយតិចតួចក្នុងការទទួលយកបច្ចេកវិទ្យាថ្មី កែលម្អគ្រាប់ពូជ ឬប្រើដី។

ឥណទានជនបទនៅកម្ពុជា ត្រូវការពង្រីកដើម្បីឱ្យឥណទានមានភាពងាយស្រួល និងក្នុងអត្រាសមរម្យ។ ការធ្វើប្លង់កម្មសិទ្ធិដីធ្លី គឺជាលក្ខខណ្ឌមុន សម្រាប់បញ្ចាំទ្រព្យដី ដែលបន្ទាប់មកអាចត្រូវបានប្រើសម្រាប់ប្រាក់កម្ចីដើម្បីផ្តល់មូលនិធិ ដែលត្រូវការសម្រាប់កសិករក្នុងការទិញគ្រាប់ពូជ និងដី។

តាមទស្សនវិស័យអាជីវកម្មជនបទ និង តម្រូវការ៖

(១) ការអភិវឌ្ឍផលិតផលហិរញ្ញវត្ថុប្រកបដោយភាពច្នៃប្រឌិតសម្រាប់ការបង្កើនទ្រព្យសកម្ម និងសារពើភ័ណ្ឌជាក់ស្តែង ដើម្បីបង្កើនចំនួនដើមទុនធ្វើការ និងប្រតិបត្តិការដែលអាចរកបានសម្រាប់ ពាណិជ្ជករ និងអ្នកកែច្នៃនិង

(២) ការផ្តល់ កសិពាណិជ្ជកម្ម និងសេវាកម្មប្រឹក្សាហិរញ្ញវត្ថុ ដល់ស្ថាប័នហិរញ្ញវត្ថុ និងកសិ ពាណិជ្ជកម្ម។ សេវាកម្មប្រឹក្សាទាំងនេះ មានគោលបំណងលើកកម្ពស់គុណភាព នៃការវាយតម្លៃហានិ ភ័យសេវាកម្មផ្តល់ប្រាក់កម្ចី និងផលិតផលហិរញ្ញវត្ថុរបស់ធនាគារ និងគ្រឹះស្ថានមីក្រូហិរញ្ញវត្ថុសម្រាប់វិ ស័យកសិ-ពាណិជ្ជកម្ម។ ទាំងនេះក៏នឹងជួយពង្រឹងជំនាញអាជីវកម្មរបស់ SME ផងដែរក្នុងការ គ្រប់គ្រងនិង ដំណើរការអាជីវកម្មរបស់ពួកគេ និងបង្កើនសមត្ថភាពក្នុងការទទួលបានហិរញ្ញវត្ថុ។

មេរៀនទី ៣

ការវិនិច្ឆ័យសេដ្ឋកិច្ចនៃប្រទេសកម្ពុជា

លទ្ធផលសេដ្ឋកិច្ចរបស់ប្រទេសកម្ពុជា ក្នុងរយៈពេលមួយទសវត្សរ៍ចុងក្រោយនេះ គឺគួរអោយចាប់អារម្មណ៍ ហើយការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រនៅក្នុងប្រទេសមានការរីកចម្រើនគួរឱ្យកត់សម្គាល់។ ក្នុងរយៈពេល ១០ ឆ្នាំចុងក្រោយនេះកំណើនសេដ្ឋកិច្ចជាមធ្យមមាន ៩.៧% ក្នុងមួយឆ្នាំខណៈពីឆ្នាំ ២០០៤ ដល់ ២០០៧ មានអត្រាជាមធ្យមជិត ១១.០% ។ ទន្ទឹមនឹងនេះភាពក្រីក្រត្រូវបានកាត់បន្ថយយ៉ាងខ្លាំង (ប្រហែល ១០ % ក្នុងមួយទសវត្សរ៍) ហើយបន្តធ្លាក់ចុះពី ៣៥,០% ក្នុងឆ្នាំ ២០០៤ មក ៣០,១% ក្នុងឆ្នាំ ២០០៧ (Knowles ២០០៦, ២០០៨) ។ ជាលទ្ធផលនៃការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចចំណូលសម្រាប់មនុស្សម្នាក់បានកើនឡើងពី ២៥០ ដុល្លារក្នុងឆ្នាំ ១៩៩៨ ដល់ប្រមាណ ៧៩៥ ដុល្លារក្នុងឆ្នាំ ២០០៨ (ADB ២០០៩ b) ។

ទោះបីជាប្រភពសំខាន់នៃការរីកចម្រើននៅក្នុងវិស័យមិនមែនកសិកម្មក៏ដោយ ក៏វិស័យកសិកម្មនៅតែជាវិស័យធំមួយ នៃសេដ្ឋកិច្ចដែលរួមមាន ៣២.៥% នៃផលិតផលក្នុងស្រុកសរុប (GDP) និងស្រូបយក ៥៩.០% នៃកម្លាំងពលកម្មសរុប (ADB ២០០៩b) ។ កំណើនក្នុងវិស័យកសិកម្មមានការប្រែប្រួល ក្នុងអត្រា ៥.០% -៥.៥% នៃផលិតផលក្នុងស្រុកសរុប សម្រាប់ឆ្នាំ ២០០៦-២០០៨ ។ ផ្ទុយទៅវិញកំណើនឧស្សាហកម្ម និងសេវាកម្មមានការកើនឡើងទ្វេដងបើទោះបីជាផ្ដោតលើវិស័យកាត់ដេរទេសចរណ៍ និងសំណង់។ ការនាំចេញបានកើនឡើងពីស្ទើរតែសូន្យដល់ ៦៥.០% នៃផលិតផលក្នុងស្រុកសរុប ក្នុងឆ្នាំ ២០០៧ ធ្លាក់ចុះបន្តិចមកនៅត្រឹម ៥២.៧% ក្នុងឆ្នាំ ២០០៨ ដោយសារផលប៉ះពាល់នៃវិបត្តិហិរញ្ញវត្ថុពិភពលោក (ADB ២០០៩ b) ។

ខណៈពេលដែលប្រវត្តិសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ចពិភពលោកបង្ហាញថាដំណើរការនៃការអភិវឌ្ឍជាធម្មតាមានការផ្លាស់ប្តូរពីវិស័យកសិកម្មមកជាការផលិតកម្ម និងសេវាកម្ម ការយល់ស្របសម្រាប់ប្រទេសកម្ពុជា គឺការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ក្នុងរយៈពេលខ្លី និងមធ្យម នឹងត្រូវការកំណើននៅតំបន់ជនបទដែលភាគច្រើនតាមរយៈកំណើនកសិកម្មប្រកបដោយនិរន្តរភាព។ សមត្ថភាពក្នុងការចាប់យកតម្លៃបន្ថែមពីការធ្វើកសិកម្ម។

ជាប្រវត្តិសាស្ត្រការធ្វើពិពិធកម្មវិស័យកសិកម្ម នៅកម្ពុជាមានភាពប្រសើរជាងមុន ហើយការធ្វើឧស្សាហូបនីយកម្ម កសិឧស្សាហកម្ម និងការវិនិយោគពីបរទេសហាក់ដូចជាមានកើនឡើង។ នៅក្នុងវិស័យកសិកម្ម ការយកចិត្តទុកដាក់ជាច្រើនត្រូវបានផ្តល់ទៅឱ្យទស្សនវិស័យនៃការអភិវឌ្ឍរបស់កម្ពុជាដែលរួមបញ្ចូលជាមួយនឹងការលេចចេញនូវវិស័យសង្វាក់តម្លៃសកល និងការផ្លាស់ប្តូរពីដំណាំសំខាន់ ទៅជាផលិតផលបន្ថែមដែលតម្លៃខ្ពស់។

ទោះយ៉ាងណាក៏ដោយមានសញ្ញាដំបូងនៃសហគ្រាសជនបទ ដែលកំពុងលេចធ្លោនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាដោយផ្ដោតលើវិស័យកសិ-ឧស្សាហកម្ម ជាមួយនឹងការបង្កើតចំណូលកៅស៊ូឯកជន និង

ចម្ការស្វាយចន្ទី រោងចក្រផលិតម្សៅដំឡូងមី សម្រាប់ជីវឥន្ធនៈ និងឧស្សាហកម្មចំណីសត្វមូលដ្ឋាន ដែលឧបត្ថម្ភដោយក្រុមហ៊ុនស៊ីភី។ លើសពីនេះទៅទៀតនៅចន្លោះឆ្នាំ ២០១០-២០១១ របាយការណ៍ នៃការវិនិយោគលើវិស័យកសិពាណិជ្ជកម្មសំខាន់ៗបានលេចចេញពីប្រទេសឥណ្ឌូនេស៊ី និងគុយវ៉ែត ដើម្បីអភិវឌ្ឍ ឧស្សាហកម្មស្រូវអង្កររបស់កម្ពុជា (ពោលគឺជិត ១ ពាន់លានដុល្លារក្នុងគម្រោងវិនិយោគ លើប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ ការធ្វើកសិកម្មតាមកិច្ចសន្យា និងរោងម៉ាស៊ីនកិនស្រូវទំនើប) ព្រមទាំងមានការ ចង្អុលបង្ហាញផងដែរ ថាក្រុមហ៊ុនមូលធនឯកជនកំពុងឈរលើការវិនិយោគលើវិស័យកសិ-ពាណិជ្ជកម្ម។

សំណុំនៃរចនាសម្ព័ន្ធ និងស្ថាប័នចំពោះការអភិវឌ្ឍវិស័យកសិកម្ម និងជនបទដែលលុះត្រាតែ មាន ការអន្តរាគមន៍ និងគោលនយោបាយសមស្របនឹងនាំឱ្យមានការកើនឡើង នៃកំណើនសេដ្ឋកិច្ច និង ការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ។ ឧបសគ្គដែលអាចនឹងជួបប្រទះរួមមាន ៖

- (១) ការកាន់កាប់ដីធ្លីមួយផ្នែកតូច ដែលរារាំងការវិនិយោគលើសកម្មភាពផលិតភាព
- (២) ផលិតភាពទាប និងមូលធនមនុស្ស
- (៣) ការធ្វើទីផ្សារ បញ្ហាការសម្របសម្រួល និងបរិយាកាសអំណោយផលសម្រាប់អាជីវកម្ម ដែលមិនអំណោយផលដល់ការវិនិយោគផ្លូវការ
- (៤) ផ្លូវជនបទ និងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រដែលកំពុងអភិវឌ្ឍ និង
- (៥) វិស័យហិរញ្ញវត្ថុ មូលនិធិសំខាន់ៗសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍ វិស័យកសិកម្ម និងជនបទ

មេរៀនទី ៤

ការអនុវត្តវិស័យកសិកម្ម និងជនបទ

៤.១ និន្នាការភាពក្រីក្រ និងវិសមភាព

ថ្វីត្បិតតែកម្ពុជាទទួលបាននូវកំណើន គួរឱ្យកត់សម្គាល់ រួមជាមួយការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ យ៉ាងច្រើនក្នុងរយៈពេលមួយទសវត្សរ៍ចុងក្រោយនេះ អត្រានៃភាពក្រីក្រ នៅតែមានខ្ពស់ជាពិសេសនៅ តំបន់ជនបទ។ ពីឆ្នាំ ១៩៩៧ ដល់ ២០០៧ ផលិតផលក្នុងស្រុកសរុប (GDP) បានកើនឡើងជា មធ្យម ៨,៤% (ADB ២០០៩) ខណៈពេលដូចគ្នានេះដែរអត្រានៃភាពក្រីក្រ (ដោយប្រើគំរូប្រៀប ធៀប) បានធ្លាក់ចុះពី ៤៧% មកត្រឹម ៣៥% ៥ (តារាងទី ២) ។ ការវិភាគនៃការស្ទង់មតិសេដ្ឋកិច្ច សង្គម

កម្ពុជាឆ្នាំ ២០០៧ (២០០៨) បានបង្ហាញថាក្នុងរយៈពេល ៣ ឆ្នាំពីឆ្នាំ ២០០៤ ដល់ ២០០៧ ភាព ក្រីក្របានធ្លាក់ចុះមកនៅត្រឹម ៣០,១% ដែលជាអត្រា ១,៦% ក្នុងមួយឆ្នាំស្របនឹងការកាត់បន្ថយ ដែលបានរកឃើញនៅចន្លោះឆ្នាំ ១៩៩៣ (តារាងទី ៣) ។

តារាង ២៖ និន្នាការភាពក្រីក្រ នៅកម្ពុជា ឆ្នាំ ១៩៩៣/៩៤-២០០៤

	ចំនួនប្រជាជនក្រីក្រ			សន្ទស្សន៍ភាពក្រីក្រ		
	១៩៩៣/ ៩៤	១៩៩៧	២០០៤	១៩៩៣/ ៩៤	១៩៩៧	២០០៤
ប្រទេសកម្ពុជា	៣៩.០០	៤៣.៣២	២៧.៩៧	៩.២១	១១.៩៤	៩.០២
ភ្នំពេញ	១១.៣៩	១១.៧៧	៤.៦០	៣.០៦	២.៣១	១.២៣
ទីក្រុងផ្សេង ទៀត	៣៦.៦២	៣២.៥៥	២៣.៣៧	៦.១៥	៩.៦៣	៧.៧៩
ជនបទ	៤៣.១២	៥១.៥៥	២៣.៦៦	៩.៩៩	១៣.៦៣	១០.១៧

CSES = ការស្ទង់មតិសេដ្ឋកិច្ចសង្គមកម្ពុជា

ចំណាំ: ការព្យាករណ៍ ១៩៩៣/៩៤ CSES , ឆ្នាំ ១៩៩៧ CSES, និង ឆ្នាំ ២០០៤ CSES

ប្រភព៖ Knowles (២០០៦)

តារាង ៣៖ ការផ្លាស់ប្តូរអត្រាភាពក្រីក្រនៅកម្ពុជា ២០០៤-២០០៧ (%)

២០០៤	២០០៧	ផ្លាស់ប្តូរ	ការផ្លាស់ប្តូរ ប្រចាំឆ្នាំ
------	------	-------------	-------------------------------

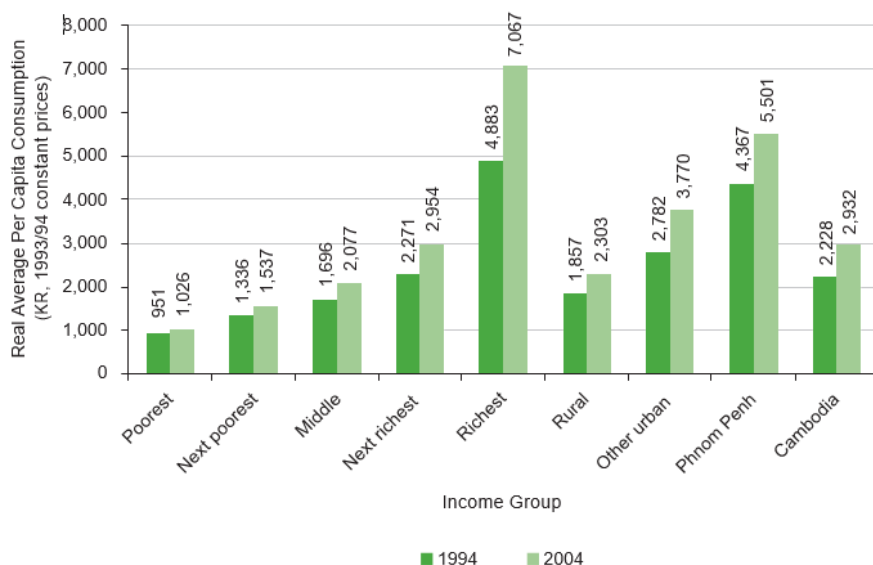
គាំទ្រដោយមូលនិធិស្រាវជ្រាវ គំនិតច្នៃប្រឌិត និងនវានុវត្តន៍ (ស.គ.ន) នៃក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា

ប្រទេសកម្ពុជា	៣៤.៨	៣០.១	(៤.៧)	(១.៦)
ភ្នំពេញ	៤.៦	០.៨	(៣.៨)	(១.៣)
ទីក្រុងផ្សេងទៀត	២៥.៨	២១.៩	(៣.៩)	(១.៣)
ជនបទ	៣៩.១	៣៤.៧	(៤.៤)	(១.៥)

() = អវិជ្ជមាន

ប្រភព៖ Knowles (២០០៨)

ខណៈពេលដែលតំបន់ទីក្រុងបន្តមើលឃើញពីការធ្លាក់ចុះនៃកម្រិតភាពក្រីក្រតំបន់ជនបទនៅក្នុងផ្នែកទាំងនោះ នៃប្រទេសកម្ពុជាដែលអាចប្រៀបធៀបនិន្នាការដោយផ្ទាល់ កំរិតជីវភាពរស់នៅជាមធ្យមដែលការប៉ាន់ស្មាន ដោយការប្រើប្រាស់ទំនិញ និងសេវាកម្មក្នុងមនុស្សម្នាក់ ក្នុងមួយថ្ងៃកើនឡើង ៣២ % នៅក្នុងលក្ខខណ្ឌជាក់ស្តែងរវាងឆ្នាំ ១៩៩៤ និង ២០០៤ (NIS ២០០៤ ធនាគារពិភពលោក ២០០៧) ទោះយ៉ាងណាការកើនឡើងនេះត្រូវបានផ្សារភ្ជាប់ជាមួយនឹងភាពខុសគ្នារវាងអ្នកមាន និងអ្នកក្រ។ នៅឆ្នាំ ២០០៤ កម្រិតជីវភាពរស់នៅរបស់ប្រជាជនក្រីក្រមួយភាគប្រាំ នៃប្រជាជនមានចំនួន ៨% ខ្ពស់ជាងកាលពី ១ ទសវត្សរ៍មុន។ ក្នុងរយៈពេលដូចគ្នានេះ ដែរកម្រិតជីវភាពរបស់អ្នកមានបំផុតមួយភាគប្រាំបានកើនឡើង៥ដង(ពោលគឺ៤៥%)។ ដូចគ្នាដែរកំរិតជីវភាពជនបទបានកើនឡើងយឺតជាងទីក្រុងភ្នំពេញនិង ទីក្រុងដទៃទៀត(រូបភាព ២) ។

រូបភាព ២៖ ការផ្លាស់ប្តូរការប្រើប្រាស់ក្នុងមនុស្សម្នាក់នៅកម្ពុជាឆ្នាំ ១៩៩៤-២០០៤

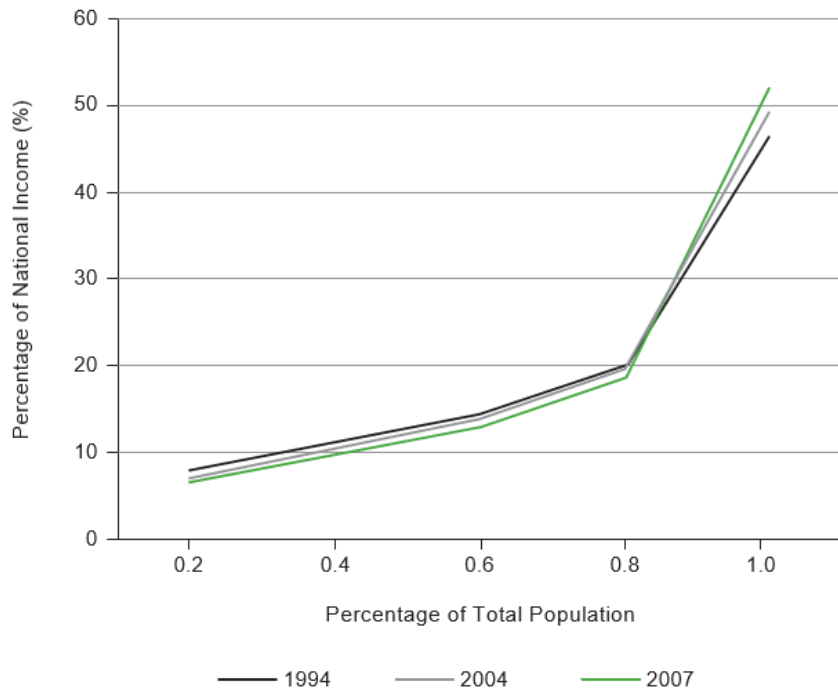
ប្រភព៖ World Bank (២០០៧)

លទ្ធផលនេះបានបង្កើនវិសមភាពនៅទូទាំងប្រទេសកម្ពុជា ដោយមេគុណជីនីបានប៉ាន់ប្រមាណថា ០.៤២ កើនឡើងពី ០.៣៨ ក្នុងឆ្នាំ ១៩៩៣ និងស្មើនឹងការប៉ាន់ស្មានឆ្នាំ ១៩៩៧ (Jackson ២០០៥) ។ ធនាគារពិភពលោក (២០០៧) បានសន្និដ្ឋានថា ការកើនឡើងនៃវិសមភាពបានកើតឡើងនៅដើមដើមទសវត្សរ៍នេះ (ពោលគឺ ១៩៩៤-១៩៩៧) ហើយមានតែនៅតំបន់ជនបទប៉ុណ្ណោះ។ មិនមានការផ្លាស់ប្តូរគួរឱ្យកត់សម្គាល់នៅក្នុងការបែងចែក រវាងឆ្នាំ ១៩៩៧ និង ២០០៤។

ការវិភាគលើលទ្ធផល CSS ដោយធនាគារពិភពលោក (២០០៧) បានបង្ហាញថា នៅចន្លោះ ឆ្នាំ ១៩៩៣ និង ១៩៩៧ អ្នកមានបំផុតបានដើរទៅមុខ ខណៈអ្នកក្រ អ្នកមធ្យម នៅដដែល។ លទ្ធផលគឺជាការកើនឡើងគួរឱ្យកត់សម្គាល់ ស្ថិតិក្នុងវិសមភាពរវាងឆ្នាំ ១៩៩៣ និង ១៩៩៧។ រវាងឆ្នាំ ១៩៩៧ និង ២០០៤ ស្ទើរតែគ្រប់ភាគរយនៅក្នុង Distribution បានជួបប្រទះនូវអត្រាកំណើនខ្ពស់ប្រហាក់ប្រហែលគ្នាក្នុងមនុស្សម្នាក់ (ពេលគឺ ២០%-២៨%) ។ ដូច្នេះ រយៈពេលនេះអាចត្រូវបានកំណត់ថាមានភាពស្មើគ្នាជាមួយនឹងកំណើនកាលពីឆ្នាំកន្លងទៅ (ADB ២០០៧ ទំព័រ ២២) ។

ការរួមបញ្ចូលគ្នា នៃនិន្នាការផ្សេងៗគ្នានៅឆ្នាំ ១៩៩៣-១៩៩៧ (ឧទាហរណ៍ កំណើនប្រមូលផ្តុំក្នុងចំណោមអ្នកមាន) និងឆ្នាំ ១៩៩៧-២០០៤ (ពេល គឺកំណើនរួម) បានបណ្តាលឱ្យវិសមភាពជនបទកើនឡើង។ និន្នាការក្នុងកំឡុងឆ្នាំ ១៩៩៧-២០០៤ និង ២០០៤-២០០៧ ក៏មានការសន្យា និង បង្ហាញថាមិនមានបញ្ហាចរនាសម្ព័ន្ធជាមួយនឹងកំណើនសេដ្ឋកិច្ចរបស់កម្ពុជានោះទេ។ ការព្យាករណ៍ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាន នៃនិន្នាការនៅក្នុងរយៈពេលទាំងនេះ សក្តានុពលនៃការលូតលាស់មិនបង្ហាញពីនិន្នាការចរនាសម្ព័ន្ធសម្រាប់កំណើនដើម្បីបង្កើនវិសមភាព (ធនាគារពិភពលោក ២០០៧ ទំព័រ ២២) ។

លទ្ធផលនៃការវិភាគរបស់ធនាគារពិភពលោក (២០០៧) បានបង្ហាញថាគម្លាតរវាងអ្នកមាន និងអ្នកក្រ (ពេលគឺ វិសមភាពរវាងត្រីមាស) គឺជាកត្តាមួយក្នុងចំណោមកត្តាកំណត់ពីរនៃ វិសមភាពជនបទ។ កត្តាកំណត់ផ្សេងទៀតគឺ វិសមភាពនៅក្នុងក្រុមត្រីមាស ដែលមានជាងគេបំផុត។ វិសមភាពនេះកំពុងកើនឡើង និងរួមចំណែកដល់ទម្ងន់កាន់តែច្រើនចំពោះវិសមភាពជនបទសរុប តាមពេលវេលា។ ផ្ទុយទៅវិញគម្លាត អ្នកមាន និងអ្នកក្រត្រូវបានចែកចុះបន្តិចម្តង ៗ ដោយសារតែកំណើនសេដ្ឋកិច្ច ដែលបានផ្តល់ផលប្រយោជន៍ដល់ប្រជាជននៅតាមជនបទជាពិសេសនៅចន្លោះឆ្នាំ ១៩៩៧ និង ២០០៤។

រូបភាព ៣៖ មេគុណជីនីនៃការប្រើប្រាស់ពិតក្នុងមនុស្សម្នាក់, ១៩៩៤-២០០៧
ប្រភព៖ Knowles (២០០៨)

៤.២ និស្វាភាពកំណើន ក្នុងវិស័យជនបទ

ប្រទេសកម្ពុជាបានកត់ត្រានូវកំណើនប្រកបដោយចីរភាព ក្នុងរយៈពេលប៉ុន្មានឆ្នាំចុងក្រោយនេះ ប៉ុន្តែក្នុងកំឡុងពេលមានវិបត្តិសេដ្ឋកិច្ចពិភពលោកឆ្នាំ ២០០៨ អតិផរណាបានកើនឡើង ដោយសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជាបានកើនឡើង ១០,១% ក្នុងឆ្នាំ ២០០៧ ដែលត្រូវបានគាំទ្រដោយ ការនាំចេញសម្លៀកបំពាក់ ការកើនឡើងនៃការមកទស្សនារបស់ភ្ញៀវទេសចរ និងដំណាំស្រូវ។ ឆ្នាំ ២០០៧ គឺជាឆ្នាំទីបួនជាប់គ្នានៃការពង្រីកពីរខ្ទង់បន្ទាប់ពីអត្រាកំណើន ១០,៨% ក្នុងឆ្នាំ ២០០៦ ១៣,៣% ក្នុងឆ្នាំ ២០០៥ និង ១០,៣% ក្នុងឆ្នាំ ២០០៤ (តារាងទី ៤)។

ប្រទេសកម្ពុជា គឺជាប្រទេសមួយដែលមានសេដ្ឋកិច្ចលូតលាស់លឿនបំផុតនៅអាស៊ីបូព៌ាក្នុងឆ្នាំ ២០០៧ កំណើនសេដ្ឋកិច្ចរបស់ប្រទេសកម្ពុជា ដែលត្រូវបានប៉ាន់ប្រមាណថាមានចំនួន ៦,៧% ដោយធនាគារអភិវឌ្ឍន៍អាស៊ី (២០០៩ ៦)។ ក្នុងឆ្នាំ ២០០៨ សេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា ត្រូវបានគេរំពឹងថានឹងងើបឡើងវិញខ្លាំងនៅឆ្នាំ ២០១០។

តារាង ៤៖ ការបែងចែកផលិតផលក្នុងស្រុកសរុបពិតប្រាកដតាម វិស័យ ២០០៣-២០០៨ (%)

សកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ច	អត្រាកំណើន						Distribution តាមវិស័យ					
	២០០៣	២០០៤	២០០៥	២០០៦	២០០៧	២០០៨	២០០៣	២០០៤	២០០៥	២០០៦	២០០៧	២០០៨
កសិកម្មរុក្ខាប្រមាញ់និងនេសាទ	១០.៥	(០.៩)	១៥.៧	៥.៥	៥.០	៥.៧	៣២.០	២៨.៨	២៩.៤	២៨.០	២៦.៧	២៦.៥
ដំណាំ	២១.៩	(២.៣)	២៧.៦	៥.៣	៨.២	៦.៦	១៥.០	១៣.៣	១៥.០	១៤.២	១៤.០	១៤.០
ស្រូវ	២២.២	(១២.២)	៤៣.៧	៤.៤	៧.៥	៤.១	៨.២	៦.៥	៨.២	៧.៨	៧.៦	៧.៤
ដំណាំផ្សេងៗ	២១.៥	៩.៥	១២.២	៦.៥	៩.០	៩.៥	៦.៨	៦.៨	៦.៧	៦.៥	៦.៤	៦.៦
បសុសត្វនិងបសុបក្សី	៥.៧	៣.៩	៥.៦	៨.២	៣.៧	៣.៨	៥.២	៤.៩	៤.៥	៤.៤	៤.២	៤.១
ជលផល	១.៧	(១.៧)	៥.៦	៣.៨	០.៨	១.៥	៩.៣	៨.៣	៧.៧	៧.៣	៦.៦	៦.៦
ព្រៃឈើនិងការកាប់ឈើ	(៣.០)	០.៨	៥.១	៧.០	១.១	០.៩	២.៦	២.៣	២.២	២.១	១.៩	១.៨
ឧស្សាហកម្ម	១២.០	១៦.៦	១២.៧	១៨.៣	៨.៤	៤.០	២៥.៥	២៦.៩	២៦.៨	២៨.៦	២៨.១	២៧.៥
វិទ្យុ	១៨.១	២៤.២	២៦.៣	១៥.៩	៧.៧	១៥.៨	០.៣	០.៤	០.៤	០.៤	០.៤	០.៤
ការផលិត	១២.៣	១៧.៧	៩.៧	១៧.៤	៨.៩	៣.១	១៨.៩	២០.២	១៩.៦	២០.៨	២០.៥	១៩.៨
អាហារភេសជ្ជៈនិងថ្នាំជក់វាយនភ័							២.៧	២.៣	២.២	២.១	១.៩	១.៩
ណ្តាស់លៀកបំពាក់	៤.៧	(៥.២)	៩.០	៣.៣	៣.១	៥.៩	១៣.៤	១៥.២	១៤.៦	១៥.៩	១៥.៩	១៥.២
និងស្បែកជើង												
	១៦.៨	២៤.៩	៩.២	២០.៤	១០.០	២.២	០.៥	០.៤	០.៤	០.៤	០.៤	០.៤

ឈើក្រដាសនិងការបោះពុម្ពផ្សាយ							០.៤	០.៣	០.២	០.២	០.២	០.២
កៅស៊ូ	(១៤.៣)	៤.២	១០.០	៨.៤	៤.៩	៥.០	២.១	២.០	២.១	២.២	២.១	២.១
ផលិតកម្មផ្សេងៗ												
ផលិតកម្ម	(៩.៨)	(៨.៦)	(៩.០)	៣.៣	៩.៦	៩.២	០.៥	០.៥	០.៥	០.៦	០.៦	០.៦
ការផលិតមិនមែនលោហធាតុ							០.២	០.២	០.២	០.២	០.២	០.២
ផលិតផលធ្វើពីដែកនិងដែកមូលដ្ឋាន	៧.៧	៨.១	១៧.៣	១៥.០	៦.៧	៦.៥	១.៤	១.៣	១.៣	១.៤	១.៣	១.៣
ផ្សេងទៀត												
ផលិតកម្ម	១១.៨	១៤.៩	២១.៧	២០.២	១០.៣	៩.១						
	១១.៩	១៤.៦	២១.៣	២០.៣	៧.៦	៧.០						
	៥.៨	៤.៨	១៥.១	១២.០	៤.៩	៥.២						
អគ្គិសនីទឹកនិងឧស្ម័ន												
	៩.១	១១.២	១២.៥	៣១.៧	១១.៥	៨.៥	០.៥	០.៥	០.៥	០.៦	០.៦	០.៦
សំណង់	១១.១	១៣.២	២២.១	២០.០	៦.៧	៥.៨	៥.៨	៥.៩	៦.៤	៦.៩	៦.៧	៦.៦
សេវាកម្ម	៥.៩	១៣.២	១៣.១	១០.១	១០.១	៩.០	៣៧.៦	៣៨.៦	៣៨.៥	៣៨.៣	៣៨.៣	៣៩.១
ពាណិជ្ជកម្ម	៣.៧	៥.៨	៨.៥	៧.១	៩.៥	៩.៤	៩.៥	៩.១	៨.៧	៨.៤	៨.៤	៨.៦
សណ្ឋាគារនិងភោជនីយដ្ឋាន	(១៦.៨)	២៣.៤	២២.៣	១៣.៧	១០.២	៩.៨	៣.៦	៤.០	៤.៣	៤.៤	៤.៤	៤.៦
ដឹកជញ្ជូននិងទំនាក់ទំនង												
	៣.២	៩.៦	១៤.៥	២.១	៧.២	៧.១	៦.៨	៦.៧	៦.៨	៦.២	៦.១	៦.១

ហិរញ្ញវត្ថុ	៦.៦	២០.៥	១៩.៦	២៤.០	២២.២	១៩.២	១.០	១.១	១.១	១.៣	១.៤	១.៦
រដ្ឋបាលសាធារណៈ	(៤.៥)	(៦.៧)	៥.៩	(១.២)	០.១	២.៥	១.៩	១.៦	១.៥	១.៤	១.២	១.២
អចលនទ្រព្យនិងអាជីវកម្ម	២៣.៣	២០.៣	៧.៨	១០.៩	១០.៧	៥.០	៧.៣	៨.០	៧.៦	៧.៦	៧.៦	៧.៥
សេវាកម្មផ្សេងៗ	១៣.៧	១៨.០	១៨.៣	១៧.២	១២.១	១២.០	៧.៦	៨.១	៨.៥	៩.០	៩.១	៩.៦
ពន្ធនិងប្រាក់ឧបត្ថម្ភ												
ពន្ធលើផលិតផលតិចការឧបត្ថម្ភ												
ធន	០.៦	២៧.៦	៦.១	៧.៦	៤៥.៧	៦.៧	៥.៧	៦.៦	៦.២	៦.០	៨.០	៨.២
ពន្ធលើផលិតផល	១.៣	២៦.២	៦.៩	១០.០	៣៧.៦	៩.០	៦.១	៦.៩	៦.៥	៦.៥	៨.១	៨.៣
ឧបត្ថម្ភធនតិច	១៥.៧	១.៦	២៤.៧	៥៥.៧	(៦៨.៣)	១.៥	០.៣	០.៣	០.៣	០.៥	០.១	១០.០
FISIM តិច	៨.៧	១៧.៧	១៥.៩	១០.៩	២៥.០	១៤.០	០.៩	១.០	១.០	១.០	១.១	១.២
ផលិតផលក្នុងស្រុកសរុប	៨.៥	១០.៣	១៣.៣	១០.៨	១០.២	១០.២	១០០	១០០	១០០	១០០	១០០	១០០

កត្តាកំណត់ចម្បង នៃកំណើនសេដ្ឋកិច្ចរបស់កម្ពុជា ចាប់តាំងពីពាក់កណ្តាលទសវត្សរ៍ឆ្នាំ ១៩៩០ គឺជាបរិយាកាសម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច ដែលមានស្ថិរភាពរួមទាំងលក្ខខណ្ឌខាងក្រៅ និងទីផ្សារ អំណោយផល។ ជាទូទៅគោលនយោបាយហិរញ្ញវត្ថុក្នុងស្រុកមានការប្រុងប្រយ័ត្ន និង ការបង្កើត ស្ថាប័នសេដ្ឋកិច្ចទីផ្សារសំខាន់ៗ។ ទោះយ៉ាងណាក៏ដោយ បើនិយាយពីទិន្នផលជាក់ស្តែង ដូចដែលបាន លើកឡើងពីមុនកំណើនសេដ្ឋកិច្ចបានមកពីមូលដ្ឋានរួមមានវិស័យកាត់ដេរទេសចរណ៍ និង វិស័យ សំណង់ ហើយវិស័យកសិកម្មនៅកម្រិតកណ្តាល (ADB ២០០៦) ។

បើប្រៀបធៀបជាមួយបណ្តាប្រទេសអាស៊ីអាគ្នេយ៍ភាគច្រើន វិស័យផលិតកម្មនៅកម្ពុជាមាន ទំហំមធ្យម។ នៅឆ្នាំ ២០០៧ ចំណែកនៃផលិតផលក្នុងស្រុក សរុបមាន ២០.៥% (១៩.៨% ក្នុងឆ្នាំ ២០០៨) (ADB ២០០៨ ,a) ។ ដូចគ្នានេះដែរ វិស័យមូលហិរញ្ញវត្ថុ និងថ្នាំជក់នៅកម្ពុជា មានទំហំ ស្មើនឹង ១,៩% នៃផលិតផលក្នុងស្រុកសរុប។ កម្រិតនៃការនាំចេញការផលិតផ្សេងៗ ក៏ មានផងដែរតាមស្តង់ដារតំបន់។ ក្នុងកំឡុងឆ្នាំ ២០០៧ ការនាំចេញផ្នែកផលិតកម្ម (ថេរ ២០០០ ដុល្លារ) បានកើនឡើងប្រហែល ១០,៧% នៅកម្ពុជាបើប្រៀបធៀបទៅនឹង ២៥,៧% នៅឥណ្ឌូនេស៊ី ៦.៤% នៅហ្វីលីពីន ៦.៤% នៅថៃនិង ២១.៩% នៅវៀតណាម (ADB ២០០៨, a) ។ ទោះយ៉ាង ណា មិនដូចបណ្តាប្រទេសអាស៊ីអាគ្នេយ៍ដទៃទៀតទេ ការនាំចេញភាគច្រើនពីកម្ពុជាដោយការនាំចេ ផលិតផលកសិកម្មមានចំនួនច្រើន ដែលជាស្នូលនៃសេដ្ឋកិច្ចជនបទ។

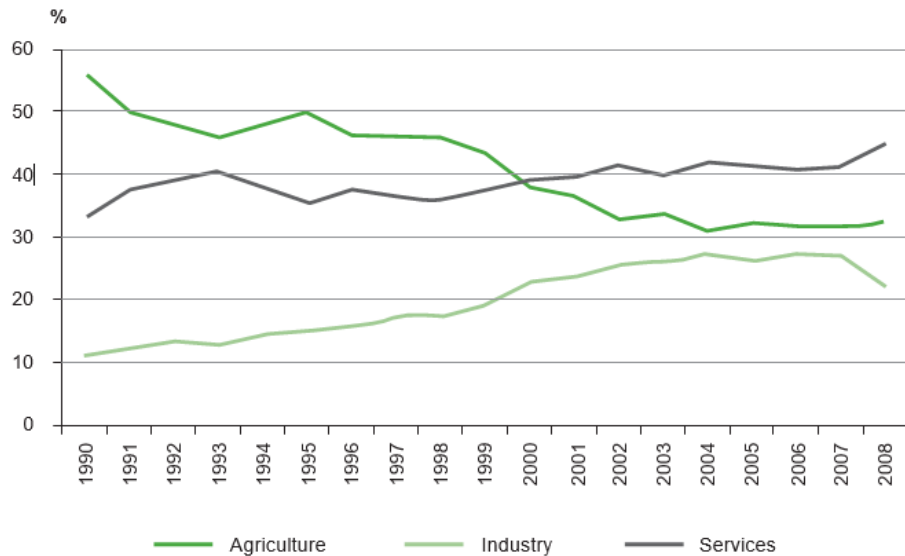
តារាង ៥៖ ផលិតផលក្នុងស្រុកសរុបផ្លូវការរបស់កម្ពុជា ឆ្នាំ ២០០០-២០០៩

	២០០០	២០០១	២០០២	២០០៣	២០០៤	២០០៥	២០០៦	២០០៧	២០០៨	២០០៩
ផលិតផលក្នុងស្រុក សរុបក្នុងតម្លៃ បច្ចុប្បន្ន (ពាន់លាន រៀល)	១៤.០៨	១៥.៦	១៦.៧៨	១៨.៥៣	២១.៧៥	២៥.៧៥	២៩.៨៤	៣៥.០៤	១.៩៦៨	៤៣.០៨
ផលិតផលក្នុង ស្រុកសរុបក្នុង តម្លៃបច្ចុប្បន្ន (លានដុល្លារ)	៣.៦៤៩	៣.៩៨	4.280	៤.៦៦៣	៥.៣៣៩	៦.២៩៣	៧.២៧៥	៨.៦១៤	១០.៣៣	១០.៣៨
ផលិតផលក្នុងស្រុក សរុបក្នុងមួយ capita (\$)	២៨៨	៣១២	៣៣១	៣៥៦	៤០២	៤៦៨	៥៣៤	623	738	៧៣១
ផលិតផល ក្នុងស្រុក សរុបពិត ប្រាកដ (កើន ឡើង%)	8.8	៨.១	៦.៦	៨.៥	១០.៣	១៣.៣	១០.៨	១០.២	៦.៧	០.១
ផលិតផលក្នុង ស្រុកសរុបក្នុង តម្លៃថេរ ២០០០ (ពាន់ លាន KRW)	១៤.០៨	15.230	១៦.២	១៧.៦១	១៩.៤៣	២២.០០	២៤.៣៨០	២៦.៨៧០	២៨.៦៦៨	២៨.៦៩២

ផលិតផលក្នុងស្រុកសរុប KR = រៀល
ប្រភព៖ ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ

កំណើនវិស័យទេសចរណ៍ និងសំលៀកបំពាក់បានធ្លាក់ចុះដោយសារវិបត្តិសេដ្ឋកិច្ចពិភពលោក ប៉ុន្តែត្រូវបានល្អប្រសើរឡើងវិញពីឆ្នាំ ២០១១។ វិបត្តិនេះបានជះឥទ្ធិពលយ៉ាងខ្លាំង ដល់វិស័យ ទេសចរណ៍កាត់ដេរ និងសំណង់ និងវិស័យកសិកម្ម ដោយវិស័យទាំងនេះបានដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ ក្នុងការជំរុញសេដ្ឋកិច្ចប្រទេស។

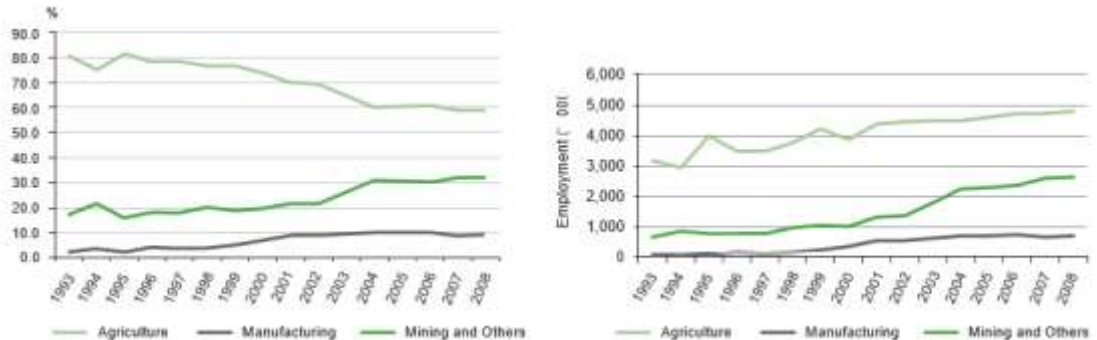
ទិន្នន័យស្តីពីការរួមចំណែករបស់វិស័យជនបទចំពោះកំណើនសេដ្ឋកិច្ច គឺមិនអាចរកបានទេ ដោយសារ វិស័យកសិ-ឧស្សាហកម្ម និងផលិតកម្មនៅជនបទមិនត្រូវបានបំបែកចេញពី វិស័យ ឧស្សាហកម្ម។ ទោះយ៉ាងណាក៏ដោយ ស្ថិតិដែលអាចរកបានបង្ហាញថា វិស័យកសិកម្មរួមទាំង ដំណាំ បសុសត្វ ផលផល និងព្រៃឈើនៅតែបន្តជាវិស័យសំខាន់នៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា ដែលរួមចំណែក ២៦.៥% នៃផលិតផលក្នុងស្រុកសរុបក្នុងឆ្នាំ ២០០៨ ។ សេដ្ឋកិច្ចមានភាពរឹងមាំ (រូបភាពទី ៤) ទិន្ន ផលកសិកម្ម បានបន្តពង្រីកបន្តិចម្តងៗ ដោយសារការទទួលបានផលិតភាព ដែលឆ្លុះបញ្ចាំងពីការ កើនឡើងនៃតំបន់ ដែលមានប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ ការប្រើប្រាស់ការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវការធ្វើកសិកម្ម និងការធ្វើអាជីវកម្មកសិកម្មកាន់តែច្រើន បើប្រៀបធៀបជាមួយវិស័យផ្សេងទៀតក្នុងកំឡុងឆ្នាំ ២០០៦-២០០៨ វិស័យកសិកម្មមានការរីកចម្រើនបន្តិចពី ៥.០%ទៅ ៥.៥% ដែលមានការប្រែប្រួល យ៉ាងសំខាន់ពីមួយឆ្នាំទៅមួយឆ្នាំ ក្នុងការផលិតស្រូវព្រោះតែមានការព្យាករណ៍ និងគ្រប់គ្រងបានល្អ ចំពោះអាកាសធាតុដូចជាគ្រោះទឹកជំនន់ និងសត្វល្អិតបំផ្លាញ។

រូបភាព ៤៖ ចំណែកនៃផលិតផលក្នុងស្រុកសរុបតាមវិស័យនៅកម្ពុជា ១៩៩០-២០០៨
ប្រភព៖ ADB (2009 a)

អត្រាកំណើនប្រចាំឆ្នាំជាមធ្យមនៃវិស័យកសិកម្ម គឺទាបជាងវិស័យឧស្សាហកម្ម និងសេវាកម្ម នៃសេដ្ឋកិច្ច ហើយចំណែកនៃផលិតផលក្នុងស្រុកសរុបរបស់វិស័យកសិកម្មនៅចន្លោះពី ៥៥.៦% ក្នុង

ឆ្នាំ ១៩៩០ មកត្រឹម ៣២.៥% ១០ ក្នុងឆ្នាំ ២០០៨ (រូបភាព ៤) ។ ទោះយ៉ាងណាក៏ដោយសមាមាត្រនៃកម្លាំងពលកម្មដែលមានមុខរបរចម្បងក្នុងវិស័យកសិកម្មមាន ៨១% ក្នុងឆ្នាំ ១៩៩៣ មកត្រឹមជាង ៥៩% ក្នុងឆ្នាំ ២០០៨ (រូបភាព ៥) ។

រូបភាព ៥៖ ការចូលរួមរបស់កម្លាំងពលកម្មនៅកម្ពុជាតាមវិស័យឆ្នាំ ១៩៩៣-២០០៨
ប្រភព៖ ADB (2009a)

ទោះបីជាមិនមាន ការផ្លាស់ប្តូរគួរឱ្យកត់សម្គាល់នៅក្នុងរចនាសម្ព័ន្ធរួមនៃវិស័យកសិកម្មទាក់ទងទៅនឹងវិស័យដទៃទៀតនៃសេដ្ឋកិច្ចក៏ដោយក៏មានការផ្លាស់ប្តូរ គួរឱ្យកត់សម្គាល់នៅក្នុងការរួមចំណែករបស់អនុវិស័យនីមួយៗចំពោះកំណើនកសិកម្ម។ ការកើនឡើងនៃ ដំឡូងមី ពោត និងសណ្តែកសៀងបានឆ្លើយតបទៅនឹងតម្រូវការកើនឡើងនៃបសុសត្វ និងឧស្សាហកម្មជីវិតនេះទូទាំងពិភពលោក។ បើនិយាយពីការរួមចំណែក ដល់ផលិតផលកសិកម្ម វិស័យដំណាំបានរួមចំណែកធំជាងគេគឺ ៤៩,០% ក្នុងឆ្នាំ ២០០៧ បន្ទាប់មកអនុវិស័យផលផល (២៧,៩%) និងអនុវិស័យបសុសត្វ (១៦,៣%) (តារាងទី ៦) ។ ផលិតកម្មស្រូវគឺ រួមចំណែកធំបំផុតក្នុងវិស័យដាំដុះ (២៦,៤% នៃផលិតផលក្នុងស្រុកសរុបកសិកម្មក្នុងឆ្នាំ ២០០៧) ជាមួយនឹង ដំឡូងមីកាន់តែមានសារៈសំខាន់ (២,៥% កើនឡើងពី ០,៨% ក្នុងឆ្នាំ ២០០៤) សម្រាប់ការកែច្នៃម្សៅចំណីសត្វ និងការផលិតអេតាណុលសម្រាប់ការប្រើប្រាស់ជីវិតនេះ។

មានភាពខុសប្លែកគ្នាផ្នែកភូមិសាស្ត្រយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការធ្វើពិពិធកម្មដំណាំ។ ដំណាំនីមួយៗមានការបែងចែកភូមិសាស្ត្រ ពិសេសដែលមានសារៈសំខាន់ នៅក្នុងបរិបទនិន្នាការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ។ ដីស្រែនៅខេត្តប៉ៃលិន និងខេត្តបាត់ដំបងជាពិសេស នៅតាមព្រំដែនថៃ និងនៅខេត្តកំពង់ចាមជាពិសេសតាមព្រំដែនវៀតណាមមានការរីកចម្រើន យ៉ាងច្រើនលើការផលិតដំឡូងមី ពោតនិងសណ្តែកក្រោមកិច្ចសន្យាជាមួយឈ្មួញឆ្លងដែន និងអ្នកកែច្នៃក្នុងស្រុក។ លើសពីនេះ ស្ថិតិប្រចាំឆ្នាំរបស់ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ (MAFF) ស្តីពីតំបន់ដែលកំពុងផលិតដោយដំណាំ បានបង្ហាញថាការពង្រីកការដាំដុះនៅតំបន់ខ្ពង់រាប នៃប្រទេសកម្ពុជា និងនៅតាមបណ្តាខេត្តដែលដាំដុះស្រូវធំៗ បានបង្ហាញថាផលប្រយោជន៍កំពុងកើនឡើងនៅតំបន់ជាច្រើនស្រយាលមួយចំនួននៅតាមបណ្តាខេត្ត ដូចជាប៉ៃលិន បាត់ដំបង និងកំពង់ចាម។

ក្រៅពីប្រាក់ចំណូលដែលទទួលបានពីការផលិត ការដំណាំ និងចិញ្ចឹមសត្វ គឺជាសមាសធាតុសំខាន់នៃប្រាក់ចំណូលនៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ចជនបទ។ នៅឆ្នាំ ២០០៨ ផលិតកម្មបសុសត្វ និងបសុបក្សីបានរួមចំណែក ៤.១% ចំពោះផលសរុប ហើយបានឃើញអត្រាកំណើនប្រចាំឆ្នាំ ៣.៨% ក្នុងទិន្នន័យឆ្នាំ ២០០៧ (តារាងទី ៦) ។ ការប៉ាន់ស្មានដោយវិទ្យាស្ថានសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា (EIC) (២០០៨) បានលើកឡើងថាការបន្ថែមតម្លៃពីការចិញ្ចឹមសត្វពាហនៈបានកើនឡើង ៦.៦% ក្នុងឆ្នាំ ២០០៨ ដោយសារការកើនឡើងនៃតម្លៃម្ហូបអាហារ ការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវភាពងាយស្រួល នៃឥណទាននៅតំបន់ជនបទនិង ការបន្តរបន្ថយការដាក់កំហិតលើការនាំចូលជ្រូក។ ចក្ខុវិស័យនេះ សម្រាប់អនុវិស័យបសុសត្វមានការប្រុងប្រយ័ត្នដោយចង្អុលបង្ហាញ ពីដើមទុនដំបូង និងឧបសគ្គឥណទានដែលកំពុងបន្តនៅក្នុងអនុវិស័យ និងការពឹងផ្អែកខ្ពស់លើការនាំចូល។

ផលិតកម្មជលផលបានរួមចំណែកប្រមាណ ៦.៦% ដល់ផលិតផលក្នុងស្រុកសរុប (ឬ ២៧.៩% នៃផលិតផលកសិកម្មសរុបក្នុងស្រុក) ក្នុងឆ្នាំ ២០០៨ ។ ដល់ ២,០% ក្នុងឆ្នាំ ២០០៦-២០០៧ (តារាងទី ៦) ។ ការផលិតប្រហុក នៅតែបន្តជាស្នូលនៃប្រតិបត្តិការនេសាទពាណិជ្ជកម្មខ្នាតតូច ខណៈការចិញ្ចឹមត្រីជាប្រតិបត្តិការបន្ទាប់បន្សំ (EIC ២០០៨)។

តារាង ៦៖ សមាសភាពនៃផលិតផលកសិកម្មក្នុងស្រុកសរុបនៅកម្ពុជា(% តម្លៃ ថ្ងៃ ២០០០)

លទ្ធផលក្នុង តម្លៃមូលដ្ឋាន	អត្រាកំណើន					Distribution				
	២០០២- ២០០៣	២០០៣- ២០០៤	២០០៤- ២០០៥	២០០៥- ២០០៦	២០០៦- ២០០៧	២០០៣	២០០៤	២០០៥	២០០៦	២០០៧
ដំណាំ	២២.៦	(២.០)	២៧.៨	៥.១	៥.៨	៤៤.៧	៤៣.៩	៤៨.៤	៤៨.១	៤៩.០
ស្រូវ	២៣.២	(១១.៥)	៤៣.៥	៤.៦	៣.០	២៤.៥	២១.៨	២៧.០	២៦.៧	២៦.៤
ដំណាំផ្សេងៗ	២១.៨	៩.៥	១២.៤	៥.៧	៩.២	២០.១	២២.១	២១.៤	២១.៤	២២.៥
ពោត	១១១.៣	(១៨.៤)	(៣.៥)	៥២.១	42.9	២.៦	២.១	១.៨	២.៥	៣.៥
ដំឡូងមី	៧៥.៣	៥៧.៨	៣២.០	១៥៣.៧	១១.៣	០.៥	០.៨	១.០	២.៣	២.៥
ដំឡូងផ្អែម	១០.៧	០.៧	១១.៤	១៥.៧	១.៧	០.៥	០.៥	០.៥	០.៦	០.៦
សណ្តែក	៣៣.០	៤២.២	(០.៥)	៣៣.០	(១៤.៩)	០.៧	១.០	០.៨	១.១	០.៩
សណ្តែកសៀង	៦២.៩	៧៤.៦	៦២.៤	(៤៥.១)	(៣.២)	១.១	១.៩	២.៦	១.៣	១.៣
គ្រាប់ធញ្ញជាតិ	៨៧.២	៣៦.៦	៩.៦	១៦.៦	១៣.៩	០.៩	១.២	១.១	១.៣	១.៤
ប្រេងដូង	១.៦	៨.៥	៩.៨	១១.២	១០.០	០.០	០.១	០.១	០.១	០.១
ល្ង	១១៦.២	១៥០.៣	៣.២	(៥៦.៣)	៤៥.៥	០.៩	២.២	១.៩	០.៨	១.១
បន្លែ	(១.៣)	(១.០)	២.០	៧.០	១.៣	៤.៤	៤.៣	៣.៨	៣.៩	៣.៨
អំពៅ	(១៧.១)	(២៤.៧)	(៩.៤)	១៩.៩	៣៥.៨	០.៤	០.៣	០.២	០.៣	០.៣
ម្រេច	០.៥	២.៥	៣០.០	១៥.០	១០.០	០.១	០.២	០.២	០.២	០.២
ថ្នាំជក់	២០៣.៩	(៦៣.៨)	៤១៤.៥	០.៦	១៥.៩	០.៨	០.៣	១.៣	១.២	១.០
ដូ	(១១.៨)	១៤៦.៧	(៤០.៣)	(៣០.៤)	១៦.១	០.០	០.០	០.០	០.០	០.០
កៅស៊ូ	(៤.៩)	(២.១)	(៨.៧)	៥.២	១១.៤	៣.០	២.៩	២.៣	២.៣	២.៥
ផ្សេងទៀត	៦.៤	១.៥	២.០	១.៦	១.១	៤.២	៤.៣	៣.៨	៣.៦	៣.៥
បសុសត្វនិងបសុបក្សី	០.២	៤.៧	៧.៣	៨.៤	៣.៧	១៦.៤	១៧.២	១៥.៩	១៦.៣	១៦.៣

ជលផល	២.៧	(០.៦)	៦.៥	៤.៩	២.០	៣១.៤	៣១.២	២៨.៧	២៨.៥	២៧.៩
ព្រៃឈើ	(២.៣)	១.៨	៥.១	៧.១	០.០	៧.៦	៧.៧	៧.០	៧.១	៦.៨
កសិកម្មសរុប	៩.៨	(០.២)	១៥.៩	៥.៧	៤.០	១០០	១០០	១០០	១០០	១០០

() = អវិជ្ជមាន

ប្រភព៖ NIS (២០០៨)

ជលផល គឺជាផ្នែកសំខាន់មួយនៃសេដ្ឋកិច្ចជនបទរបស់ប្រទេសកម្ពុជា។ យោងតាមតួលេខរបស់រដ្ឋាភិបាលដែលចេញដោយមូលនិធិរូបិយវត្ថុអន្តរជាតិ (IMF) អនុវិស័យជលផល គឺជានិយោជកធំជាងគេទី ៤ ហើយក៏ជាអ្នករួមចំណែកធំទី ៤ ផងដែរចំពោះផលិតផលក្នុងស្រុកសរុបរបស់ប្រទេសកម្ពុជាក្នុងឆ្នាំ ២០០៧ ។ ផលិតផលក្នុងស្រុកសរុបរបស់កម្ពុជាគឺជិត ៧% នៃផលិតផល និងសេវាកម្មសរុបរបស់ប្រទេស។

អនុផ្នែកនេះបានអោយមនុស្សចំនួន ៣៨៥.០០០ នាក់ក្នុងឆ្នាំ ២០០៧ គឺ ២ ភាគរយច្រើនជាងឆ្នាំមុន និងស្មើនឹងជិត ៥ ភាគរយនៃកម្លាំងពលកម្មរបស់ប្រទេស។ នៅឆ្នាំ ២០០២ មានបុគ្គលិកចំនួន ២៩១.០០០ នាក់ (៤% នៃកម្លាំងពលកម្ម) កើនឡើង ៣២% ក្នុងរយៈពេល ៥ ឆ្នាំ (IMF ២០០៩) ។ លទ្ធផលដោយចំនួននិយោជិត ដែលកំពុងធ្វើការនៅក្នុងអនុវិស័យនេះស្ថិតនៅលំដាប់ទីបីបន្ទាប់ពីការផលិត (តារាងទី ៧) ។ ប៉ុន្តែ ដោយចំនួនកម្មករនិយោជិតជលផលមានចំនួនត្រឹមជាងពាក់កណ្តាលនៃចំនួនបុគ្គលិកដែលត្រូវនឹងកម្រិតនៃការផលិតដែលបង្ហាញពីផលិតភាពរបស់អនុវិស័យជលផល។

តារាង ៧៖ និយោជកកំពូលទាំងប្រាំតាម វិស័យឆ្នាំ ២០០៧

ចំនួនអ្នកធ្វើការ		% នៃកម្លាំងពលកម្ម	លទ្ធផល (លានដុល្លារ)	លទ្ធផលតាមចំនួនបុគ្គលិក (\$)	% នៃផលិតផលក្នុងស្រុកសរុប
កសិកម្ម	៤.២២៤.០០០	៥០.៦	១.៦៩៩	៤០២.២៥	១៩.៩
ពាណិជ្ជកម្ម	១.១៩៦.០០០	១៤.៣	៧៦២	៦៣៧.១២	៨.៩
ការផលិត	៩៤៤.០០០	១១.៣	១.៤៨១	១.៥៦៨.៨៥	១៧.៣
ជលផល	៣៨៥.០០០	៤.៦	៦០១	១.៥៦១.០៤	៦.៩
សំណង់	២៩៩.០០០	៣.៦	៥៧០	១.៩០៦.៣៥	៦.៧

ប្រភព៖ ក្រសួងផែនការវិទ្យាស្ថានស្ថិតិជាតិដកស្រង់ចេញពី IMF (២០០៩)

ទោះបីជាវិស័យកសិកម្មនៅតែជាសកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ចចម្បងរបស់គ្រួសារជនបទក្តី ក៏វិស័យសហគ្រាសធុនតូច និងមធ្យមនៅកម្ពុជានៅតែដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ផងដែរ។ ទោះយ៉ាងណា សកម្មភាព និងការងារមិនមែនកសិកម្មនឹងពឹងផ្អែកលើការពង្រីកវិស័យអាជីវកម្មនៅជនបទ។ សហគ្រាសធុនតូច និងមធ្យមមានចំនួន ៩៩% នៃចំនួនក្រុមហ៊ុនចុះបញ្ជីសរុបនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា និងផ្តល់ការងារប្រមាណ ៤៥% នៃកម្លាំងពលកម្មសរុប។ វិស័យនេះត្រូវបានបង្កើតឡើងភាគច្រើនដោយកសិករ និងសហគ្រាសកសិកម្ម ដែលមិនបានចុះបញ្ជី ។ ស្ត្រីមានចំនួន ៥២% នៃចំនួនប្រជាជន

សកម្មដែលក្នុងនោះប្រហែល ៤៥% ជាអ្នកធ្វើការដោយខ្លួនឯង ជាពិសេសនៅក្នុងវិស័យក្រៅផ្លូវការ (SSM ២០០៥) ។ មានតែកម្លាំងពលកម្មប្រហែល ១.៥% ប៉ុណ្ណោះដែលត្រូវបានចូលរួមនៅក្នុងវិស័យកសិ-ឧស្សាហកម្ម ដោយមានសហគ្រាសខ្នាតតូចមធ្យមមានកម្មករ ២-៣ នាក់។

នៅឆ្នាំ ២០០៦ ក្រសួងឧស្សាហកម្មរ៉ែ និងថាមពលបានប៉ាន់ប្រមាណថាមានគ្រឹះស្ថានឧស្សាហកម្មខ្នាតតូចចំនួន ៣១.១៤៩ ដែលមានបុគ្គលិកតិចជាង ៥០ នាក់ (តារាងទី ៨) ។ នេះតំណាងឱ្យកំណើន ១៥.៧% នៃចំនួនគ្រឹះស្ថានប្រតិបត្តិការចាប់តាំងពីឆ្នាំ ២០០២ និងកំណើនជាង ២៦.០% ចាប់តាំងពីឆ្នាំ ១៩៩៩ ។ ការផលិតភេសជ្ជៈ និងថ្នាំជក់ (ជាចំណាត់ថ្នាក់ឧស្សាហកម្មស្តង់ដារអន្តរជាតិនៃ សកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ចទាំងអស់) តំណាងឱ្យចំនួនធំបំផុត នៃការបង្កើតឧស្សាហកម្មខ្នាតតូច ។

តារាងទី ៨ បង្ហាញពីការបែងចែកខេត្ត នៃសហគ្រាសឧស្សាហកម្មខ្នាតតូច ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានទិន្នន័យ ដែលបង្ហាញ ពីការផ្តោតច្បាស់លាស់នៃសកម្មភាពអាជីវកម្មនៅក្នុងខេត្ត ដែលមានប្រជាជនច្រើន និងមានសេដ្ឋកិច្ចច្រើន។ នៅគ្រប់ប្រភេទគ្រឹះស្ថានទាំងអស់ ខេត្តកំពង់ចាម និងខេត្តសៀមរាបមានចំនួន ១១,៧% នីមួយៗខណៈដែល ៩,០% ទៀតស្ថិតនៅ ក្នុងខេត្តព្រៃវែង និង ៧,៧% នៅភ្នំពេញផ្ទាល់។

តារាង ៨៖ គ្រឹះស្ថានឧស្សាហកម្មខ្នាតតូចនៅកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០០៦

វិស័យ	ចំនួនសហគ្រាស			ពលកម្ម		MIME- មានអាជ្ញាប័ណ្ណ	
	សរុប	សហគ្រិនស្ត្រី	% នៃសរុប	សរុប	កម្មករក្នុងមួយសហគ្រាស	អាជ្ញាប័ណ្ណសរុប	% នៃសរុប
ការផលិតអាហារភេសជ្ជៈ និងថ្នាំជក់	២៥.៤៥៥	១.០៤២	៤.១	៥៨.៥១២	២.៣	១២.៣៥០	៤៨.៥
ក្នុងនោះកិនស្រូវ	២៣.១០៣	៧០០	៣.០	៤៧.៨៨៧	២.១	១០.៩២២	៤៧.៣
ឧស្សាហកម្មវាយនភ័ណ្ឌ និងសម្លៀកបំពាក់និងស្បែក	១.៦៨៩	៥៧៣	៣៣.៩	៦.៣៤៧	៣.៨	១៦៧	៩.៩
ផលិតផលក្រដាសការបោះពុម្ពនិងការបោះពុម្ព	៣៣	១០	៣០.៣	៣៥១	១០.៦	២៥	៧៥.៨
សារធាតុគីមី	១៥៩	៣១	១៩.៥	១.៤៤៨	៩.១	១៥៥	៩៧.៥
ផលិតផលរ៉ែមិនមែនលោហធាតុលើកលែងតែប្រេងឥន្ធនៈនិងធុរ្យដូ	៧៩៧	១២០	១៥.១	៨.៩៣២	១១.២	៦៥២	៨១.៨
ផលិតផលធ្វើពីដែកគ្រឿងម៉ាស៊ីននិងឧបករណ៍	២.៣៨០	១២៧	៥.៣	៨.២៤៣	៣.៥	១.៦១៣	៦៧.៨
ឧស្សាហកម្មផលិតផ្សេងទៀត	៦៣៦	៩៩	១៥.៦	៣.២៣៩	៥.១	៤៣៥	៦៨.៤

សរុប ៣១.១៤៩ ២.០០២ ៦.៤ ៨៧.០៧២ ២.៨ ១៥.៣៩៧ ៤៩.៤

MIME = ក្រសួងឧស្សាហកម្មរ៉ែ និងថាមពល

ប្រភព៖ មូលដ្ឋានទិន្នន័យក្រសួងឧស្សាហកម្មរ៉ែ និងថាមពលដកស្រង់នៅក្នុងលេខាធិការដ្ឋាន SME (លេខាធិការដ្ឋាន SME ឆ្នាំ ២០០៧)

ឧទាហរណ៍ ទោះបីជាខេត្តសៀមរាប ជាខេត្តមួយដែលពឹងផ្អែកលើតំបន់ទេសចរណ៍ក៏ដោយ ក៏ចំនួនសហគ្រាសមានចំនួនច្រើនគួរឱ្យកត់សម្គាល់ ដោយសារមានទំនាក់ទំនងទូទៅរវាង សកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ច និង ការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ។ តារាងទី ៩ បង្ហាញថាខេត្តសៀមរាបមានគ្រឹះស្ថាន ទីផ្សារម្ហូបអាហារ និងលក់រាយខ្ពស់ជាងគេទី ២ បន្ទាប់ពីទីក្រុងភ្នំពេញដែលជាការបង្ហាញពី ទីផ្សារទេសចរណ៍។ ផ្ទុយទៅវិញសៀមរាបមានត្រឹមតែ ៧.៧% នៃចំនួនរោងម៉ាស៊ីនកិនស្រូវសរុប បើប្រៀបធៀបជាមួយខេត្តព្រៃវែង ១៥.៧% និងកំពង់ចាម ១៤.១% ។ ដូច្នេះ ខណៈដែលបណ្តាខេត្ត ដូចជាកំពង់ចាម និងព្រៃវែង មានការផ្តោតលើសហគ្រាស ឧស្សាហកម្ម កសិ-ឧស្សាហកម្មដែលឆ្លុះបញ្ចាំងពីមូលដ្ឋានកសិកម្ម នៃសេដ្ឋកិច្ចរបស់ពួកគេ។ សៀមរាប និងភ្នំពេញ មានការផ្តោតលើសហគ្រាសលក់រាយ និងម្ហូបអាហារ ដែលឆ្លុះបញ្ចាំងពីសេវាកម្ម មូលដ្ឋាន នៃសេដ្ឋកិច្ចរបស់ពួកគេ។

ថ្វីបើមានការចូលរួមចំណែកពីវិស័យធុនតូច និងមធ្យម ក្នុងវិស័យសេដ្ឋកិច្ចជនបទ ក៏ដោយក៏ទំនាក់ទំនងរវាងសហគ្រាសធុនតូច និងមធ្យមនៅតែបន្តការរួមចំណែកយ៉ាងសំខាន់ដល់កំណើនសេដ្ឋកិច្ចក្នុងវិស័យជនបទ។

វិស័យកសិកម្ម និងឧស្សាហកម្ម កសិ-ឧស្សាហកម្ម ដែលជាប់ពាក់ព័ន្ធ បង្កើតបានជាផ្នែកមួយនៃសេដ្ឋកិច្ចជនបទ និងចំនួនសហគ្រាសធុនតូច និងមធ្យមនៅកម្ពុជាច្រើនជាងគេ។ ដូច្នេះវិស័យកសិកម្ម និងការកែច្នៃកសិផល គឺជាវិស័យសេដ្ឋកិច្ចចម្បងដែលជំរុញសេដ្ឋកិច្ចជនបទ។ បច្ចុប្បន្នវិស័យកសិកម្មមានចំនួន ៥៩,០% នៃការងារទាំងអស់ ប៉ុន្តែឧស្សាហកម្មកសិ-ឧស្សាហកម្ម ផ្តល់ការងារតិចជាង ១,០% នៃការងារសរុប និងមានត្រឹមតែ ១,៩% នៃផលិតផលក្នុងស្រុកសរុប។ ដូច្នេះសក្តានុពលសំខាន់នៅក្នុងវិស័យឧស្សាហកម្ម កសិ-ឧស្សាហកម្មសម្រាប់ការបង្កើតការងារ និងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រតាមរយៈការបង្កើនតម្លៃបន្ថែមលើផលិតផល។

តារាង ៩៖ ការចែកចាយខេត្តនៃគ្រឹះស្ថានឧស្សាហកម្មខ្នាតតូចនៅកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០០៦

ខេត្ត	រោងម៉ាស៊ីនកិនស្រូវខ្នាតតូច	រោងម៉ាស៊ីនកិនស្រូវ	ជួសជុលនិងអគ្គិសនី	សិប្បកម្មនិងគ្រឿងសង្ហារឹម	សេវាកម្មផ្សេងៗ	ទីផ្សារអាហារនិងលក់រាយ	សុខភាព	សេវាកម្មសណ្ឋាគារនិងផ្ទះសំណាក់	សរុប
បន្ទាយមានជ័យ	៤៩៦	៣៥៩	៨៦៩	៤៣៨	៤១៣	១.០៥៦	១២១	៤៥	៣.៧៩៧
បាត់ដំបង	៤២៥	២៦៤	៩១៦	៦៥៦	៦៨៣	១.០៩៨	១៤៦	៤៩	៤.២៣៧
កំពង់ចាម	៦.៥៩៧	៨៨	១.៨០៧	១.៥៧១	១.២២២	១.៨០២	២៣៣	៧០	១៣.៣៩០

កំពង់ឆ្នាំង	២.១៧៦	១៧	៣៨៤	៧២៩	៣៣០	៤៨៩	៦៨	១៧	៤.២១០
កំពង់ស្ពឺ	៣.៨៤៣	៦១	៧២៧	៧៨០	៤១៤	១.២០៧	១៤០	៩	៧.១៨១
កំពង់ធំ	៤.២៨៦	១១៣	៥៩៥	៧៩៤	៥០០	៣៥៣	១០៣	២៣	៦.៧៦៧
កំពត	២.៥១៤	៣៧	៤៧១	៦៦១	៣៣៨	៤១៥	៨០	២៨	៤.៥៤៤
កណ្តាល	១.៤៤២	១៤៩	១.៥៣៩	១.៤៤៩	១.០៨០	១.៨៥១	១៨២	២២២	៧.៩១៤
កោះកុង	៣៩៥	-	២១០	១៧០	២៧៤	៦៦៣	៤១	៣៤	១.៧៨៧
ក្រចេះ	១.៤១០	១	៤៦៥	៦១៨	៤០២	៦១២	៤៥	៣២	៣.៥៨៥
មណ្ឌលគិរី	១៥៧	-	២៣០	៤១	៣៣	៨៦	៦	២៧	៥៨០
ភ្នំពេញ	៦៣	១១	១.៤០៧	៩៤២	១.៣៦៧	៣.៨៣៤	៨៥៣	៣២៩	៨.៨០៦
ព្រះវិហារ	១.៤២៨	២០	១៨៩	១៩៣	១៤៧	១៥៤	១០	១៩	២.១៦០
ព្រៃវែង	៧.៣៦៥	៨៧	៩៦៨	១១២	៥៧៥	១.០៦២	១៣២	១១	១០.៣១២
ពោធិ៍សាត់	១.៨៣៩	៥៨	៣៩២	៤៩៦	២០២	២៧២	៧៦	១៨	៣.៣៥៣
រតនគិរី	៥២៤	១	១៥០	៨១	១៣៧	២៥៩	២៣	១៨	១.១៩៣
សៀមរាប	៣.៤៨១	១៨៧	២.១៦៩	១.៣៦២	១.៦៨៥	៣.២៤៩	២៥៧	៩៥៣	១៣.៣៤៣
ក្រុងព្រះសីហនុ	២៣៤	៦	១៨០	២៧១	៣៧៩	៧១១	៦៣	៨៤	១.៩២៨
ស្ទឹងត្រែង	៩៨៨	៣	៩៩	១០៧	១០៤	៥៦	២០	១១	១.៣៨៨
ស្វាយរៀង	១.៧២៦	៣៨	៥៤៦	៧៣	៣២០	៤១១	៧៥	៣៤	៣.២២៣
តាកែវ	៣.៧៣២	៦៤	១.៥៥២	១.១៨២	៤៤៥	៨៥៤	១៤២	១៤	៧.៩៨៥
ឧត្តរមានជ័យ	៤២៩	៩៥	១៦៥	៩៣	១១១	១០៥	៣៧	២៨	១.០៦៣
កែប	១០៧	-	៣៦	៣៧	២៥	៥៩	៦	៩	២៧៩
ប៉ៃលិន	១៨	១	៦៩៩	៧៩	៩៦	៦២	២៨	៥	៩៨៨
សរុប	៤៥.៦៧៥	១.៦៦០	១៦.៧៦៥	១២.៩៣៥	១១.២៨២	២០.៧២០	២.៨៨៧	២.០៨៩	១១៤.០១៣

៤.៣ ប្រភពនៃកំណើនសេដ្ឋកិច្ចជនបទ

ក្នុងទសវត្សរ៍ចុងក្រោយនេះ ការរួមចំណែកនៃវិស័យកសិកម្ម និងឧស្សាហកម្ម កសិ-ឧស្សាហកម្មចំពោះកំណើនសេដ្ឋកិច្ចជាទូទៅ បានកើតឡើងភាគច្រើន តាមរយៈការប្រមូលផ្តុំនូវកត្តានៃការផលិត-ដីធ្លី និងកម្លាំងពលកម្មដែលជាផ្នែកមួយនៃកំណើនសកម្មភាពយ៉ាងទូលំទូលាយ ដោយមានតែការកែលម្អផលិតភាពពីកំរិតមធ្យម។ ស្រូវ នៅតែជាដំណាំលេចធ្លោ ប៉ុន្តែមានការធ្វើពិពិធកម្ម និងឯកទេសក្នុងតំបន់មួយចំនួន (ឧទាហរណ៍ ពោតនៅពាយ័ព្យ និងសណ្តែកសៀង និង ដំឡូងមីនៅភាគអាគ្នេយ៍) ដោយសារកសិករទាញយកផលប្រយោជន៍ពីប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ី និងឱកាសទីផ្សារ។

តំបន់ទំនាប និងទន្លេសាបគ្របដណ្តប់លើតម្លៃផលិតកម្មដំណាំសរុបហើយ តំបន់ទាំងពីរនេះមានចំនួនពី ប្រាំ ទៅប្រាំបីដង នៃតម្លៃដែលបានបង្កើត នៅក្នុងតំបន់ឆ្នេរសមុទ្រឬ ភ្នំ/ខ្ពង់រាប។ តំបន់ទាំងអស់ លើកលែងតែទីក្រុងភ្នំពេញ ទទួលបានបីភាគបួន ឬច្រើនជាងនេះ នៃតម្លៃដំណាំសរុបរបស់ពួកគេពីការផលិតស្រូវដែលបង្ហាញថា ជំនាញដំណាំមិនទាន់មានឥទ្ធិពលយ៉ាងខ្លាំងទៅលើចរន្តសម្ព័ន្ធផលិតកម្ម (ធនាគារពិភពលោក ២០០៦) ។

ប្រភពចំបងៗ នៃកំណើនសេដ្ឋកិច្ចជនបទបានមកពី៖

- (១) កំណើននៅលើដីក្រោមផលិតកម្ម
- (២) កំណើនកម្លាំងពលកម្មនៅជនបទ
- (៣) ផលក្នុងផលិតភាព កសិកម្មជាចម្បងលើដំណាំ មិនមែនស្រូវ និង
- (៤) ការវិនិយោគសាធារណៈ និងឯកជនលើវិស័យកសិកម្ម និង ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធជនបទ (ឧទាហរណ៍ការដឹកជញ្ជូន ប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ និងការកែច្នៃ) ព្រមទាំងការវិនិយោគយ៉ាងច្រើនលើហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធសង្គម ដូចជាសុខភាពការអប់រំ និងអនាម័យ។

ខាងក្រោមនេះនឹងផ្តល់នូវការវិភាគសង្ខេបអំពីកត្តាសំខាន់ៗទាំងនេះ។

៤.៣.១ ការលូតលាស់លើដីក្រោមផលិតកម្ម

ដីនេះត្រូវបានគេយកមកប្រើប្រាស់ ក្នុងវិស័យកសិកម្មភាគច្រើនតាមរយៈការបម្លែងពីព្រៃឈើ ហើយជាមធ្យមប្រហែល ១% ក្នុងមួយឆ្នាំ (ADB ២០០៦ ទំព័រ ៦០) ។ ការកើនឡើងដំបូងនៅក្នុង តំបន់ជាចំនាត់មាន ទោះបីជានេះគឺជាការកើនឡើងសមាមាត្រទាបក៏ដោយ ខណៈដែលការលូត លាស់លឿនបំផុត គឺសម្រាប់គ្រាប់ពូជប្រេង គ្រាប់ពូជ គ្រាប់ពូជស និងមើម ។ បន្ថែមទៀតកំណើនទាប បំផុត នៃសមាមាត្រនៃក្រុមដំណាំធំ ៗ ទាំងអស់។ នៅប្រទេសកម្ពុជាមានតែ ៧% នៃផ្ទៃដីបង្កបង្កើន ផលដែលមានកំរិត ចន្លោះពី ២០-៣០% (ADB ២០០៦ ទំព័រ ៦០) ។

ថ្វីបើមានការបង្ហាញពីភាពប្រសើរឡើងនៃ ផលិតភាពជាមួយនឹងលទ្ធភាពទទួលបានទឹក ក៏ដោយ ក៏ប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រនៅតែបន្តអភិវឌ្ឍ។ គិតត្រឹមឆ្នាំ ២០០៧ មានប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រប្រមាណ ២.៤០០ នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាដែលគ្របដណ្តប់លើផ្ទៃដីសរុបចំនួន ១.០៥ លានហិកតា (ឧទាហរណ៍ផលិតកម្មដូរស្បា និងដូរព្រាំង) ។ ភាគច្រើនទាំងនេះ គឺជាគ្រោងការណ៍ខ្នាតតូច ក្រោម ២០០ ហិកតាហើយមានតែគ្រោងការណ៍ធំ ៗ ចំនួន ៣៣ (ឧទាហរណ៍ ៥.០០០ ហិកតាឬ ខ្ពស់ជាងនេះ) កំពុងដំណើរការ (តារាង ១០) ។

តារាង ១០៖ សារពើភ័ណ្ឌប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រនៅកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០០៧

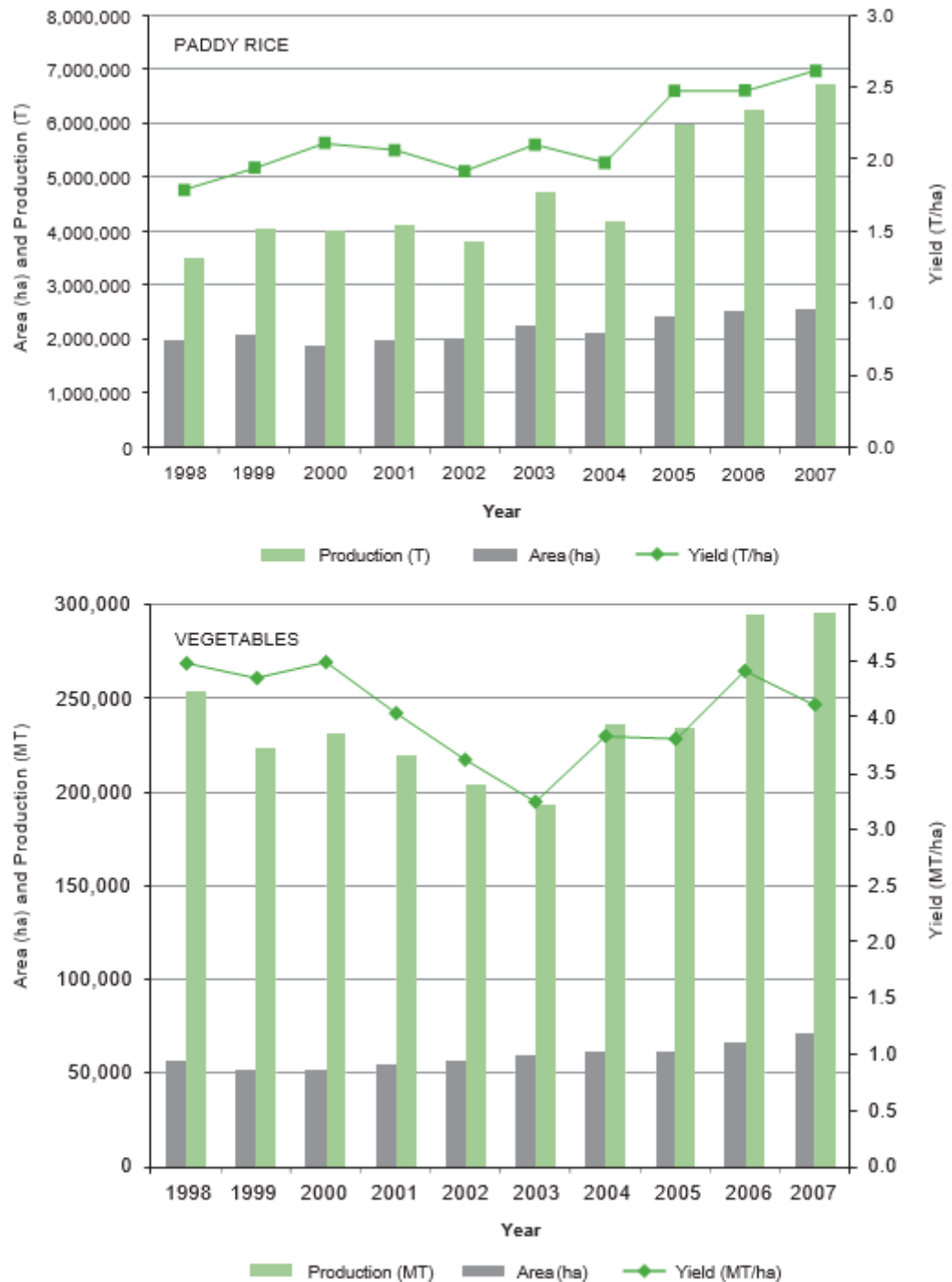
ប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ		តំបន់ស្រោចស្រព (ហិកតា)		
		រដូវវស្សា	រដូវប្រាំង	សរុប
ខ្នាតតូច (តិចជាង ២០០ ហិកតា)	១.៤១៥	៩១.១៥៤	៦៩.០៧៨	១៦០.២៣២
ខ្នាតមធ្យម (២០០-៥.០០០ ហិកតា)	៩៥៥	៣៧២.១២១	២៤៦.៥៨៣	៦១៨.៧០៤

ទំហំដំ (ជាង ៥.០០០ ហិកតា)	៣៣	១៦៥.៧៥៣	១០១.៥៧៤	២៦៧.៣២៧
សរុប	២.៤០៣	៦២៩.០២៨	៤១៧.២៣៥	១.០៤៦.២៦៣

ប្រភព៖ ក្រសួងធនធានទឹកនិងឧតុនិយម (២០០៩)

យោងតាមផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍របស់ក្រសួងធនធានទឹក និងឧតុនិយម (២០០៩) ក្រសួងបានបង្កើនផ្ទៃដីក្រោមប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រពី ៥៦០.១៤៩ ហិកតាក្នុងឆ្នាំ ២០០៣ ដល់ ៨២៧.៣៧៣ ហិកតាក្នុងឆ្នាំ ២០០៨ (ស្មើនឹង ៣១.៦៣% នៃផ្ទៃដីដាំដុះសរុប) ។ នេះរួមមានប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្ររដូវវស្សាចំនួន ៥៨២.០៨៥ ហិកតា និងប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្ររដូវប្រាំង ២៤៥.២៨៨ ហិកតា។ យោងតាមស្ថិតិសារពើភ័ណ្ឌរបស់ខ្លួន សមត្ថភាពស្រោចស្រពរដូវវស្សាសរុប មានចំនួន ៧៧៣.១៨៨ ហិកតា និង រដូវប្រាំងសរុបមានចំនួន ៣៤៧.០៥៨ ហិកតាសម្រាប់ សមត្ថភាពសរុប ចំនួន ១.១២០.២៤៦ ហិកតា។ វិស័យកសិកម្មនៅពឹងផ្អែកលើទំរង់ទឹកភ្លៀងផងដែរ ដែលវាងាយប្រែប្រួលដោយមានហានិភ័យខ្ពស់ ចំពោះការប្រើប្រាស់ទំនិញដែលបានទិញសម្រាប់កសិករខ្នាតតូច និង កាត់បន្ថយសមត្ថភាពក្នុងការធ្វើដំណាំនៅរដូវប្រាំង។

ការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ និងការបង្កើនទឹកលើផលិតកម្មកសិកម្ម និងការកាត់បន្ថយហានិភ័យ និងការប្រែប្រួលដំណាលគ្នា ត្រូវបានចងក្រងជាឯកសារបានយ៉ាងល្អ (Yu et al ២០០៨) បានកត់សម្គាល់ថាប្រសិនបើ ប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រមានប្រសិទ្ធភាពត្រូវបានពង្រីកដល់ ១.២ លានហិកតា (ប្រហែល ៥០% នៃផ្ទៃដីស្រូវសរុប) ផលិតកម្មអាចកើនឡើងដល់ប្រមាណ ៣.៦ លានតោននៅរដូវប្រាំង។

រូបភាព ៦៖ ផ្ទៃដី ១០ ឆ្នាំ ផលិតកម្មស្រូវ និងទិន្នផលស្រូវ និងបន្លែនៅកម្ពុជា ១៩៩៨-២០០៧
ប្រភព៖ MAFF (២០០៨)

៤.៣.២ ការកើនឡើងនៃកម្លាំងពលកម្មជនបទ

ការងារនៅកម្ពុជា ត្រូវបានកំណត់ដោយសមាមាត្រដ៏ធំនៃកម្លាំងពលកម្មដែលធ្វើការនៅក្នុងសកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ចក្រៅផ្លូវការមិនថាជា ការងារខ្លួនឯង ឬសម្រាប់សហគ្រាសដែលមិនបានចុះបញ្ជី។ ការងារក្នុងវិស័យផ្លូវការទោះបីជាមានការរីកចម្រើនខ្លាំងក៏ដោយ ក៏នៅតែមានចំនួនតិចតួចដែរព្រោះមានតែ ២៥% នៃកម្លាំងពលកម្មដែលត្រូវបានបង់ឱ្យបុគ្គលិកខណៈដែល នៅសល់ត្រូវបានបែងចែក

រវាងការងារខ្លួនឯង និងការងារគ្រួសារដែលមិនបានបង់ប្រាក់។ មិនទាន់មានការឯកភាពគ្នាជាផ្លូវការ អំពីចំនួនកម្មករ ដែលចូលរួមក្នុងសកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ចក្រៅផ្លូវការនៅឡើយទេ ប៉ុន្តែវិទ្យាស្ថានធនធាន អភិវឌ្ឍកម្ពុជាបានប៉ាន់ប្រមាណថា ៩៥% ត្រូវបានជួលដោយវិស័យក្រៅផ្លូវការក្នុងឆ្នាំ ២០០០- ២០០១ ខណៈវិទ្យាស្ថានសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជាបានប៉ាន់ប្រមាណ ៨៥% (ADB ២០០៨) ។

ការចូលរួមរបស់កម្លាំងពលកម្មនៅតែខ្ពស់ នៅក្នុងវិស័យកសិកម្មទោះបីជាវាបានធ្លាក់ចុះពី ៨១% នៃចំនួនអ្នកធ្វើការសរុបក្នុងឆ្នាំ ១៩៩៣ មក ៥៩% ក្នុងឆ្នាំ ២០០៨ ។ ចំនួនមនុស្សពេញវ័យ ក្នុងវ័យធ្វើការដែលវិស័យកសិកម្មជាវិស័យចម្បងនៃសកម្មភាព បានកើនឡើងជាងមួយភាគបីក្នុងរយៈ ពេលមួយទសវត្សរ៍ចុងក្រោយនេះ ឬប្រមាណ ៣.៤% ក្នុងមួយឆ្នាំដល់ ៤.៨១ លាននាក់ក្នុងឆ្នាំ ២០០៨ ។ ទោះយ៉ាងណាក៏ដោយ ពលកម្មខ្លះក៏ធ្វើចំណាកស្រុកទៅក្រៅប្រទេសដែរភាគច្រើន សម្រាប់ការងារតាមរដូវ ឬបណ្តោះអាសន្ន (ADB ២០០៦) ។

ដូចដែលបានកត់សម្គាល់នៅក្នុងតារាងទី ៨ ការផលិតម្ហូបអាហារ និងកេសដ្ឋៈផ្តល់ឱ្យ ៤៨.៥% នៃការងារសរុបនៅក្នុងវិស័យ SME ដែលក្នុងនោះវិស័យកិនស្រូវផ្តល់ស្ទើរតែ ៤៧.៣% ។ ថ្វី ត្បិតតែផ្តល់នូវកម្រិតឱកាសការងារយ៉ាងសំខាន់សម្រាប់កម្លាំងពលកម្មនៅជនបទក៏ដោយ ក៏វិស័យ SME នៅតែមានវិសាលភាពគួរឱ្យកត់សម្គាល់ទាក់ទងនឹងវិស័យផ្សេងទៀតនៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ច។

ខណៈពេលដែលទិន្នន័យដែលមានមិនអាចផ្តល់រូបភាពពេញលេញនៃកម្រិតការងារ (ADB ២០០៩ b) បានកត់សម្គាល់ថា វិស័យផលិតកម្មក្នុងឆ្នាំ ២០០៨ បានស្របយក ៨.៥% នៃកម្លាំង ពលកម្មដែលមាននៅកម្ពុជាឬប្រហែល ៦៩៤.៧០០ នាក់។ នៅឆ្នាំ ២០០៦ នេះគឺ ៩.៥% ឬ ៧៤៤.៣០០ នាក់។ ការប្រៀបធៀបទិន្នន័យទាំងនេះជាមួយមូលដ្ឋានទិន្នន័យ SEILA ពីការស្ទង់មតិ ថ្នាក់ឃុំ ទូទាំងប្រទេសក្នុងឆ្នាំ ២០០៦ តារាងទី ៨ បង្ហាញថាមនុស្សចំនួន ១១៤.០១៣ នាក់បានចូល រួមនៅក្នុងសកម្មភាពរបស់ SME ឬ ១៥.០% នៃការងារផលិតកម្មសរុប។

៤.៣.៣ ការបង្កើនផលិតភាព

ផលិតភាព គឺជាគន្លឹះក្នុងការបង្កើនការប្រកួតប្រជែង និងបង្កើតបរិយាកាសអាជីវកម្មដ៏ទាក់ ទាញសម្រាប់វិនិយោគិន។ EIC (២០០៨) បានកត់សម្គាល់ថាផលិតភាពសរុបរបស់កម្មករនៅកម្ពុជា បានកើនឡើង ៦.១% ក្នុងមួយឆ្នាំ ក្នុងរយៈពេលមួយទសវត្សរ៍ចុងក្រោយនេះខណៈដែលកំណើន ផលិតផលក្នុងស្រុកសរុបពិតប្រាកដបានកើនឡើង ៩.៣% ។ កំណើន នេះបានអនុញ្ញាតឱ្យប្រទេស កម្ពុជានៅតែមានការប្រកួតប្រជែងបើទោះបីជា ផលិតភាពកម្លាំងពលកម្ម ក្នុងវិស័យឧស្សាហកម្មបាន ថយចុះពីកំណើន ៦.២% ក្នុងឆ្នាំ ២០០៦ មក ២.៤% ក្នុងឆ្នាំ ២០០៧ មកត្រឹម ១.០% ក្នុងឆ្នាំ ២០០៨ ។

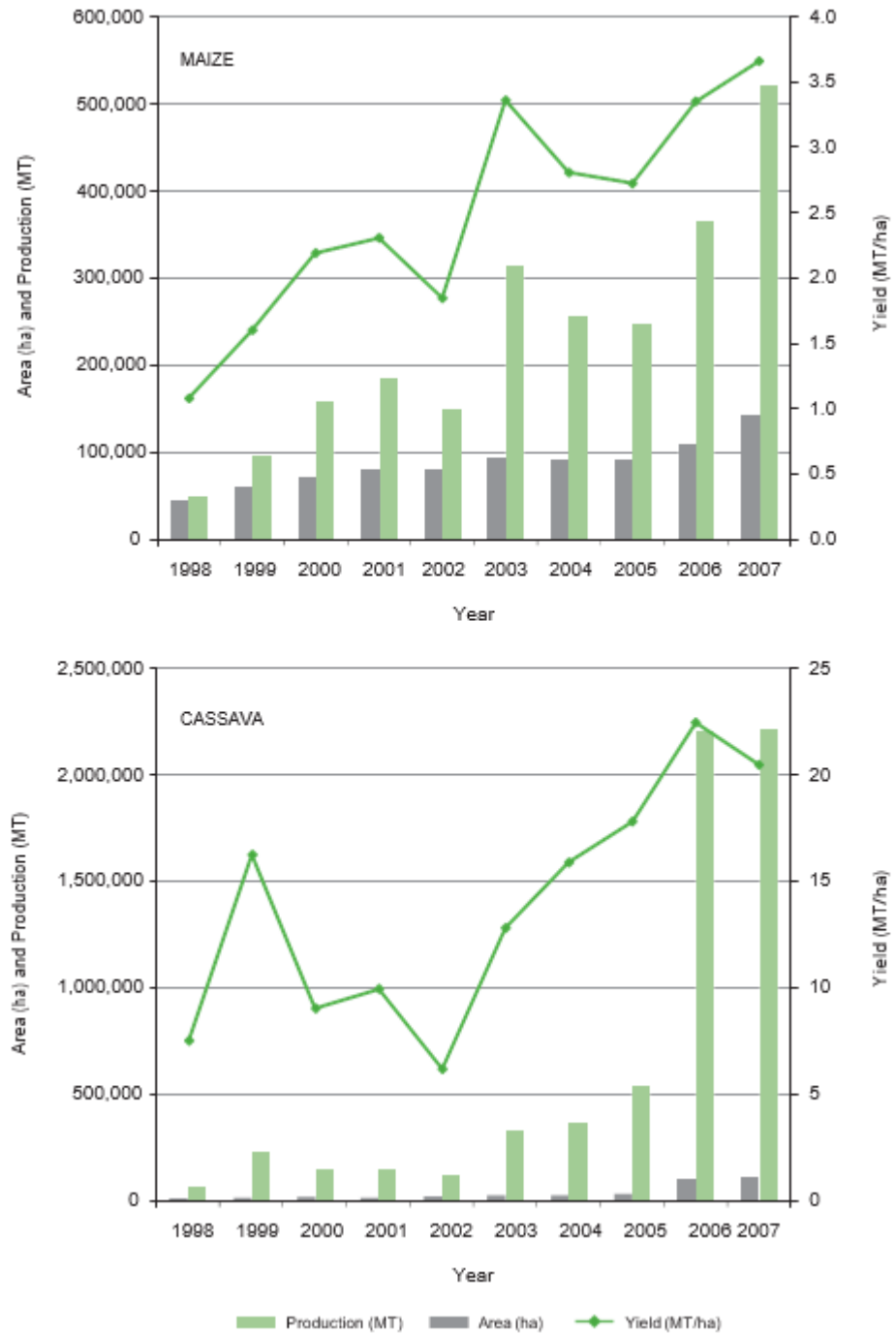
កំណើនផលិតភាពការងារត្រូវបានកំណត់ចំពោះខេត្ត ដែលមានទំនាក់ទំនងជាមួយឱកាសទី ផ្សារនាំចេញ។ ការប៉ាន់ប្រមាណតម្លៃបន្ថែមសម្រាប់កម្មករនិយោជិតម្នាក់នៅក្នុងវិស័យកសិ-ឧស្សាហ

កម្មមានភាពខុសគ្នាយ៉ាងខ្លាំងចន្លោះពី ៣០០ ទៅ ៣០០០ ដុល្លារក្នុងមួយឆ្នាំ ដោយខេត្តចំនួនបីស្មើនឹង ៩៥%នៃទិន្នផលសរុប (ឧទាហរណ៍ ខេត្តកំពង់ស្ពឺ ៧០% ស្វាយរៀង ១៦% និងបាត់ដំបង ៩%) ។ តំបន់ទាំងបី ស្ថិតនៅតាមបណ្តោយផ្លូវពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិធំ ៗ ដែលជាការចង្អុលបង្ហាញទំនាក់ទំនងពាណិជ្ជកម្មលើទិន្នផល។ ផ្ទុយពីវិស័យផលិតកម្ម កំណើនផលិតកម្មកសិកម្មក្នុងឆ្នាំ ២០០៧ និង ២០០៨ បានជំរុញផលិតភាពកសិកម្មបានយ៉ាងល្អ។ ផលិតភាពការងារកសិកម្មបានកើនឡើង ៣.៣% ក្នុងឆ្នាំ ២០០៧ និង ៤.០% ក្នុងឆ្នាំ ២០០៨ (EIC ២០០៨) ។

ជារួម វិស័យកសិកម្មមានការរីកចម្រើន តាមរយៈការបង្កើនផលិតភាពដីធ្លី។ វិធានការសាមញ្ញបំផុត គឺទិន្នផលរូបវន្តក្នុងមួយឯកតានៃដីនិង/ឬការបញ្ចូលកម្លាំងពលកម្ម។ ខណៈដែលទិន្នផលដំណាំសំខាន់ៗមួយចំនួនដូចជា ដំឡូងមី ពោតស្រូវ និង សណ្តែកសៀង បានកើនឡើងក្នុងរយៈពេលមួយទសវត្សរ៍ចុងក្រោយនេះ ។

ដូចដែលបានរៀបរាប់រួចមកហើយ ការដាំដុះពោត បានទទួលផលតាមរយៈការធ្វើកសិកម្មតាមនៅខេត្តបាត់ដំបង និងខេត្តប៉ៃលិន ព្រមទាំងការផ្តល់នូវការធ្វើឱ្យប្រសើរនូវការផលិតដី និងថ្នាំសំលាប់សត្វល្អិតដោយបាននាំចូល។ ដូចគ្នានេះដែរ ការផលិតដំឡូងមី ទទួលបានផលប្រយោជន៍ ពីការបង្កើនពាណិជ្ជកម្ម លើការធ្វើកសិកម្មតាមកិច្ចសន្យា សម្រាប់ចំណីសត្វ ម្សៅ និងជីឥន្ធនៈនៅតាមព្រំដែនជាប់ប្រទេសថៃ និងវៀតណាម។ ទិន្នផលនេះ គឺបានមកពីការទិញពូជម្សៅ ដែលផ្តល់ទិន្នផលខ្ពស់ពីប្រទេសថៃ និងប្រទេសវៀតណាម និងការផ្លាស់ប្តូរដីក្រហមដែលមានដីជាតិខ្ពស់ ពីការផលិតជ័រកៅស៊ូមកដំឡូងមីជាពិសេស នៅខេត្តកំពង់ចាម។

ផ្អែកលើការវិភាគ CSS ឆ្នាំ ២០០៤ និង ធ្វើបច្ចុប្បន្នភាពជាមួយទិន្នន័យឆ្នាំ ២០០៧ ស្តីពីទិន្នផលនិង តម្លៃ បានរាយការណ៍ថា ការកែលម្អអាចសម្រេចបានក្នុងផលិតភាពកសិកម្មជាមួយនឹងការប្រើប្រាស់ដី និងកើនឡើងនៃប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ ។ ការប្រៀបធៀបមុខងារ ទិន្នផលនៃផលិតកម្មកសិកម្ម រដូវវស្សា និង រដូវប្រាំង ការប្រើប្រាស់ដី គឺជាការរួមចំណែកធំបំផុតក្នុងការបង្កើនទិន្នផល។ ប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ ក៏ជាកត្តាកំណត់សំខាន់នៃទិន្នផល ក៏ដូចជាលទ្ធភាពទទួលបានទីផ្សារ។ លើសពីនេះ សេវាកម្មហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ មានសារៈសំខាន់សម្រាប់រដូវដាំដុះ ទោះបីរដូវនីមួយៗមានអាទិភាពខុសៗគ្នាក៏ដោយ។ មូលធនមនុស្ស ក៏មានសារៈសំខាន់ផងដែរជាមួយនឹងអត្រាអក្ខរកម្ម និងលទ្ធភាពទទួលបានសេវាកម្មផ្នែកបន្ថែមរបស់រដ្ឋាភិបាលដែលបានបង្ហាញដើម្បីកែលម្អទិន្នផលរដូវវស្សា។ លទ្ធផលនេះបានគូសបញ្ជាក់ពីសារៈសំខាន់នៃធាតុចូលទំនើប និងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធសម្រាប់បង្កើនតម្លៃផលិតកម្មកសិកម្ម

រូបភាព ៧៖ ផ្ទៃដី ១០ ឆ្នាំ ផលិតកម្មសរុបនិងទិន្នផលពោតនិងដំឡូងមីនៅកម្ពុជា ១៩៩៨-២០០៧

តារាង១១៖ ទិន្នផល និងតំបន់នៃដំណាំដែលបានជ្រើសរើសនៅប្រទេសកម្ពុជា១៩៨៥-២០០៧

	ទិន្នផល (តោនក្នុងមួយហិកតា)					អត្រាកំណើន (%)				
						ឆ្នាំ ១៩៨៥	ឆ្នាំ ១៩៩០	ឆ្នាំ ១៩៩៥	២០០០–	ប្រមូលផល
						១៩៨៩/	១៩៩៤/	១៩៩៥/	២០០៤/	តំបន់ ២០០៧
	ឆ្នាំ ១៩៨៥	ឆ្នាំ ១៩៩០	ឆ្នាំ ១៩៩៥	២០០០–	២០០៥	ឆ្នាំ ១៩៩០	ឆ្នាំ ១៩៩៥	២០០០–	២០០៥	('០០០)
ប្រើប	១៩៨៩	ឆ្នាំ ១៩៩៤	១៩៩៩	២០០៤	២០០៧	ឆ្នាំ ១៩៩៤	១៩៩៩	២០០៤	២០០៧	(ហិកតា)
ស្រូវ	១.៣៥	១.៣៧	១.៨២	២.០៤	២.៤៤	១.៤៧	៣២.៨១	១១.៨០	១៩.៩៥	២.៥៤២.៣០
ពោត	០.៩៩	១.៣៤	១.៣៣	២.៩៣	៣.៥២	៣៤.៣៨	(០.៤៩)	១២០.២៨	២០.០៨	110.00
ដំឡូងមី	៥.៦១	៦.៣៣	៨.៨១	១១.១៤	២០.៤៥	១២.៨៨	៣៩.២១	២៦.៣៨	៨៣.៦១	៩៦.០០
សណ្តែក ក្រូច	១.១៤	១.៩៨	១.២៧	១.១១	១.៣៥	៧៤.៤៦	(៣៥.៨៥)	(១២.៣៥)	២១.៤៨	៨៤.០០
សណ្តែក, ស្លឹក	០.៦០	០.៥៤	០.៦០	០.៧៨	០.៨០	(៨.៨៥)	១០.២៩	៣០.៧២	២.៤៥	៧៦.០០
ចេក	៥.៤៧	៥.៥០	៤.៨៣	៤.៣៣	៤.៣២	០.៦៥	(១២.២៦)	(១០.៣៦)	(០.១៤)	៣០.០០
កៅស៊ូធម្ម ជាតិ	០.៨៧	០.៩១	០.៩៥	១.១៤	១.០០	៥.៦៣	៤.០៩	១៩.៤៣	(១១.៨៥)	ម៉ោង ២១.០០
គ្រាប់ពូជ ល្អ	០.៤៨	០.៤៧	០.៤៨	០.៦២	០.៦៥	(១.៤៧)	០.៥៦	២៩.៥២	៤.៥១	១៨.៥០
គ្រាប់ ធម្មជាតិ	០.៦៧	០.៦៤	០.៧២	០.៩៧	១.៦៤	(៣.៧២)	១២.០៦	៣៤.៨៣	៦៩.២៤	១៤.៧០
ដូង	៥.១៤	៥.១៣	៥.១៥	៥.៥៨	៥.៤៦	(០.១៩)	០.៣៩	៨.៣២	(២.១៥)	ម៉ោង ១៣.០០
ដំឡូង ផ្អែម	៤.៨៤	៤.៧៤	3,60	៤.១៣	៤.៧៤	(២.១៦)	(២៤.០៤)	១៤.៦៤	១៤.៨៧	១០.៥០
ម្ទេសនិង										
ម្ទេស	០.៨៦	០.៩១	០.៩៤	០.៩៩	១.០០	6.15	២.៦៩	៦.០៨	០.៦២	១០.០០
ផ្លែក្រូច	៤.៦៤	៥.២២	៦.២៧	៦.៣០	៦.៣០	១២.៥១	២០.២២	០.៤៨	០	១០.០០
អំពៅ	២៤.២២	២៨.៩២	២២.៦៦	២១.១៧	១៨.៥៦	១៩.៣៦	(២១.៦)	(៦.៥៩)	(១២.៣០)	ម៉ោង ៩.០០
ថ្នាំជក់	០.៥២	០.៥៣	០.៧៧	០.៩១	១.៦៨	៣.៥៨	(៤៤.១៦)	១៧.៧០	៨៥.៣៩	៨.៥០
ផ្លែស្វាយ	១០.៦៦	១២.០៣	១០.៧៥	១០.០០	១០.០០	១២.៨២	(១០.៥៨)	(៧.០១)	០	៣.៥០
ម្នាស់	៨.៩៥	១០.២៣	១០.៧០	១០.១៩	១០.០០	១៤.២៦	៤.៦៤	(៤.៧៦)	(១.៩០)	១.៦០
ប្រេងល្អ	១.១៥	០.៩១	០.៨៦	១.០០	១.០០	(២០.៣២)	(៥.៦៧)	១៥.៩០	០	១.៤០
ជូ	១.៣៧	០.៩៥	០.៩៧	១.៣១	១.៥៧	(៣០.៧៦)	២.០៧	៣៤.៨៦	២០.២៣	០.៥២
ម្រេច	៤.២៤	៥.៣៩	៦.៤៥	៦.៧៣	៦.២៥	២៧.០៩	១៩.៧៦	៤.២៧	(៧.០៧)	០.៤០
កាហ្វេ, បៃតង	០.៦៣	០.៧៧	០.៨១	០.៨២	០.៨២	២១.៦៧	៥.៤៦	០.៨៩	(០.០៦)	០.៣៨
គ្រាប់ពូជ កប្បាស	១.៣៩	១.១២	១.៤០	១.៣៧	១.៣៧	(១៩.៤២)	២៥.៧១	(២.៥៩)	០.០៨	០.១៩

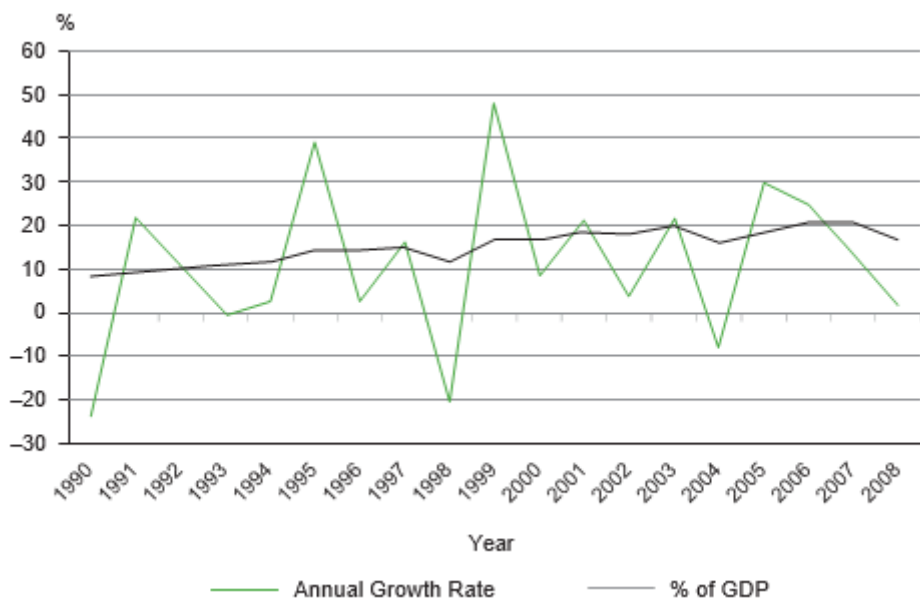
() = អវិជ្ជមាន

ប្រភព៖ អង្គការស្បៀងអាហារនិងកសិកម្មនៃអង្គការសហប្រជាជាតិ faostat.fao.org

Yu et al. (2008) ក៏បានរាយការណ៍ពីភាពខុសប្លែកគ្នា នៃភូមិសាស្ត្រនៃទិន្នផលជាមួយនឹងការប្រើប្រាស់ ដី និងប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ ។ នៅរដូវវស្សា ការប្រើប្រាស់ដីបង្កើនទិន្នផលនៅគ្រប់តំបន់ទាំងអស់ (ឧទាហរណ៍ វាលទំនាប ទន្លេសាប ឆ្នេរសមុទ្រ និងខ្ពង់រាប/ភ្នំ) ខណៈដែលប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្របង្កើនទិន្នផលនៅតំបន់វាលទំនាប និងខ្ពង់រាប/ភ្នំ។ នៅរដូវប្រាំងការប្រើប្រាស់ដី ទាក់ទងនឹងការបង្កើនទិន្នផលនៅតំបន់វាលទំនាប និងខ្ពង់រាប/ភ្នំ ខណៈដែលប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រមានសារៈសំខាន់តែនៅក្នុងតំបន់វាលទំនាបប៉ុណ្ណោះ។ ទោះយ៉ាងណាក៏ដោយ មានភាពខុសគ្នាយ៉ាងខ្លាំងនៅក្នុងទំនាក់ទំនងផលិតកម្មនៅទូទាំងតំបន់ ជាពិសេសក្នុងចំណោមអចេរ សេវាកម្មហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ និង ការវិនិយោគ លើហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ។ ការគាំទ្រផ្នែកបច្ចេកទេស ក៏មានភាពខុសប្លែកគ្នាយ៉ាងខ្លាំងនៅតាមតំបន់នានាផងដែរ។

៤.៤.៤ ការវិនិយោគឯកជន និងសាធារណៈក្នុងការអភិវឌ្ឍ

ការវិនិយោគឯកជន ក្នុងស្រុក មាន១៧% នៃផលិតផលក្នុងស្រុកសរុប ។ ភាគច្រើនស្ថិតនៅក្នុងវិស័យសំណង់ និងឧបករណ៍ប្រើប្រាស់ ដូចជា រោងចក្រកាត់ដេរ និងឧស្សាហកម្មខ្នាតមធ្យមផ្សេងទៀត។ ប្រទេសកម្ពុជា នៅតែពឹងផ្អែកយ៉ាងខ្លាំង លើការវិនិយោគផ្ទាល់ពីបរទេស (FDI) ដើម្បីផ្តល់មូលនិធិដល់គម្រោងវិនិយោគ ហើយលំហូរចេញនៃប្រាក់ចំណូលបន្តកើនឡើងដែលភាគច្រើន ជាទម្រង់ភាគលាភ និងប្រាក់ចំណេញពីការវិនិយោគបរទេស (EIC ២០០៨) ។ EIC (២០០៨) បានកត់សម្គាល់ថាក្នុងឆ្នាំ ២០០៨ គណនីចំណូលត្រូវបានគេរំពឹងថានឹងឈានដល់ ប្រហែល ៣៤០ លានដុល្លារ ឬ ៣,៩% ភាគរយ នៃផលិតផលក្នុងស្រុកសរុបកើនឡើង ១៩.៣% បើធៀបនឹងឆ្នាំ ២០០៧ ។ នៅក្នុងគណនីផ្ទេរបស់ខ្លួនប្រហែល ៨០៩ លានដុល្លារ ឬ ៧.៣% នៃផលិតផលក្នុងស្រុកសរុប សម្រាប់ឧស្សាហកម្មកាត់ដេរទេសចរណ៍ និងសំណង់។

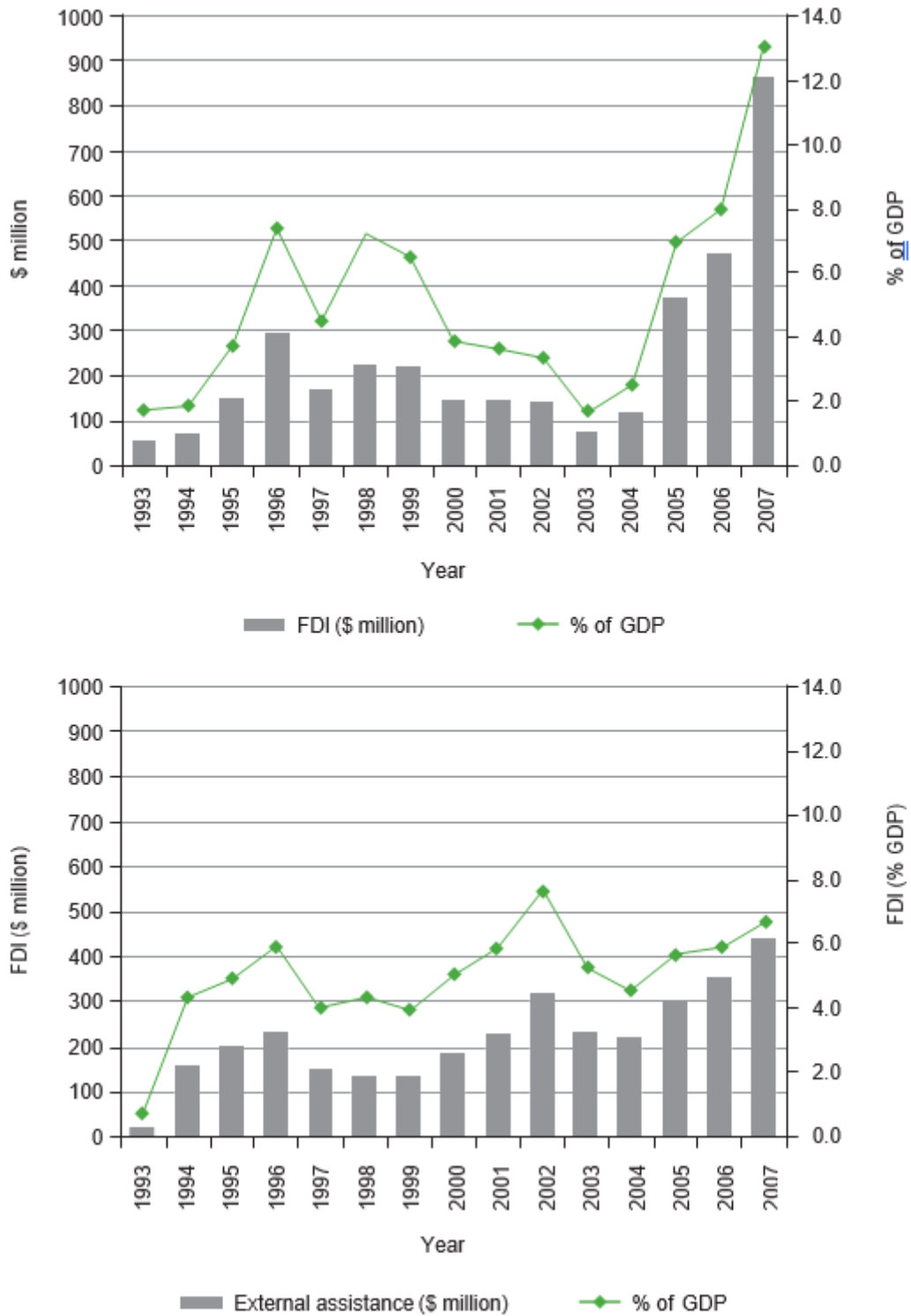

រូបភាព ៨៖ ការបង្កើតមូលធនក្នុងស្រុកសរុបនៅកម្ពុជា ១៩៩០-២០០៨

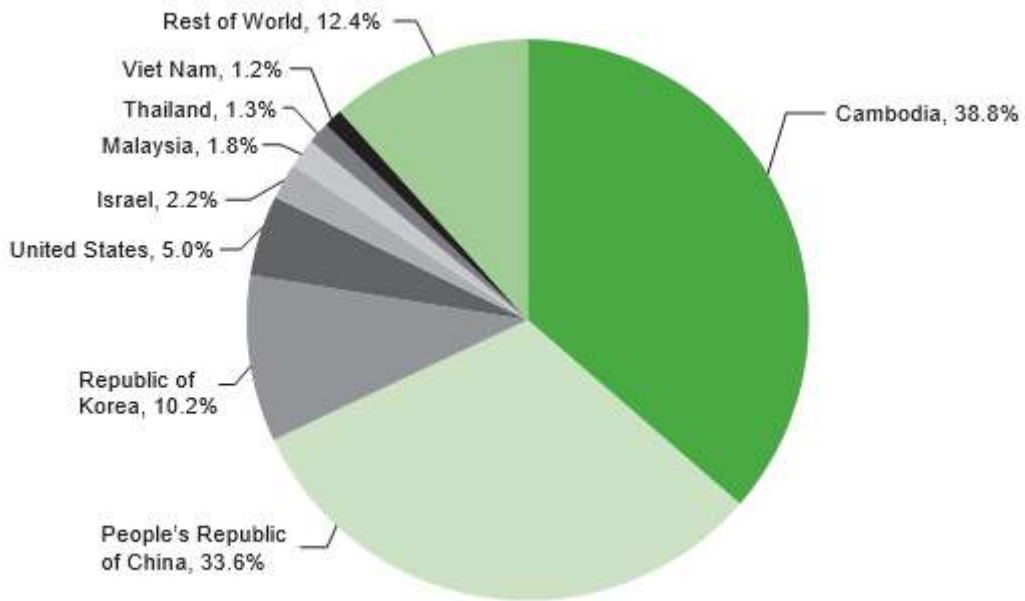
ថ្វីបើមានការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងជាបន្តបន្ទាប់នៅក្នុងតុល្យភាពនៃសេវាកម្ម ក៏ដោយសារតែការពង្រីកវិស័យទេសចរណ៍ ចរន្តគណនី ត្រូវបានរំពឹងថានឹងកើនឡើងដល់ ៣.៦% នៃផលិតផលក្នុងស្រុកសរុបក្នុងឆ្នាំ ២០០៩ និង ៤.៩% ក្នុងឆ្នាំ ២០០៨ (EIC ២០០៨) ។

នៅឆ្នាំ ២០០៨ ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា (CDC) បានអនុម័តគម្រោងវិនិយោគចំនួន ២១១ ១០១ ដែលមានទ្រព្យសម្បត្តិសរុបប្រមាណ ១០,៩ ពាន់លានដុល្លារ។ នេះបង្ហាញពីការថយចុះ ២១.៧% នៃចំនួនគម្រោង ពីឆ្នាំ ២០០៧ ប៉ុន្តែការកើនឡើង ៣១០% នៃតម្លៃវិនិយោគដោយសារគម្រោងភាគច្រើនជាគម្រោងធំៗ ភាគច្រើនពាក់ព័ន្ធនឹងវិស័យកាត់ដេរ និងទេសចរណ៍ដោយមានគម្រោងទេសចរណ៍ចំនួន ២០ ដែលមានចំនួនសរុប ៨,៧៨ ពាន់លានដុល្លារ។ មានតែការវិនិយោគចំនួន ៤ ប៉ុណ្ណោះនៅក្នុងឧស្សាហកម្មកសិ-ឧស្សាហកម្ម ដែលត្រូវបានអនុម័តសម្រាប់ទ្រព្យសម្បត្តិថេរសរុបចំនួន ៧១៦ លានដុល្លារ ទោះបីជាមានការកើនឡើងនៃតម្លៃកសិផល និងផលិតកម្មកសិកម្មខ្ពស់ក្នុងកំឡុងឆ្នាំ ២០០៧ និង ២០០៨ (EIC ២០០៨) ក៏ដោយ។

រូបភាព៩ បង្ហាញពីកម្រិតនៃការវិនិយោគផ្ទាល់ពីបរទេសជាប្រាក់ដុល្លារ និងជាភាគរយនៃផលិតផលក្នុងស្រុកសរុប។ ទុនវិនិយោគផ្ទាល់ពីបរទេសបានធ្លាក់ចុះពីកម្រិតទាប ១.៧% នៃផលិតផលក្នុងស្រុកសរុបក្នុងឆ្នាំ ២០០៣ មកជាង ១៣.០% នៃផលិតផលក្នុងស្រុកសរុបក្នុងឆ្នាំ ២០០៧ ។ ក្នុងចំណោមទុនវិនិយោគផ្ទាល់ពីបរទេសដែលបានអនុម័តនៅឆ្នាំ ១៩៩៧-២០០៦ ភាគហ៊ុនធំជាងគេ គឺមកពីប្រទេសម៉ាឡេស៊ី (៣១.០%) ដែលជាប្រភពនៃការវិនិយោគយ៉ាងទូលំទូលាយក្នុងការអភិវឌ្ឍ ធនធានរួមទាំងកៅស៊ូ និងទេសចរណ៍។ ម៉ាឡេស៊ីតាមពីក្រោយដោយសិង្ហបុរី ២៦,០% ប្រភពធំ ៗ ផ្សេងទៀតក្នុងរយៈពេលដូចគ្នាគឺ ទីក្រុងហុងកុង ប្រទេសចិន សាធារណរដ្ឋកូរ៉េ និងទីក្រុងតៃប៉ិ ប្រទេសចិន ដែលការវិនិយោគភាគច្រើនមកពីក្រុមហ៊ុនឧស្សាហកម្មកាត់ដេរ។ ចំណាត់ថ្នាក់របស់វិនិយោគិនថ្មីៗនេះបានផ្លាស់ប្តូរដោយប្រភពសំខាន់របស់វិនិយោគិនគឺកម្ពុជា (៣៨.៨% នៃគម្រោងដែលបានចុះបញ្ជីដោយ CDC ទាំងអស់ក្នុងតម្លៃលើសពីឆ្នាំ ២០០៧-២០០៨) បន្ទាប់មកគឺ PRC (៣៣.៦%) សាធារណរដ្ឋកូរ៉េ (១០.២%) និងសហរដ្ឋអាមេរិក (៥.០%) (រូបភាពទី ៩) ។

រូបភាព ៩៖ ការវិនិយោគផ្ទាល់ពីបរទេសនិងជំនួយខាងក្រៅនៅកម្ពុជាឆ្នាំ ១៩៩៣-២០០៧
ប្រភព: ADB (២០០៨ a)

រូបភាព ១០៖ ការវិនិយោគផ្ទាល់ពីបរទេសនៅកម្ពុជាតាមប្រភពឆ្នាំ ២០០៧-២០០៨

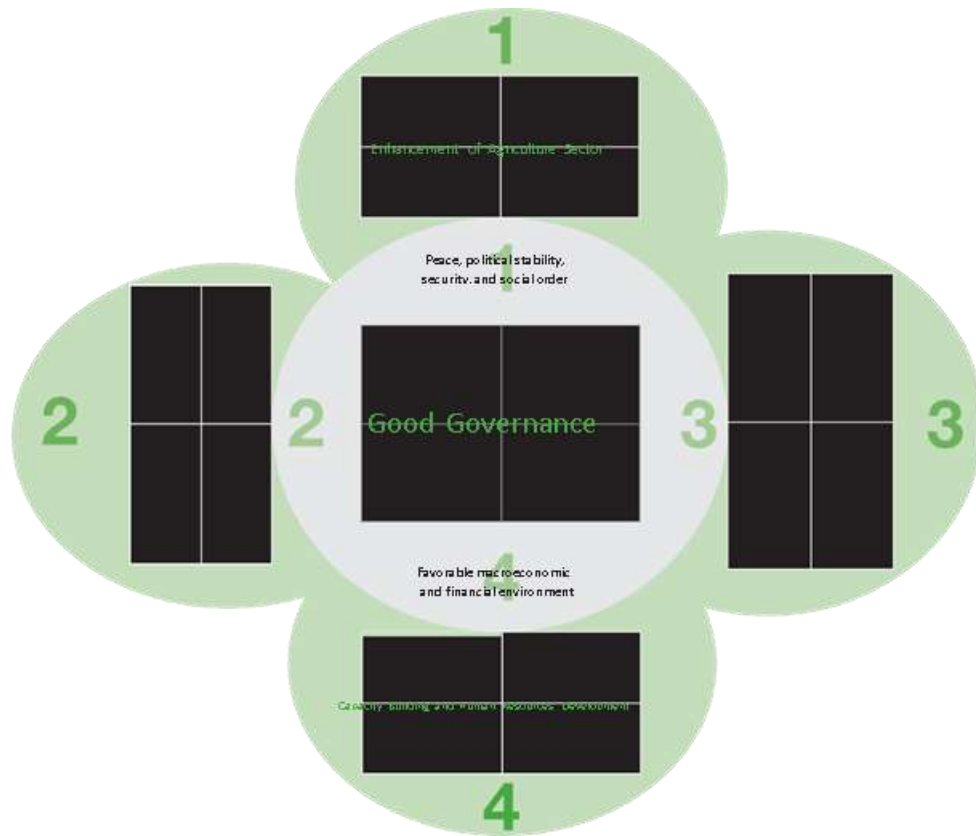
ប្រភព៖ Cambodian Investment Board (CIB, Council for the Development of Cambodia [CDC]). Phnom Penh

ការវិនិយោគសរុបក្នុងវិស័យកសិកម្មរហូតមកដល់បច្ចុប្បន្នត្រូវបានកំណត់។ ការចំណាយជាក់ស្តែង នៃការវិនិយោគផ្ទាល់ពីបរទេសក្នុងវិស័យកសិកម្ម ដែលប៉ាន់ស្មានដោយមូលនិធិរូបិយវត្ថុអន្តរជាតិបានឡើងដល់កំពូលនៅឆ្នាំ ១៩៩៦ ប៉ុន្តែមានចន្លោះពី ២% ទៅ ៤% នៃផលិតផលក្នុងស្រុកសរុបបន្ទាប់ពីឆ្នាំ ២០០០ ។

បើនិយាយពីភាគហ៊ុនដែលទាក់ទងទៅនឹងការវិនិយោគផ្ទាល់ពីបរទេស ទុនវិនិយោគផ្ទាល់ពីបរទេស ចូលក្នុងវិស័យកសិកម្មបានកើនឡើងដល់ ២១% ក្នុងឆ្នាំ ២០០២ ប៉ុន្តែបានធ្លាក់ចុះមកត្រឹម ១% ក្នុងឆ្នាំ ២០០៣ និង ៧% នៅឆ្នាំ ២០០៤ (ធនាគារពិភពលោក ២០០៦) ។ យោងតាមទិន្នន័យរបស់ CDC មានតែគម្រោងវិនិយោគវិស័យកសិកម្ម ឬកសិឧស្សាហកម្មចំនួន ២០ ប៉ុណ្ណោះដែលត្រូវបានអនុម័តក្នុងរយៈពេល ៧ ឆ្នាំរហូតដល់ដំណាច់ឆ្នាំ ២០០៦ ដែលគម្រោងចំនួន ៥ ត្រូវបានអនុម័តក្នុងឆ្នាំ ២០០០ និង គម្រោងចំនួន ៦ ក្នុងឆ្នាំ ២០០២ (តារាងទី ១៣) ។ នៅចន្លោះឆ្នាំ ២០០៣-២០០៦ មានតែគម្រោងពីរប៉ុណ្ណោះក្នុងមួយឆ្នាំត្រូវបានអនុម័ត ប៉ុន្តែគម្រោងនេះបានកើនឡើងដល់ ៩ គម្រោងក្នុងឆ្នាំ ២០០៧ និងគម្រោងចំនួន ៦ ក្នុងឆ្នាំ ២០០៨។ ភស្តុតាងដែលបង្ហាញដោយផ្ទាល់បង្ហាញថាជាប្រវត្តិសាស្ត្រ ការវិនិយោគឯកជនលើវិស័យកសិកម្មមានកម្រិត ប៉ុន្តែក្នុងឆ្នាំ ២០១០-២០១១ កម្រិតសំខាន់ ការវិនិយោគផ្ទាល់ពីបរទេសត្រូវបានសន្យាពីវិនិយោគិន កសិ-ពាណិជ្ជកម្ម នៅឥណ្ឌូនេស៊ី ឥណ្ឌូនេស៊ី ម៉ាឡេស៊ី និងហ្វីលីពីន។ ការបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា ផលចំណេញនៃការវិនិយោគលើវិស័យកសិកម្មមានកម្រិតទាប បើប្រៀបធៀបទៅនឹងឱកាសវិនិយោគនៅក្នុងវិស័យសេដ្ឋកិច្ចផ្សេងទៀតឬកម្រិត ច្រើនជាងការទូទាត់សងដែលរំពឹងទុក។

ជំនួយពីបរទេស និងការវិនិយោគសាធារណៈ។ នៅក្នុងវិស័យនីមួយៗ ជំនួយពីខាងក្រៅត្រូវបានដឹកនាំដោយទាំងម្ចាស់ជំនួយ និងយុទ្ធសាស្ត្ររបស់រដ្ឋាភិបាល។ យុទ្ធសាស្ត្ររបស់រដ្ឋាភិបាលសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍ វិស័យកសិកម្ម និងជនបទត្រូវបានបង្ហាញនៅក្នុងយុទ្ធសាស្ត្រ និងកម្មវិធីមួយចំនួនដោយចាប់ផ្តើមពីឆ្នាំ ១៩៩៤ ហើយត្រូវបានធ្វើបច្ចុប្បន្នភាពជាបន្តបន្ទាប់តាមពេលវេលា។ កម្មវិធីជាតិដើម្បីស្តារនីតិសម្បទា និងអភិវឌ្ឍប្រទេសកម្ពុជាត្រូវបានអនុវត្តនៅឆ្នាំ ១៩៩៤-១៩៩៥ មុននឹងត្រូវបានជំនួសដោយផែនការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចសង្គមដំបូង (SEDP) ឆ្នាំ ១៩៩៦-២០០០ ។ ផែនការ រួមមានយុទ្ធសាស្ត្រត្រីកោណរយៈពេលវែង ២០០១-២០១៥ និង យុទ្ធសាស្ត្រកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រជាតិ ២០០៣-២០០៥ ទាំងនេះត្រូវបានជំនួសដោយ យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ សម្រាប់កំណើនការងារសមធម៌ និងប្រសិទ្ធភាព និងផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍ជាតិ ២០០៦-២០១០ ដែលបន្ទាប់មកត្រូវបានធ្វើបច្ចុប្បន្នភាពសម្រាប់ឆ្នាំ ២០០៩-២០១៣ (RGC ២០០៩) ។ ឯកសារគោលនយោបាយបច្ចុប្បន្នទាំងពីរនេះបញ្ជាក់ពីតួនាទីនៃការអភិវឌ្ឍវិស័យកសិកម្មជាយានសម្រាប់អភិវឌ្ឍន៍ជនបទនៅកម្ពុជា (រូបភាពទី ១១) ។

អស់រយៈពេលជិត ២ ទសវត្សរ៍មកហើយប្រទេសកម្ពុជា គឺជាអ្នកទទួលជំនួយអភិវឌ្ឍន៍ពីទីភ្នាក់ងារម្ចាស់ជំនួយអន្តរជាតិ ក៏ដូចជាអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលជាច្រើន។ កិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងដំបូងក្នុងទសវត្សរ៍ឆ្នាំ ១៩៩០ ត្រូវបានគម្រង់ឆ្ពោះទៅរកការបន្ថយបន្ថយ ភាពអត់ឃ្លាន ការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ការអភិវឌ្ឍសហគមន៍ និងការកសាងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធឡើងវិញ។ ចាប់តាំងពីឆ្នាំ ២០០០ គម្រោងកាន់តែច្រើនត្រូវបានដាក់លើ គំនិតផ្តួចផ្តើមសុខភាព និងការអប់រំ។ តារាងទី ១៣ បង្ហាញពីចំនួនគម្រោងជំនួយអភិវឌ្ឍន៍ផ្លូវការតាមវិស័យដោយបង្ហាញថាក្នុងឆ្នាំ ២០០៧ មានគម្រោងកសិកម្មចំនួន ១៩៦ និងគម្រោងអភិវឌ្ឍន៍ជនបទចំនួន ១៥៦ គម្រោង។ គម្រោងមួយចំនួននៅក្នុងវិស័យផលិតកម្មពាក់ព័ន្ធ នឹងការអភិវឌ្ឍសហគ្រាសធុនតូច និងមធ្យមដែលអាចចាត់ថ្នាក់ថាពាក់ព័ន្ធនឹងគំនិតផ្តួចផ្តើមអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ។ ដូចដែលបានបង្ហាញក្នុងតារាងទី ១៣ វិបត្តិហិរញ្ញវត្ថុពិភពលោកបានជះឥទ្ធិពលយ៉ាងខ្លាំងដល់មូលនិធិជំនួយអភិវឌ្ឍន៍ផ្លូវការដែលបានផ្តល់ឱ្យកម្ពុជា។

រូបភាព ១១៖ យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណសម្រាប់កំណើនការងារសមធម៌ និងប្រសិទ្ធភាពដំណាក់កាលទី ២

តារាង ១៣៖ ចំនួនគម្រោងជំនួយអភិវឌ្ឍន៍ផ្លូវការនៅកម្ពុជា ២០០៧ និង ២០១០

ចំនួនគម្រោងដែលកំពុងដំណើរការ ភាពខុសគ្នានៃវិស័យ ឬ អនុរង ២០០៧ ២០១០ (%)				ផ្នែកឬអនុផ្នែក	ចំនួនគម្រោងដែលកំពុងដំណើរការ		
					២០០៧	ភាពខុសគ្នា ឆ្នាំ ២០១០ (%)	
សង្គម				សេវាកម្មនិងកម្មវិធីឆ្លងកាត់វិស័យ			
សុខភាព	២០២	៨២	(៥៩)	សុខុមាលភាពសង្គមនិងសហគមន៍	១២៤	៤៥	(៦៤)
ការអប់រំ	២១៨	៨៥	(៦១)	វប្បធម៌និងសិល្បៈ	៣៥	២២	(៣៧)
សេដ្ឋកិច្ច				បរិស្ថាននិងការអភិរក្ស	៧០	២៦	(៦៣)
កសិកម្ម	១៩៦	១៣៤	(៣២)	យេនឌ័រ	៣៤	១៩	(៤៤)
ផលិតកម្មរ៉ែនិងពាណិជ្ជកម្ម	៦០	១៩	(៦៨)	អេដស៍/អេដស៍	៤២	២៣	(៤៥)
ការអភិវឌ្ឍជនបទ	១៥៦	៦៥	(៥៨)	អភិបាលកិច្ចនិងរដ្ឋបាល	៣១៥	១៤២	(៥៥)
សេវាកម្មធនាគារនិងអាជីវកម្ម	៣៩	១៥	(៦២)	ទេសចរណ៍	១២	៥	(៥៨)
ការរៀបចំផែនការនិងការគ្រប់គ្រងទីក្រុង	១៨	៩	(៥០)	ថវិកានិងគុណភាពនៃការទូទាត់គាំទ្រ	៩	៧	(២២)
ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ				ជំនួយបន្ទាន់និងស្បៀងអាហារ	៧	៨	១៤

ព័ត៌មាននិងទំនាក់ទំនង	៦៦	១០	(៨៥)	អ្នកផ្សេងទៀត	៤៩	១៩	(៦១)
ថាមពល	៤០	១៦	(៦០)				
ដឹកជញ្ជូន	៧២	៤៣	(៤០)				
ទឹកនិងអនាម័យ	៤៦	១៧	(៦៣)				

ប្រភព៖ ក្រុមប្រឹក្សាស្តារនិងអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា និង CDC <http://cdc.khmer.biz>

តារាងទី ១៤ បង្ហាញពីការផ្តល់មូលនិធិ របស់អង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលតាមវិស័យ (មិនរាប់បញ្ចូលគំនិតផ្តួចផ្តើមដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ផ្ទាល់) សម្រាប់ឆ្នាំ ២០០៧ ខណៈតារាងទី ១៦ បង្ហាញពីការផ្តល់មូលនិធិសម្រាប់ឆ្នាំ ២០០៨ និង ២០០៩ ។ ការអប់រំ (១២.៩%) និង កម្មវិធីអភិបាលកិច្ច (១២.៥%) ។ វិស័យកសិកម្ម និងការអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ ១១.៧% នៃគម្រោងដែលផ្តល់ហិរញ្ញប្បទានដោយអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលក្នុងឆ្នាំ ២០០៧។ នៅឆ្នាំ ២០០៩ ទិដ្ឋភាពនៃការផ្តល់មូលនិធិរបស់អង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលបានផ្លាស់ប្តូរ ដោយសារការផ្តល់ថវិការបស់ម្ចាស់ជំនួយ ត្រូវបានកាត់បន្ថយដោយសារវិបត្តិហិរញ្ញវត្ថុពិភពលោក។ ការចំណាយរបស់អង្គការ មិនមែនរដ្ឋាភិបាលចំនួន ៤៦.៨% គឺស្ថិតនៅក្នុងវិស័យអភិបាលកិច្ច និងរដ្ឋបាលខណៈដែលសុខភាព (រួមទាំងអេដស៍/HIV) ត្រូវបានកាត់បន្ថយមកត្រឹម ២២.៩% នៃការចំណាយទាំងអស់។ សុខុមាលភាពសង្គម បានធ្លាក់ចុះមកត្រឹម ១២,៩% ពី ២៥,៤% ក្នុងឆ្នាំ ២០០៨ ខណៈវិស័យកសិកម្ម និងអភិវឌ្ឍន៍ជនបទមានចំនួន ៤,៦% នៃការចំណាយ។

តារាង ១៤៖ ការទូទាត់ថវិការបស់អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលតាម វិស័យ ឆ្នាំ ២០០៧

អង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលឧបត្ថម្ភថវិកាដោយម្ចាស់ជំនួយ			អង្គការមូលនិធិស្តុល Non-government				សរុប
វិស័យ	(លានដុល្លារ)	(%)	(លានដុល្លារ)	(%)	(លានដុល្លារ)	(%)	
សុខភាព	២២.៥	២២.៤	៣២.១	៤១.៣	៥៤.៦	៣០.៧	
ការអប់រំ	៧.១	៧.១	១៥.៩	២០.៤	២៣	១២.៩	
កសិកម្ម	៣.២	៣.១	២.៨	៣.៦	៦	៣.៣	
ផលិតកម្មវ៉ែនិងពាណិជ្ជកម្ម	៤.៣	៤.៣	០.៣	០.៤	៤.៦	២.៦	
ការអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ	៧.៤	៧.៤	៧.៦	៩.៨	១៥	៨.៤	
សេវាកម្មធនាគារនិងអាជីវកម្ម	១.៣	១.៣	០.៣	០.៤	១.៦	០.៩	
ព័ត៌មាននិងទំនាក់ទំនង			០.១	០.២	០.១	០.១	
ដឹកជញ្ជូន			០	០	០	០	
ទឹកនិងអនាម័យ	០.៧	០.៧	០.២	០.៣	០.៩	០.៥	
សុខុមាលភាពសង្គមនិងសហគមន៍	៥.៣	៥.៣	១៣.៤	១៧.៣	១៨.៨	១០.៦	
វប្បធម៌និងសិល្បៈ			០.៤	០.៥	០.៤	០.២	
បរិស្ថាននិងការអភិរក្ស	២.៣	២.៣	០.៩	១.២	៣.២	១.៩	

យេនឌ័រ	១.៧	១.៧			១.៧	០.៩
អេដស៍/អេដស៍	១៨.៩	១៨.៨	៣.៣	៤.៣	២២.២	១២.៥
អភិបាលកិច្ចនិងរដ្ឋបាល	២១.៩	២១.៨	០.៣	០.៤	២២.២	១២.៥
ទេសចរណ៍	០	០			០	០
អ្នកផ្សេងទៀត	៣.៧	៣.៦			៣.៧	២.១
សរុប	១០០.៣	១០០.០	៧៧.៧	១០០.០	១៧៨.១	១០០.០

សំគាល់៖ មានតែការផ្តល់មូលនិធិពីអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលប៉ុណ្ណោះមិនរាប់បញ្ចូលការគាំទ្រម្ចាស់ជំនួយពហុភាគីនិងទ្វេភាគីឡើយ។ (ចន្លោះទទេ បង្ហាញមិនមានទិន្នន័យ)

ប្រភព៖ ក្រុមប្រឹក្សាស្ថាននិងអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា និង CDC <http://cdc.khmer.biz>

ការគាំទ្រផ្នែកខាងក្រៅដល់វិស័យកសិកម្ម និងការអភិវឌ្ឍជនបទក្នុងឆ្នាំ ២០០៧ មានចំនួនប្រហែល ១១៤,០ លានដុល្លារបើប្រៀបធៀបនឹងការផ្តល់ជំនួយសរុបនៅគ្រប់វិស័យចំនួន ៧៩០,៤ លានដុល្លារ (១៤,៤%) ។ CDC បានកត់សម្គាល់ថាការគាំទ្រខាងក្រៅសរុប នៃតម្រូវការហិរញ្ញប្បទានយុទ្ធសាស្ត្រកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រថ្នាក់ជាតិក្នុងឆ្នាំ ២០០៧ ដោយបន្តការបែងចែកវិស័យកសិកម្មនិងអភិវឌ្ឍន៍ជនបទដោយធានាថាអាទិភាពក្នុងយុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណអាចគាំទ្របានគ្រប់គ្រាន់។

ការវិនិយោគសាធារណៈលើវិស័យកសិកម្ម រួមទាំងថវិកាក្នុងស្រុក និងម្ចាស់ជំនួយបានកើនឡើងក្នុងរយៈពេលប៉ុន្មានឆ្នាំចុងក្រោយនេះ ។ ការវិនិយោគសាធារណៈមានប្រហែល ១.៤% នៃផលិតផលក្នុងស្រុកសរុប កសិកម្មប្រហែល ០.៥% នៃផលសរុប (ធនាគារពិភពលោក ២០០៦) ។ យានសំខាន់ៗសម្រាប់ការវិនិយោគក្នុងវិស័យនេះ គឺជាកម្មវិធីរបស់ក្រសួងកសិកម្មរុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ ក្រសួងធនធានទឹក និងក្រសួងអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ។ ទិន្នន័យនៅក្នុងរូបភាពទី ១៤ បង្ហាញថា ចំណែកចំណាយក្នុងវិស័យកសិកម្មមានការប្រែប្រួលយ៉ាងខ្លាំង ក្នុងពេលដំណាលគ្នានឹងអត្រាកំណើនកសិកម្ម ប៉ុន្តែមិនមានការជាប់ទាក់ទងគ្នាឡើយ។ ដូចដែលបានកត់សម្គាល់រួចមកហើយ កត្តាជំរុញចម្បងសម្រាប់ការផ្លាស់ប្តូរកំណើនកសិកម្ម គឺទាក់ទងទៅនឹងអាកាសធាតុ ដោយមានការប្រែប្រួលនៃទឹកភ្លៀង ទឹកជំនន់ និង ការកើតឡើងនៃសត្វល្អិតបំផ្លាញផលប៉ះពាល់ដល់ផលិតកម្មដំណាំ និងផលិតផលក្នុងស្រុកសរុប ។

ការវិនិយោគប្រចាំឆ្នាំ លើផ្លូវជនបទបានកើនឡើងដល់ ៦៤% នៃការវិនិយោគហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធសរុបក្នុងកំឡុងឆ្នាំ ២០០២-២០០៥ ។ និយាយឱ្យចំទៅការវិនិយោគប្រចាំឆ្នាំលើផ្លូវជនបទបានកើនឡើងពី ២,៧ លានដុល្លារក្នុងឆ្នាំ ២០០២ ដល់ ៧.៥ លានដុល្លារក្នុងឆ្នាំ ២០០៥ ។ ថ្វីបើបច្ចុប្បន្ននេះ មានភាពប្រសើរឡើងក៏ដោយ ក៏ស្ថានភាពផ្លូវនៅតែត្រូវការការងារយ៉ាងធំធេង ដើម្បីបម្រើប្រជាពលរដ្ឋនៅតាមជនបទឱ្យបានប្រសើរជាងមុន (Yu et al. ២០០៨) ។

តារាង ១៥៖ ការទូទាត់ថវិការបស់អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលតាម វិស័យ ឆ្នាំ ២០០៨-២០០៩

	វិស័យ	ការទូទាត់នៅឆ្នាំ ២០០៨				ការទូទាត់នៅឆ្នាំ ២០០៩			
		មូលនិធិស្នូលរបស់អង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល	អង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលផ្តល់មូលនិធិដោយម្ចាស់ជំនួយ	សរុប %		មូលនិធិស្នូលរបស់អង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល	អង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលផ្តល់មូលនិធិដោយម្ចាស់ជំនួយ	សរុប %	
១	កសិកម្ម	១.២២៣.៦៤៩	៤.១៩៧.១៣៣	៥.៤២០.៧៨១	២.៦	១.៣៣៧.៥៨២	៤.៥៥០.២៨៣	៥.៨៨៧.៨៦៥	១.៥
២	សេវាកម្មធនាគារនិងអាជីវកម្ម	៦៧.៩៣៣		៦៧.៩៣៣	០	៩២.២០២		៩២.២០២	០
៣	សុខុមាលភាពសង្គមនិងសហគមន៍	៣១.៦៦០.៣៩៥	២១.៦៨៦.៨២០	៥៣.៣៤៧.២១៥	២៥.៤	៣២.៤៦៤.៤៩៧	១៩.៥៩៥.៨៥៣	៥២.០៦០.៣៥១	១២.៩
៤	វប្បធម៌និងសិល្បៈ	១១២.៦៤៩	៣១៤.០៨៩	៤២៦.៧៣៨	០.២	១២៨.៥៤១	២២២.៧២២	៣៥១.២៦៣	០.១
៥	ការអប់រំ	២៦.៧៥៧.៣២៧	៨.៣៧៧.៩១៦	៣៥.១៣៥.២៤៣	១៦.៧	២៧.៣៧៩.២៩៣	៨.៣៦៥.២១៧	៣៥.៧៤៤.៥១០	៨.៨
៦	ថាមពលថាមពលនិងថាមពល				០	០			
៧	បរិស្ថាននិងការអភិរក្ស	១.៥៣៦.៣១៨	៩.១៤៧.២០៣	១០.៦៨៣.៥២១	៥.១	៤.៤០៤.៣២៧	១០.០៥៣.៧៨២	១៤.៤៥៨.១០៩	៣.៦
៨	យេនឌ័រ	២៣២.០៥១	១១១.២៤៣	៣៤៣.២៩៤	០.២	២៩៥.៧៩០	២៤៣.២៦៧	៥៣៩.០៥៧	០.១
៩	អភិបាលកិច្ចនិងរដ្ឋបាល	១៦៩.៦៧៦	៥.០៥៦.៣១៨	៥.២២៥.៩៩៤	២.៥	៥២.០៥៨	១៨៩.០៨៩.៤៥០	១៨៩.១៤១.៥០៨	៤៦.៨
១០	សុខភាព	៣៦.៨១៨.៤៣០	២៧.៦៣២.០៤៧	៦៤.៤៥០.៤៧៧	៣០.៦	៣២.៦៣០.៨៧៩	៣៧.៧៩២.៩៥២	៧០.៤២៣.៨៣១	១៧.៤
១១	អេដស៍/អេដស៍	៥.៣០៥.៦៦៨	១៥.៧០៣.៦៦៧	២១.០០៩.៣៣៤	១០.០	៣.៣៤៩.០៣៤	១៨.៨១៧.២៣៩	២២.១៦៦.២៧៣	៥.៥
១២	ព័ត៌មាននិងទំនាក់ទំនង				០				០

១៣	ផលិតកម្មវ៉ែនិងពាណិជ្ជកម្ម	១២១.៧៧៤	៤៥៤.១១០	៥៧៥.៨៨៤	០.៣		២៤១.០៣៥	២៤១.០៣៥	០.១
១៤	ការអភិវឌ្ឍជនបទ	១.២៨៧.៣៥៦	១២.១៦១.១៣៥	១៣.៤៤៨.៤៩១	៦.៤	១.៤០២.៦៩៤	១១.១៧៧.៧២៩	១២.៥៨០.៤២៣	៣.១
១៥	ទេសចរណ៍		៦២.៧៩៥	៦២.៧៩៥	០	៧៤.១៨១	៤៦៦.៤២៥	៥៤០.៦០៦	០.១
១៦	(មិនបានរាយការណ៍)	១៤២.២៣៩		១៤២.២៣៩	០.១	១៧៤.០០៦		១៧៤.០០៦	០
សរុប		១០៥.៤៣៥.៤៦៤	១០៤.៩០៤.៤៧៦	២១០.៣៣៩.៩៤០	១០០.០	១០៣.៧៨៥.០៨៤	៣០០,៦១៥,៩៥៣	៤០៤.៤០១.០៣៧	១០០.០

NGO = អង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល

ចំណាំ៖ ចន្លោះទទេបង្ហាញមិនមាន។ ទិន្នន័យ

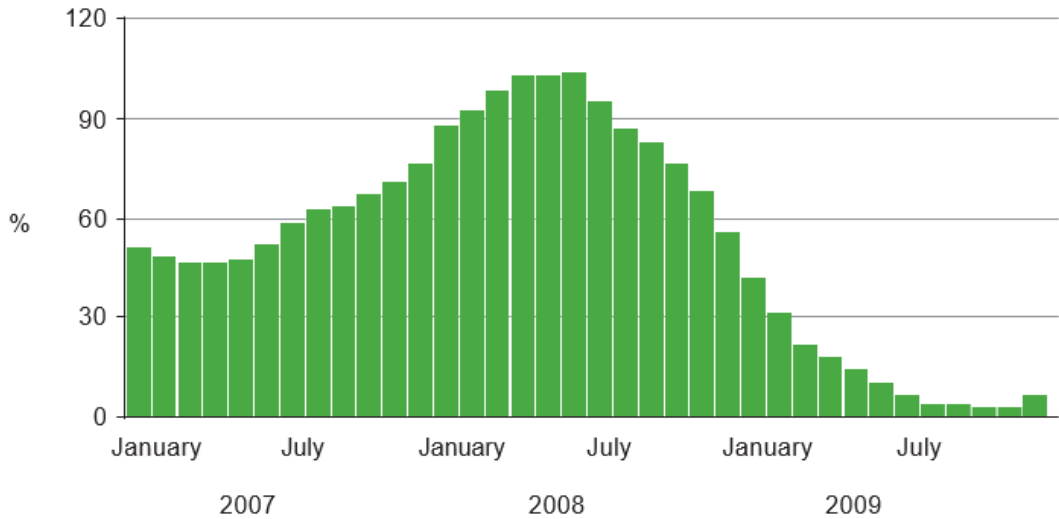
ប្រភព៖ កម្ពុជានិងក្រុមប្រឹក្សាជាតិអភិវឌ្ឍន៍ស្ថានីតិសម្បទា និង CDC <http://cdc.khmer.biz>

៤.៤ វិស័យហិរញ្ញវត្ថុ

វិស័យហិរញ្ញវត្ថុផ្តល់នូវសេវាកម្មមួយភាគធំនៃវិស័យពាណិជ្ជកម្មនៅកម្ពុជា និងមានការផ្សព្វផ្សាយយ៉ាងច្រើននៅតំបន់ជនបទ។ ច្បាប់ស្តីពីការរៀបចំ និងការអនុវត្តរបស់ធនាគារជាតិនៃកម្ពុជា (ច្បាប់ធនាគារកណ្តាល) ឆ្នាំ ១៩៩៦ បានបង្កើតគ្នាទីរបស់ធនាគារជាតិនៃកម្ពុជា ជានិយតករ និងអ្នកត្រួតពិនិត្យ (IFC ២០០៧) ។ ច្បាប់ស្តីពីគ្រឹះស្ថានធនាគារ និងហិរញ្ញវត្ថុឆ្នាំ ១៩៩៩ និងក្រឹត្យជាច្រើនបានកំណត់ធនាគារបីប្រភេទគឺ៖

- (១) ធនាគារពាណិជ្ជ ដែលអាចធ្វើសកម្មភាពគ្រប់វិស័យធនាគារ
- (២) ធនាគារឯកទេស ដែលអាចអនុវត្តសកម្មភាពធនាគារមួយប្រភេទ និង
- (៣) មីក្រូហិរញ្ញវត្ថុមានអាជ្ញាប័ណ្ណ ស្ថាប័នដែលអាចផ្តល់ឥណទាន

នៅចុងឆ្នាំ ២០០៧ ប្រព័ន្ធជនាគារ រួមមានធនាគារពាណិជ្ជចំនួន ១៧ ធនាគារឯកទេសចំនួន ៧ ស្ថាប័នមីក្រូហិរញ្ញវត្ថុចំនួន ១៧ និងប្រតិបត្តិករឥណទានជនបទចំនួន ២៥ ដែលបានចុះបញ្ជី (NBC ២០០៨) ។ នៅចុងឆ្នាំ ២០០៩ រចនាសម្ព័ន្ធជនាគារបានផ្លាស់ប្តូរដោយសារវិបត្តិសេដ្ឋកិច្ចពិភពលោករួមបញ្ចូលគ្នានូវ ស្ថាប័នមីក្រូហិរញ្ញវត្ថុមួយចំនួន និងបិទធនាគារពាណិជ្ជមួយចំនួនដែលមិនដំណើរការ។ និន្នាការ នៃលទ្ធភាពទទួលបានឥណទានរបស់វិស័យឯកជនបានធ្លាក់ចុះយ៉ាងឆាប់រហ័សចាប់ពីខែកក្កដាឆ្នាំ ២០០៨ និងមិនទាន់ងើបឡើងវិញនៅឡើយ (រូបភាព ១២)

ប្រភាព ១២៖ កំណើនឥណទានវិស័យឯកជននៅកម្ពុជា ២០០៧-២០០៩

ប្រភព៖ CEIC Data. <http://www.ceicdata.com/>

នៅឆ្នាំ ២០០៧ អតិថិជនប្រហែល ២៨៦.០០០ នាក់ (ឧទាហរណ៍ក្រុមហ៊ុន និងអ្នកប្រើប្រាស់) ត្រូវបានផ្តល់សេវាកម្មដោយធនាគារពាណិជ្ជ ហើយគ្រួសារចំនួន ៥០០.០០០ គ្រួសារ បានទទួលឥណទានពី គ្រឹះស្ថានមីក្រូហិរញ្ញវត្ថុ។ ត្រឹមឆ្នាំ ២០០៩ ចំនួននេះបានកើនឡើងដល់ ៨៨០.០០០ គ្រួសារដែលទទួលបានឥណទានពីគ្រឹះស្ថានមីក្រូហិរញ្ញវត្ថុ ខណៈចំនួនអ្នកដាក់ប្រាក់បញ្ញើមានច្រើនជាងពាក់កណ្តាលពីក្រោម ៤០០.០០០ គ្រួសារក្នុងឆ្នាំ ២០០៨ ធ្លាក់ចុះមកក្រោម ១៣០.០០០ គ្រួសារក្នុងឆ្នាំ ២០០៩ ។ ឥណទានភាគច្រើនមានរយៈពេលខ្លី (ពេលគឺ ៧០% គឺតិចជាង១ឆ្នាំ)។

ហិរញ្ញវត្ថុផ្លូវការរយៈពេលវែង សម្រាប់ការវិនិយោគលើទំនិញដើមទុនស្ទើរតែគ្មាន។ ប្រាក់កម្ចីភាគច្រើនមានទំហំតូចហើយពឹងផ្អែកយ៉ាងខ្លាំងទៅលើទ្រព្យសកម្មថេរសម្រាប់ជាវត្ថុបញ្ចាំ។ ឧទាហរណ៍ ប្រភេទនៃការផ្តល់ប្រាក់កម្ចីសម្រាប់ធនាគារអេស៊ីលីដាមានដូចជា៖

- (១) ខ្នាតតូចរហូតដល់៥០០០ ដុល្លារ;
- (២) មធ្យម ៥.០០០ ដុល្លារទៅ ១០.០០០ ដុល្លារ និង
- (៣) ធំជាង ១០.០០០ ដុល្លារ។

គ្រឹះស្ថានមីក្រូហិរញ្ញវត្ថុជាធម្មតាបានកំណត់ ១០,០០០ ដុល្លារជា ប្រាក់កម្ចី ម្តងម្កាលពួកគេមានប្រាក់កម្ចី ឬការប្តេជ្ញាចិត្តសរុបដែលធំជាង ហើយខណៈពេលដែលចំនួននេះកំពុងកើនឡើងយឺតៗតាមពិត ចំនួនឥណទានធំបំផុតដែលគ្រឹះស្ថានមីក្រូហិរញ្ញវត្ថុទំនងជាត្រូវពង្រីកគឺប្រហែល ២៥,០០០ ដុល្លារ។ ផ្ទុយទៅវិញធនាគារពាណិជ្ជ លើកលែងតែធនាគារអេស៊ីលីដាទំនងជាមិនផ្តល់ប្រាក់កម្ចីតិចជាង ១០.០០០ ដុល្លារទេ។ ដប់ប្រាំបីខែ ទៅ ២ ឆ្នាំគឺជារយៈពេលវែងបំផុតសម្រាប់ប្រាក់កម្ចីបែបនេះ ហើយធនាគារពាណិជ្ជនឹងផ្តល់ប្រាក់កម្ចីរយៈពេល ៤ ឆ្នាំ។ ស្ថាប័នទាំងអស់កំពុងផ្តល់ជូននូវលក្ខខណ្ឌ

ដែលអាចបត់បែនបានជាងពេលមុន ដោយទទួលស្គាល់លំហូរសាច់ប្រាក់មិនស្មើគ្នារបស់កសិករ និងអ្នកកែច្នៃកសិផល។

ប្រទេសកម្ពុជាត្រូវបានគ្របដណ្តប់ដោយសហគ្រាសធុនតូច និងមធ្យមហើយចំនួនធំបំផុតនេះត្រូវបានរកឃើញនៅ តំបន់ជនបទ។ គិតត្រឹមឆ្នាំ ២០០៦ ចំនួនសហគ្រាសពាណិជ្ជកម្ម ដែលបានចុះបញ្ជីនៅក្រសួងពាណិជ្ជកម្មមានចំនួន ១៣.២៣៩ ក្នុងនោះ ៩៩% ជាមីក្រូ ដែលប្រើកម្លាំងពលកម្ម ៣១% ។

ជាប្រវត្តិសាស្ត្រធនាគារមិនបានផ្តល់ហិរញ្ញប្បទានច្រើនដល់វិស័យកសិកម្មទេ។ គិតត្រឹមថ្ងៃទី ៣១ ខែធ្នូឆ្នាំ ២០០៩ មានតែ ១២.៩៥% នៃឥណទានធនាគារទាំងអស់សម្រាប់ប្រាក់កម្ចីកសិកម្ម។

(១) ធនាគារអេស៊ីលីជា ដើមឡើយនេះ គឺជាគ្រឹះស្ថានមីក្រូហិរញ្ញវត្ថុដែលត្រូវបានធ្វើឱ្យប្រសើរឡើង ជាធនាគារពាណិជ្ជនៅឆ្នាំ ២០០៣។ មានបណ្តាញសាខាទូលាយ និងរក្សាបាននូវបេសកកម្មខ្នាតតូច និងភាពត្រឹមត្រូវ។ ឥឡូវនេះធនាគារបានផ្តល់ជូននូវសេវាកម្មពាណិជ្ជកម្មយ៉ាងទូលំទូលាយ។

(២) ធនាគារ ANZ Royal តាមវិធីជាច្រើននេះ គឺជាទីផ្សារឈានមុខគេក្នុងចំណោមធនាគារជាតិសេសនៅក្នុងសេវាកម្មលក់រាយ ព្រោះមានលទ្ធភាពទទួលបានធនធានបច្ចេកទេសយ៉ាងច្រើនពីក្រុមហ៊ុនមេ ដែលមានមូលដ្ឋាននៅប្រទេសអូស្ត្រាលី។ ខណៈពេលដែលខ្លួន មិនមានចំណាប់អារម្មណ៍លើមីក្រូហិរញ្ញវត្ថុ ធនាគារបានបានពង្រីកបណ្តាញសាខារបស់ខ្លួនទៅកាន់បណ្តាខេត្តហើយកំពុងផ្តល់ជូនផលិតផល ដែលត្រូវបានរចនាឡើងដើម្បីបំពេញតម្រូវការទីផ្សារមធ្យម។ ជាពិសេសមើលឃើញ SMEs ជាទីផ្សារគោលដៅ។

(៣) ធនាគារកាណាឌីយ៉ា និងធនាគារកម្ពុជាសាធារណៈ ធនាគារទាំងនេះបាន និងកំពុងពង្រីកបណ្តាញសាខារបស់ខ្លួន។

(៤) ធនាគារអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ។ ធនាគារនេះផ្តល់ជូននូវប្រតិបត្តិការធនាគារលក់រាយ ដល់អតិថិជនផ្នែកកសិកម្ម និងជនបទ ។ ក្នុងឆ្នាំ ២០០៨ ធនាគារមានប្រាក់កម្ចី ១៨ លានដុល្លារ ៤៥% នៅក្នុងផលប័ត្រមីក្រូហិរញ្ញវត្ថុរបស់ខ្លួន និងសមតុល្យនៅក្នុងផលប័ត្រ SME ។

វិស័យមីក្រូហិរញ្ញវត្ថុ នៃប្រព័ន្ធហិរញ្ញវត្ថុមានភាពរឹងមាំ ដោយទទួលបានអត្ថប្រយោជន៍ពីការវិនិយោគរបស់ម្ចាស់ជំនួយ និងការគាំទ្រផ្នែកបច្ចេកទេសយ៉ាងច្រើន។ គុណសម្បត្តិ ក្នុងការដោះស្រាយជាមួយគ្រឹះស្ថានមីក្រូហិរញ្ញវត្ថុទាំងនេះ គឺពួកគេប្តេជ្ញាបម្រើកសិករ និងសហគ្រិនខ្នាតតូចក្នុងនោះ ៤០% នៃឥណទានមាននៅក្នុងវិស័យកសិកម្ម ហើយផលប័ត្រដែលមានហានិភ័យមានកម្រិតទាប។ ដោយសារពួកគេភាគច្រើនពឹងផ្អែកលើឥណទាន និងមូលនិធិវិនិយោគសង្គមសម្រាប់ការផ្តល់ឥណទានដែលមានហានិភ័យទាបបំផុតរួចទៅហើយ៖

(១) អម្រិត បច្ចុប្បន្ននេះមានដំណើរការនៅក្នុងខេត្តចំនួន ១៣ ក្នុងចំណោមខេត្តទាំង ២៤ ទោះបីជាកំពុងពង្រីកបណ្តាញសាខារបស់ខ្លួននៅទូទាំងប្រទេសក៏ដោយ។ ធនាគារនឹងត្រូវដាក់ពាក្យ ស្នើសុំអាជ្ញាប័ណ្ណដាក់ប្រាក់ ហើយមានភាគហ៊ុនសមធម៌គ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីមានលក្ខណៈគ្រប់គ្រាន់ និង ចាប់អារម្មណ៍លើ យន្តការផ្តល់ប្រាក់កម្ចីថ្មី ដូចជាការផ្តល់ប្រាក់កម្ចីប្រឆាំងនឹងកិច្ចសន្យា និងចង់ធ្វើការ ផ្តល់ប្រាក់កម្ចីខ្នាតតូច និងមធ្យមបន្ថែមទៀត។ ប្រាក់កម្ចីស្ទើរតែ ៦០ ភាគរយគឺជាប្រាក់កម្ចីជាក្រុម ហើយ ៦៧ ភាគរយនៃប្រាក់កម្ចីគឺផ្តល់ដល់វិស័យកសិកម្ម (AMRET ២០០៨) ។

(២) ប្រាសាក់ មានអតិថិជនច្រើនបំផុតដែលឈានដល់ តាមរយៈការផ្តល់ប្រាក់កម្ចីជាក្រុម

(៣) CEB ឆ្ពោះទៅរកការផ្តល់ប្រាក់កម្ចីជាលក្ខណៈ បុគ្គលនេះបានកំណត់គោលដៅប្រាក់ កម្ចីធំជាងមុន។ វាកំពុងបន្តការទទួលបានអាជ្ញាប័ណ្ណប្រាក់បញ្ញើ ហើយចាប់អារម្មណ៍ក្នុងការពង្រីក វិសាលភាពនៃរចនាសម្ព័ន្ធជានា និងប្រាក់កម្ចី។ កាលពីមុន CEB បានផ្តល់ប្រាក់កម្ចី ផ្នែកកសិកម្មមួយ ចំនួន (១៦% នៃផលប្រាក់កម្ចីរបស់ខ្លួន) ប៉ុន្តែមានការចាប់អារម្មណ៍ក្នុងការផ្តល់ប្រាក់កម្ចី សម្រាប់ឧបករណ៍សម្រាប់កែច្នៃកសិផល។

តារាងទី ១៧ បង្ហាញពីចំនួនប្រាក់កម្ចី និងប្រាក់បញ្ញើសម្រាប់គ្រឹះស្ថានមីក្រូហិរញ្ញវត្ថុ និង ធនាគារអេស៊ីលីដា គិតត្រឹមចុងខែមីនាឆ្នាំ ២០០៨ និងចុងខែធ្នូឆ្នាំ ២០០៩។ វាក៏បង្ហាញពីវិសាលភាព គ្របដណ្តប់តាមខេត្តផងដែរ។ ដូចតួលេខបង្ហាញថា ធនាគារអេស៊ីលីដាគ្របដណ្តប់លើវិស័យមីក្រូ ហិរញ្ញវត្ថុនៅកម្ពុជាទាក់ទងនឹងទំហំប្រាក់កម្ចី ទោះបីគ្រឹះស្ថានមីក្រូហិរញ្ញវត្ថុ ដែលមិនរាប់បញ្ចូលអេស៊ី លីដាផ្តល់សេវាអតិថិជនច្រើនក៏ដោយ។

តារាង ១៧៖ ហិរញ្ញវត្ថុនិងឥណទានតាម វិស័យ ២០០៣-២០០៩ (លានរៀល)

	វិស័យ ខេត្ត ឆ្នាំ ២០០៣	ខេត្ត ឆ្នាំ ២០០៤	ខេត្ត ឆ្នាំ ២០០៥	ខេត្ត ឆ្នាំ ២០០៦	ខេត្ត ឆ្នាំ ២០០៧	ខេត្ត ឆ្នាំ ២០០៨	ខេត្ត ឆ្នាំ ២០០៩							
	%	%	%	%	%	%	%							
កសិកម្ម	៤៣.៩៤៧	៣.០៩	៦៤.៧៧៤	៣.៣៩	៦៩.២៨៧	៣.០២	១៤៨.៧១៧	៤.២៨	៣០៥.២៤៥	៤.៨៨	៥១៦.២៩៧	៩.៦២	៧០៨.៨៧៤	១២.៩៥
ការផលិត	១៨៧.៥៦៣	១៣.២	២៦៩.១៨៧	១៤.០៨	២៥៨.៧៥៦	១១.២៩	៤១០.៥៧៩	១១.៨២	៦២៥.៥៨៥	៩.៩៩	៩៨៣.៦៦៤	១៨.៣២	៩២០.៤១១	១៦.៨២
សំណង់	៨៣.១៥៤	៥.៨៥	៩៧.៩៧២	៥.១២	១៤៤.៩៥៧	៦.៣២	២៦៩.០៦៧	៧.៧៥	៦៤០ ៦៨៥	១០.២៤	៧៧៣.៨០៨	១៤.៤១	៩០៤.៤៨៥	១៦.៥២
លក់ដុំ														
និង	២២៥.៥៦៤	១៥.៨៨	៣៦៣.០៤៩	១៨.៩៩	៥៣២.៤៥០	២៣.២៣	៧៨៣.៤៧៩	២២.៥៦	១.៣៧១.០៧	២១.៩	១.៦១៧.៩៧	៣០.១៣	១.៣៥២.៩០	២៤.៧២
លក់									៧		០		៧	
រាយ														
នាំចេញ	១១៧.៤៧១	៨.២៧	៧៧.៦១៥	៤.០៦	៣៧.៥០៧	១.៦៤	២៦.២០៩	០.៧៥	១៣.៧២៨	០.២២	...	...	...	...
នាំចូល	៨១.៣៥៦	៥.៧៣	១១០.៩៧៣	៥.៨០	១៦៨.០៤៦	៧.៣៣	១៤២.៦៤២	៤.១១	២២៩.៦៦៣	៣.៦៧	...	...	...	...
ហិរញ្ញវត្ថុ	១០២.១៤៨	៧.១៩	១០០.០៦៨	៥.២៣	២៦.៤៨៥	១.១៦	២៤.០០៤	០.៦៩	៣៦.៤៩៥	០.៥៨	៦៥៨.៧១០	១២.២៧	៨៧៨.៥៧៦	១៦.០៥
អចលន														
ទ្រព្យ														
និង	៦៦.៣៩២	៤.៦៧	៥០.៣២៩	២.៦៣	១៤៧.៥៥៥	៦.៤៤	២៩៨.៨៨៦	៨.៦១	៤៩៥.៤៤៧	៧.៩១	៧៣៧.៤៤២	១៣.៣៧	៦៦២.៨២៦	១២.៩៥
ឧបករ														
ណ៍សា														
ធារ														
ណៈ														
សេវាកម្ម	៤៧៨.៤៤០	៣៣.៦៨	៦៧៥.៦៣៤	៣៥.៣៣	៦៦៧.៤៧៣	២៩.១២	១.១៤៦.១៦០	៣៣.០១	១.៨០២.៣៥០	២៨.៧៩	...	...	...	...

អ្នកផ្សេងទៀត	៣៤.៥៦៩	២.៤៣	១០២.៥៦៨	៥.៣៦	២៣៩.៩២៥	១០.៤៧	២២២.៣៨៨	៦.៤០	៧៣៩.៤២២	១១.៨១	៨១.៣១៣	១.៥១	៤៥.៦២២	០.៨៣
សរុប	១.៤២០.៦០៤	១០០០.០	១.៩១២.១៦៩	១០០០.០	២.២៩២.៤៤២	១០០០.០	៣.៤៧២.១៣០	១០០០.០	៦.២៥៩.៦៩៧	១០០០.០	៥.៣៦៩.២០៤	១០០០.០	5.473.701	១០០០.០

ខណៈអត្រាការប្រាក់នៅកម្ពុជាមិនខ្ពស់ទេ បើប្រៀបធៀបទៅនឹងសមាគមអភិវឌ្ឍន៍អន្តរជាតិដទៃទៀត (IDA) វាមានអត្រាមធ្យមបើប្រៀបធៀបជាមួយវៀតណាម និងថៃដែលជាដៃគូប្រកួតប្រជែងដ៏សំខាន់របស់កម្ពុជា។ នេះមានន័យថាអ្វីៗផ្សេងទៀតទាំងអស់ស្មើគ្នា ថ្លៃដើមផលិតកម្មនៅកម្ពុជាគឺខ្ពស់ជាងដោយសារតែថ្លៃដើមនៃឥណទាន។

ហិរញ្ញប្បទានភាគច្រើនសម្រាប់កសិករធ្វើស្រែ និងអាជីវកម្មខ្នាតតូច ក៏មកពីគ្រួសារ ឬមិត្តភក្តិជិតស្និទ្ធផងដែរ។ ប្រាក់កម្ចីទាំងនេះមាននិន្នាការតូច និងមានរយៈពេលកំណត់។ ក្នុងករណីទិញធាតុចូលសម្រាប់ផលិតស្រូវប្រាក់កម្ចីនឹង មានយ៉ាងហោចណាស់ដរាបណាដូរដាំដុះកើនឡើង។ ការសងត្រលប់ត្រូវបានធ្វើឡើង នៅពេលប្រមូលផល ហើយជាប្រភេទស្រូវ ឬជាសាច់ប្រាក់នៅពេលលក់ទៅឱ្យឈ្មួញឬរោងម៉ាស៊ីនកិនស្រូវ។ អត្រាការប្រាក់ គឺខ្ពស់ ប៉ុន្តែមិនមានតម្រូវការរ៉ាប់រង ឬឯកសារឡើយ។

ប្រាក់កម្ចីខ្លះត្រូវបានដកហូតដោយកសិករដែលមានឈ្មួញតូចតាច ឬអ្នកផ្គត់ផ្គង់។ ក្នុងករណីទាំងនេះ មានកិច្ចសន្យាក្រៅផ្លូវការដើម្បីផ្តល់ចំនួនថេរនៃស្រូវនៅពេលប្រមូលផល។ ក្នុងករណីខ្លះដែលមានកិច្ចសន្យាការងារជាផ្លូវការ (ឧទាហរណ៍ ជាមួយក្រុមហ៊ុនអាយីបស៊ីដ) ថ្លៃដើម នៃការបញ្ចូលត្រូវបានកាត់ចេញពីការទូទាត់ចុងក្រោយសម្រាប់គ្រាប់ពូជ។ អ្នកផ្គត់ផ្គង់ ដី និងថ្នាំសម្លាប់សត្វល្អិតអាចពង្រីកឥណទាន ដូចម៉ាស៊ីនកិនស្រូវខ្លះដែរ ប៉ុន្តែសម្រាប់តែកសិករដែលស្គាល់ពួកគេច្បាស់។

គ្រឹះស្ថានមីក្រូហិរញ្ញវត្ថុបានឆ្លើយតបកាន់តែខ្លាំងទៅនឹងតម្រូវការរបស់វិស័យកសិកម្ម។ នៅឆ្នាំ ២០០១ និង ២០០២ ការសិក្សាជាច្រើន (Jica ២០០១, ACI ២០០២) បានលើកឡើង ពីលទ្ធភាពទទួលបានឥណទានជាឧបសគ្គចម្បង។ គ្រប់ទីក្រុងតូច និងភូមិធំ ៗ ស្ទើរតែទាំងអស់មានវត្តមានមីក្រូហិរញ្ញវត្ថុ។ ប្រាក់កម្ចីដល់កសិករជាទូទៅមានពី ៣០០ ទៅ ៦០០ ដុល្លារ ហើយក្នុងករណីខ្លះមានចំនួនរហូតដល់ ១០,០០០ ដុល្លារ។

ធនាគារពាណិជ្ជមិនត្រូវបានតំណាងនៅក្នុងតំបន់ជនបទរបស់កម្ពុជាទេ។ ខណៈពេលដែលធនាគារធំ ៗ មាន ផលប៉ុន្តែកសិកម្ម ពួកគេមិន ធ្វើការជាមួយក្រុមហ៊ុន កសិកម្ម ឬកសិករដូចស្ថាប័នមីក្រូហិរញ្ញវត្ថុទេ។ ធនាគារអនុវត្តតាមនីតិវិធី សាជីវកម្មយ៉ាងតឹងរ៉ឹង និងទាមទាររ៉ាប់រងសម្រាប់ប្រាក់កម្ចីទាំងអស់ដែលមាននិន្នាការបញ្ឈប់អ្នកខ្លី ចាប់តាំងពីពួកគេដឹងថា ពួកគេអាចទទួលបានប្រាក់កម្ចីពីសមាជិកគ្រួសារ ឬសហការីក្នុងអត្រាការប្រាក់ដូចគ្នា ប៉ុន្តែដោយគ្មានការិយាធិបតេយ្យ។

អង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល និងអង្គការទេវភាគី ទទួលបានជោគជ័យខុសៗគ្នាក្នុងការអភិវឌ្ឍ និងរក្សាកម្មវិធីប្រាក់កម្ចីសម្រាប់ក្រុមកសិករ។ គំនិតផ្តួចផ្តើមទាំងនេះភាគច្រើន គឺជាសហជីពឥណទាន ឬមានទស្សនៈសហប្រតិបត្តិការជុំវិញខ្លួន។

លទ្ធភាពទទួលបានហិរញ្ញវត្ថុសម្រាប់ទាំងកសិករ និងអ្នកកែច្នៃ គឺជាឧបសគ្គចម្បងចំពោះការអភិវឌ្ឍឧស្សាហកម្មស្រូវអង្ករបស់កម្ពុជា។ ដោយខ្វះប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិដីធ្លី និងវត្ថុបញ្ចាំមានឧបសគ្គហិរញ្ញវត្ថុយ៉ាងសំខាន់សម្រាប់អ្នកផលិតខ្នាតតូចដើម្បីជម្នះក្នុងការទទួលបានហិរញ្ញវត្ថុ។ គ្រឹះស្ថានមីក្រូហិរញ្ញវត្ថុមួយចំនួនដូចជា ធនាគារអេស៊ីលីដា ធនាគារកម្ពុជាសាធារណៈ និងធនាគារកាណាឌីយ៉ាកំពុង

ឈានមុខគេក្នុងការផ្តល់ការគាំទ្រផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុដល់កសិករខ្នាតតូច ប៉ុន្តែត្រូវការបន្ថែមទៀតដើម្បី ពង្រីកលទ្ធភាពទទួលបានឥណទាន។

ដូចគ្នានេះដែរអ្នកកែច្នៃពិបាក ក្នុងការទទួលបានហិរញ្ញវត្ថុ ពីព្រោះធនាគារពាណិជ្ជកម្មតែងតែ ស្ទាក់ស្ទើរក្នុងការដោះស្រាយជាមួយសហគ្រាសកសិ-ពាណិជ្ជកម្មដែលភាគច្រើន មិនមានវត្ថុបញ្ចាំគ្រប់ គ្រាន់។ អ្នកកែច្នៃឯកជនប្រឈមនឹងឧបសគ្គខ្ពស់ជាងនេះដោយសារពួកគេមិនមាន ដីសម្រាប់ប្រើជា វត្ថុបញ្ចាំសម្រាប់កម្ចីធនាគារ។

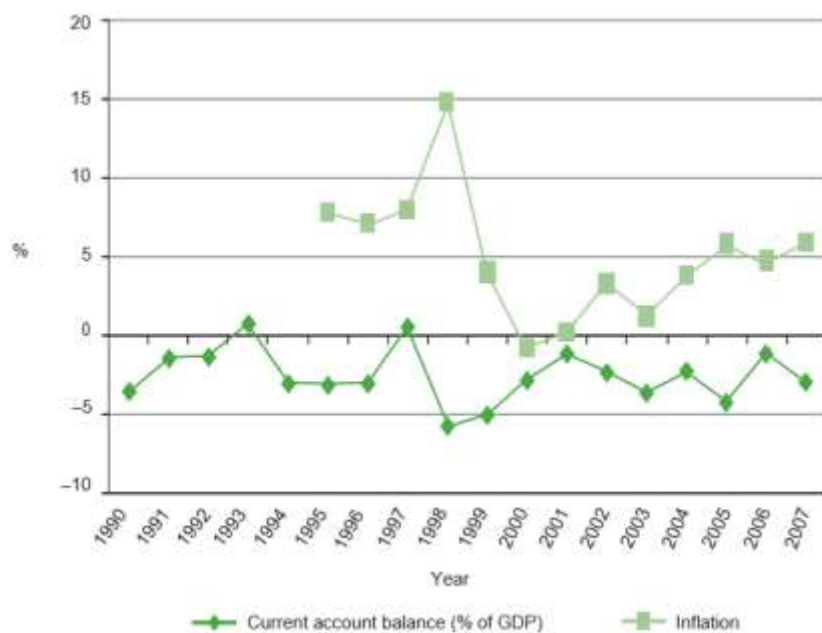
ធនាគារអភិវឌ្ឍជនបទមានចំនួន ១០ លានដុល្លារសម្រាប់ផ្តល់ហិរញ្ញប្បទានតម្រូវការដើមទុន ធ្វើការ សម្រាប់កិនស្រូវ។ នេះរួមមានឥណទានចំនួន ៩ លានដុល្លារពីក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ (MEF) និង ១ លានដុល្លារពីហិរញ្ញវត្ថុផ្ទាល់របស់ធនាគារ។ បច្ចុប្បន្នរោងម៉ាស៊ីនកិនស្រូវចំនួន ១៤៤ កំពុងប្រើប្រាស់រោងចក្រនេះ។ រោងចក្រនេះ ដំណើរការតាមរយៈសមាគមរោងម៉ាស៊ីនកិនស្រូវនៅខេត្ត ចំនួន ៩ ដែលគាំទ្រដោយការធានារ៉ាប់រងពីសមាគមរោងម៉ាស៊ីនកិនស្រូវកម្ពុជា។

មេរៀនទី ៥ ការត្រួតពិនិត្យចំណាយសាធារណៈ

៥.១ បរិស្ថានម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ចសរុប

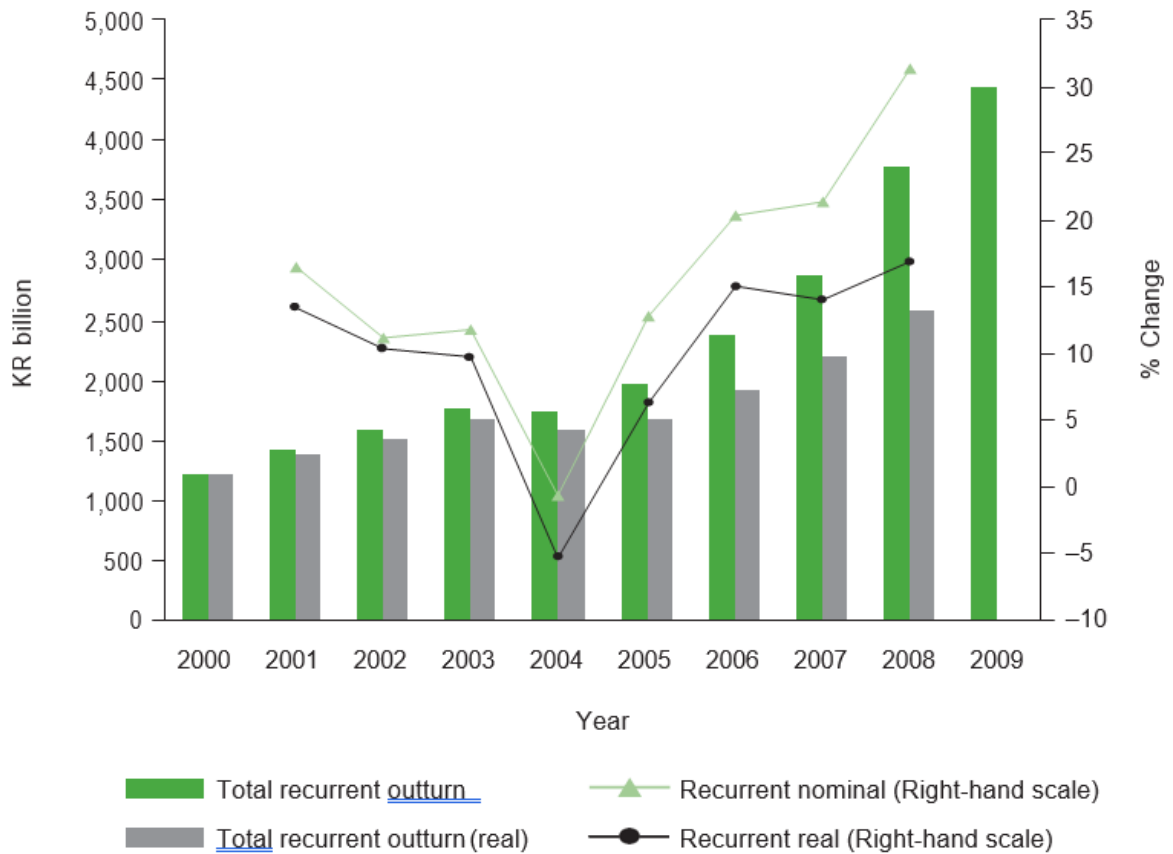
បរិយាកាសម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ចរបស់ប្រទេសកម្ពុជា មានភាពរឹងមាំ និងមានស្ថិរភាព ប៉ុន្តែនៅតែមានកង្វល់អំពីភាពស៊ីជម្រៅនៃវិស័យហិរញ្ញវត្ថុ និងហានិភ័យមូលដ្ឋានពីការត្រួតពិនិត្យហិរញ្ញវត្ថុផ្សេងៗ ។ ស្ថានភាពម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ចនៅកម្ពុជា មានស្ថិរភាពក្នុងរយៈពេលប៉ុន្មានឆ្នាំចុងក្រោយនេះ ជាមួយនឹងកំណើនផលិតផលក្នុងស្រុកសរុបជាមធ្យមជាង ១០% អតិផរណាហូតដល់ឆ្នាំ ២០០៧ ស្ថិតក្នុងរង្វង់អាចគ្រប់គ្រងបាន ៥% ក្នុងមួយឆ្នាំ និងមុខតំណែងខាងក្រៅមានភាពប្រសើរឡើង (រូបភាពទី ១៣) ។ ទោះយ៉ាងណាវិនិយោគិននៅតែប្រយ័ត្នប្រយែងចំពោះអស្ថិរភាពម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ចនៅក្នុងគោនយោបាយសេដ្ឋកិច្ចរបស់ប្រទេស។

ក្នុងកំឡុងឆ្នាំ ២០០០-២០០៨ ការចំណាយសរុប បានកើនឡើងលឿនជាងសេដ្ឋកិច្ច ហើយការចំណាយដើមទុនលឿនជាងការចំណាយដែលកើតឡើងវិញ។ ក្នុងកំឡុងពេលដូចគ្នានេះដែរ មានកំណើនសេដ្ឋកិច្ចថេរពីចំនួន ១.២១៥ ពាន់លាន នៅឆ្នាំ ២០០០ ដល់ ៤.៤៣៩ ពាន់លាន ក្នុងឆ្នាំ ២០០៩ ជាមួយនឹងការកើនឡើងជាក់ស្តែងលើសពី ១៤% ជារៀងរាល់ឆ្នាំក្នុងឆ្នាំ ២០០៦-២០០៨ ។ ជាមធ្យមការចំណាយ ដែលកើតឡើងវិញ តាមពិតបានកើនឡើង ១០,១% ក្នុងកំឡុងឆ្នាំ ២០០០-២០០៨ ដែលខ្ពស់ជាង អត្រាកំណើន នៃផលិតផលក្នុងស្រុកសរុប (រូបភាពទី ១៤) (Makoro, ២០១០)។

រូបភាព ១៣៖ អតិផរណានិងសមតុល្យគណនី សម្រាប់ប្រទេសកម្ពុជាឆ្នាំ ១៩៩០-២០០៧

ប្រភព៖ ADB (2008a)

រូបភាព ១៤៖ ការចំណាយជាប្រចាំរបស់រដ្ឋាភិបាលតាមលក្ខខណ្ឌនាមករណ៍និងជាក់ស្តែងឆ្នាំ ២០០០-២០០៩

ប្រភព៖ Ministry of Economy and Finance, Tables of Government Financial Operations (Mokoro 2010)

ការអនុវត្តនិយ័តនៃទិន្នន័យចំណាយមូលធន ដែលផ្តល់ហិរញ្ញប្បទាន ដោយរដ្ឋាភិបាលត្រូវបានបង្ហាញ។ ថវិកាដើមទុន បានបង្កើនសារៈសំខាន់ដោយកើនឡើងពី ២៩៧ ពាន់លានក្រុន ក្នុងឆ្នាំ ២០០៤ ដល់ ១.០២ ទ្រីលានដុល្លាក្នុងឆ្នាំ ២០០៩ ។ កំណើនក្នុងអត្រាជាមធ្យមប្រចាំឆ្នាំ ១៧% តាមស្ថានភាពជាក់ស្តែងចន្លោះឆ្នាំ ២០០៤ និង ២០០៨។ ការចំណាយដើមទុន ដែលផ្តល់ហិរញ្ញប្បទានដោយរដ្ឋាភិបាល-សមាមាត្រចំណាយ ដែលកើតឡើងវិញ បានកើនឡើងពី ១៦,០% ក្នុងឆ្នាំ ២០០៥ ដល់ ២២,៩% ក្នុងឆ្នាំ ២០០៩ ។ សមាមាត្រ នៃផលិតផលក្នុងស្រុកសរុបបានកើនឡើងពី ៨,៩% ក្នុងឆ្នាំ ២០០៥ ដល់ ៩,៨% ក្នុងឆ្នាំ ២០០៨) (Makoro, ២០១០) ។

ក្នុងកំឡុងឆ្នាំ ២០០៤-២០០៧ បានធ្វើការកាត់បន្ថយឱនភាពសារពើពន្ធ ប៉ុន្តែផលប៉ះពាល់នៃវិបត្តិហិរញ្ញវត្ថុពិភពលោកបានបង្កើនកម្រិតថវិកាសម្រាប់ឆ្នាំ ២០០៩ ។ ឱនភាពត្រូវបានកាត់បន្ថយជាចម្បង តាមរយៈការកាត់បន្ថយ នៃការចំណាយលើវិស័យការពារជាតិ ទោះបីជាក្នុងឆ្នាំ ២០០៨ ការផ្តល់ថវិកាសម្រាប់ក្រសួងការពារជាតិ និងក្រសួងមហាផ្ទៃមានចំនួន ៦០ ភាគរយនៃថវិកាសរុប ។ នៅ

រូបភាព ១៥៖ សូចនាករសារពើពន្ធ ២០០៥-២០០៩

ប្រភព៖ ADB (2009b)

ដោយសារកំណើនសេដ្ឋកិច្ចបន្តរឹងមាំរបស់កម្ពុជា និងរចនាសម្ព័ន្ធសម្បទានខ្ពស់នៃការផ្តល់ប្រាក់កម្ចីរបស់ខ្លួននៅលើផ្លូវប្រកបដោយនិរន្តរភាព។ ស្ថានភាពសារពើពន្ធគឺងឡើង ក៏កំពុងមានដំណើរការលើ សមត្ថភាពរបស់វិស័យសាធារណៈ ក្នុងការផ្តល់ហិរញ្ញប្បទានដល់ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ និងសេវាកម្មសំខាន់ៗ។

អត្រាអតិផរណាបានកើនឡើងទ្វេដងនៅក្នុងខែធ្នូឆ្នាំ ២០០៧ ដល់ ១០,៨% ពី ២,៨% ក្នុងខែធ្នូឆ្នាំ ២០០៦។ កត្តាខាងក្រៅដូចជា ការឡើងថ្លៃប្រេងនៅ និងតម្លៃម្ហូបអាហារ ការកើនឡើងនៃវិបត្តិសេដ្ឋកិច្ចនៅសហរដ្ឋអាមេរិក និងការធ្លាក់ចុះនៃសេដ្ឋកិច្ចនៅក្នុងវិស័យមួយចំនួននៃប្រទេសកម្ពុជា សេដ្ឋកិច្ចបានបង្កឱ្យមានអតិផរណាខ្ពស់។ បញ្ហាទាំងនេះបានបន្តរហូតដល់ឆ្នាំ ២០០៨.៣៤ ជាមធ្យមពីមួយឆ្នាំទៅមួយឆ្នាំសម្រាប់សន្ទស្សន៍ ថ្លៃទំនិញប្រើប្រាស់បានកើនឡើងពី ៤.៧% ក្នុងឆ្នាំ ២០០៦ ដល់ ៥.៩% ក្នុងឆ្នាំ ២០០៧ ហើយបន្ទាប់មកបានកើនឡើងដល់ ១៩.៧% ក្នុងឆ្នាំ ២០០៨ (ADB ២០០៩b) ។ កំណែទម្រង់ទីផ្សាររូបិយវត្ថុ និងហិរញ្ញវត្ថុដែលបានអនុវត្ត និងធនាគារជាតិនៃកម្ពុជាតាំងពីឆ្នាំ ២០០១ បានធ្វើឱ្យហានិភ័យនៃវិបត្តិថ្មីៗមានកម្រិតទាប នៅពេលនេះហើយហានិភ័យម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច មិនត្រូវបានគេមើលឃើញថាជាឧបសគ្គចំពោះការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចឡើយ។

៥.២ ការបំណាយសាធារណៈលើការអភិវឌ្ឍន៍បច្ចេកទេស

ការសម្រេចបាននូវគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍សម្រាប់ការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ (ពោលគឺ ២០% នៃប្រជាជននៅឆ្នាំ ២០១៥) នឹងត្រូវការកំណើនសេដ្ឋកិច្ចជាមធ្យម ៧.៥% ក្នុងមួយឆ្នាំ ពីឆ្នាំ ២០០៨ ដល់ឆ្នាំ ២០១៥ អតិផរណាក្នុងរង្វង់ ៣.០% និងមិនមានការផ្លាស់ប្តូរ នៅក្នុងការបែងចែកប្រាក់ចំណូលរវាងគ្រួសារទីក្រុង និងជនបទ។ ប្រសិនបើវិសមភាពរវាងតំបន់ជនបទ និងទីក្រុងកើនឡើង ខ្ពស់ប្រហែល ជាចាំបាច់ដើម្បីសម្រេចបានគោលដៅនេះ ។ នេះនឹងមិនងាយស្រួលនោះទេ

ដោយពាក់កណ្តាលនៃប្រជាជនដែលមានអាយុក្រោម ២០ ឆ្នាំ និងជាង ៨៥% នៃការងារនៅក្នុងវិស័យក្រៅផ្លូវការ (ភាគច្រើនជា កសិកម្មចិញ្ចឹមជីវិត) ព្រមទាំងអត្រាភាពក្រីក្រនៅជនបទ មានកំរិតមធ្យម។ ដូច្នេះការបង្កើនប្រសិទ្ធភាព នៃធនធានសាធារណៈ ដែលមានគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ និងឱកាសសេដ្ឋកិច្ចដឹកនាំដោយវិស័យឯកជននៅតំបន់ជនបទនឹងមានសារៈសំខាន់ ដើម្បីសម្រេចបាននូវការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ។

យុទ្ធសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ចរបស់រដ្ឋាភិបាលគូសបញ្ជាក់ពីសារៈសំខាន់ នៃវិស័យកសិកម្មនិង ការអភិវឌ្ឍជនបទ ដែលជាគន្លឹះនៃការធ្វើពិពិធកម្មសេដ្ឋកិច្ច។ ដូច្នេះ ក្របខ័ណ្ឌស្ថាប័ន ដែលគាំទ្រដល់ការអភិវឌ្ឍជនបទ ត្រូវការការគាំទ្រប្រកបដោយនិរន្តរភាពនៅក្នុងយន្តការគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ (PFM) ។

ក្រសួងកសិកម្មរុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ ក្រសួងធនធានទឹកនិងឧតុនិយម និងក្រសួងអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ ត្រូវការបុគ្គលិកបន្ថែមសម្រាប់ ការផ្តល់សេវាប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពនៅ តំបន់ជនបទ ការកាត់បន្ថយ សេដ្ឋកិច្ចជនបទក្រីក្រ។ លើសពីនេះ ការវិនិយោគសាធារណៈលើវិស័យកសិកម្មមានមធ្យម ២,៦% នៃការចំណាយ សរុបចាប់តាំងពីឆ្នាំ ២០០០ ហើយមូលនិធិម្ចាស់ជំនួយបានកើនឡើងក្នុងរយៈពេលប៉ុន្មានឆ្នាំចុងក្រោយនេះ ។ ខណៈពេលដែលមានការលំបាក ក្នុងការប៉ាន់ប្រមាណឱ្យបានត្រឹមត្រូវថា តើផ្នែកណាមួយនៃធនធានសាធារណៈទៅអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ ឬ ប្រជាជននៅជនបទ ដោយផ្អែកលើទិន្នន័យដែលអាចរកបាន។ ការចំណាយសរុបសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍជនបទត្រូវបានប៉ាន់ប្រមាណថាមានពី ១,៤% ទៅ ១,៩% ក្នុងកំឡុងឆ្នាំ ២០០៦-២០១០។

ថវិកាប្រតិបត្តិការ គឺជាវិស័យដ៏សំខាន់សម្រាប់ក្រសួងទាំងបី។ ថវិកាប្រតិបត្តិការរបស់ ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់និងនេសាទ ត្រូវការសម្រាប់ការស្រាវជ្រាវថ្មីៗបន្ថែម។ ជាប្រវត្តិសាស្ត្រផ្នែកធំ ៗ នៃថវិកាប្រតិបត្តិការឡើងវិញរបស់ ក្រសួងធនធានទឹក និង ក្រសួងអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ ត្រូវបានប្រើប្រាស់សម្រាប់ប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ និងការងារស្តារផ្លូវជនបទហើយការថែទាំជាអាទិភាពទេ។ ទោះយ៉ាងណា ថ្មីៗនេះ មូលនិធិជាច្រើនត្រូវបានផ្តល់ជូនសម្រាប់ការថែរក្សាផ្លូវជនបទ នៅចន្លោះពី ២០-៣០% ដែលត្រូវការតាមការប៉ាន់ស្មានរបស់នាយកដ្ឋានផ្លូវជនបទ។ ទន្ទឹមនឹងនេះ ការទទួលខុសត្រូវទាំងស្រុងចំពោះការថែរក្សាគម្រោងប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ កំពុងត្រូវបានផ្លាស់ប្តូរទៅសហគមន៍អ្នកប្រើប្រាស់ទឹកកសិករ (FWUCs) នៅក្នុងគោលនយោបាយរបស់ ក្រសួងធនធានទឹក ។

ការអនុវត្តថវិកា សម្រាប់ក្រសួងទាំងបីមានការប្រែប្រួល និង មានភាពប្រសើរឡើង។ លទ្ធផលនៃ ការអនុវត្តថវិកាសរុបរបស់រដ្ឋាភិបាលមានស្ថិរភាព។ ការប្រតិបត្តិស្ថិតក្នុងរង្វង់ ៥% នៃបទប្បញ្ញត្តិច្បាប់ថវិកាក្នុងរយៈពេល ៦ ទៅ ៩ ឆ្នាំរវាងឆ្នាំ ២០០០ និង ២០០៩ ។ ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ និង ក្រសួងធនធានទឹក ស្ថិតក្នុងរង្វង់ ៥% នៃថវិកាក្នុងរយៈពេល ៤ ឆ្នាំ ។ គម្លាតពីថវិកា គឺច្រើនបំផុតនៅចន្លោះឆ្នាំ ២០០១-២០០៥ ដែលការចំណាយថវិកាមិនលើសពី ១០% ។ រាយការណ៍ថា នេះបណ្តាលមកពី ការលំបាក លំហូរសាច់ប្រាក់ទាក់ទងនឹងប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងសាច់ប្រាក់។

ចាប់តាំងពីឆ្នាំ ២០០៦ ការអនុវត្តចំណាយបានប្រសើរឡើង។ អត្រាប្រតិបត្តិវិភាគ ជាមធ្យមសម្រាប់ រយៈពេល ៣ ឆ្នាំ ២០០៧-២០០៩ គឺ ៩៩% សម្រាប់ ក្រសួងកសិកម្មរុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ ៩៤% សម្រាប់ ក្រសួងធនធានទឹក និង ៩១% សម្រាប់ក្រសួងអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ។

ការវិភាគ មុខងារការចំណាយ បង្ហាញថា ក្រសួងកសិកម្មរុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ បានផ្តល់ នូវកម្រិតមធ្យមនៃការចំណាយ ចំពោះការស្រាវជ្រាវ ផ្នែកបន្ថែម និងឧស្សាហកម្ម កសិ-ឧស្សាហកម្ម។ ក្នុងកំឡុងឆ្នាំ ២០០៧-២០០៩ ២,៤% នៃចំណាយសរុប ដែលបានធ្វើម្តងទៀតរបស់ ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ ត្រូវបានចំណាយទៅលើផ្នែកកសិកម្ម ៤,២% លើការស្រាវជ្រាវកសិកម្ម និង ៨,៩% លើសេវាកម្មបសុសត្វ និងពេទ្យសត្វ។ ព្រៃឈើ និងជលផលដែលត្រូវបានគាំទ្រដោយក្រុម ការងារបច្ចេកទេសរួមគ្នាបានទទួល ១៨,៥% និង ១១,៤% រៀងគ្នា។ ក្រសួងកសិកម្មរុក្ខាប្រមាញ់ និង នេសាទ ចំណាយលើគោលនយោបាយផែនការ និងការគ្រប់គ្រងជាមធ្យម ២៨,៨% ។

ម្យ៉ាងវិញទៀត ការផ្តល់ថវិការបស់ម្ចាស់ជំនួយបានផ្តល់អាទិភាព ពិសេសបន្ថែមដល់ផ្នែក សេវាកម្មកសិកម្ម ។ នៅឆ្នាំ ២០០៧ ៣៩% នៃការផ្តល់មូលនិធិសរុបរបស់ម្ចាស់ជំនួយដល់ ក្រសួង កសិកម្មរុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ គឺសម្រាប់ផ្នែកបន្ថែម ១៨% សម្រាប់ជលផល និង ៩% សម្រាប់ កសិកម្ម និងកែលម្អដី។

ការស្រាវជ្រាវកសិកម្មជាមធ្យមនៅចន្លោះឆ្នាំ ២០០៧-២០០៩ ផ្នែកបន្ថែមទទួលបាន ៣១.០% នៃមូលនិធិម្ចាស់ជំនួយសរុប បន្ទាប់មក ១៤.៥% សម្រាប់ជលផល ១៣.៩% សម្រាប់ ឧស្សាហកម្មកសិ-ឧស្សាហកម្ម និង ១០.១% សម្រាប់សេវាកម្មបសុសត្វ និងពេទ្យសត្វ (តារាងទី ១៩) ។

តារាង ១៩៖ ការចែកចាយថវិកា ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ

	២០០៧	២០០៨	ឆ្នាំ ២០០៩	ភាគហ៊ុនជា មធ្យម (%)
ក្សេត្រសាស្ត្រនិងការកែលម្អដី	3.275	៣.៣៨០	២.១៣៦	៦.៩
គ្រឿងយន្តកសិកម្ម	៦០៩	៦៦៧	២៥៧	១.២
ផ្នែកបន្ថែមកសិកម្ម	៩៥៧	១.២១២	៩៣២	២.៤
បសុសត្វនិងពេទ្យសត្វ	២.៥០៣	៣.៤៩៥	៦.១៦៨	៨.៩
ផលិតកម្មកៅស៊ូ	១.៨៤២	១.៨៦៥	១.៥៥៨	៤.១
ឧស្សាហកម្មកសិ-ឧស្សាហកម្ម	៣១៧	៥១៤	៣៧២	០.៩
ការស្រាវជ្រាវកសិកម្ម	1.750	1.682	2,073	៤.២
ការអប់រំនិងបណ្តុះបណ្តាលកសិកម្ម	៥.២៣៩	5.124	៦.៣១០	១២.៧
ព្រៃឈើ	៨.៤៩៥	៨.៨៦៨	៦.២៤២	១៨.៥
ជលផល	៤.៥៤៤	៦.៩៧២	៣.០១៣	១១.៤
ការធ្វើផែនការនិងការគ្រប់គ្រងគោល	7.459	៩.៣៣៨	23.433	២៨.៨

និយោបាយ				
សរុប MAFF	36.990	៤៣.១១៦	៥២.៤៩៤	១០០.០
ខេត្ត MAFF	២០.៦៦៥	២២.៧០៥	២៧.៦៧៨	
MAFF កណ្តាលនិងខេត្តសរុប	57.655	65.821	៨០.១៧២	

សរុបមកការពង្រីកវិស័យកសិកម្ម គឺជាអ្នកទទួលបាននូវធនធានសរុប។ បន្ទាប់ពីការបង្រួបបង្រួមចំណាយប្រចាំខែ និងខេត្ត ជាមួយការផ្តល់ប្រាក់ជំនួយពីម្ចាស់ជំនួយ ផ្នែកកសិកម្មទទួលបាន ២៤% នៃចំនួនសរុបក្នុងឆ្នាំ ២០០៧ និង ១៦% ក្នុងឆ្នាំ ២០០៨។ ការធ្វើកសិកម្ម និងការកែលម្អដីមានចំណែក ៩% នៃធនធានសរុបក្នុងឆ្នាំ ២០០៧ ហើយសេវាកម្ម បសុសត្វនិងពេទ្យសត្វមាន ៦% ។ ផលផល និងព្រៃឈើដែលទាំងពីរមានផែនការ វិស័យឧបត្ថម្ភដោយម្ចាស់ជំនួយបន្តជាអ្នកទទួលផលដ៏សំខាន់ក្រោមសេណារីយ៉ូមទោះបីជា ព្រៃឈើទទួលបានចំណែកធំពីរដ្ឋាភិបាលហើយក៏ដោយ។

សមាមាត្រធនធានរួមសរុប សម្រាប់វិស័យធារាសាស្ត្រមានអំណោយផល ៧៤% ក្នុងឆ្នាំ ២០០៧ និង ៧៥% ក្នុងឆ្នាំ ២០០៩ (តារាង ២០) ។

តារាង២០៖ ការបែងចែកធនធានរួមសម្រាប់ប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រដោយរដ្ឋាភិបាល

ការបែងចែក	២០០៧	២០០៨	ឆ្នាំ ២០០៩
MOWRAM កើតឡើងវិញ	២០.៤២៧	២៥.៨៦១	31.352
ក្រសួងធនធានទឹកនិងឧតុនិយម រដ្ឋធានី	៧៤.៥០៨	១១៤.៥៩៣	១៤៨.៦៩១
ម្ចាស់ជំនួយប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ	៣៣.៥៧០	៦៤.៩៧៥	៥៩.៧៦៨
សរុប	128.505	២០៥.៤២៩	239.811
សមាមាត្ររដ្ឋាភិបាលនិង រដ្ឋាភិបាល (%)	៧៤	៦៨	៧៥

MOWRAM = ក្រសួងធនធានទឹកនិងឧតុនិយម ប្រភព៖ MOKORO (២០១០)

តារាង ២១៖ ការចំណាយឡើងវិញរបស់នាយកដ្ឋានផ្លូវជនបទ

ឆ្នាំ	ការថែទាំ តាម កាលកំណត់	ការថែទាំជាប្រចាំ	ចំណែកប្រតិបត្តិការនិងថែទាំ របស់ MRD សរុប (%)	ប្រាក់ខែ	MRD សរុប
២០០៨	១៤.៥០០	១.៥០០	៣៥%		៤៥.២៤៣
ឆ្នាំ ២០០៩	១៧.៣០០ (ចំនួនកិច្ចសន្យា)	១.៤៩៧	៣៤%	២៨១	៥៤.២៩៦

តារាង ២២៖ ក្រសួងអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ ការវិភាគការចំណាយដើមទុន ដែលផ្តល់ដោយរដ្ឋាភិបាល

ឆ្នាំ	សំណង់និងបរិក្ខារ	មូលនិធិសមភាគី	ការគាំទ្រថវិកា	ដើមទុនសរុប	ដែលមានឡើងវិញ
២០០៤	៦០.៦១៨	១.៩០៩	២.២១៤	៦៤.៧៤១	១៦.៦២៧
២០០៥	៤២.០៨៨	៥.០៨២	១.៤៣៩	៤៨.៦០៩	២២.១៤៤
២០០៦	៤៤.៩៧៦	៩.៦២៤	៨០៦	៥៥.០៤៦	៣០.០១៤
២០០៧	៤៩.៧៦៣	៣.៤៩០		៥៣.២៥៣	៣៤.៧៥៤
២០០៨	១០១.៩៧៨	៦.១៣៣		១០៨.១១១	៤៥.២៤៣

ដើមទុន មូលនិធិឃុំ/សង្កាត់ (CSFs) និង មូលនិធិម្ចាស់ជំនួយបានជះឥទ្ធិពលជាវិជ្ជមានដល់ការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវបណ្តាញផ្លូវជនបទរបស់កម្ពុជាក្នុងរយៈពេល ១០ ឆ្នាំចុងក្រោយនេះ។

CSFs ត្រូវបានផ្តល់ហិរញ្ញប្បទានដោយអនុក្រឹត្យ ដែលផ្តល់នូវចំនួនថេរនៃចំណូលរបស់រដ្ឋាភិបាលក្នុងស្រុកដែលត្រូវបែងចែកទៅឱ្យមូលនិធិប្រចាំឆ្នាំ។ ចំនួនថេរនេះបានកើនឡើងពី ១,៥% នៃចំណូលក្នុងស្រុកដល់ ២,៨% ។ មូលនិធិទាំងនេះ ត្រូវបានបំពេញបន្ថែមដោយការបង្កើនថវិកាពីនាយកដ្ឋានអភិវឌ្ឍន៍អន្តរជាតិនៃចក្រភពអង់គ្លេស ទីភ្នាក់ងារសហប្រតិបត្តិការអភិវឌ្ឍន៍អន្តរជាតិស៊ុយអែត និងកម្មវិធីអភិវឌ្ឍន៍របស់អង្គការសហប្រជាជាតិ (ប្រហែល ២ លានដុល្លារក្នុងមួយឆ្នាំ) ។ ជំនួយក៏ត្រូវបានផ្តល់តាមរយៈ ការរៀបចំសំណង់ជាមួយធនាគារពិភពលោកក្រោមគម្រោងវិនិយោគជនបទ និង អភិបាលកិច្ចមូលដ្ឋាន។ ក្នុងឆ្នាំ ២០១០ មូលនិធិបានឈានដល់ ៣៥,៣ លានដុល្លារ ។ ក្នុងចំណោមថវិកាទាំងនេះ មួយភាគបីត្រូវបានបម្រុងទុកសម្រាប់រដ្ឋបាល។ ក្នុងចំណោមសមតុល្យ ៩០% ត្រូវបានប្រើសម្រាប់ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធដែលក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រប្រហែល ៨០% ត្រូវបានចំណាយលើផ្លូវជនបទ។

ការផ្តល់ថវិកា ពីសហគមន៍ និងក្រុមសប្បុរសធម៌ឯកជន ក៏មានសារៈសំខាន់ផងដែរក្នុងការផ្តល់ផ្លូវជនបទ។ ការផ្តល់មូលនិធិឯកជន និងសហគមន៍ជាធម្មតាត្រូវបានរួមបញ្ចូលនៅក្នុងផែនការវិនិយោគឃុំ និងជាញឹកញាប់សកម្មភាពសហហិរញ្ញប្បទានជាមួយអង្គការសង្គមស៊ីវិល។ ការស្ទង់មតិនាពេលថ្មីៗ នេះបានរកឃើញថាការផ្តល់ថវិកាសម្រាប់វត្តអារាមមានចំនួនជាងពាក់កណ្តាល នៃការចំណាយថវិកាឯកជន និងសហគមន៍ដោយសាលារៀន និងផ្លូវជនបទមានចំនួនភាគច្រើននៃថវិកាដែលនៅសល់។ ការផ្តល់មូលនិធិឯកជន និងសហគមន៍សរុបដែលមិនរាប់បញ្ចូលវត្តអារាម គឺខ្ពស់ជាងអង្គការសង្គមស៊ីវិលជាមធ្យមប្រហែល ៣ ដង ។

សមាមាត្រធនធាន រួមសរុបរបស់រដ្ឋាភិបាលសម្រាប់វិស័យផ្លូវជនបទគឺ ៦០% ក្នុងឆ្នាំ ២០០៧ និង ៧៨% ក្នុងឆ្នាំ ២០០៩ (តារាង ២៣) ។ កម្រិតទាំងនេះផ្តល់នូវតុល្យភាពយ៉ាងប្រសើររវាងថវិការបស់រដ្ឋាភិបាល។

តារាង ២៣៖ ការបែងចែកធនធានរួមគ្នាលើផ្លូវជនបទដោយរដ្ឋាភិបាល

ការបែងចែក	២០០៧	២០០៨	ឆ្នាំ ២០០៩
ផ្លូវជនបទកើតឡើងវិញ	១៣.៩០២	១៨.០៩៧	២៥.៥០៣
រាជធានីនៃក្រសួងអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ	៥៣.២៥៣	១០៨.១១១	៨៧.៥៥៩
មូលនិធិឃុំ	៤៤.៨១០	៤៧.៧២៦	៥៩.៣៤៥
ម្ចាស់ជំនួយផ្លូវជនបទ	៧៥.២៧០	៥២.២៨២	៣៨.៨៤៣
សរុប	១៨៧.៦៨៥	២២៦.២១៥	២២១.២៥០
សមាមាត្រសរុបរបស់រដ្ឋាភិបាលមួយ (%)	៦០	៧៧	៧៨

ប្រភព៖ ម៉ូក្សី (២០១០)

ដោយសារការបង្កើតហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធផ្លូវជនបទថ្មី និងស្ដារនីតិសម្បទា និងតម្រូវការដើម្បីជៀសវាងការចំណាយលើការស្ដារឡើងវិញនាពេលអនាគតខ្ពស់ ដោយការថែទាំឱ្យបានល្អគួរតែមានការផ្លាស់ប្តូរ ការបែងចែកធនធានដើម្បីផ្តល់មូលនិធិគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីរក្សាភាពស្ថាពរ។ នេះប្រហែលជាត្រូវការ ការធ្វើឱ្យមានតុល្យភាពឡើងវិញ នូវដើមទុនរបស់ជាតិ និងធនធានដែលកើតឡើងវិញនៅក្នុងវិស័យនេះ។

ទោះយ៉ាងណាអាទិភាពនៅក្នុងឯកសារផែនការរយៈពេល ៥ ឆ្នាំកម្រិតខ្ពស់ដូចជាក្របខ័ណ្ឌយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍ជាតិមានលក្ខណៈទូលំទូលាយ។

ក្របខ័ណ្ឌថវិកាយុទ្ធសាស្ត្ររបស់ក្រសួង ដែលបានណែនាំក្រោមកម្មវិធីកំណែទម្រង់ការគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ (PFMRP) ក្នុងឆ្នាំ ២០០៧ គឺជាគោលនយោបាយ និង ផែនការថវិកាដ៏សំខាន់សម្រាប់ក្រសួង។ នោះ គឺជាការអនុវត្ត-និងផ្តោតលើ កម្មវិធីការធ្វើផែនការ រយៈពេលមធ្យម ត្រូវបានប្រើប្រាស់ដោយក្រសួងនានា ដើម្បីរៀបចំថវិការយៈ ពេលមធ្យម និងប្រចាំឆ្នាំព្រមទាំងថវិកាកម្មវិធីរបស់ពួកគេ។ ក្នុងក្របខ័ណ្ឌទាំងនេះ គួរតែក្លាយជា ឧបករណ៍ផែនការកណ្តាលសម្រាប់ការអនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រកសិកម្ម និងទឹក។ នៅពេលនេះប្រសិទ្ធភាពរបស់ពួកគេត្រូវបានកំណត់ ដោយការកំណត់សមត្ថភាព និង ការធ្វើសមាហរណកម្ម លំហូរអ្នកបរិច្ចាគ ដោយសារតែការបែងចែកជុំវិញអង្គភាពអនុវត្តគម្រោង។

ចលនានៅឆ្ងាយពីគម្រោងឆ្ពោះទៅរកវិធីសាស្ត្រដែលមានលក្ខណៈ ជាកម្មវិធីត្រូវបានកោតសរសើរ ដោយសហគមន៍ម្ចាស់ជំនួយ ដែលឆ្លុះបញ្ចាំងពីការគាំទ្រដែលម្ចាស់ជំនួយបានផ្តល់ ដល់ការរៀបចំយុទ្ធសាស្ត្រកសិកម្ម និងទឹក និងកម្មវិធីទាំង ៥ របស់ខ្លួន។ ការផ្លាស់ប្តូរកម្មវិធី គួរតែត្រូវបានសម្របសម្រួលជាមួយផែនការថវិកា និងឧបករណ៍គ្រប់គ្រង ដែលកំពុងត្រូវបានបង្កើតឡើង ។ ក្នុងនោះក្របខ័ណ្ឌចំណាយរយៈពេលមធ្យម និងក្របខ័ណ្ឌថវិកាយុទ្ធសាស្ត្ររបស់ក្រសួងប្រហែលជាមានសារៈសំខាន់បំផុត។ ម្ចាស់ជំនួយតាមការពិគ្រោះយោបល់ជាមួយភាគីពាក់ព័ន្ធ កំពុងរៀបចំផែនទីបង្ហាញផ្លូវឆ្ពោះទៅមុខសម្រាប់ដំណើរផ្លាស់ប្តូរនេះ។

៥.៣ ប្រសិទ្ធភាពចំណាយសាធារណៈ និងការវិភាគផលប៉ះពាល់

បច្ចុប្បន្ននេះ ក្រសួងកសិកម្មរុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ ក្រសួងធនធានទឹក និង ក្រសួងអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ ប្រើប្រាស់វិធីសាស្ត្របង្កើនផែនការ និងថវិកាដែលពឹងផ្អែកលើម្ចាស់ជំនួយសម្រាប់ការផ្តល់ហិរញ្ញប្បទានភាគច្រើនដល់គម្រោងវិនិយោគថ្មីៗ។

កម្រិតទិន្នផលចំណាយសាធារណៈត្រូវបានគាំទ្រតាំងពីឆ្នាំ ២០០២។ នាយកដ្ឋានពាក់ព័ន្ធទាំងអស់រក្សាកំណត់ត្រាគ្រប់គ្រង និងធ្វើរបាយការណ៍ទាំងនេះនៅក្នុងរបាយការណ៍ប្រចាំឆ្នាំ។ សម្រាប់ផ្នែកបន្ថែម និងប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ។ តារាងទី ២៤ សង្ខេបលទ្ធផល និងបង្ហាញថាកម្រិតសកម្មភាព ត្រូវបានទ្រទ្រង់ដោយមានការប្រែប្រួលប្រចាំឆ្នាំមួយចំនួនដោយសារសកម្មភាពម្ចាស់ជំនួយ និងការប្រមូលទិន្នន័យ។

តារាង ២៤៖ លទ្ធផលសំខាន់ៗដែលសម្រេចបាននៅក្នុងក្រសួងកសិកម្មរុក្ខាប្រមាញ់និងនេសាទ ក្រសួងធនធានទឹកនិងឧតុនិយម; និងក្រសួងអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ ២០០២-២០០៩

ឯកតា	២០០២	២០០៣	២០០៤	២០០៥ ២០០៦		២០០៧	២០០៨	ឆ្នាំ ២០០៩	
ការស្រាវជ្រាវ									
ពូជថ្មីបានអភិវឌ្ឍ					១៣ (១៩៩៩-២០០៩)				
ពូជដំណាំសាច់ប្រាក់					៦ (១៩៩៩-២០០៩)				
ដីទឹកកញ្ចប់ប្រមូលផល			២	៤	៤				
កម្រិត, ការបង្ហាញភ្នំរាស់			២	១	១				
ផ្នែកបន្ថែម									
កសិករក្នុងវគ្គបណ្តុះបណ្តាល	០០០	១៥.៤	១៧.១	១៧.៤	៥៦.៤	១១.០	២១.៣	២០.៧	
កសិករនៅសិក្ខាសាលា/កិច្ចប្រជុំ	០០០	២.៥	១.៥	៦.០	២៤.១	៦.៥	៨.១	៤.៤	
ប្រជាកសិករពេលចុះទៅមើលផ្ទាល់	០០០	០.១	០.៦	១.៥	១.៣	១.៨	០.០	០.៤	
កសិករនៅសាលារៀន	០០០	២.៤	២.៩	៣.១	៥.៣		៤.៣	០.៤	
កសិករក្នុងការធ្វើបាតុកម្ម	០០០	១.១	១.០	១.១	០.៩	៤.៧	០.៥	០.៦	
កសិករនៅថ្ងៃធ្វើបាតុកម្ម	០០០	២.៤	៤.៧	៣.០	៨.៤	០.៨	៣.២	២.២	
កសិករសរុបបានទាក់ទង	០០០	២៣.៩	២៧.៨	៣២.១	៩៦.៤	២៤.៧	៣៧.៥	២៨.៧	២០
ជា % នៃកសិករទាំងអស់		០.៩	១.១	១.២	៣.៦	០.៩	១.៤	១.០	
ប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ									
តំបន់ថ្មីស្រោចស្រព (ដូក្រី)	០០០ ហិចតា	២៤.២០	៥១.១	២៨	៤៣.៨	៨៩.២	៥២.១	៥៤.១	២៥

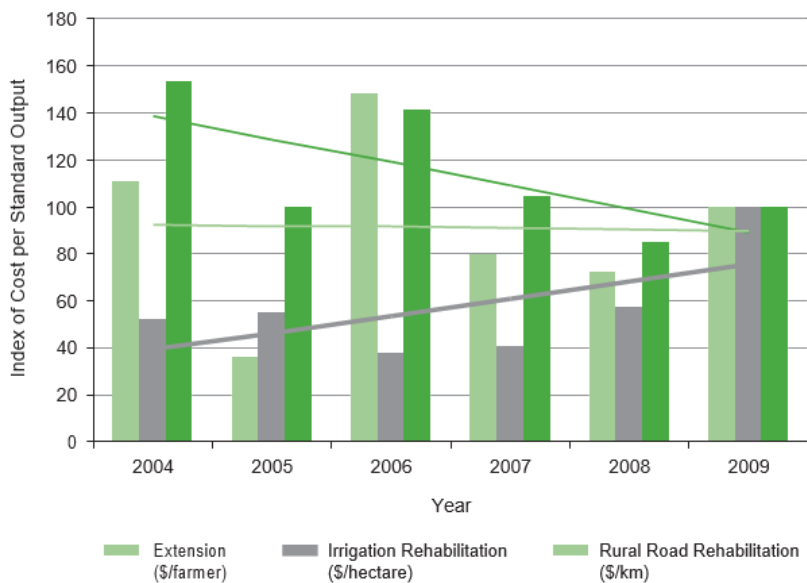
គាំទ្រដោយមូលនិធិស្រាវជ្រាវ គំនិតច្នៃប្រឌិត និងនវានុវត្តន៍ (ស.គ.ន) នៃក្រសួងអប់រំយុវជន និងកីឡា

ជា % នៃផ្ទៃដីស្រោចស្រពសរុប		៣.៨%	៧.៥%	៤.១%	៥.៩%	១០.៦%	៥.៩%	៥.៨%	២.៧%
ផ្លូវជនបទ									
ការស្តារនីតិសម្បទា	គីឡូម៉ែត្រ	១០៧	៣៤៩	២៥៦	២៧៧	២០៤	២៦២	៥៨៥	៤៣
ជា % នៃផ្លូវជនបទសរុប		០,៤%	១,២%	៩០,០%	៩០,០%	៧០,០%	៨០,០%	១.៨%	១.៣%
ចំនួនផ្លូវដែលបានស្តារឡើងវិញ	ទេ	១១	១៧	១១	៨	១៣	២៣	៣៤	៣
ការថែទាំតាមកាលកំណត់	គីឡូម៉ែត្រ		២៩៧	៩៩៩	៦០៩	០	៣៥៣	៥១០	៥០
ជា % នៃផ្លូវជនបទសរុប		០	១.០%	៣.៤%	2.0%	០	១,១%	១,៦%	១,៦%
ការថែទាំជាប្រចាំ	គីឡូម៉ែត្រ	៨២	១៥៩	១២៤	២៤១	៣៣៤	៣៨៤	៥៣៥	៥៩
ជា % នៃផ្លូវជនបទសរុប		០.៣%	០,៦%	០,៤%	០.៨%	១,១%	១,២%	១.៧%	១.៨%

DOP = នាយកដ្ឋាន នៃ ផែនការ

ប្រភព៖ Cambodian Agricultural Research and Development Institute 10-year achievement report (1999–2009) and Annual Report (2003–2005), Department of Agriculture Extension Annual Reports, MOWRAM DoP records, and Cambodian Information System on Irrigation Systems, MRD Department of Rural Roads records. Figures aim to include government- and donor-funded activities, but not communes, nongovernment organizations, political parties, or private sector. Cited in Mokoro (2010).

ការចំណាយក្នុងមួយឯកតានៃទិន្នផល បានកើនឡើងសម្រាប់ប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ ប៉ុន្តែបានធ្លាក់ចុះសម្រាប់ផ្លូវជនបទ។ ការចំណាយសរុប នៃការសម្រេចបានលទ្ធផលត្រូវបានវិភាគដោយបែងចែកចំណាយសរុប (រួមទាំងថ្លៃដើមទាំងអស់ ដែលត្រូវបានបង្ហាញតាមលក្ខណៈជាក់ស្តែង) ដោយលទ្ធផលសរុប។ នេះត្រូវបានសង្ខេបនៅក្នុងរូបភាពទី ១៦ ដែលបង្ហាញពីតួលេខជាក់ស្តែង និងបន្ទាត់និន្នាការ។ ការប្រែប្រួលប្រចាំឆ្នាំនៃតួលេខជាក់ស្តែងឆ្លុះបញ្ចាំងពីការផ្លាស់ប្តូរលក្ខណៈសកម្មភាព និងតម្លៃ និងផលប៉ះពាល់នៃគម្រោងធំៗ។ ប្រសិទ្ធភាព នៃការពង្រីកមានស្ថិរភាពខណៈពេលដែល ថ្លៃប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្របានកើនឡើង ហើយប្រសិទ្ធភាពនៃផ្លូវជនបទបានប្រសើរឡើង។ ភាពខុសគ្នានៃការអនុវត្តមិនត្រូវបានពន្យល់ដោយការប្រែប្រួលនៃតម្លៃនៃធាតុចូលទេ។

រូបភាព ១៦៖ ថ្លៃដើមសម្រាប់ផ្នែកបន្ថែមប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ និងផ្លូវជនបទ ២០០៤-២០០៩
ប្រភព៖ Mokoro (២០១០)

ផលចំណេញផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចចំពោះការចំណាយសាធារណៈមានកម្រិតមធ្យម លើកលែងតែផ្លូវជនបទ ប៉ុន្តែបានប្រសើរឡើងគួរឱ្យកត់សម្គាល់តាំងពីឆ្នាំ២០០៧។ ចំពោះប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ អត្ថប្រយោជន៍ ដែលកើនឡើងទាំងនេះត្រូវបានទូទាត់មួយផ្នែក ដោយសារការចំណាយកើនឡើង។ សមាមាត្រថ្លៃដើមចំណាយសម្រាប់ផ្លូវថ្នល់ ក៏បានកើនឡើងផងដែរពីឆ្នាំ ២០០៦ ដែលឆ្លុះបញ្ចាំងពីតម្លៃខ្ពស់នៃការសន្សំថ្លៃដើមដឹកជញ្ជូន។ ការប៉ាន់ប្រមាណនិន្នាការ នៃសមាមាត្រចំណាយផលប្រយោជន៍ត្រូវបានបង្ហាញនៅក្នុងរូបភាពទី ១៧ ។

ប្រសិទ្ធភាព នៃប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រនិងផ្លូវជនបទ គឺពឹងផ្អែកយ៉ាងខ្លាំងទៅលើការវិនិយោគលើការស្តារនីតិសម្បទា ដោយមានការថែទាំគ្រប់គ្រាន់។ ប្រសិទ្ធភាព នៃការចំណាយសាធារណៈនៅក្នុងអនុវិស័យនីមួយៗ មានការប្រែប្រួលយ៉ាងខ្លាំងពីទីតាំងមួយទៅកន្លែងមួយទៀត។ ការស្រាវជ្រាវ និងការពង្រីកមាននិន្នាការផ្តល់នូវប្រាក់ចំណេញខ្ពស់បំផុត នៅក្នុងតំបន់ដែលមានសក្តានុពលកសិកម្មខ្ពស់។ អត្ថប្រយោជន៍ នៃប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ គឺជាកំណត់ចំពោះព័ត៌មានលម្អិតនៃគម្រោងនេះ ។

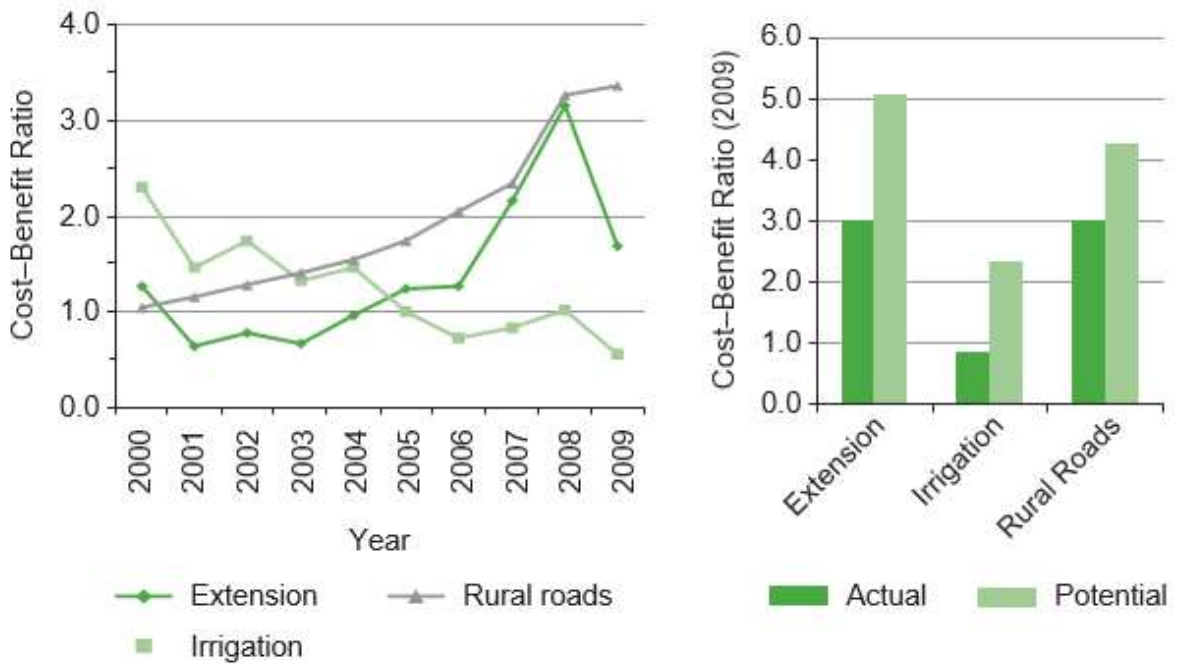
អត្ថប្រយោជន៍ផ្លូវជនបទ គឺទាក់ទងទៅនឹងដង់ស៊ីតេប្រជាជន និងចំងាយផ្លូវ។ បំរែបំរួលភូមិសាស្ត្រ នេះមិនងាយស្រួលក្នុងការកំណត់តំបន់ទេ ហើយវិមជ្ឈការ និងវិសហមជ្ឈការ បច្ចុប្បន្នគួរតែជួយផ្តល់ការចំណាយសាធារណៈជាមួយអាទិភាពមូលដ្ឋាន។

ប្រសិនបើមានការព្រួយបារម្ភ អំពីប្រសិទ្ធភាពអតិបរមានោះមាន អំណះអំណាង ចំពោះការប្រមូលផ្តុំការចំណាយតាម ៤ វិធី៖

- ទីមួយ គួរតែចំណាយទៅលើតំបន់ដែលមានប្រសិទ្ធភាពបំផុត។
- ទីពីរ ការចំណាយលើការស្រាវជ្រាវ និងការពង្រីកប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ និងផ្លូវជនបទ ជាទូទៅមានប្រសិទ្ធភាពបំផុតនៅពេលដែលគម្រោងទាំងបីត្រូវបានអនុវត្តនៅក្នុងតំបន់តែមួយ។
- ទីបី នៅពេលដែលផ្នែកមួយនៃការវិនិយោគត្រូវបានអនុវត្ត (ឧទាហរណ៍ ប្រឡាយ) គួរតែត្រូវបានអនុវត្តផងដែរ។
- ទីបួន កន្លែងដែលការងារស្ដារនីតិសម្បទាត្រូវបានអនុវត្ត ការថែទាំគួរតែអនុវត្តតាម។

ការអនុវត្តតាមគោលនយោបាយផ្ដោតនឹងត្រូវការគោលនយោបាយបំពេញបន្ថែម ដើម្បីធានាសមធម៌ ដែលអាចសម្រេចបាន ដោយការរួមបញ្ចូលគ្នារវាងមូលនិធិអភិវឌ្ឍន៍មូលដ្ឋាន (ដូចជា CSFs) ការកំណត់គោលដៅសេវាកម្មសង្គម និងការទូទាត់ប្រាក់សុខុមាលភាព។

ការស្ទង់មតិរហ័សលើកសិករចំនួន ២៧០ នាក់នៅក្នុងភូមិចំនួន ៩ ត្រូវបានធ្វើឡើងដោយការពិនិត្យចំណាយសាធារណៈ ដើម្បីពិនិត្យមើលការយល់ឃើញរបស់កសិករ អំពីផ្នែកបន្ថែមប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ និងផ្លូវជនបទ។ ការស្ទង់មតិនេះបានបញ្ជាក់ និងលម្អិតអំពីអត្ថប្រយោជន៍នៃការចំណាយសាធារណៈ។ វាក៏បានសួរអ្នកឆ្លើយសំណួរអំពីបញ្ហាចម្បង សេវាកម្មផ្នែកបន្ថែម មានវិសាលភាពធំទូលាយជាមួយនឹងអត្រាអនុម័ត ល្អ ប៉ុន្តែទទួលបានពីអសមត្ថភាព ក្នុងការផ្តល់កម្រិតព័ត៌មានគ្រប់គ្រាន់។ ប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ ត្រូវបានគេវាយតម្លៃថាជាកត្តាសំខាន់បំផុតដែលជះឥទ្ធិពល ដល់ការដាំដំណាំ ប៉ុន្តែរហូតមកដល់ពេលនេះបញ្ហាធំបំផុតគឺ កង្វះទឹកនៅក្នុងគម្រោងមួយចំនួនតូចៗ កង្វះប្រឡាយនិងកន្លែងបង្វែរទឹកក៏សំខាន់ផងដែរ។

ប្រភព៖ Mokoro ២០១០

រូបភាព ១៧៖ និន្នាការថ្លៃដើមសមាមាត្រអត្ថប្រយោជន៍សម្រាប់ផ្នែកបន្ថែមប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ និងផ្លូវជនបទ ២០០០-២០០៩

ក្នុងរយៈពេលវែងមានបញ្ហាប្រឈមជាច្រើនសម្រាប់ការចំណាយសាធារណៈ ហើយគោលនយោបាយនឹងផ្លាស់ប្តូរដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាទាំងនេះ។ សម្រាប់ការស្រាវជ្រាវ និងការពង្រីកវិស័យឯកជនទំនងជាដើរតួនាទីកាន់តែសំខាន់នៅពេលវិស័យនេះមានការអភិវឌ្ឍ។ ចំពោះប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រនៅពេលដែលគម្រោងដែលមានប្រសិទ្ធភាពបំផុតត្រូវបានស្តារឡើងវិញ ហើយសហគមន៍ទឹកបានទទួលយកការទទួលខុសត្រូវយ៉ាងច្រើនចំពោះការថែទាំ វានឹងមានតម្រូវការចំណាយសាធារណៈតិចជាងមុន។ ផ្លូវជនបទនឹងនៅតែជាការទទួលខុសត្រូវរបស់វិស័យសាធារណៈ ប៉ុន្តែមានបញ្ហាប្រឈមធំៗ ក្នុងការអភិវឌ្ឍបច្ចេកវិទ្យាថ្មីៗដោយសារធនធានដី សម្រាប់ការសាងសង់ផ្លូវនៅខ្វះខាត។

ការចំណាយលើវិស័យកសិកម្ម មានឥទ្ធិពលយ៉ាងខ្លាំងទៅលើភាពក្រីក្រ។ ការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវប្រាក់ចំណូលរបស់កសិករ និងការកាត់បន្ថយថ្លៃជីកដេញនាំឱ្យមានកំណើនសេដ្ឋកិច្ច និងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ។ ដោយសារតែអត្ថប្រយោជន៍ទាំងនេះភាគច្រើននៅតំបន់ជនបទហើយប្រហែល ៩០% នៃអ្នកក្រសែនៅក្នុងតំបន់ជនបទ ការចំណាយបែបនេះនឹងឥទ្ធិពលយ៉ាងខ្លាំងដល់ភាពក្រីក្រ ទោះបីជាកសិករដែលមានទ្រព្យសម្បត្តិ និងអ្នករស់នៅតាមជនបទនឹងទទួលបានអត្ថប្រយោជន៍ច្រើនជាងនេះ។ ទោះយ៉ាងណាក៏ដោយ កំណើនដ៏រឹងមាំនាពេលថ្មីៗនេះនៃប្រាក់ឈ្នួលកសិកម្មផ្តល់នូវភស្តុតាងល្អដែលថាអត្ថប្រយោជន៍កំពុងរីករាលដាលដល់ប្រជាជននៅតាមជនបទទាំងមូល។

កសិករក្រីក្រចំណាយសមាមាត្រ នៃប្រាក់ចំណូលរបស់ពួកគេខ្ពស់ជាង កសិករដែលមានទ្រព្យសម្បត្តិច្រើន ហើយគោលនយោបាយលើកលែងពន្ធលើដីបច្ចុប្បន្នរបស់កម្ពុជា។

ការសិក្សាថ្មីៗបានពិគ្រោះយោបល់ជាមួយជនបទអំពីអាទិភាព។ ទាំងនេះមាននិន្នាការបញ្ជាក់ថា ផ្លូវជនបទជាអាទិភាពកំពូល។ ពួកគេក៏បានលើកឡើងផងដែរថា ការពង្រីកវិសាលភាព ត្រូវបានផ្តល់តម្លៃក្នុងចំណោមកសិករ ហើយប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រមានតម្លៃខ្ពស់ ប៉ុន្តែកសិករមួយចំនួនតូចមានការខកបីត្ថោយសារពួកគេខ្វះទឹកប្រើប្រាស់ បើទោះបីជាស្ថិតនៅក្នុងតំបន់បញ្ជារបស់គម្រោងស្រោចស្រពក៏ដោយ។

ការសិក្សាថ្មីៗមួយចំនួនបានធ្វើការវិភាគស្ថិតិវិភាគស្តង់ដារ និងសង្គមនៃការស្ទង់មតិសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា (CSES) និងទិន្នន័យស្ទង់មតិផ្សេងទៀតដើម្បីវាយតម្លៃពីកត្តាដែលជះឥទ្ធិពលដល់ផលិតកម្មដំណាំ និងប្រាក់ចំណូល។ ទាំងនេះផ្តល់នូវសារៈសំខាន់នៃជីវភាពរៀងរាល់ឆ្នាំសម្រាប់ទាំងអស់គ្នា ហើយភាគច្រើនក៏បង្ហាញពីសារៈសំខាន់នៃផ្លូវជនបទផងដែរ។ ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធជនបទប្រភេទផ្សេងទៀតរួមទាំង ទូរស័ព្ទនិងអគ្គិសនីក៏មានសារៈសំខាន់ផងដែរ។

ការងារជាច្រើនត្រូវបានធ្វើដើម្បីវាយតម្លៃពីផលប៉ះពាល់នៃការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ ទៅលើវិស័យកសិកម្ម។ នាយកដ្ឋានផ្លាស់ប្តូរអាកាសធាតុ បានដឹកនាំការងារបច្ចេកទេសលម្អិតមួយចំនួនស្តីពីគំរូការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ និងផលប៉ះពាល់នៃការប្រែប្រួលអាកាសធាតុលើវិស័យកសិកម្ម។ នេះបង្ហាញថាដោយសារតែទីតាំងប្រទេសកម្ពុជានៅចុងរដូវវស្សា។

ប្រព័ន្ធការព្យាករណ៍ អំពីការប្រែប្រួលអាកាសធាតុគឺជាបញ្ហា។ រដូវប្រាំងទំនងជាកាន់តែស្ងួតនៅគ្រប់តំបន់ ហើយរដូវវស្សាទំនងជាសើមនៅភាគខាងត្បូង និងខាងកើត។ ភស្តុតាង នៃការប្រែប្រួលនៃរបបទឹកភ្លៀងត្រូវបានលាយបញ្ចូលគ្នាហើយនេះហាក់ ដូចជាមិនមានផលប៉ះពាល់ធំដុំទេ ទោះបីជាព្រឹត្តិការណ៍នីមួយៗ អាចនៅតែមានផលវិបាកយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរសម្រាប់គ្រួសារងាយរងគ្រោះក៏ដោយ។ សារៈសំខាន់ដែលសំខាន់ជាងនេះគឺលទ្ធភាព ដែលតំបន់ភាគច្រើននៃប្រទេសនឹងត្រូវទទួលរងនូវរដូវវស្សាខ្លីជាងនេះ។

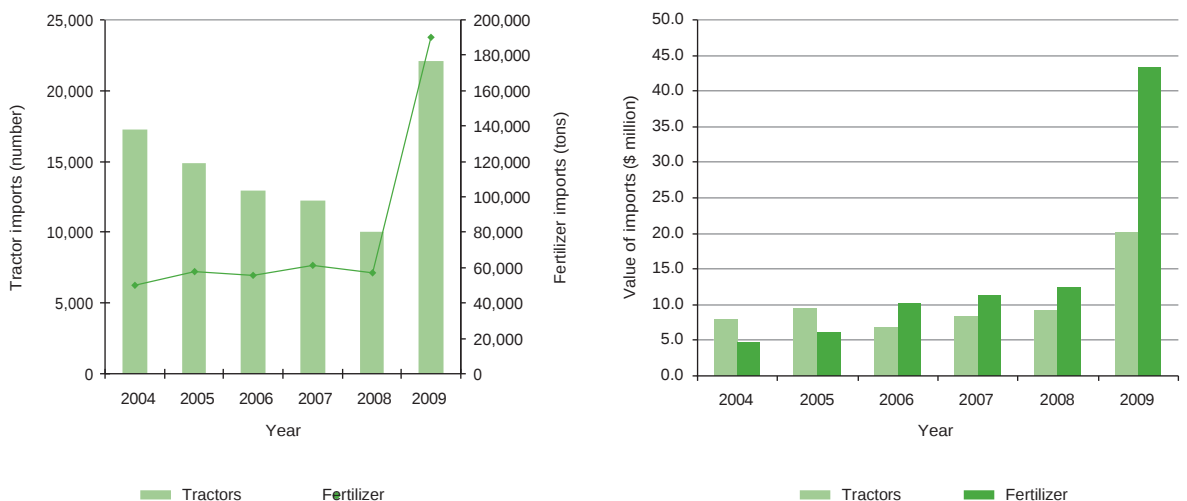
ផលប៉ះពាល់នៃការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ ចំពោះការចំណាយសាធារណៈបានបង្ហាញថាសារៈសំខាន់នៃការស្រាវជ្រាវ និងការពន្យារពេលនឹងត្រូវបានកើនឡើងយ៉ាងខ្លាំងដោយសារតម្រូវការអភិវឌ្ឍន៍ដំណាំថ្មី ដែលមានរយៈពេលលូតលាស់ខ្លីជាងមុន និងគ្រោះរាំងស្ងួត និងភាពធន់នឹងទឹកជំនន់។ សារៈសំខាន់នៃប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រក៏នឹងខ្ពស់ជាងនេះផងដែរ ដើម្បីធានាថាដំណាំមានទឹករហូតដល់ទុំបើរដូវវស្សាខ្លី។ ការប្រែប្រួលអាកាសធាតុនឹងជះឥទ្ធិពលតិចតួចលើផលចំណេញពីផ្លូវជនបទ។

៥.២.១ ការចំណាយពន្ធ

ប្រភពចំបងនៃការចំណាយពន្ធលើវិស័យកសិកម្ម គឺការលើកលែងពន្ធនាំចូលដី និងត្រាក់ទ័រ។ រូបភាពទី ១៨ បង្ហាញពីតួលេខគយផ្លូវការដែលអាចបញ្ជាក់ពីបរិមាណ និងតម្លៃដែលពាក់ព័ន្ធព្រោះប្រហែលជាមានពាណិជ្ជកម្មក្រៅផ្លូវការយ៉ាងហោចណាស់មួយ។ យោងតាមតួលេខផ្លូវការ ការនាំចូលដីបានកើនឡើងគួរឱ្យកត់សម្គាល់ចាប់តាំងពីឆ្នាំ ២០០៤ ទាំងតម្លៃ និងបរិមាណ។ យោងតាមទិន្នន័យគយនៅត្រីមាស ២០០៩ ដីជិត ២០០.០០០ តោន និងត្រាក់ទ័រជាង ២០.០០០ គ្រឿងត្រូវបាននាំ

ចូល។ នេះបង្ហាញថាការប្រើប្រាស់ ជាមធ្យមប្រហែល ៨០ គីឡូក្រាមក្នុងមួយហិកតា នៅទូទាំងប្រទេស។ ដោយមើលទៅលើផ្ទៃដីធំនៃស្រូវវស្សា ដែលការប្រើដីមានបញ្ហានេះ បង្ហាញថាការប្រើប្រាស់ដីក្នុងដំណាំស្រោចស្រពមានកំរិតខ្ពស់ ដែលការនាំចូលដីក្រៅផ្លូវការ មិនមានច្រើនដូចដែលពេលខ្លះត្រូវបានរាយការណ៍និង/ឬផ្អែកសំខាន់នៃដី ត្រូវបានប្រើសម្រាប់ដំណាំដែលមិនមានជាតិ ប្រភេទដីដែលនាំចូលច្រើនជាងគេគឺអ៊ុយ ហើយប្រសិនបើ អ៊ុយទាំងអស់ត្រូវបានគេដាក់បញ្ចូលទៅក្នុងដីជាមួយនឹងអត្រាឆ្លើយតបស្តង់ដារនៃស្រូវប្រហែល ៧ គីឡូក្រាមក្នុង មួយគីឡូក្រាមនៃអាសូតបន្ទាប់មកដីដែលនាំចូលក្នុងឆ្នាំ ២០០៩ នឹងទទួលខុសត្រូវចំពោះការផលិតស្រូវប្រមាណ ០,៦ លានតោន។ ។

តម្លៃនៃការនាំចូលបានកើនឡើងដល់ជាង ៤០ លានដុល្លារសម្រាប់ ជីនិងប្រហែល ២០ លានដុល្លារសម្រាប់ត្រាក់ទ័រ។ ចំនួននៃការនាំចូលទាំងពីរ និងត្រាក់ទ័របានកើនឡើងយ៉ាងគំហុកក្នុងឆ្នាំ ២០០៩ ដែលប្រហែលជាឆ្នុះបញ្ចាំងពីការចាប់អារម្មណ៍ជាថ្មី លើផលិតកម្មកសិកម្មបន្ទាប់ពីទទួលបានផលល្អប្រសើរក្នុងឆ្នាំ ២០០៧ និង ២០០៨ នឹងមានប្រហែល ៨ លានដុល្លារក្នុងឆ្នាំ ២០០៩ ។ ប្រសិនបើត្រាក់ទ័រត្រូវបានគេយកពន្ធក្នុងកំរិត ១៥% ដូចគ្នាទៅនឹងឧបករណ៍ និងគ្រឿងម៉ាស៊ីនផ្សេងទៀតនោះប្រាក់ចំណូលនឹងមានប្រហែល ៣ លានដុល្លារ។

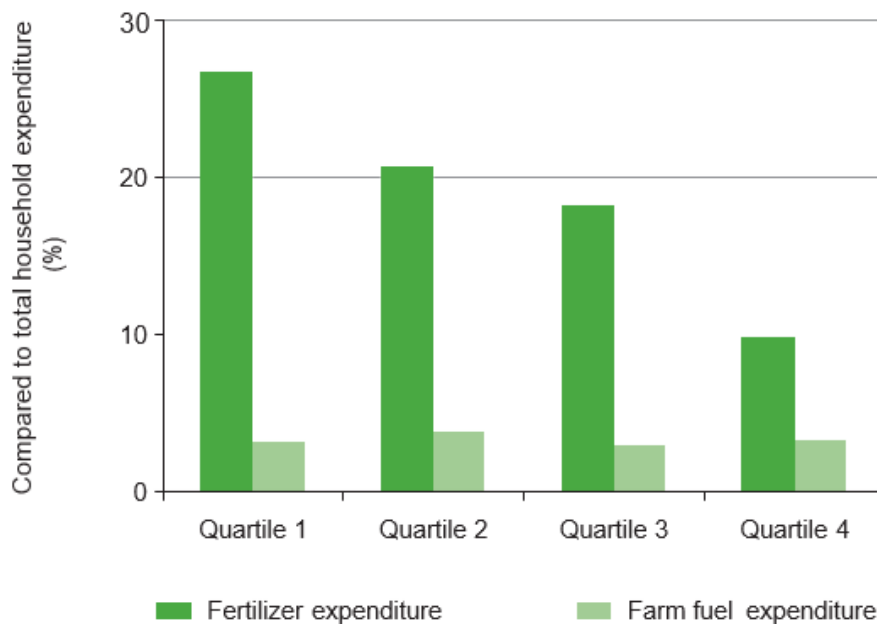
រូបភាព ១៨៖ ការនាំចូលដីនិងត្រាក់ទ័របរិមាណនិងបរិមាណ ២០០២-២០០៩

ប្រភព៖ Mokoro (២០១០)

ព័ត៌មានមានកំណត់អំពីការចែកចាយអត្ថប្រយោជន៍ពីការលើកលែងពន្ធ។ ទោះយ៉ាងណាក៏ដោយ CSS រួមបញ្ចូលព័ត៌មានស្តីពីការចំណាយលើដី និងប្រេងឥន្ធនៈនៅកសិដ្ឋានដែលជាប្រភពស៊ីល្លសម្រាប់ការប្រើប្រាស់ត្រាក់ទ័រ។ រូបភាពទី ១៩ បង្ហាញថាការចំណាយលើដីមានកំរិតខ្ពស់បើប្រៀបធៀបទៅនឹងការចំណាយប្រើប្រាស់គ្រួសារសរុប (ដែលមិនរាប់បញ្ចូលថ្លៃកសិផល) ។ ជាពិសេសវាខ្ពស់ក្នុងចំណោមគ្រួសារត្រីមាសទាបបំផុត។ គួរឲ្យកត់សម្គាល់នេះបង្ហាញថា គោលនយោបាយនៃការលើកលែងពន្ធលើដីនឹងនាំឱ្យមានគុណប្រយោជន៍ខ្ពស់ជាង សម្រាប់គ្រួសារក្រីក្រជាងគ្រួសារអ្នកមាន ។ ទោះយ៉ាងណាក៏ដោយនៅក្នុងលក្ខខណ្ឌជាប់ខាតត្រីមាសទី ១ ដែលក្រីក្របំផុតប្រើប្រាស់តែ ៧.៦% នៃដី

ទាំងអស់ ហើយពាក់កណ្តាលដែលក្រីក្របំផុត ប្រើតែ ២២.០% នៃដីទាំងអស់ ដូច្នេះគ្រួសារដែលមិន មានផលចំណេញច្រើនជាងអ្នកក្រសែមធ្យមក្នុងខណ្ឌជាប់ខាត។ ការចំណាយលើប្រេងឥន្ធនៈមានចំនួន ច្រើនបើប្រៀបធៀបទៅនឹងការចំណាយប្រើប្រាស់ក្នុងគ្រួសារ ដោយបង្ហាញថាការលើកលែងត្រាក់ទ័រពី កាតព្វកិច្ចនឹងមានផលប៉ះពាល់តិចតួចលើវិសមភាពនៅកម្ពុជា។ ការវិភាគមិនគិតពីទំហំគ្រួសារទេ។

អត្ថប្រយោជន៍ដ៏ទូលំទូលាយ ដែលទាក់ទងនឹងការផលិតកសិផល និងការទទួលបានប្រាក់ ចំណេញដែលកើតចេញពីការប្រើប្រាស់ដី និងត្រាក់ទ័រនឹងត្រូវចែកចាយក្នុងលក្ខណៈប្រហាក់ប្រហែល នឹងអត្ថប្រយោជន៍ភ្លាមៗនៃតម្លៃទាប។

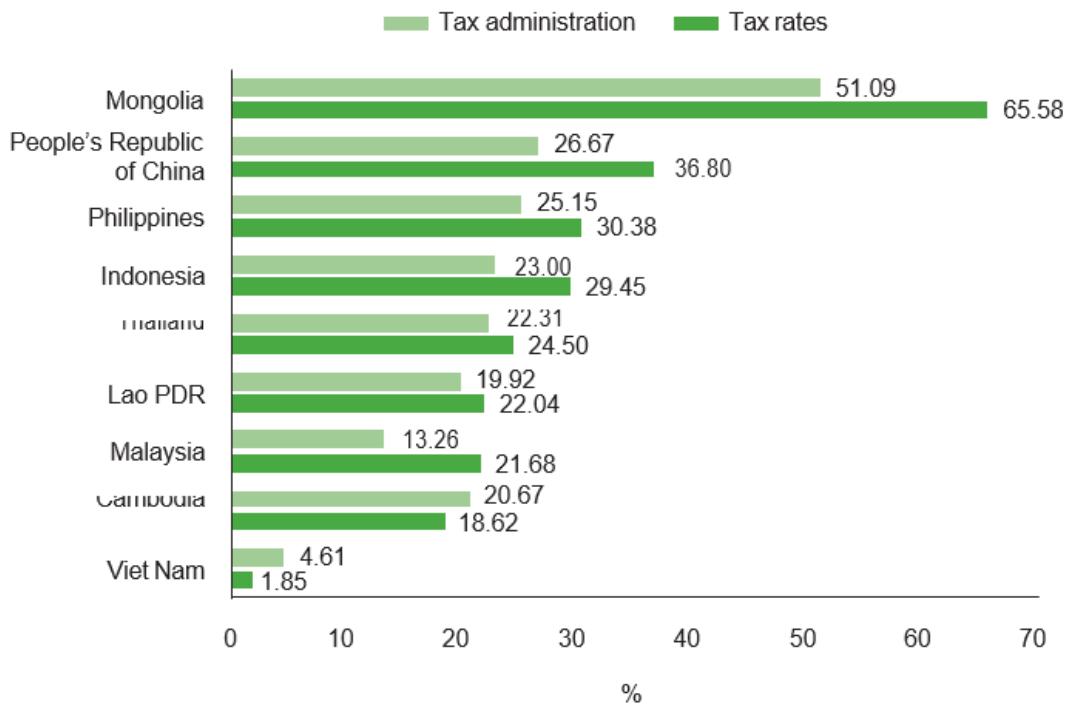

រូបភាព ១៩៖ ការចំណាយពន្ធ
ប្រភព៖ Mokoro ២០១០, NIS (២០០៧)

៥.២.២ ការចំណាយសាធារណៈ ជាមួយយុទ្ធសាស្ត្រជាតិស្ថិតស្ថេរ

ការបែងចែកធនធានដោយរដ្ឋាភិបាល និងម្ចាស់ជំនួយត្រូវបានដឹកនាំដោយផែនការអភិវឌ្ឍន៍ យុទ្ធសាស្ត្រជាតិ យុទ្ធសាស្ត្រកសិកម្ម និងទឹក និងផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍វិស័យកសិកម្មដែល គម្រោងទាំងអស់នេះមានតាំងពីឆ្នាំ ២០០៦-២០១០ ។ មានប្រៀបធៀបការចំណាយជាក់ ស្តែងរបស់រដ្ឋាភិបាល និងម្ចាស់ជំនួយ ជាមួយគោលការណ៍ណែនាំ ដែលបានបង្ហាញនៅក្នុង ឯកសារ យុទ្ធសាស្ត្រទាំងនេះ។ ការវិភាគមានភាពស្មុគស្មាញ ដោយការពិតដែលថា ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍ វិស័យកសិកម្ម និងយុទ្ធសាស្ត្រកសិកម្ម និងទឹក រួមបញ្ចូលទាំងការបែងចែកយ៉ាងច្រើនចំពោះសន្តិសុខ ស្បៀងអាហារ។

ការវិនិយោគជាក់ស្តែងសម្រាប់ផ្លូវជនបទបានកើនឡើងប្រហែល ២០% លើសផែនការ វិ
អភិវឌ្ឍយុទ្ធសាស្ត្រជាតិ ដែលចំណាយចំណែកសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍ ជនបទក្នុងឆ្នាំ ២០០៨។ ផ្ទុយទៅ
វិញការវិនិយោគជាក់ស្តែងនៅ ក្រសួងកសិកម្មរុក្ខាប្រមាញ់និងនេសាទ និង ក្រសួងធនធានទឹក រួម
បញ្ចូលគ្នាគឺប្រហែល ៤០% ទាបជាងការចំណាយនេះ។ ការបែងចែកជាបន្តបន្ទាប់សម្រាប់គ្រប់
ក្រសួងទាំងអស់ គឺទាបជាងការចំណាយផែនការអភិវឌ្ឍយុទ្ធសាស្ត្រជាតិបន្តិច។ បើប្រៀបធៀបទៅនឹង
យុទ្ធសាស្ត្រកសិកម្ម និងថ្លៃទឹក ការចំណាយជាក់ស្តែងសម្រាប់ការវិនិយោគលើប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ គឺ
ខ្ពស់ជាងបន្តិចក្នុងឆ្នាំ ២០០៧ និងខ្ពស់ជាងឆ្នាំ ២០០៨ ។ ភាគច្រើនជាលទ្ធផល នៃឆ្នាំចុងក្រោយនៃ
គម្រោងពង្រីកវិស័យកសិកម្មកម្ពុជា-អូស្ត្រាលី (CAAP II42) និងខ្ពស់ជាងនេះជិត ២០% ក្នុងឆ្នាំ
២០០៨។

រូបភាព ២០៖ ការអនុវត្តដែលទាក់ទងនឹង កម្មវិធីការគ្រប់គ្រងពន្ធ និងសូចនាករអត្រាពន្ធ
នឹងប្រទេសអាស៊ីបូព៌ាដែលបានជ្រើសរើស (% នៃក្រុមហ៊ុនដែលកំណត់ពីឧបសគ្គធំ ៗ)

Lao PDR = Lao People's Democratic Republic.

ប្រភព៖ IFC and World Bank. <http://www.enterprisesurveys.org>

៥.២.៣ ជម្រើសគោលនយោបាយចំណាយសាធារណៈ

ដូចដែលបានពិភាក្សា ពីមុនអនុសាសន៍សម្រាប់ការកែទម្រង់ ការចំណាយសាធារណៈអនុវត្តតាមយ៉ាងជិតដល់សម្រាប់ជម្រើស វិនិយោគវិស័យឯកជនក្នុងការអភិវឌ្ឍជនបទពេល គឺការវិនិយោគបន្ថែមគួរតែត្រូវបានបែងចែកទៅឱ្យ ផ្លូវជនបទ ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ ប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ និងសេវាកម្មផ្នែកបន្ថែម។ គម្លាតធំៗ ដែលមិនត្រូវបានកំណត់នៅទីនេះសំដៅលើសិទ្ធិ លើវិស័យឯកជន និងការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើង។

កែតម្រូវដើមទុន ដើម្បីឱ្យមានតុល្យភាពថវិកាឡើងវិញចំពោះការថែទាំ ចំពោះប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ និង ផ្លូវជនបទ តុល្យភាពបច្ចុប្បន្នរវាងការកើតឡើងវិញ និងចំណាយវិនិយោគមានប្រសិទ្ធភាព។ ផ្លូវថ្នល់ ដែលបានស្ដារឡើងវិញមិនទទួលបានការចំណាយទាបនោះទេ ការថែទាំជាប្រចាំដែលត្រូវការដើម្បីការពារការស្ដារនីតិសម្បទាថ្លៃមុនកាលកំណត់នាពេលអនាគត។ សម្រាប់ប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រកម្រិតល្អប្រសើរនៃការចំណាយលើការថែទាំគួរតែមានប្រហែល ១ ភាគ ៣ នៃការវិនិយោគសរុបហើយសម្រាប់ផ្លូវជនបទជាមធ្យម ៤៥% ត្រូវបានទាមទារសម្រាប់ការថែទាំ តាមកាលកំណត់និងតាមទម្លាប់រួមបញ្ចូលគ្នា។ កម្រិតនៃការថែទាំនេះ គួរតែធានាថាការស្ដារនីតិសម្បទាធំបន្ទាប់ មិនត្រូវបានទាមទារយ៉ាងហោចណាស់ ១០ ឆ្នាំ។ តារាងទី ២៥ បង្ហាញពីការរៀបចំឡើងវិញពីការវិនិយោគទៅការកើតឡើងវិញដែលទាមទារដើម្បីសម្រេចបាននូវប្រសិទ្ធភាពល្អបំផុតពីការចំណាយសាធារណៈ។

តារាង ២៥៖ សមតុល្យជាក់ស្ដែង និងប្រសើរបំផុតរវាងការកើតឡើងវិញ និងចំណាយវិនិយោគ

ជាក់ស្ដែងឆ្នាំ ២០០៩	ប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ	ល្អប្រសើរបំផុត	ផ្លូវជនបទ	
			ជាក់ស្ដែងឆ្នាំ ២០០៩	ល្អប្រសើរបំផុត
កើតឡើងវិញ	31.352	៧៩.១៣៧	២៥.៥០៣	៩៩.៥៦២
ការវិនិយោគ	២០៨.៤៥៩	១៥៨.២៧៥	១៩៥.៧៤៧	១២១.៦៨៧
សរុប	239.811	239.811	២២១.២៥០	២២១.២៥០

បង្កើនការបែងចែកធនធានដើម្បីស្រាវជ្រាវ និងពង្រីក។ ថវិការបស់រដ្ឋាភិបាល សម្រាប់ការស្រាវជ្រាវ និងផ្នែកបន្ថែម និងសេវាកម្មទាំងនេះមានការគាំទ្រពីម្ចាស់ជំនួយខ្លះផងដែរ។

រដ្ឋាភិបាល អង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល និងវិស័យឯកជនទាំងអស់ មានតួនាទីដើរតួក្នុងការស្រាវជ្រាវ និងពង្រីក។ នៅកម្ពុជា មានតម្រូវការ និងតួនាទីយ៉ាងខ្លាំងសម្រាប់ការស្រាវជ្រាវជាសាធារណៈ និងសកម្មភាពពង្រីក ការបង្កើនមូលនិធិដើម្បីស្រាវជ្រាវ និងពង្រីកបន្ថែមក្រោមថវិការបស់រដ្ឋាភិបាលអាចត្រូវបានផ្ដួចផ្ដើមដោយការគាំទ្រតាមបែបថវិកាពី ក្រុមអ្នកផ្តល់ជំនួយ ដែលផ្តល់នូវនិរន្តរភាព

ច្បាស់លាស់។ ការគាំទ្រផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុពីម្ចាស់ជំនួយមិនគួរលើសពី ៤០% នៃមូលនិធិសរុបឡើយ។ កិច្ចសហប្រតិបត្តិការ និងការបំពេញបន្ថែម ក្នុងចំណោមការស្រាវជ្រាវ ការពង្រីកការផលិតដំណាំ និង កសិពាណិជ្ជកម្មត្រូវបានទាមទារសម្រាប់ការគាំទ្រនេះឱ្យមានប្រសិទ្ធភាព។

ត្រៀមខ្លួនសម្រាប់ការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ។ ការងារវិភាគថ្មីៗ ស្តីពីការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ សម្រាប់ការវាយតម្លៃភាពងាយរងគ្រោះ និងការសម្របខ្លួនបានបង្ហាញថានិរន្តរភាព នៃរបបទឹកភ្លៀងនឹង មានភាពស្មុគស្មាញ ដោយមានការថយចុះជាទូទៅ នៅរដូវប្រាំងនិងកើនឡើងខ្លាំងនៅរដូវវស្សា (Mokoro ឆ្នាំ ២០១០) ។ នៅកន្លែងភាគច្រើនរដូវដាំដុះនឹងខ្លី យ៉ាងហោចណាស់ក្នុងរយៈពេល ៥០ ឆ្នាំខាងមុខ ហើយមានកសិករខ្លះគ្រោះរាំងស្ងួតនឹងកើនឡើង ហើយទឹកជំនន់នឹងថយចុះនៅផ្នែក ខាងជើងនៃប្រទេស ខណៈពេលដែលភាពផ្ទុយគ្នានឹងកើតឡើងនៅភាគខាងត្បូង។ លក្ខខណ្ឌផ្លាស់ប្តូរ ទាំងនេះបង្កើនសារៈសំខាន់នៃការមានសេវាកម្មស្រាវជ្រាវ និងផ្នែកបន្ថែមដ៏រឹងមាំ។

ធានាប្រសិទ្ធភាពនៃការវិនិយោគប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ។ មានជម្រើសសំខាន់មួយដែលត្រូវធ្វើរវាង ប្រសិទ្ធភាព និងសមធម៌ក្នុងប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ។ បច្ចុប្បន្ននេះ ថវិកាមូលធនរបស់រដ្ឋាភិបាលត្រូវបាន ប្រើដើម្បីស្តារឡើងវិញនូវហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធរបស់លើគម្រោងប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ ដើម្បីអនុញ្ញាតឱ្យថវិកា ដើមទុនខ្វះខាត រីករាលដាលតាមគម្រោងជាច្រើនទៀត។ ទោះយ៉ាងណាក៏ដោយ ការអនុវត្តនេះធ្វើឱ្យ ប៉ះពាល់ដល់ប្រសិទ្ធភាពនៃការវិនិយោគ ព្រោះផលប្រយោជន៍សម្រាប់កសិករ និងសេដ្ឋកិច្ចដែលទទួល បានពីការវិនិយោគត្រូវបានកាត់បន្ថយ និងពន្យារពេលយ៉ាងច្រើន។

គាំទ្រដល់ឧស្សាហកម្មគ្រាប់ពូជ។ គ្រាប់ពូជ ដែលបានកែលម្អ បានដើរតួយ៉ាងសំខាន់ក្នុងភាព ជោគជ័យនៃវិស័យកសិកម្មរបស់ប្រទេសកម្ពុជាក្នុងរយៈពេលមួយទសវត្សចុងក្រោយនេះ។ បច្ចុប្បន្ន មានតុល្យភាពល្អ រវាងសកម្មភាពវិស័យសាធារណៈ និងឯកជនក្នុងការស្រាវជ្រាវគ្រាប់ពូជ ការគុណ និង ការធ្វើទីផ្សារ ប៉ុន្តែនៅតែមានសកម្មភាពវិស័យឯកជនមិនគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការបណ្តុះគ្រាប់ពូជ និង ការបង្កើតបណ្តាញចែកចាយ។ ថវិកាសាធារណៈ គួរតែត្រូវបានប្រើដើម្បីផ្តល់ការគាំទ្របន្ថែមដល់វិស័យ គ្រាប់ពូជដោយមិនរំខានដល់តុល្យភាពនេះ រួមបញ្ចូលទាំងការគាំទ្រ ដល់ការវិនិយោគនៅក្នុងក្រុម ហ៊ុន AQIP Seed Company។

លើកកម្ពស់ការប្រកួតប្រជែងក្នុងទីផ្សារ និងការនាំចេញអង្ករ។ វាបង្ហាញថា កសិករបានទទួល ចំណែកតូចមួយនៃអត្ថប្រយោជន៍នៃការឡើងថ្លៃអង្ករពិភពលោកនាពេលថ្មីៗនេះ។ អន្តរាគមន៍សាធារណៈផ្លូវការ និងក្រៅផ្លូវការនៅក្នុងទីផ្សារនាំចេញបានរួមចំណែកដល់បញ្ហានេះរួមជាមួយ នឹងកង្វះការ ប្រកួតប្រជែងពាណិជ្ជកម្ម និងសមត្ថភាពកិនស្រូវនៅកម្ពុជា។ តម្លាភាព និងការគាំទ្ររបស់រដ្ឋាភិបាល ចំពោះការប្រកួតប្រជែងក្នុងទីផ្សារនាំចេញ នឹងជួយធានាថាកម្ពុជាទទួលបានចំណែកនៃការលើក កម្ពស់ ការនាំចេញដែលជាលក្ខណៈពិសេសអចិន្ត្រៃយ៍នៃទីផ្សារពិភពលោក។

ស៊ើបអង្កេតលទ្ធភាពសេដ្ឋកិច្ចនៃបច្ចេកវិទ្យាថ្មីសម្រាប់ការសាងសង់ផ្លូវជនបទ។ ផ្លូវជនបទបាន ផ្តល់នូវផលវិជ្ជមានដល់សេដ្ឋកិច្ច ហើយត្រូវបានជាប់ចំណាត់ថ្នាក់ជាអាទិភាពកំពូលសម្រាប់ការ

ចំណាយសាធារណៈរបស់សហគមន៍ជនបទ។ ដោយសារតែការស្តារឡើងវិញ យ៉ាងទូលំទូលាយសមាមាត្រផ្លូវជនបទ ដែលមានស្ថានភាពល្អឥឡូវនេះអាចមានច្រើនជាង ៥០%។ ទោះយ៉ាងណាការធ្លាក់ចុះនៃក្រសួង មានន័យថាថ្លៃដើម នៃការស្តារផ្លូវថ្នល់កំពុងកើនឡើងលឿនជាងថ្លៃដើមសាងសង់។ មានបច្ចេកវិជ្ជាថ្មីៗដែលអាចទ្រទ្រង់វឌ្ឍនភាពលើផ្លូវជនបទ ហើយរដ្ឋាភិបាលអាចវិនិយោគក្នុងការលើកកម្ពស់ជំនាញលើបច្ចេកវិទ្យាទាំងនេះ។

បង្កើនការចំណាយសាធារណៈក្នុងវិស័យកសិកម្ម។ ការវិភាគបានបង្ហាញថាប្រហែលមួយភាគបួន នៃកំណើនផលិតកម្មស្រូវក្នុងរយៈពេលមួយទសវត្សចុងក្រោយ នេះបានកើតឡើងដោយសារការចំណាយសាធារណៈ។ តាមរយៈភាគច្រើននៃរយៈពេលនេះ សមាមាត្រចំណាយ-អត្ថប្រយោជន៍ពីការចំណាយសាធារណៈផ្នែកបន្ថែមប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ និងផ្លូវជនបទមានកំរិតទាបជាង ២.០ ។ ដូច្នេះវាពិបាកក្នុងការបង្ហាញអំពីការបង្កើនចំណាយសាធារណៈនៅក្នុងអនុវត្តទាំងនេះ។ ទោះយ៉ាងណាការកើនឡើងនៃតម្លៃស្បៀងអាហារពិភពលោកក្នុងឆ្នាំ ២០០៨ នឹងមាននិរន្តរភាពហើយនៅទីបំផុតកសិករកម្ពុជានឹងទទួលបានចំណែកល្អប្រសើរនៃការលើកទឹកចិត្តដែលបានមកពីការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើង។ ការតម្លឹងថ្លៃម្ហូបអាហារអាចធ្វើឱ្យសមាមាត្រចំណាយ-អត្ថប្រយោជន៍ទ្វេដង នៃការចំណាយសាធារណៈក្នុងវិស័យកសិកម្ម ជាលទ្ធផលការពង្រីកប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ និងផ្លូវជនបទ ដែលមានប្រសិទ្ធភាពបំផុតហើយគួរតែទទួលបានចំណែកខ្ពស់ជាង នៃការចំណាយសរុប (តារាង ២៦) ។

តារាង ២៦៖ សូចនាករថ្លៃដើម - សមាមាត្រ អត្ថប្រយោជន៍

ទសវត្សចុងក្រោយ (២០០០-២០០៩)		ទសវត្សរ៍បន្ទាប់
ផ្នែកបន្ថែម	៣.០	៥.០
ប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ	០.៩	២.៣
ផ្លូវជនបទ	៣.០	៤.២

ប្រភព៖ ម៉ូក្សី (២០១០)

បញ្ចូលយុទ្ធសាស្ត្រកសិកម្ម និងទឹកទៅក្នុងដំណើរការរបស់រដ្ឋាភិបាល។ រដ្ឋាភិបាល និងម្ចាស់ជំនួយបានទទួលជោគជ័យក្នុងការដាក់ចេញនូវ ផែនការវិស័យដែលបានព្រមព្រៀងគ្នាព្រមទាំងឯកសារចន្លោះកម្មវិធីសម្រាប់ឆ្នាំ ២០១០-២០១៣ ។ ទន្ទឹមនឹងនេះ វឌ្ឍនភាពត្រូវបានធ្វើឡើងជាមួយនឹងដំណើរការរៀបចំផែនការថវិកានៅក្នុងរដ្ឋាភិបាល។ ការបញ្ជ្រាបយុទ្ធសាស្ត្រនេះនឹងពាក់ព័ន្ធនឹងការសម្របសម្រួល និងការធ្វើសមាហរណកម្មជាមួយផែនការថវិកា និងឧបករណ៍គ្រប់គ្រងដែលត្រូវបានដាក់ចេញដោយរដ្ឋាភិបាលក្រោមកម្មវិធីកំណែទម្រង់ការគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ (PFMRP) ។ ម្ចាស់ជំនួយដោយមានការពិគ្រោះយោបល់ជាមួយរដ្ឋាភិបាល កំពុងរៀបចំផែនទីបង្ហាញផ្លូវឆ្ពោះទៅមុខហើយនេះគួរតែត្រូវបានអនុវត្ត ជាសកម្មភាពម្ចាស់ជំនួយរួមរបស់រដ្ឋាភិបាល។ យុទ្ធសាស្ត្រសម្រាប់គំនិតផ្តួចផ្តើមវិស័យកសិកម្ម និងទឹកបង្ហាញពីឱកាសបង្កើតប្រព័ន្ធសម្រាប់ ការវាយតម្លៃ ការត្រួតពិនិត្យនិង ការវាយតម្លៃជាទៀងទាត់ និងផ្តល់ព័ត៌មានបន្ថែម និងដើម្បីភ្ជាប់ទៅនឹងការសម្រេចចិត្តថវិកា។

មេរៀនទី ៦

**អភិបាលកិច្ច ការប្រកួតប្រជែង និង កិច្ចការស្ថាប័ន ក្នុងការអភិវឌ្ឍន៍
ជនបទ**

៦.១ បញ្ហាអភិបាលកិច្ច

ការសិក្សាស្រាវជ្រាវជាច្រើនបានបង្ហាញ ថាអភិបាលកិច្ចល្អ គឺជាកត្តាសំខាន់មួយក្នុងចំណោម កត្តាសំខាន់ផ្សេងៗទៀត សម្រាប់វិនិយោគិនឯកជន និង ចំពោះការវិនិយោគ ។ ការស្រាវជ្រាវភាគ ច្រើនផ្ដោតលើអភិបាលកិច្ចនៅថ្នាក់ជាតិ ប៉ុន្តែឧទាហរណ៍សាជីវកម្មហិរញ្ញវត្ថុអន្តរជាតិ និងមូលនិធិ អាស៊ី (២០០៧) បានអនុវត្តការវិភាគថ្នាក់ខេត្ត ដោយបង្ហាញពីអាជីវកម្មជនបទ និងប្រតិបត្តិការកសិ ពាណិជ្ជកម្ម។

ប្រេវ៉ាឡង់នៃថ្លៃសេវាក្រៅផ្លូវការអាចមិនចាត់ថ្នាក់ ជាឧបសគ្គលំដាប់ទីមួយឬទីពីរនៅក្នុងវិស័យ កសិកម្មទេ ប៉ុន្តែជាឧបសគ្គចម្បងសម្រាប់កំណើនអាជីវកម្មជនបទ។ ក្រុមហ៊ុនអាជីវកម្ម កសិពាណិជ្ជ កម្មធំ ៗ បានរកឃើញថាការវិលត្រឡប់មកពាណិជ្ជកម្មវិញ ទាំងអ្នកផលិត និងពាណិជ្ជករអាចមាន ភាពទាក់ទាញប្រសិនបើ៖

- រហ័សពាណិជ្ជកម្មត្រូវបានកាត់បន្ថយ ដើម្បីទូទាត់សងថ្លៃឈ្នួលក្រៅផ្លូវការខ្ពស់
- ការការពារថ្លៃឈ្នួលហួសប្រមាណត្រូវបានធានាជាថ្មីនឹងសិទ្ធិផ្តាច់មុខក្នុងការធ្វើ ប្រតិបត្តិការ ឬ
- ការផលិតកើតឡើងខ្ពស់ជាង សង្វាក់តម្លៃដើម្បីទប់ទល់នឹងថ្លៃឈ្នួលខ្ពស់។ ទោះយ៉ាង ណាក៏ដោយភាគច្រើននៃក្រុមហ៊ុនកសិឧស្សាហកម្មតូចៗមិនមានជម្រើសបែបនេះ ទេ។

សូម្បីតែសម្រាប់ក្រុមហ៊ុននៅជនបទ ដែលកំពុងដំណើរការរួចហើយ ភាពមិនច្បាស់លាស់ខ្ពស់ និង លក្ខណៈ នៃថ្លៃឈ្នួលទាំងនេះ ធ្វើឱ្យមិនអាចរៀបចំផែនការសកម្មភាពបានហើយដូច្នេះ មិនអាចផ្តល់ ហិរញ្ញប្បទានដល់ការពង្រីកអាជីវកម្មណាមួយឡើយ។ ការវិនិយោគបង្កើនផលិតភាពមិនត្រូវបានធ្វើ ឡើងទេ ដោយរក្សាទុកអ្នកកែច្នៃ ខ្នាតតូច និងអ្នកផលិត ធំជាងមុនមួយចំនួន។ ដូចដែលត្រូវបានចង ក្រងជាឯកសារយ៉ាងល្អនៅក្នុងការសិក្សាមុនៗ ការបង់ប្រាក់ក្រៅផ្លូវការ សម្រាប់ការផ្តល់អាជ្ញាប័ណ្ណ ការធានាការចូលទៅកាន់ទីផ្សារក្នុងស្រុកការសម្រួលពាណិជ្ជកម្ម និងការធ្វើសកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ចជា ទូទៅជាញឹកញាប់ (៨២% នៃក្រុមហ៊ុនឆ្លើយតប) និងច្រើន (៥% នៃការលក់) (ADB ២០០៦) ។

លទ្ធផលអភិបាលកិច្ចដែលប្រមូលបាន Kaufmann et al (២០០៨) បានបង្ហាញថាអស់រយៈ ពេលជាច្រើនឆ្នាំដែលការសិក្សាបានគ្របដណ្តប់ បើប្រៀបធៀបទៅនឹងប្រទេសអាស៊ីបូព៌ាដទៃទៀត ទោះបីជា សូចនាករខ្លះទទួលបានផលតិចតួចក៏ដោយ ។

ខណៈពេលដែលប្រទេសកម្ពុជាធ្វើបានល្អលើទិដ្ឋភាព ដូចជាស្ថិរភាពនយោបាយ សុចរិតភាព ផ្សេងទៀត។ បញ្ហាអភិបាលកិច្ច ត្រូវបានផ្សារភ្ជាប់ជាមួយនឹងកិច្ចការធំៗ ផ្សេងទៀតចំពោះកំណើនទាំងនោះ។ សតិបណ្តោះអាសន្នសារពើពន្ធ គឺបណ្តាល មកពីការបន្តអនុវត្តអោយមានប្រសិទ្ធភាពក្នុងការគ្រប់គ្រង ការប្រមូលចំណូល និងការអនុលោមតាមច្បាប់។

យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ និងផែនការអភិវឌ្ឍយុទ្ធសាស្ត្រជាតិបានគូសបញ្ជាក់ពីតម្រូវការក្នុងការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវបរិយាកាសអភិបាលកិច្ច តាមរយៈការអនុវត្តប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពនូវផែនការសកម្មភាពអភិបាលកិច្ច ផែនការទាំងនេះសង្កត់ធ្ងន់លើវិស័យកំណែទម្រង់ចំនួន ៥ រួមមាន៖

- (១) កំណែទម្រង់រដ្ឋបាល និងប្រឆាំងអំពើពុករលួយ
- (២) កំណែទម្រង់ច្បាប់ និងតុលាការ
- (៣) វិមជ្ឈការ វិសហមជ្ឈការ និងកំណែទម្រង់
- (៤) កំណែទម្រង់សេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ និង
- (៥) ការអភិវឌ្ឍសង្គម (រួមទាំងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ សន្តិសុខស្បៀង ការអប់រំ សុខភាព និង ការអភិវឌ្ឍជនបទ) ។ ពួកគេក៏បានសង្កត់ធ្ងន់ លើកំណែទម្រង់នៅក្នុងវិស័យចំនួនបី៖

- (១) កងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធ
- (២) គោលនយោបាយដីធ្លី និង
- (៣) ការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ

រដ្ឋាភិបាលមានវឌ្ឍនភាពធំៗ ឆ្ពោះទៅរកការបង្កើតគណនេយ្យភាព និងយន្តការត្រួតពិនិត្យ។ ច្បាប់សវនកម្មត្រូវបានអនុម័តនៅឆ្នាំ ២០០០ ហើយអាជ្ញាធរសវនកម្មជាតិ ត្រូវបានបង្កើតឡើងនៅឆ្នាំ ២០០២ ជាស្ថាប័នសវនកម្មកំពូលនៅកម្ពុជា។ នាយកដ្ឋានសវនកម្មផ្ទៃក្នុង ត្រូវបានបង្កើតឡើងនៅក្នុងក្រសួង និងទីភ្នាក់ងារចំនួន ៣៦ ហើយសវនកម្មទាន់ពេលវេលាបានចាប់ផ្តើម ពង្រឹងគណនេយ្យភាពថវិកា។ ច្បាប់ស្តីពីការទទួលបានព័ត៌មានសាធារណៈ កំពុងត្រូវបានរៀបចំ ហើយកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងជាច្រើនត្រូវបានធ្វើឡើង ដើម្បីឱ្យប្រជាជនចូលរួម ក្នុងការផ្តល់សេវាក្នុងស្រុក និងដើម្បីចូលរួមក្នុងការពិភាក្សាអំពីគោលនយោបាយ។ ច្បាប់ ដែលធានានូវសេរីភាពសារព័ត៌មានត្រូវបានអនុម័ត ហើយប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយរាយការណ៍ជាទៀងទាត់ អំពីឧបត្ថម្ភហេតុ នៃបញ្ហាគោលនយោបាយសាធារណៈដទៃទៀត។ ស្ថាប័ន ដែលធ្វើការជាអ្នកឃ្លាំមើលអំពើពុករលួយ ដូចជាអង្គភាពប្រឆាំងអំពើពុករលួយ នៅក្នុងទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី ក្រសួងទំនាក់ទំនងរដ្ឋសភា និងអធិការកិច្ច និងក្រុមការងារប្រឆាំងអំពើពុករលួយត្រូវបានរៀបចំឡើងនិងពង្រឹងឡើងវិញ ។ អង្គការសម្រាប់កិច្ចសហប្រតិបត្តិការ និងអភិវឌ្ឍន៍គំនិតផ្តួចផ្តើមប្រឆាំងអំពើពុករលួយ និងផែនការសកម្មភាពសម្រាប់អាស៊ីនិងប៉ាស៊ីហ្វិកនៅឆ្នាំ ២០០៣ គឺជាប្រទេសមួយ ដែលបានអនុម័តអនុសញ្ញាអង្គការសហប្រជាជាតិ ប្រឆាំងអំពើពុក

រលួយ និងជាហត្ថលេខី នៃអនុស្សរណៈនៃការយោគយល់គ្នា ស្តីពីការការពារនិង ការប្រយុទ្ធប្រឆាំង អំពើពុករលួយ។ ការអនុម័តច្បាប់ប្រឆាំងអំពើពុករលួយនាពេលថ្មីៗនេះ គឺជាព្រឹត្តិការណ៍សំខាន់មួយ ហើយក្របខ័ណ្ឌច្បាប់របស់ខ្លួនបានប្រសើរឡើងជាមួយនឹងការអនុម័តច្បាប់នេះនៅខែមីនាឆ្នាំ ២០១០ ។

ការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងក្នុងការគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ (PFM) កំណែទម្រង់រដ្ឋបាលសាធារណៈ និងកំណែទម្រង់វិស័យការ និងវិសហមជ្ឈការ គឺជាគំនិតផ្តួចផ្តើមអភិបាលកិច្ច ដ៏សំខាន់ផងដែរ ។ មួយក្នុងចំណោមចំណុចខ្លាំង នៃយុទ្ធសាស្ត្ររបស់រដ្ឋាភិបាល សម្រាប់អភិបាលកិច្ចក្នុងកំណែទម្រង់រដ្ឋបាលសាធារណៈរួមទាំងប្រាក់ខែ និងការលើកទឹកចិត្តផ្សេងទៀត សម្រាប់សេវាកម្មស៊ីវិល ដែលមានទំនាក់ទំនងយ៉ាងរឹងមាំ ដែលមានសុពលភាព និងការប្តេជ្ញាចិត្តកម្រិតខ្ពស់។ ក្រុមប្រឹក្សា កំណែទម្រង់រដ្ឋបាល បានអនុវត្តគំនិតផ្តួចផ្តើមជាច្រើនក្នុងន័យនេះ។ លើសពីនេះទៅទៀត រដ្ឋាភិបាល បានចាប់ផ្តើមនូវវិធានការកំណែទម្រង់ជាបន្តបន្ទាប់ ដែលជំរុញការធ្វើវិស័យការដើម្បីជួយធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវការផ្តល់សេវាកម្មពង្រឹងគណនេយ្យភាព និងលើកទឹកចិត្ត ឱ្យមានការចូលរួមពីប្រជាពលរដ្ឋក្នុង ដំណើរការអភិវឌ្ឍន៍។ គោលនយោបាយ និងកម្មវិធីវិស័យការរបស់រដ្ឋាភិបាល ត្រូវបានគេមើលឃើញ ថាជាគំនិតផ្តួចផ្តើមគន្លឹះ ក្នុងការរួមចំណែកដល់សន្តិភាព និងស្ថិរភាព។

៦.២ បរិយាកាស និងលទ្ធភាពប្រកួតប្រជែងនៃអាជីវកម្ម

បរិយាកាសធ្វើអាជីវកម្មសំដៅលើស្ថាប័នច្បាប់ និងបទប្បញ្ញត្តិដែលកំណត់ថ្លៃដើមនៃការធ្វើ អាជីវកម្ម និងសមត្ថភាពរបស់អាជីវកម្មក្នុងការប្រកួតប្រជែងទាំងទីផ្សារក្នុងស្រុក និងក្រៅស្រុក។ ភាព ងាយស្រួល នៃការចូល និងចេញរបស់ក្រុមហ៊ុនការទទួលបានព័ត៌មានដោយសេរី និងបើកចំហអំពីទី ផ្សារ និងបទប្បញ្ញត្តិការចូលទៅកាន់ទីផ្សារបញ្ចូល និងការការពារទ្រព្យសម្បត្តិ គឺជាកត្តាសំខាន់មួយ ចំនួននៅក្នុងបរិយាកាសដែលអាចដំណើរការបាន។

បរិយាកាសធ្វើអាជីវកម្ម នៅជនបទបានសម្របខ្លួនទៅនឹងឧបសគ្គជាច្រើន។ អាជីវកម្មមួយ ភាគធំ ចូលចិត្តរក្សាទំហំតូច និងក្រៅផ្លូវការដើម្បីចៀសវាងការត្រួតពិនិត្យដោយការិយាល័យគេហការ រឹតបន្តឹងយ៉ាងខ្លាំង ដល់កំណើនអាជីវកម្ម ចំណូលសារពើពន្ធ និងការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច។

បើប្រៀបធៀបជាមួយប្រទេសជិតខាងក្នុងតំបន់របស់ខ្លួន ប្រទេសកម្ពុជាស្ថិតនៅក្នុងចំណាត់ ថ្នាក់ការប្រកួតប្រជែងជាសកល ក្នុងចំណោមប្រទេសចំនួន ១៣១ ក្នុងការប្រកួតប្រជែងអាជីវកម្មភាព វៃឆ្លាតនៃប្រតិបត្តិការក្រុមហ៊ុន និងគុណភាពបរិយាកាសអាជីវកម្មជាតិ ។ ថ្លៃប្រតិបត្តិការខ្ពស់ ដែលប ណ្តាលមកពីថ្លៃចំណាយពេលវេលា និងបទប្បញ្ញត្តិស្មុគស្មាញត្រូវបានផ្សារភ្ជាប់ទៅនឹងកម្រិតក្រៅផ្លូវ ការ កង្វះការវិនិយោគ និងការគ្រប់គ្រងរបស់សហគ្រាស ក្នុងការប្រកួតប្រជែងជាមួយការនាំចូល ឬ កាន់តែទូលំទូលាយនៅក្នុងទីផ្សារពិភពលោក ។ ទន្ទឹមនឹងនេះ បទប្បញ្ញត្តិដែលមានអត្ថន័យលើស្តង់

ជារគុណភាពដែលអាចឱ្យអ្នកផលិតទទួលបានតម្លៃខ្ពស់ មិនរាប់បញ្ចូលសហគ្រាសពីទីផ្សារសំខាន់ៗ និង ផ្តល់លទ្ធផលក្នុងការប្រកួតប្រជែងដោយផ្អែកលើថ្លៃដើម។

របាយការណ៍ធ្វើអាជីវកម្មរបស់ធនាគារពិភពលោក វាស់វែងពេលវេលា និងថ្លៃដើម ដើម្បីចាប់ផ្តើមដំណើរការ និងបិទអាជីវកម្មនៅកម្ពុជា ដោយផ្អែកលើការសន្មតរបស់ក្រុមហ៊ុនទទួលខុសត្រូវមានកម្រិត។ ពេលវេលា និងថ្លៃដើម ដើម្បីចាប់ផ្តើមអាជីវកម្ម អាចប្រែប្រួលយ៉ាងទូលំទូលាយនៅ អាស្រ័យលើថា តើអាជីវកម្មត្រូវបានចុះបញ្ជីតាមរយៈក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម តាមរបាយការណ៍របស់ធនាគារពិភពលោក ឬតាមរយៈក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា (CDC) ដែលអាចជួយសម្រួលដល់ការចុះបញ្ជីពាណិជ្ជកម្មកាន់តែលឿនសម្រាប់ការវិនិយោគ។ ជាចុងក្រោយ គួរកត់សំគាល់ថាថ្លៃដើមនៃ ការធ្វើអាជីវកម្មនៅតែមានតម្លៃខ្ពស់នៅកម្ពុជាជាងបណ្តាប្រទេសក្នុងតំបន់និងពិភពលោក។

ខេត្តមានភាពខុសប្លែកគ្នាទាក់ទងនឹងបរិយាកាស ដែលអាចធ្វើអាជីវកម្មរបស់ពួកគេដែលឆ្លុះបញ្ចាំងពីដំណើរការសេដ្ឋកិច្ចរបស់ពួកគេ។ សន្ទស្សន៍ពិសេសសម្រាប់អាជីវកម្មថ្នាក់ខេត្តត្រូវបានរៀបចំសម្រាប់ប្រទេសកម្ពុជានៅចុងឆ្នាំ ២០០៨ (IFC-MPDF និង មូលនិធិអាស៊ី ២០០៧) និង ធ្វើបច្ចុប្បន្នភាពក្នុងឆ្នាំ ២០០៩ ។ ទោះបីជាប្រទេសកម្ពុជា មិនមែនជាប្រទេសវិវឌ្ឍការខ្ពស់ក៏ដោយ ក៏ភាពខុសគ្នាធំៗ នៅក្នុងបរិយាកាសអាជីវកម្ម និងការយល់ឃើញ ភាពងាយស្រួលក្នុងការធ្វើអាជីវកម្មត្រូវបានវាស់។ នៅឆ្នាំ ២០០៧ ខេត្តកំពង់ចាម គឺជាខេត្ត ដែលខ្លាំងជាងគេលើ ខណៈខេត្តព្រះសីហនុត្រូវបានគេរកឃើញថាមានបរិយាកាសធុរកិច្ចគាំទ្រតិចតួច។ នៅឆ្នាំ ២០០៩ ស្ថានភាពមានភាពខុសប្លែកគ្នាយ៉ាងខ្លាំងដោយក្រុងព្រះសីហនុបានឡើងដល់ចំណាត់ថ្នាក់លេខ ៥ និងចំណាត់ថ្នាក់ទីក្រុងភ្នំពេញចុងក្រោយ ។ បំរែបំរួលភូមិសាស្ត្រ ក្នុងការអនុវត្តគោលនយោបាយត្រូវតែមានកត្តាជាអន្តរាគមន៍របស់ម្ចាស់ជំនួយនិងរដ្ឋាភិបាល។

បរិយាកាសដែលអាចធ្វើអាជីវកម្ម មិនបានល្អ មិនអំណោយផល ដល់ការធ្វើផ្លូវការហើយដូច្នេះជាឧបសគ្គដល់កំណើនអាជីវកម្ម។ ដូចដែលបានកំណត់នៅក្នុងតារាងពិន្ទុ បរិយាកាសអាជីវកម្មថ្នាក់ខេត្ត (IFC-MPDF និងមូលនិធិអាស៊ី ២០០៧) កម្រិតផ្លូវការនៃការកំណត់អត្តសញ្ញាណចំនួន ៥ នៅក្នុងបរិបទអាជីវកម្មនៅកម្ពុជាគឺ៖

- ផ្លូវការទាំងស្រុង កម្រិតជាតិ
- ជាផ្លូវការថ្នាក់ខេត្ត
- មិនបានចុះឈ្មោះជាមួយអាជ្ញាប័ណ្ណប្រតិបត្តិការ
- ការកាន់កាប់ពន្ធប៉ាតង់ និង មិនផ្លូវការ

នៅក្នុងសកម្មភាពជនបទភាគច្រើនលក្ខណៈមិនស្មុគស្មាញនៃ ការផលិត ការជួញដូរ និងការបន្ថែមតម្លៃមានន័យថាក្រុមហ៊ុនមានលក្ខណៈតូចតាចហើយភាគច្រើនមានតែអាជីវកម្មគ្រួសារ។ ក្នុងករណីនេះ ការចុះឈ្មោះសម្រាប់គោលបំណងពន្ធបន្ថែម គឺមិនមានទេ ហើយភាគច្រើនគ្រាន់តែមានការចុះឈ្មោះពន្ធប៉ាតង់ប៉ុណ្ណោះ។ នៅក្នុងវិស័យសេដ្ឋកិច្ចភាគច្រើនជា ពិសេសវិស័យកសិកម្ម និង

ជនបទបរិយាកាសដែលអាចធ្វើអាជីវកម្មបានគឺស្រដៀងគ្នា។ ក្រុមហ៊ុនសហគ្រាសធុរកិច្ច និងសហគ្រាសធុនតូច និងមធ្យមនៅជនបទភាគច្រើន ដំណើរការនៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ចក្រៅប្រព័ន្ធ ដោយមិនចង់ចុះបញ្ជីឡើយក្រែង ពួកគេទាក់ទងពី អាជ្ញាធរ និងមានបន្ទុកបទប្បញ្ញត្តិបន្ថែម និងបន្ទុកពន្ធលើពួកគេ។

ក្រៅពីបរិយាកាសអំណោយផលនៃអាជីវកម្មទូទៅ ដែលប៉ះពាល់ដល់ក្រុមហ៊ុនទាំងអស់ បញ្ហាជាក់លាក់ពីរ គឺពាក់ព័ន្ធនឹងវិស័យកសិកម្មពោល គឺការធ្វើអាជីវកម្មជាផ្លូវការ និងនីតិវិធីនាំចេញ។ លុះត្រាតែ អាជីវកម្មមានលក្ខណៈផ្លូវការពួកគេទំនងជាមិនអាចទទួលបានប្រភពហិរញ្ញវត្ថុផ្លូវការ ទោះបីជាពួកគេមានវត្ថុបញ្ចាំគ្រប់គ្រាន់ក៏ដោយ។ បែបបទផ្លូវការ នាំមកនូវបញ្ហាផ្ទាល់ខ្លួន ជាពិសេសការមិនចង់បានរបស់អាជ្ញាធរត្រួតពិនិត្យ រួមទាំងនាយកដ្ឋានពន្ធដារ។ ដូច្នេះបើទោះបីជា អត្ថប្រយោជន៍នៃការចុះឈ្មោះ ការចំណាយមិនលើសពីអត្ថប្រយោជន៍ឡើយ ហើយក្រុមហ៊ុនភាគច្រើនចូលចិត្តបន្ត នៅក្នុងវិស័យក្រៅផ្លូវការតាមដែលអាចធ្វើទៅបាន។

ទីពីរ នីតិវិធីនៃការនាំចេញមានភាពស្មុគស្មាញ និងចំណាយពេលច្រើនហើយទាមទារឱ្យមានរចនាសម្ព័ន្ធក្រុមហ៊ុនជាផ្លូវការ ក្នុងករណីមានការនាំចេញជាផ្លូវការ រតាមរយៈកំពង់ផែក្រុងព្រះសីហនុ។ បន្ថែមលើថ្លៃដឹកជញ្ជូន បន្ថែមទៅខេត្តព្រះសីហនុថ្លៃដើមទាក់ទង នឹងបណ្តាញនាំចេញផ្លូវការ គឺខ្ពស់ជាង។ ការនាំចេញតាមរយៈកំពង់ផែក្រុងព្រះសីហនុ ត្រូវការឯកសារយ៉ាងច្រើនរួមទាំងកសិករតាងនៃពន្ធបន្ថែម និងពន្ធនាំចេញដែលត្រូវបង់។ ការចំណាយលើការដឹកជញ្ជូនបន្ថែមដើម្បីយកទំនិញទៅក្រុងព្រះសីហនុ ក៏ដូចជាពន្ធដែលតម្រូវឱ្យបង់ធ្វើឱ្យពាណិជ្ជកម្មឆ្លងដែនក្រៅផ្លូវការមានភាពប្រសើរជាងមុន។

សាជីវកម្មហិរញ្ញវត្ថុអន្តរជាតិ និងក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម (២០០៨) បានបង្កើតសៀវភៅណែនាំដ៏ទូលំទូលាយមួយស្តីពីនីតិវិធីនៃការនាំចេញ សម្រាប់សហគ្រាសធុនតូច និងមធ្យម ដែលលម្អិតអំពីអ្វីដែលត្រូវការសម្រាប់ការនាំចេញឆ្លងកាត់ព្រំដែននីមួយៗ។ នៅពេលដែលសៀវភៅណែនាំនេះ ទទួលបានអ្នកអានច្រើនសហគ្រាសធុនតូច និងមធ្យមនឹងមានលទ្ធភាពទទួលបាន បទពិសោធន៍នាំចេញដោយរលូន។

ការកិន និងកែច្នៃ គឺជាឧទាហរណ៍សំខាន់នៃសកម្មភាពបន្ថែមតម្លៃ ក្នុងវិស័យកសិកម្ម និង ជនបទ។ លក្ខណៈដែលអាចមើលឃើញនៃ ប្រតិបត្តិការទាំងនេះធ្វើឱ្យ រោងម៉ាស៊ីនកិនស្រូវ និងម៉ាស៊ីនកែច្នៃ ត្រូវបានចុះឈ្មោះយ៉ាងហោចណាស់នៅថ្នាក់ខេត្ត ទោះបីកាតព្វកិច្ចពន្ធ គឺជាបញ្ហានៃការចរចាជាមួយការិយាល័យពន្ធក្នុងស្រុកក៏ដោយ។ ពាណិជ្ជករ មិនត្រូវបានចុះឈ្មោះជាពិសេសអ្នកដែលទាក់ទងនឹងបរិមាណតិចជាងនេះ។ រោងម៉ាស៊ីនកិនស្រូវ និងពាណិជ្ជករមាននិន្នាការរាយការណ៍តិចជាងពាក់កណ្តាល នៃបរិមាណប្រចាំឆ្នាំនៃការលក់របស់ពួកគេ ដើម្បីកាត់បន្ថយបន្ទុកពន្ធរបស់ពួកគេ ៤៨ (Chandarrot et al ២០០៦; DAI et al ២០០៨) ។ ជាឧទាហរណ៍ នៃរឿងនេះ Chandarrot et al (២០០៦) បានដកស្រង់ពីម៉ាស៊ីនកិនស្រូវ មកពីខេត្តកំពង់ចាមដែលបានសារភាពដោយបើកចំហថាបានធ្វើឱ្យចំណូលរបស់គាត់ទាប ដើម្បីកាត់បន្ថយបន្ទុកពន្ធរបស់គាត់។

សម្រាប់អ្នកដែលពាក់ព័ន្ធនឹងពាណិជ្ជកម្មឆ្លងដែនប្រេងឡង់ នៃប្រតិបត្តិការសាច់ប្រាក់មានន័យថាការចុះឈ្មោះជាអាជីវកម្មនៅក្នុងវិស័យផ្លូវការ គឺនឹងទាក់ទាញការយកចិត្តទុកដាក់ពីអាជ្ញាធរខេត្ត និង ពន្ធដារផងដែរ។

ពាណិជ្ជករនៅតំបន់ជនបទ ត្រូវបានចុះបញ្ជីនៅថ្នាក់ខេត្ត ឬមិនបានចុះបញ្ជីខណៈ ដែលឈ្មួញនាំចេញកាតប្រើន មិនត្រូវបានចុះឈ្មោះ ប៉ុន្តែត្រូវចុះឈ្មោះនៅថ្នាក់ជាតិ ដោយសារអាជីវកម្មនាំចេញរបស់ពួកគេ។ បទសម្ភាសន៍ជាមួយពាណិជ្ជករនាំចេញបានបង្ហាញពីបំណងប្រាថ្នាជាទូទៅ ដើម្បីទទួលបានអត្ថប្រយោជន៍នៃការចុះឈ្មោះផ្លូវការ (មានន័យថាសមត្ថភាព ក្នុងការទទួលបានការផ្ទេរប្រាក់តាមធនាគារ ពីអ្នកទិញរបស់ពួកគេនៅក្នុងប្រទេសវៀតណាម ដោយគ្មានសំណួរណាមួយត្រូវបានលើកឡើងថា តើប្រាក់បានមកពីណា ?) ប៉ុន្តែនេះមានតុល្យភាពជាមួយ ភាពស្ទាក់ស្ទើរបស់ពួកគេក្នុងការចូលទៅក្នុងរបបពិត និងត្រូវបង់ចំណូល និងពន្ធបន្ថែមលើការលក់របស់ពួកគេ។ នេះមានន័យថាពាណិជ្ជករទាំងនោះ ដែលបានចុះឈ្មោះជាផ្លូវការ ទទួលបានការផ្ទេរប្រាក់តាមធនាគារពីផ្នែកមួយនៃការធ្វើទំនិញរបស់ពួកគេ (សម្រាប់អ្នកទិញដែលចូលចិត្តបង់ប្រាក់តាមប្រព័ន្ធធនាគារ) និង ការទូទាត់ជាសាច់ប្រាក់សម្រាប់ផ្នែកផ្សេងទៀតនៃទំនិញរបស់ពួកគេ។ ដូច្នេះពួកគេគ្រាន់តែប្រកាសពន្ធ លើផ្នែកមួយនៃការលក់របស់ពួកគេ។

នៅគ្រប់វិស័យជនបទ ភាពទន់ខ្សោយនៅក្នុងបរិយាកាសដែលអាចធ្វើអាជីវកម្មបាន គឺថាក្រុមហ៊ុននឹងបន្តដំណើរការនៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ចក្រៅប្រព័ន្ធ និងបន្តនាំចេញទំនិញមិនទាន់កែច្នៃទៅកាន់ប្រទេសជិតខាងនាពេលអនាគត។ នេះរារាំងឱកាសសម្រាប់ការបន្ថែមតម្លៃនៅក្នុងវិស័យកសិកម្ម និងកំណត់នូវសំណុំអន្តរាគមន៍ ដែលអាចមានចំពោះរដ្ឋាភិបាល។

៦.៣ បញ្ហាគោលនយោបាយ និងស្ថាប័ន

គោលនយោបាយ និងការអនុវត្ត នៃដំណើរការកំណែទម្រង់ គឺជាបញ្ហាសំខាន់ ដើម្បីកំណត់បរិយាកាសសម្រាប់ពន្លឿនកំណើនកសិកម្ម និងកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ។ បញ្ហាសំខាន់ទាំងនោះរួមមាន៖

- ការលើកទឹកចិត្តសម្រាប់ការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវការគ្រប់គ្រងធនធាន និងការបង្កើនការចូលរួមរបស់វិស័យឯកជននិង ការគាំទ្រចំពោះម្ចាស់ក្រុមហ៊ុនខ្នាតតូច និងពាណិជ្ជកម្ម
- កំណែទម្រង់គោលនយោបាយពាណិជ្ជកម្ម និងសុវត្ថិភាពជីវសាស្ត្រ ដើម្បីបង្កើនការប្រកួតប្រជែង និងគុណសម្បត្តិប្រៀបធៀបនៃការនាំចេញ និង
- ការបែងចែកសារពើពន្ធអោយបានគ្រប់គ្រាន់ សម្រាប់ការវិនិយោគ លើហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធសង្គម និងរូបវន្ត និងការងារសាធារណៈ (អាល់ម៉ាហ្គី ២០០៨) ។

ក្នុងរយៈពេលមួយទសវត្សរ៍កន្លងមកនេះ រដ្ឋាភិបាលបានបង្ហាញពីគោលនយោបាយ និង សេចក្តីថ្លែងការណ៍យុទ្ធសាស្ត្រជាច្រើន ច្បាប់នីតិកម្ម និងចេញ ក្រឹត្យ និងអនុក្រឹត្យ។

ការកំណត់ស្ថាប័ននៃវិស័យកសិកម្ម និងទឹកមានច្រើនដំណាក់កាល។ ទីភ្នាក់ងាររដ្ឋាភិបាល ឈានមុខ គឺក្រសួងកសិកម្មរុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ និងក្រសួងធនធានទឹក និងឧតុនិយម ក៏ដោយក៏ មានក្រសួងមួយចំនួនទៀតពាក់ព័ន្ធដូចជា ក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម ក្រសួងរៀបចំដែនដី ក្រសួងអភិវឌ្ឍន៍ ជនបទ និង ក្រសួងដែនដី និងនគរូបនីយកម្ម និងសំណង់ (តារាង ២៦) ។

តារាង ២៦៖ ក្រសួង ដែលមានតួនាទីគ្រប់គ្រងកសិកម្ម និងទឹក

ក្រសួង	តួនាទីសំខាន់ៗ
ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់និង នេសាទ	មុខងារទាក់ទងនឹងវិស័យកសិកម្ម ដូចជាការគាំទ្រដល់វិស័យកសិកម្មស្នូត ដំណាំនៅតំបន់ខ្ពង់រាប និងតំបន់ ទំនាប; ផលិតកម្ម និងទីផ្សារស្រូវ; និងសេវាកម្មគាំទ្រវិស័យកសិកម្មរួមមានការស្រាវជ្រាវផ្នែកបន្ថែមនិងការអប់រំ មុខងារទាក់ទងនឹងធនធានទឹក ដូចជាការគាំទ្រដល់កសិកម្មស្រោចស្រពការអភិវឌ្ឍផលផល និងកម្មវិធីព្រៃ ឈើនិងទឹក ធ្វើរបាយការណ៍ជូនរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងកសិកម្មរុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ
ក្រសួងធនធាន ទឹកនិងឧតុ និយម	ការអភិវឌ្ឍ និងការគ្រប់គ្រងធនធានទឹកទាំងអស់យោងតាមច្បាប់ស្តីពីការគ្រប់គ្រងទឹក (២០០៧) ធ្វើរបាយការណ៍ជូនរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងធនធានទឹកនិងឧតុនិយម
គណៈកម្មាធិការជាតិទន្លេមេគង្គ	ធ្វើការទំនាក់ទំនងរវាងរដ្ឋាភិបាល និងគណៈកម្មការទន្លេមេគង្គ និងសម្របសម្រួលកម្មវិធីរបស់ គណៈកម្មការ ទន្លេមេគង្គ ធ្វើរបាយការណ៍ការណ៍ជូនរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងធនធានទឹកនិងឧតុនិយម
ក្រសួងបរិស្ថាន	ការទទួលខុសត្រូវ សម្រាប់ ការ ការពារ នៃ ទឹក បរិស្ថាន និង បទប្បញ្ញត្តិ នៃការ បំពុល, រួមបញ្ចូលទាំងការ បញ្ចេញ ទឹក ចូលទៅក្នុង ទឹក ធ្វើរបាយការណ៍ជូនទៅ រដ្ឋមន្ត្រី បរិស្ថាន
ជាតិ	ទឹកជំនន់និងគ្រោះរាំងស្ងួតរួមបញ្ចូលទាំងគ្រោះមហន្តរាយដែលគណៈកម្មាធិការផ្តល់កម្មវិធីគាំទ្រនិងរៀបចំការឆ្លើយតប
គណៈកម្មការ	ព្រឹត្តិការណ៍
សម្រាប់គ្រោះមហន្តរាយ	
ការគ្រប់គ្រង	

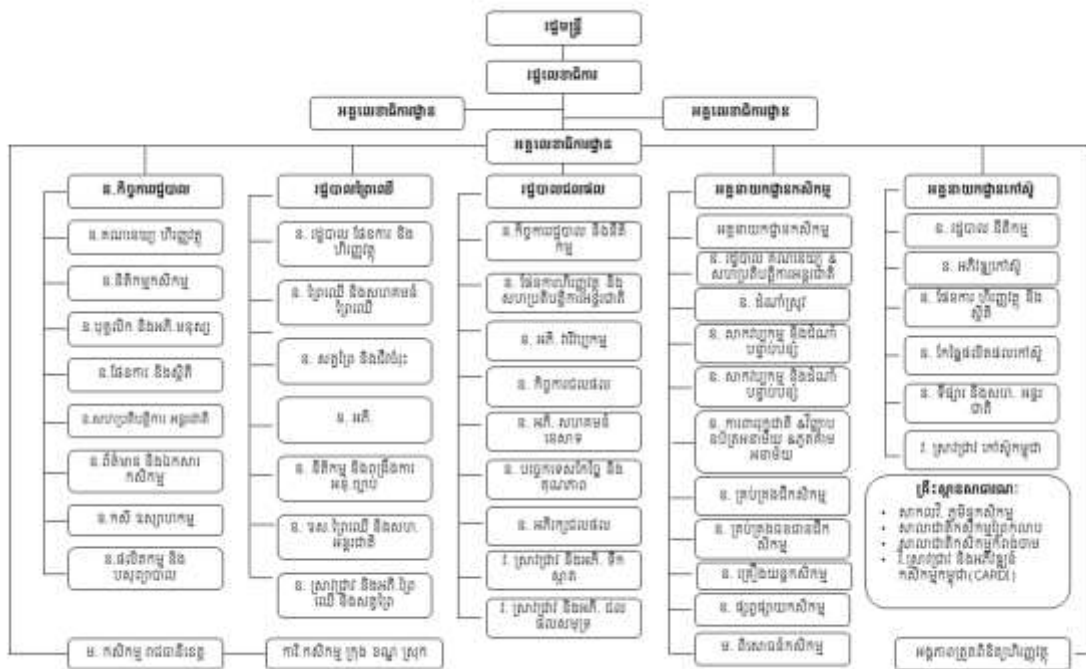
ប្រភព៖ Taylor (២០០៩)

តួនាទី ការទទួលខុសត្រូវ និងការរៀបចំរបស់ ក្រសួងកសិកម្មរុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ ត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយអនុក្រឹត្យលេខាធិការដ្ឋានលេខ ១៨ (២ តុលា ១៩៨៤) ហើយត្រូវបានធ្វើវិសោធនកម្មជាបន្តបន្ទាប់ ជាច្រើនដងដោយអនុក្រឹត្យលេខ ១៧ (៧ មេសា ២០០០) អនុក្រឹត្យលេខ ១០៥ (២២ សីហា ២០០៥) និងអនុក្រឹត្យលេខ ១៨៨ (១៤ វិច្ឆិកា ២០០៨) ។ រចនាសម្ព័ន្ធរៀបចំបច្ចុប្បន្នរបស់ ក្រសួងកសិកម្មរុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ គឺថ្មី (ចាប់ពីខែវិច្ឆិកាឆ្នាំ ២០០៨) ។

ក្រសួងធនធានទឹក គឺជាក្រសួងវិស័យទឹកលេចធ្លោដែលមានទំនួលខុសត្រូវផ្នែកច្បាប់ទូទៅសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍ និងការគ្រប់គ្រងធនធានទឹក។ ក្រសួងធនធានទឹក ត្រូវបានបង្កើតឡើងក្នុងឆ្នាំ ១៩៩៩ ទោះបីជាវាត្រូវបានបង្កើតឡើងពីទីភ្នាក់ងារដែលបានអនុវត្តនូវអាណត្តិបច្ចុប្បន្នខ្លះក៏ដោយ។ រចនាសម្ព័ន្ធរបស់ក្រសួងធនធានទឹក ត្រូវបានបង្ហាញក្នុងតារាងទី ២៧ ។ ក្រសួងធនធានទឹកមានការបែងចែកធំៗ ពីរគឺ ដឹកនាំដោយអគ្គនាយកកិច្ចការរដ្ឋបាល និងអគ្គនាយកនៃកិច្ចការបច្ចេកទេស។ នៅក្រោមកិច្ចការរដ្ឋបាលមាននាយកដ្ឋានចំនួន ៤ គឺ រដ្ឋបាល និងធនធានមនុស្ស ផែនការ និងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការអន្តរជាតិ ហិរញ្ញវត្ថុ និងមជ្ឈមណ្ឌលសេវាកម្មបច្ចេកទេសសម្រាប់ប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ និង

ឧតុនិយម។ ក្រោមកិច្ចការបច្ចេកទេសមាននាយកដ្ឋានចំនួន ៧ គឺការគ្រប់គ្រងទឹកនិងអភិរក្សជលសាស្ត្រនិងការងារទន្លេឧតុនិយមកសិកម្មស្រោចស្រពការផ្គត់ផ្គង់ទឹកនិងអនាម័យនិងវិស្វកម្ម។ ការអភិវឌ្ឍអ្នកប្រើប្រាស់ទឹកសហគមន៍ទី ៧ គឺថ្មីៗនេះហើយការិយាល័យនៅក្រោមនាយកដ្ឋាននេះនៅតែត្រូវបានបង្កើតឡើង។

តារាងទី ២៧៖ រចនាសម្ព័ន្ធនៃក្រសួងធនធានទឹក និងឧតុនិយម ២០០៨

ប្រភព៖ ក្រសួងធនធានទឹក និង ឧតុនិយម, តុលា 2008.

មន្ទីរធនធានទឹក និងឧតុនិយមខេត្ត ត្រូវបានបង្កើតឡើងនៅក្នុងខេត្តនីមួយៗ។ នាយកដ្ឋានត្រូវមាន បុគ្គលិកដែលមានលក្ខណៈបច្ចេកទេស ប៉ុន្តែត្រូវការចំនួនបន្ថែមទៀត។ បុគ្គលិកពីរ ឬបីនាក់នៅក្នុងនាយកដ្ឋានណាមួយអាចជាអ្នកបច្ចេកទេស ឬវិស្វករ និង ប្រធាននាយកដ្ឋានម្នាក់ដោយពុំមែនជាវិស្វករ តែជាអ្នកចាត់ចែង និងគ្រប់គ្រងនាយកដ្ឋានទាំងមូល (Taylor ២០០៨) ។ រចនាសម្ព័ន្ធរបស់ក្រសួងអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ ត្រូវបានបង្ហាញក្នុងរូបភាពទី ២១ ។ អគ្គនាយកដ្ឋានរដ្ឋបាល និងហិរញ្ញវត្ថុទទួលបន្ទុកនាយកដ្ឋានផ្សេងៗ ដូចជាការបណ្តុះបណ្តាល និងការស្រាវជ្រាវការអភិវឌ្ឍ និងអធិការដ្ឋានទូទៅ។ នាយកដ្ឋានសវនកម្មផ្ទៃក្នុង និងអង្គភាពត្រួតពិនិត្យហិរញ្ញវត្ថុស្ថិតនៅកម្រិតឯកតាគ្រប់ដូចនាយកដ្ឋានដទៃទៀតដែរ ប៉ុន្តែមានមុខងារដាច់ដោយឡែកពីអគ្គនាយកទូទៅ។

រូបភាព ២១៖ រចនាសម្ព័ន្ធក្រសួងអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ

មន្ទីរអភិវឌ្ឍន៍ជនបទខេត្ត និងក្រុងត្រូវបានបង្កើតឡើងនៅតាមខេត្ត ឬក្រុងនីមួយៗ។ នាយកដ្ឋានត្រូវមាន បុគ្គលិកដែលមានលក្ខណៈបច្ចេកទេស។

ការវាយតម្លៃវិស័យយុទ្ធសាស្ត្រ និងផែនទីបង្ហាញផ្លូវរបស់ ADB សម្រាប់វិស័យអភិវឌ្ឍន៍ជនបទរបស់កម្ពុជា (ADB ២០១០) បានពិនិត្យលើគោលនយោបាយ និងអភិបាលកិច្ចចំពោះក្រសួងទាំងបីដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ។ ផ្នែកខាងក្រោមពិនិត្យលើចំណុចសំខាន់ៗ ដែលបានកំណត់ដោយក្រុមវាយតម្លៃសម្រាប់ផ្នែកនីមួយៗ។ ព័ត៌មានលម្អិតអាចរកបាននៅក្នុងរបាយការណ៍ដើម។ ការវិភាគស្ថាប័នរបស់ ក្រសួងកសិកម្មរុក្ខាប្រមាញ់និងនេសាទ , ក្រសួងធនធានទឹក និង MRD ក៏ត្រូវបានផ្តល់ផងដែរដោយផ្អែកលើការវិភាគដែលបានអនុវត្តសម្រាប់យុទ្ធសាស្ត្រកសិកម្ម និងទឹក (ក្រសួងកសិកម្មរុក្ខាប្រមាញ់និងនេសាទ និង ក្រសួងធនធានទឹក ២០១០) ។

៦.៣.១ វិស័យកសិកម្ម

វឌ្ឍនភាព នៃការធ្វើសេរីការរូបនីយកម្មទីផ្សារបញ្ចូល និងទិន្នផលមានច្រើនលក្ខណៈ ការងារទីផ្សារមានប្រសិទ្ធភាពពេញលេញ ដោយសារគោលនយោបាយត្រឹមត្រូវ និងរបៀបវារៈកំណែទម្រង់ច្បាប់។ ក៏ប៉ុន្តែ បរិយាកាសធ្វើអាជីវកម្ម មានឧបសគ្គយូរចំនួនតូចរួមទាំង គោលនយោបាយ វិស័យកសិ-ឧស្សាហកម្មដែលកំពុងអភិវឌ្ឍន៍។ តម្រូវការភាពច្បាស់លាស់ នៅក្នុងតួនាទី និង មុខងាររបស់ទីភ្នាក់ងាររដ្ឋាភិបាលពាក់ព័ន្ធ និងតម្រូវការសម្រាប់ការឆ្លើយតបប្រសើរជាងមុន ចំពោះតម្រូវការរបស់វិស័យឯកជន ដូចជារបៀបគ្រប់គ្រងការធ្វើកសិកម្មតាមកិច្ចសន្យា ការរៀបចំព្រំដែន និងការធ្វើកសិកម្មឯកជនខ្នាតធំ។ គោលនយោបាយស្រាវជ្រាវ និងពង្រីកបានវិវឌ្ឍន៍ឆ្ពោះទៅ រកការទទួលបានព័ត៌មានបច្ចេកវិទ្យា និងចំណេះដឹង ដោយគម្លាត នៅតែមានចំពោះទំនាក់ទំនង រវាងសេវាកម្មអាទិភាពនិង គោលដៅកំពុងអភិវឌ្ឍ ទាំងនេះ ហើយការរួមបញ្ចូលគ្នារវាងឯកជន និងសាធារណៈ។

ឧបសគ្គនៃស្ថាប័ន និងអភិបាលកិច្ចដាក់លាក់ ដែលអាចជះឥទ្ធិពលដល់ផលិតភាពកសិកម្មរួមមាន៖

(១) ទីភ្នាក់ងារពាក់ព័ន្ធនឹងការធ្វើប្លង់កម្មសិទ្ធិដីធ្លី (ឧទាហរណ៍ ក្រសួងរៀបចំដែនដីនគរូបនីយកម្ម និងសំណង់) ត្រូវការធនធាន ក្នុងការចេញប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិលើមាត្រដ្ឋានដែលចាំបាច់ ដើម្បីប្រក្លាយកសិករភាគច្រើនទៅជាថ្នាក់នៃសហគ្រិនខ្នាតតូចដែលមានទ្រព្យសម្បត្តិដូច្នេះវាក៏ជាបញ្ហាសំខាន់ក្នុងការទទួលបានសិទ្ធិកម្មសិទ្ធិ។

(២) ប្រព័ន្ធស្រាវជ្រាវកសិកម្ម (ជាពិសេសវិទ្យាស្ថានស្រាវជ្រាវ និងអភិវឌ្ឍន៍កសិកម្ម) កំពុងដំណើរការ ហើយប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយកសិកម្មថ្នាក់ជាតិ (ជាពិសេសនៅថ្នាក់ឃុំ) កំពុងតែអភិវឌ្ឍ។ អវត្តមាននៃព័ត៌មានទំនាក់ទំនង និងសេវាកម្មបច្ចេកវិទ្យា ដែលកសិករពាណិជ្ជករ និងអ្នកកែច្នៃអាចងាកទៅរកព័ត៌មានផលិតផល និងតម្លៃ។

គោលនយោបាយ និងស្ថាប័ននៅជុំបន្ទាប់រួមមាន៖

- តម្រូវការក្នុងការចេញអនុក្រឹត្យ និងការគាំទ្រច្បាប់ ចំពោះច្បាប់ភូមិបាលឆ្នាំ ២០០១ និង ច្បាប់គ្រាប់ពូជឆ្នាំ ២០០៨ ។
 - ការកសាងសមត្ថភាពបច្ចេកទេស ដើម្បីអនុវត្តទិដ្ឋភាពថ្មីនៃច្បាប់ទឹក អនុក្រឹត្យស្តីពីព្រៃឈើ និងកំណែទម្រង់វិស័យជលផល
 - ការអភិវឌ្ឍ និង ការអនុវត្តគោលនយោបាយសម្រាប់ការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវការកំណត់តម្លៃ និងការកំណត់ប្រភពធនធានទ្រព្យសម្បត្តិរួម
 - បង្កើនការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ តាមសហគមន៍ និងការទូទាត់ថ្លៃសេវាកម្មបរិស្ថាននោះ៖
- បង្កើនបទប្បញ្ញត្តិច្បាប់សម្រាប់បង្កើនការចូលរួមរបស់វិស័យឯកជន

- បន្ថែមអំពីការទទួលបាននូវបច្ចេកវិទ្យាកសិកម្ម ដែលប្រសើរឡើង និងព័ត៌មានទីផ្សារនិង
- បិទការគ្របដណ្តប់ និងគម្លាតលើស្តង់ដារនិងស្ថាប័នសុវត្ថិភាពជីវសាស្ត្រ

៦.៣.២ ការវិនិយោគចលាសម្ព័ន្ធស្ថាប័ន និងអង្គការរបស់ ក្រសួងកសិកម្មរុក្ខាប្រមាញ់ និង នេសាទ

នៅក្នុងដំណើរការរៀបចំផែនការកសិកម្ម ក្រសួងកសិកម្មរុក្ខាប្រមាញ់និងនេសាទ រក្សាតួនាទីដ៏មានតម្លៃនៅក្នុងការណែនាំ ជាយុទ្ធសាស្ត្រសម្រាប់វិស័យកសិកម្ម ដែលគាំទ្រដោយសមត្ថភាពធ្វើផែនការ និងទិសដៅកាន់តែខ្លាំងនៅថ្នាក់ក្រោមជាតិ ដែលជាលទ្ធផលនៃដំណើរការវិមជ្ឈការ និងវិសហមជ្ឈការ។ មូលដ្ឋានគ្រឹះ មានសម្រាប់ដំណើរការ និងការធ្វើផែនការគោលនយោបាយ ដែលមានព័ត៌មានល្អប្រសើរពាក់ព័ន្ធ និងសុខដុមនីយកម្មគាំទ្រ ដោយប្រព័ន្ធទំនាក់ទំនង និងព័ត៌មានដែលមានប្រសិទ្ធភាពជាងមុន ទោះយ៉ាងណាក៏ដោយមានការទទួលស្គាល់យ៉ាងទូលំទូលាយអំពីតម្រូវការសម្រាប់ ការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើង តាមរយៈការធ្វើឱ្យមានសមហេតុផលនៃក្របខ័ណ្ឌយុទ្ធសាស្ត្រទូទៅ និងការរៀបចំចលាសម្ព័ន្ធក្របខ័ណ្ឌបន្តបន្ទាប់តែមួយ ដែលមានទំនាក់ទំនងកាន់តែជិតស្និទ្ធទៅនឹងការរៀបចំគោលនយោបាយការត្រួតពិនិត្យ និង ការវាយតម្លៃនិងដំណើរការផែនការជាតិ និង វិមជ្ឈការប្រចាំឆ្នាំ។

មុខងារផែនការត្រូវបានគាំទ្រដោយអ្នកជំនាញផ្នែកផែនការ និងហិរញ្ញវត្ថុនៅក្នុងនាយកដ្ឋាននីមួយៗ។ នាយកដ្ឋានផែនការ និងហិរញ្ញវត្ថុពិសេស និង សកម្មភាពរៀបចំផែនការត្រួតពិនិត្យ និងវាយតម្លៃគម្រោង និងកម្មវិធីដែលគាំទ្រពីខាងក្រៅ។ ទោះយ៉ាងណាក៏ដោយ វាត្រូវបានគេទទួលស្គាល់យ៉ាងទូលំទូលាយ ថាទំនាក់ទំនងកាន់តែជិតស្និទ្ធរវាងផែនការ និងការបង្កើតថវិកានឹងនាំឱ្យមានភាពប្រសើរឡើងទាំងការផ្តល់សេវាកម្ម និងប្រសិទ្ធភាពនៃការបែងចែកធនធាន និង ធ្វើឱ្យដំណើរការរៀបចំផែនការកាន់តែមានប្រសិទ្ធភាព។ ការរៀបចំផែនការសកម្មភាព នៅតែគ្របដណ្តប់ ដោយប្រតិបត្តិការប្រវត្តិសាស្ត្រហើយ ទំនាក់ទំនងរវាងសកម្មភាព និងនាយកដ្ឋានឬភាពអាចរកបាន នៃមូលនិធិប្រតិបត្តិការអាចត្រូវបានធ្វើឱ្យប្រសើរឡើង។ ការត្រួតពិនិត្យ និងវាយតម្លៃសកម្មភាពត្រូវបានកំណត់។ អាណត្តិនៅទូទាំងនាយកដ្ឋានរក្សាបាននូវការចម្លងមួយចំនួន និងបន្តជំរុញប្រតិបត្តិការឯករាជ្យ ក្នុងចំណោមនាយកដ្ឋានទាំងនោះ។

សមត្ថភាពគោលនយោបាយ និងផែនការត្រូវបានប្រមូលផ្តុំ នៅក្នុងការិយាល័យផែនការនាយកដ្ឋាន ហើយដំណើរការវិមជ្ឈការ កំពុងពង្រឹងជំនាញ នៅថ្នាក់ខេត្តស្រុក និងឃុំ។ ការអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្សត្រូវបានគាំទ្រដោយគម្រោងមួយចំនួន ប៉ុន្តែយុទ្ធសាស្ត្រធនធានមនុស្ស ដែលមានស្រាប់អាចត្រូវបានកែលម្អ។ ជំនាញការ ធ្វើផែនការការត្រួតពិនិត្យ និងការវាយតម្លៃមានភាពរឹងមាំ និងប្រសិទ្ធភាពដែលជាលទ្ធផល នៃវិធីសាស្ត្រក្នុងការគ្រប់គ្រងបុគ្គលិក និងការបែងចែកភារកិច្ចពិសេស។ កន្លែងដែលមានការគាំទ្រពីម្ចាស់ជំនួយវាមាននិន្នាការផ្អែកលើគម្រោងទៅនឹងតម្រូវការរបស់ម្ចាស់

ជំនួយម្នាក់ៗ។ នៅក្នុងបរិយាកាសនេះសកម្មភាពជាច្រើនរួមទាំងការធ្វើផែនការបានធ្លាក់ទៅលើ បុគ្គលិកជំនាញដែលមានចំនួនកំណត់ដែលភាគច្រើនត្រូវបានគេដាក់បន្ទុកលើភារកិច្ចជាច្រើន។

ទិដ្ឋភាពទូទៅ នៃដំណើរការរៀបចំផែនការ។ បរិយាកាសផែនការ នៃវិស័យកសិកម្មកំពុងផ្លាស់ ប្តូរឆ្លើយតបទៅនឹង ដំណើរការវិមជ្ឈការវិសហមជ្ឈការ ដែលបានបង្កើតរចនាសម្ព័ន្ធសម្រាប់ការធ្វើ ផែនការវិមជ្ឈការ និងការសម្រេចចិត្តនៅថ្នាក់ឃុំតាមរយៈដំណើរការរៀបចំផែនការមូលដ្ឋាន ដែលមាន ការចូលរួម និងសហគមន៍។ ទន្ទឹមនឹងនេះ ការកាត់ផ្តាច់ស្របគ្នា នៃការផ្តល់សេវាកម្មដល់ថ្នាក់ស្រុក និងខេត្ត កំពុងកើតឡើងដែលបញ្ចប់ដំណើរការផ្លាស់ប្តូរផែនការអភិវឌ្ឍន៍ និងការបែងចែកធនធាន ពី ថ្នាក់ជាតិទៅថ្នាក់ក្រោមជាតិតាមរយៈការរួមបញ្ចូលគ្នារវាងមូលនិធិ ឬក ខេត្តស្រុក និងឃុំ។ ដំណើរការ វិមជ្ឈការ និងវិសហមជ្ឈការ ត្រូវបានរៀបចំឡើងបន្ថែមទៀតតាមរយៈច្បាប់ ដែលផ្តល់នូវមូលដ្ឋាន ច្បាប់សម្រាប់ការផ្ទេរអាណត្តិរៀងៗខ្លួនទៅអាជ្ញាធរ ខេត្តស្រុក និងឃុំ។

ដំណើរការវិមជ្ឈការ និងវិសហមជ្ឈការបានរួមចំណែកយ៉ាងសំខាន់ ក្នុងការសម្រេចបាននូវ យុទ្ធសាស្ត្ររបស់រដ្ឋាភិបាល ដូចដែលបានកំណត់ដោយកម្មវិធីជាតិសម្រាប់កំណែទម្រង់រដ្ឋបាល។ ជា ពិសេសគួរនាំទីរបស់ ក្រសួងកសិកម្មរុក្ខាប្រមាញ់និង ដោយផ្ដោតលើ៖

- ការបង្កើតគោលនយោបាយ និងការណែនាំដល់រដ្ឋាភិបាលលើវិស័យកសិកម្ម
- ការបង្កើតបច្ចេកវិទ្យាថ្មីៗដើម្បីគាំទ្រដល់ផលិតកម្មកសិកម្ម
- ការផ្ទេរបច្ចេកវិទ្យាថ្មីដល់កសិករ និងអ្នកពាក់ព័ន្ធវិស័យឯកជនដទៃទៀត និង
- ការបង្កើត និងការពង្រឹងស្តង់ដារបទប្បញ្ញត្តិពាក់ព័ន្ធនឹងវិស័យកសិកម្ម

ដំណើរការនេះកំពុងជួយសម្រួលដល់ការផ្លាស់ប្តូរទាំងនេះរួចទៅហើយ ដោយផ្លាស់ប្តូរទំនួល ខុសត្រូវក្នុងការផ្តល់សេវាកម្ម ការពិភាក្សា និងការវិភាគជាបន្តបន្ទាប់គួរតែត្រូវបានគេមើលទៅលើ ដំណើរការនៃការកែទម្រង់នេះ និងតម្រូវការបន្ទាន់សម្រាប់បុគ្គលិកប្រព័ន្ធ និងនីតិវិធីរបស់ ក្រសួង កសិកម្មរុក្ខាប្រមាញ់និងនេសាទ ដើម្បីសម្របខ្លួនទៅនឹងការផ្លាស់ប្តូរទាំងនេះជាពិសេស ការផ្ដោតលើ ការ ផ្តល់សេវាកម្ម។ គម្រោងគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈដំណាក់កាលទី ២ នឹងដោះស្រាយបញ្ហាការ អភិវឌ្ឍសមត្ថភាពនៅថ្នាក់ខេត្តហើយមាន សេចក្តីព្រាងច្បាប់ ស្តីពីការគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុសម្រាប់ថ្នាក់ មូលដ្ឋានរួចហើយ។

ផែនការសកម្មភាពរបស់ក្រសួងប្រចាំឆ្នាំ នៅខែកញ្ញា និងខែតុលាជារៀងរាល់ឆ្នាំគ្រប់មន្ទីរ និង មន្ទីរកសិកម្មខេត្តទាំងអស់ រៀបចំផែនការអភិវឌ្ឍផែនការ នាយកដ្ឋានប្រចាំឆ្នាំ និងផែនការអភិវឌ្ឍន៍ កសិកម្មខេត្ត។ នៅថ្នាក់ជាតិ ប្រធានការិយាល័យ និងអង្គភាពនីមួយៗក្នុងនាយកដ្ឋាន ពិគ្រោះ យោបល់ជាមួយប្រធានការិយាល័យរៀងៗខ្លួន នៅមន្ទីរកសិកម្មខេត្តអំពីសកម្មភាព ដែលបានគ្រោង ទុកសម្រាប់ឆ្នាំខាងមុខនេះ។ បន្ទាប់មកក្រុមការងាររៀបចំផែនការរបស់នាយកដ្ឋាននីមួយៗ សម្រប សម្រួលជាមួយប្រធានការិយាល័យ ដើម្បីបង្កើតសេចក្តីព្រាងផែនការនាយកដ្ឋានសម្រាប់ដាក់ ជូន នាយកដ្ឋានផែនការនិង ស្ថិតិ និងការិយាល័យ។ ផែនការរបស់នាយកដ្ឋាន ស្វែងរកថវិកាបន្ថែមពីម្ចាស់

ជំនួយ និងភ្នាក់ងារផ្តល់ជំនួយ។ ផែនការនាយកដ្ឋានប្រចាំឆ្នាំ គឺមិនអាស្រ័យលើផែនការថវិការបស់
នាយកដ្ឋានរៀងៗខ្លួន ហើយក្នុងកម្រិតនោះ គឺជាបញ្ជីបំណងដែលមិនមានថវិកាសម្រាប់ចែកចាយ
ដល់ម្ចាស់ជំនួយ។

នៅថ្នាក់ក្រោមជាតិ ដូចដែលបានកត់សម្គាល់ខាងលើការ ធ្វើផែនការឡើងវិញត្រូវបានដឹកនាំ
ដោយដំណើរការរៀបចំផែនការមូលដ្ឋាន (LPP) តាមរយៈឃុំនីមួយៗ បង្កើត និងផ្តល់អាទិភាពដល់
ផែនការអភិវឌ្ឍន៍ឃុំរបស់ខ្លួន។ ដំណើរការរៀបចំផែនការមូលដ្ឋាន គឺជាក្របខណ្ឌមូលដ្ឋានដែលឃុំ
ប្រមូលផ្តុំធនធានខាងក្នុង និងខាងក្រៅ ហើយសម្រេចចិត្តប្រើប្រាស់ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហា ក្នុងស្រុក
ជាអាទិភាព។ ផែនការអភិវឌ្ឍន៍ឃុំ គឺជាផែនការប្រចាំឆ្នាំដែលមាន ៥ ផ្នែក ដែលក្នុងនោះមានពីរផ្នែក
គឺ (សេដ្ឋកិច្ច និងធនធានធម្មជាតិ និងការគ្រប់គ្រងបរិស្ថាន) អាចបញ្ចូលផែនការ និងសំណើអភិវឌ្ឍ
នវិស័យកសិកម្ម។

ផែនការអភិវឌ្ឍន៍ឃុំសង្កាត់ជាបន្តបន្ទាប់ ត្រូវបានប្រមូលផ្តុំគ្នានៅក្នុងសិក្ខាសាលា សមាហរណ
កម្មស្រុក ដែលបម្រើជាទីផ្សារដែលតម្រូវការអាទិភាព ដែលបានកំណត់នៅក្នុងផែនការត្រូវនឹងធនធាន
អភិវឌ្ឍន៍ពីមូលនិធិឃុំសង្កាត់ (CSFs) និង/ឬ មូលនិធិវិនិយោគខេត្ត។ សិក្ខាសាលានេះ នាំឱ្យមានការ
បង្រួបបង្រួមផែនការនីមួយៗ និងការអភិវឌ្ឍផែនការវិស័យស្រុក និងខេត្តរួមទាំងវិស័យកសិកម្មដែល
គាំទ្រ និងផ្តល់សេវាកម្មដល់កម្មវិធីអភិវឌ្ឍន៍ឃុំបានចរចានៅសិក្ខាសាលា។

ដូច្នេះ ផែនការអភិវឌ្ឍន៍កសិកម្ម ថ្នាក់ខេត្តត្រូវបានដំណើរការ ដោយដំណើរការរៀបចំ
ផែនការមូលដ្ឋាន និងទទួលបានការឧបត្ថម្ភថវិកាផ្ទាល់ពីមូលនិធិវិនិយោគខេត្ត តួនាទីទូទៅរបស់
ក្រសួងកសិកម្មរុក្ខាប្រមាញ់និងនេសាទ នៅក្នុងដំណើរការនេះ គឺជាការផ្តល់នូវវិស័យ និងគោល
នយោបាយអនុវិស័យ និងក្របខ័ណ្ឌបទប្បញ្ញត្តិ ដែលផែនការកសិកម្មថ្នាក់ខេត្ត ត្រូវបានដឹកនាំ និង
សម្របសម្រួល ហើយជាកន្លែងដែលវារក្សាបាននូវអត្ថប្រយោជន៍ ប្រកួតប្រជែងក្នុងការផ្តល់ការគាំទ្រ
ផ្នែកបច្ចេកទេស និងសមត្ថភាព។

ការធ្វើផែនការថវិកាប្រចាំឆ្នាំ ដំណើរការរៀបចំផែនការ ថវិការបស់ក្រសួងកសិកម្មរុក្ខាប្រមាញ់
និងនេសាទ ត្រូវបានធ្វើឡើងដោយអង្គភាពថវិកាដែលដឹកនាំដោយអគ្គលេខាធិការនៃ ក្រសួងកសិកម្ម
រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ និង មានតំណាង នាយក អនុប្រធាន និងមន្ត្រីបច្ចេកទេសមកពីនាយកដ្ឋាន
គណនេយ្យ និងហិរញ្ញវត្ថុ និងនាយកដ្ឋានផែនការ និងស្ថិតិ។ ផែនការថវិកាប្រចាំឆ្នាំ អនុវត្តតាម
ក្របខ័ណ្ឌថវិកាយុទ្ធសាស្ត្រ ៥១ ដែលជាផែនការ ៣ ឆ្នាំរំកិល ដូច្នេះវិសាលភាព និងប្រសិទ្ធភាពនៃ
សកម្មភាពរបស់ ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ អាស្រ័យលើវិសាលភាពទៅលើធនធាន
ដែលមានសម្រាប់ជារៀងរាល់ឆ្នាំ។ ថវិកាប្រចាំឆ្នាំរួមមានថវិកា កម្មវិធីថវិកា កម្មវិធីចំណូល។

មានប្រភពសក្តានុពលចំនួនបី ដែលកំណត់ការចូលប្រើធនធានរបស់ក្រសួងកសិកម្មរុក្ខា
ប្រមាញ់ និងនេសាទ ៖

(១) ថវិកាកើតឡើងវិញ។ នេះគឺជាផែនការថវិកាប្រចាំឆ្នាំរបស់ ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ ដែលវាប្រើប្រាស់សម្រាប់ចំណាយប្រតិបត្តិការមូលដ្ឋានរបស់ខ្លួន។

(២) ថវិកាអភិវឌ្ឍន៍។ ថវិកានេះជាធម្មតាត្រូវបានគាំទ្រដោយទីភ្នាក់ងារជំនួយទ្វេភាគី និងពហុភាគីខាងក្រៅ និងខាងក្នុងភាពជាដៃគូជាមួយរដ្ឋាភិបាល។ វាបានអនុវត្តតាមក្របខ័ណ្ឌថវិកាយុទ្ធសាស្ត្ររយៈពេលមធ្យមចាប់តាំងពីឆ្នាំ ២០០៧ ហើយរួមបញ្ចូលទាំងការបែងចែកថវិកាកម្មវិធីជាចម្បង។

(៣) សកម្មភាពមិនរើសអើង ធាតុនេះសំដៅលើសកម្មភាព ដែលអនុវត្តជាធម្មតានៅក្នុងវិស័យនេះដោយអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល ទីភ្នាក់ងារជំនួយទ្វេភាគី (ដោយផ្ទាល់ ឬដោយប្រយោលតាមរយៈការផ្តល់ហិរញ្ញប្បទាន ដល់អង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល) និង វិស័យឯកជន។

ក្នុងចំណោមថវិកាពីរដំបូង ថវិកាអភិវឌ្ឍ ពិពណ៌នាអំពីបរិមាណធនធានដែលគាំទ្រដោយម្ចាស់ជំនួយដែលគ្រប់គ្រងដោយ ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ ហើយជាផ្នែកមួយ នៃការរួមចំណែកជាដៃគូរួម ។ ថវិកាទាំងនេះ ត្រូវបានកំណត់សម្រាប់គំនិតផ្តួចផ្តើមគាំទ្រដោយម្ចាស់ជំនួយរៀងៗខ្លួន។ ទោះយ៉ាងណា អ្វីដែលត្រូវបានមើលរំលងជាញឹកញាប់នៅក្នុងថវិកាអភិវឌ្ឍន៍ និងអ្វីដែលរួមចំណែកជាបន្តបន្ទាប់ចំពោះ និរន្តរភាពក្នុងការវិនិយោគអភិវឌ្ឍន៍ គឺជាផលប៉ះពាល់ដល់ធនធាននៃថវិកាប្រតិបត្តិការ ។

វាគឺជាថវិកាដែលកើតឡើងដដែលៗ (ឧទាហរណ៍ ផែនការថវិកាប្រចាំឆ្នាំ) ដែលកំណត់សកម្មភាពរបស់ ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ ក្នុងការធ្វើសកម្មភាពធម្មតារបស់ខ្លួន។ ថវិកានេះ ភាគច្រើនបានមកពីថវិកាប្រតិបត្តិការនៃឆ្នាំមុន ហើយត្រូវបានភ្ជាប់ដោយប្រយោលទៅនឹងផែនការសកម្មភាពសម្រាប់ឆ្នាំបន្តបន្ទាប់។ ថវិកានេះត្រូវបានបង្កើតឡើងពីថវិការបស់នាយកដ្ឋាននីមួយៗ ដែលបានរៀបចំនៅខែកញ្ញារៀងរាល់ឆ្នាំ ហើយត្រូវបានបញ្ចូលដោយនាយកដ្ឋានគណនេយ្យ និងហិរញ្ញវត្ថុនៅក្នុងថវិការបស់ ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ សម្រាប់ដាក់ជូន MEF នៅខែតុលា ឬខែវិច្ឆិកា។ ក្នុងអំឡុងពេលនេះ ការពិនិត្យផ្ទៃក្នុង នៃថវិកាកើតឡើងរវាងនាយកដ្ឋានគណនេយ្យ និងហិរញ្ញវត្ថុនាយកដ្ឋានផែនការ និងស្ថិតិ និងអ្នកគ្រប់គ្រងជាន់ខ្ពស់។ ការកែសម្រួលថវិកាមិនចាំបាច់មានការពាក់ព័ន្ធពីអ្នកពាក់ព័ន្ធទេ។

នៅថ្នាក់ខេត្តដំណើរការរៀបចំថវិកា តាមមន្ទីរកសិកម្មខេត្តឆ្លុះបញ្ចាំងពីដំណើរការរឹមជួញការ។ នាយកដ្ឋានបញ្ជូនថវិកាប្រចាំឆ្នាំដោយផ្ទាល់ទៅ MEF និង ផ្តល់របាយការណ៍ហិរញ្ញវត្ថុដល់ MEF ។ នាយកដ្ឋានលែងមានកាតព្វកិច្ចបញ្ជូនថវិកាទៅនាយកដ្ឋានគណនេយ្យ និងហិរញ្ញវត្ថុនៅក្នុង ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទតទៅទៀត បើទោះបីជា ផ្នែកខ្លះហាក់ដូចជាផ្តល់ច្បាប់ចម្លងដល់វាក៏ដោយ។ ការសិក្សាជាច្រើនត្រូវបានធ្វើឡើង ដើម្បីពិនិត្យមើលសមត្ថភាពស្ថាប័ន និង ការគ្រប់គ្រងនៅថ្នាក់ខេត្ត (វីនឌែល ២០០៣, ផូស ២០០៤) ។

៦.៣.៣ វិស័យទឹក

ដូចដែលបានពិនិត្យឡើងវិញនៅក្នុងធនាគារអភិវឌ្ឍន៍អាស៊ី (២០១០) ក្របខ័ណ្ឌគោលនយោបាយគ្រប់គ្រងធនធានទឹកទាំងមូលនៅតែវិវត្ត។ មានឯកសារគោលនយោបាយ និងឧបករណ៍គតិយុត្តដែលបង្កើតគោលការណ៍នៃការគ្រប់គ្រងធនធានទឹក ជាពិសេសការអនុម័តច្បាប់ទឹកនៅឆ្នាំ២០០៧។ ប៉ុន្តែក្របខ័ណ្ឌដើម្បីរៀបចំស្ថាប័នគ្រប់គ្រងធនធានទឹក រួមបញ្ចូលគ្នានៅមិនទាន់មាននៅឡើយ។ ត្រូវការតំណែងគោលនយោបាយបន្ថែមលើ៖

- ការអភិវឌ្ឍទន្លេ ដៃទន្លេ និងតម្រូវការធ្វើឱ្យមានតុល្យភាពរវាងផលប្រយោជន៍ខាងលើ និង ខាងក្រោម និងសេវាកម្មអេកូឡូស៊ីពាក់ព័ន្ធ។
- លក្ខខណ្ឌសម្រាប់ដំណើរការទំនប់ធំៗ និងយន្តការសំរាប់ត្រួតពិនិត្យ និងអនុវត្តលក្ខខណ្ឌទាំងនោះ។
- វិធីធ្វើឱ្យមានតុល្យភាពរវាងផលប្រយោជន៍សេដ្ឋកិច្ច ប្រកួតប្រជែងនៃគុណតម្លៃ ដូចជា ផលផល កសិកម្ម ស្រោចស្រព និងការអភិវឌ្ឍទីក្រុង ឬទេសចរណ៍។
- ថ្លៃទឹកសម្រាប់សិទ្ធិរក្សាទុក ឬបង្វែរទឹក និង
- គុណភាពទឹក

តំបន់គោលនយោបាយធនធានទឹកសំខាន់មួយគឺ ទាក់ទងនឹងការប្រមូលថ្លៃសេវាប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ និងការទទួលខុសត្រូវប្រតិបត្តិការ និងថែទាំរបស់កសិករ។ លើសពីនេះក្របខ័ណ្ឌច្បាប់សម្រាប់ការការពារបរិស្ថាន និងការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិនៅតែបន្ត។ កំណែទម្រង់ នៅក្នុងអនុវិស័យផលផលកំពុងបន្ត ប៉ុន្តែមិនទាន់គ្រប់គ្រាន់ទាំងស្រុង។ ការអនុម័តច្បាប់ផលផលនៅឆ្នាំ ២០០៦ គឺជាជំហានវិជ្ជមាន ប៉ុន្តែបន្ទុកនៃ ការនេសាទនៅក្នុងច្បាប់បានគ្របដណ្តប់លើអ្នកនេសាទតូចតាច។ ផលពាណិជ្ជកម្មនៅតែជ្រៀតជ្រែកជាមួយសហគមន៍ និងការនេសាទខ្នាតតូច ក្នុងករណីដែលគ្មានការអនុវត្តច្បាប់ខ្លាំង នាំឱ្យមានការទាញយកធនធានផលផលដោយគ្មាននិរន្តរភាព។

ស្ថាប័នឈានមុខគេនៅក្នុងអនុវិស័យធនធានទឹកគឺ ក្រសួងធនធានទឹក ដែលជាក្រសួងបច្ចេកទេសសំខាន់ដែលទទួលខុសត្រូវលើសេវាកម្មធារាសាស្ត្រការគ្រប់គ្រងទឹកជំនន់ និងគ្រោះរាំងស្ងួត ផលសាស្ត្រ និងឧតុនិយម។ ក្រសួងធនធានទឹក មានភារកិច្ចគ្រប់គ្រងដឹកនាំ និងត្រួតពិនិត្យការអនុវត្តច្បាប់ទឹក ហើយអនុវត្តអាណត្តិនេះតាមរយៈ ទីភ្នាក់ងារជាតិ និងមន្ទីរខេត្តរបស់ខ្លួន។ រចនាសម្ព័ន្ធ និង បុគ្គលិករបស់ ក្រសួងធនធានទឹក ឆ្លុះបញ្ចាំងពីមុខងារជាប្រវត្តិសាស្ត្ររបស់ខ្លួន រួមទាំងការពង្រីក និង ផ្តល់សិទ្ធិចូលប្រើប្រាស់ធនធានទឹករបស់កម្ពុជាក្រោមលក្ខខណ្ឌនៃច្បាប់ទឹក។

ដូច្នេះការរៀបចំអង្គការអាជ្ញាធរ កំណត់ថាភារកិច្ចការប្តឹងណាដែលពាក់ព័ន្ធនឹងមុខងារដែលផ្តល់ដោយម្ចាស់ជំនួយត្រូវបានអនុវត្ត ក៏ដូចជាការបំពេញការងារដោយបុគ្គលិក ដែលមិនបានបណ្តុះបណ្តាល។ ក្រសួងធនធានទឹក មានលក្ខណៈពិសេសនៃអ្នកផ្តល់សេវាកម្មដែលផ្គត់ផ្គង់ដោយអ្នកប្រើប្រាស់

ព្យាយាមទទួល ព័ត៌មានអំពីជម្រើស និងយន្តការគណនេយ្យភាព ដែលផ្ដោតលើរដ្ឋាភិបាលជាជាងការ ទទួលខុសត្រូវចំពោះអ្នកប្រើប្រាស់។

ក្រសួងផ្សេងទៀតដែលមានតួនាទីក្នុងការគ្រប់គ្រងទឹកគឺ៖

- ក្រសួងបរិស្ថានដែលមានអាណត្តិរក្សាគុណភាពទឹក និងបរិស្ថាន
- ក្រសួងសុខាភិបាល ដែលផ្ដោតលើទឹកផឹក និងការកាត់បន្ថយជំងឺនិងគ្រោះថ្នាក់ ទាក់ទងនឹងទឹក និង

គណៈកម្មាធិការជាតិគ្រប់គ្រងគ្រោះមហន្តរាយ ដែលសម្របសម្រួល កិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែង ជាមួយ ក្រសួងធនធានទឹក លើគ្រោះរាំងស្ងួត និងទឹកជំនន់ ទោះបីជា ការសង្កត់ធ្ងន់ជាប្រវត្តិសាស្ត្រ បានផ្ដោតលើការឆ្លើយតបទៅ នឹងព្រឹត្តិការណ៍ជាជាងការធ្វើផែនការកាត់បន្ថយហានិភ័យ នាពេលអនាគត។

៦.៣.៤ ការវិភាគចលាសម្ព័ន្ធស្ថាន របស់ក្រសួងធនធានទឹក និងឧតុនិយម

សម្រាប់ហេតុផលដែលបានពិពណ៌នាខាងក្រោម សកម្មភាពសំខាន់ ដែលកើតឡើងក្រោម ក្រសួងធនធានទឹក គឺការសាងសង់តាមគម្រោង ដោយគម្រោងដែលគ្រប់គ្រងដោយការិយាល័យ គ្រប់គ្រងគម្រោង។ សកម្មភាពទាំងនេះ ត្រូវបានធ្វើឡើងដាច់ដោយឡែក ពីរចនាសម្ព័ន្ធ និងប្រព័ន្ធ គ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុរបស់ក្រសួងធនធានទឹក ។

នៅកន្លែងដែលមានជំនួយពីម្ចាស់ជំនួយ ដើម្បីដំណើរការសកម្មភាពគម្រោងដែលមានលក្ខណៈគ្រប់គ្រងនាយកដ្ឋាន អាចទទួលបានអត្ថប្រយោជន៍ពីការពង្រឹងសមត្ថភាពក្នុងទម្រង់ជាឧបករណ៍ ការបណ្តុះបណ្តាលកម្មវិធី និងប្រព័ន្ធ។ ។ ការវិនិយោគ លើការពង្រឹងសមត្ថភាពនៅថ្នាក់ខេត្តស្រុក និង ថ្នាក់មូលដ្ឋាននាពេលបច្ចុប្បន្ន គឺជាយុទ្ធសាស្ត្រមួយដែលល្អប្រសើរជាងមុន (Taylor ២០០៩) ។ ទោះយ៉ាងណាក៏ដោយ នៅក្នុងវិស័យគុណវុឌ្ឍិវិជ្ជាជីវៈ និងការបណ្តុះបណ្តាលមានសារៈសំខាន់ខ្លាំង ណាស់ ក្នុងការវិនិយោគ ព្រោះនេះនឹងជួយពង្រឹងសមត្ថភាពកម្ពុជាទាំងមូលទោះបី ក្រសួងធនធាន ទឹក មានសមត្ថភាពចាប់ និងរក្សាបុគ្គលិកដែលមានសមត្ថភាពក៏ដោយ។

ការធ្វើសេចក្តីសម្រេចចិត្ត ត្រូវមានមជ្ឈការហើយថវិកា និងប្រតិភូអនុម័តទៅថ្នាក់ខេត្តមានតិច តួចបំផុត។ ស្ថានភាពនេះ អាចបន្តកើតមានឡើង ដោយសារតែក្រៅពីគម្រោងរចនា និងសំណង់ សកម្មភាព ផ្សេងទៀតកំពុងកើតឡើង។ ឧទាហរណ៍ មួយគឺ ការចុះបញ្ជីសហគមន៍អ្នកប្រើប្រាស់ទឹក កសិករ (FWUCs) នៅថ្នាក់ជាតិជំនួសឱ្យថ្នាក់ខេត្តឬស្រុក (Taylor ២០០៩) ។ ស្របតាមគោល នយោបាយវិមជ្ឈការ និងវិសហមជ្ឈការការសម្រេចចិត្តផ្នែករដ្ឋបាល និងហិរញ្ញវត្ថុត្រូវបានធ្វើ ប្រតិភូកម្មបន្ថែមទៀត។

គម្រោងទាំងម្ចាស់ជំនួយ និងមូលនិធិជាតិ ត្រូវបានគ្រប់គ្រងតាមរយៈការិយាល័យគ្រប់គ្រង គម្រោងកណ្តាលអង្គភាពរបស់ខ្លួន និងអង្គភាពអនុវត្តគម្រោងខេត្ត។ ការិយាល័យគ្រប់គ្រងគម្រោង

និង រចនាសម្ព័ន្ធរបស់ វាមិនត្រូវបានបង្ហាញនៅលើគំនូសតាង នៃអង្គការ ក្រសួងធនធានទឹកទេ ព្រោះ វានៅខាងក្រៅរចនាសម្ព័ន្ធគ្រប់គ្រង។ ការិយាល័យគ្រប់គ្រង គម្រោងរាយការណ៍ទៅរដ្ឋមន្ត្រីតាមរយៈ អ្នកគ្រប់គ្រងគម្រោងសម្រាប់ គម្រោងនីមួយៗដែលអាចជាដំណើរការ។ ប្រព័ន្ធគណនេយ្យហិរញ្ញវត្ថុរបស់ការិយាល័យគ្រប់គ្រងគម្រោង គឺដាច់ដោយឡែកពីក្រសួង ហើយថវិកាមិននៅតាមនាយកដ្ឋាន ហិរញ្ញវត្ថុ ឬនាយកដ្ឋាន (Taylor ២០០៩) ។

ការបង្កើតការិយាល័យគ្រប់គ្រងគម្រោង ដែលមានអង្គភាពគ្រប់គ្រងគម្រោង និងអង្គភាពអនុវត្តគម្រោង នៅក្រៅនាយកដ្ឋានបានបង្កើតអាណត្តិគ្រួសារ នៃនាយកដ្ឋាន និងការិយាល័យគ្រប់គ្រង គម្រោង។ បុគ្គលិកត្រូវបានទាក់ទាញ ពីនាយកដ្ឋានចូលទៅក្នុងអង្គភាពគ្រប់គ្រងគម្រោង ព្រោះការ រៀបចំមូលនិធិមានសេរីភាព និងអាចធ្វើការបានច្រើនជាងនៅក្នុងក្រសួងផ្ទាល់ (Taylor ២០០៩) ។ ដូច្នេះបញ្ហាសំខាន់មួយ សម្រាប់ការគ្រប់គ្រងវិស័យទឹក គឺថាការគាំទ្របន្ថែមទៀតនៃប្រព័ន្ធការិយាល័យ គ្រប់គ្រងគម្រោង គឺមិនមានផលចំណេញទេព្រោះវាមិនចំណែកដល់ការប្រើប្រាស់ឥតឈប់ឈរនៃ នាយកដ្ឋាន ហើយជាលទ្ធផលធ្វើឱ្យខូចសមត្ថភាពក្នុងការអនុវត្តការងាររបស់ពួកគេ។ ការកិច្ចដែល បានកំណត់។ បំណងប្រាថ្នាដើម្បីដាក់គម្រោង ជាមួយនាយកដ្ឋានសមស្រប គួរតែត្រូវបានពិភាក្សា បន្ថែមនៅក្នុង ក្រសួងធនធានទឹក (Taylor 2009) ។ លើសពីនេះ វានឹងចាំបាច់សម្រាប់ការរៀបចំ ការគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុ ដើម្បីអនុវត្តតាមដូចខាងក្រោម (Taylor ២០០៩) ៖

- (១) ក្របខ័ណ្ឌចំណាយរយៈពេលមធ្យមត្រូវបានណែនាំ និងដំណើរការនៅទូទាំងក្រសួង
- (២) មូលនិធិគម្រោងត្រូវបានបញ្ជូនទៅប្រព័ន្ធគណនេយ្យនាយកដ្ឋានតាមលេខកូដក្របខ័ណ្ឌ
- (៣) សមាជិកបុគ្គលិកដែលទទួលខុសត្រូវចំពោះសកម្មភាពអនុវត្តនៅក្នុង ក្រសួងធនធាន ទឹក មិនត្រូវបានដាក់នៅក្នុងអង្គភាពដែលដកពួកគេចេញពី៖
 - (ក) អំណាចធម្មតា ក្រោមរចនាសម្ព័ន្ធនាយកដ្ឋានឡើយ ឬ
 - (ខ) ប្រព័ន្ធហិរញ្ញវត្ថុរបស់ក្រសួងតម្រូវការរបាយការណ៍ និងយន្តការសវនកម្ម

វិធានការទាំងនេះ ត្រូវបានរៀបចំឡើងដើម្បីធានាថាគម្រោងនេះ ត្រូវបានបង្កប់នៅក្នុងក្រសួង ហើយការផ្ទេរចំណេះដឹង និងសមត្ថភាពត្រូវបានធ្វើឱ្យប្រសើរឡើង និងគណនេយ្យភាពហិរញ្ញវត្ថុត្រូវ បានបើកដំណើរការ។

ថ្នាក់ខេត្ត ការិយាល័យខេត្ត ត្រូវពង្រឹងសមត្ថភាពរបស់ខ្លួនដើម្បីអនុវត្តកម្មវិធីថ្នាក់ជាតិ និងថ្នាក់ ក្រោមជាតិ។ ជាធម្មតាមានបុគ្គលិកមិនលើសពីមួយនាក់ដែលមានគុណវុឌ្ឍិវិស្វកម្ម ហើយបុគ្គលនោះ ជាធម្មតាជានាយក ដែលត្រូវបានគ្រប់គ្រង។

សកម្មភាពភាគច្រើនរបស់មន្ទីរខេត្តពាក់ព័ន្ធនឹងគម្រោងសាងសង់ខ្នាតតូច និងការទទួលខុស ត្រូវចំពោះប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ និងការងារផ្សេងទៀតនៅក្នុងខេត្ត។ នាយកដ្ឋានទាំងនេះទទួលខុសត្រូវ

ចំពោះប្រតិបត្តិការទំនប់ និងអាងស្តុកទឹក។ ការទទួលខុសត្រូវមួយទៀតរបស់មន្ទីរខេត្ត គឺរៀបចំនិង ត្រួតពិនិត្យការប្រព្រឹត្តទៅរបស់អង្គការសហគមន៍ទឹកស្អាតបន្ទាប់ពីពួកគេបានបង្កើតឡើង។ មន្ទីរខេត្ត ជាញឹកញាប់ជាហត្ថលេខីរួមគ្នា នៃគណនីធនាគារ FWUC ហើយត្រូវតែយល់ព្រម លើការចំណាយ ថវិកាដោយប្រធាន FWUC ។

រចនាសម្ព័ន្ធមន្ទីរខេត្តអនុវត្តតាមរចនាសម្ព័ន្ធការិយាល័យកណ្តាល របស់ក្រសួងធនធានទឹក ដោយមាននាយកដ្ឋានគ្រប់គ្រង និងអភិរក្សធនធានទឹក ការផ្គត់ផ្គង់ទឹកស្អាត និងអនាម័យកសិកម្ម ស្រោចស្រព ជលសាស្ត្រ ឧតុនិយម និងរដ្ឋបាល និងធនធានមនុស្ស។ នាយកដ្ឋានខ្លះមានលក្ខណៈ ពិសេសជាងការពិតដូចជានាយកដ្ឋានផ្គត់ផ្គង់ទឹកស្អាត និងអនាម័យ (Taylor ២០០៩) ។

កម្រិតខេត្ត គឺជាកម្រិតទទួលខុសត្រូវសម្រាប់សកម្មភាពសំខាន់ៗនៅក្នុងតំបន់ដូចខាងក្រោម (Taylor ២០០៩) ៖

- (១) ការធ្វើផែនការ ការរចនា និងការសាងសង់
- (២) ប្រតិបត្តិការការងារធារាសាស្ត្រនៅក្នុងខេត្តដែលត្រូវបានអនុវត្តដោយកសិករ
- (៣) ការថែទាំ (រួមទាំងការធ្វើផែនការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិ និងការធ្វើផែនការថវិកា) នៃ ការងារធារាសាស្ត្រនៅក្នុងខេត្ត
- (៤) ជំនួយដល់កសិករដើម្បីឱ្យពួកគេអាចគ្រប់គ្រងកំរិតការងារ និងសកម្មភាពប្រព័ន្ធធារា សាស្ត្ររបស់ពួកគេដោយជោគជ័យ និងប្រកបដោយនិរន្តរភាព។
- (៥) សិទ្ធិទឹក និងបញ្ហាទំនាស់ក្រៅវិសាលភាពរបស់អង្គការកសិករ និង
- (៦) វិធានការដើម្បីដោះស្រាយបណ្តាញទន្លេ ខេត្ត ការបង្កើនទឹក និងបញ្ហាទឹកជំនន់រួមទាំងការ ស៊ើបអង្កេតការរចនា និងការត្រួតពិនិត្យការសាងសង់ចំពោះការងារពាក់ព័ន្ធ។

ទាំងនេះ គឺជាតួនាទីទទួលខុសត្រូវរបស់មន្ទីរខេត្តហើយ មិនចាំបាច់សម្រាប់ថ្នាក់ជាតិដើម្បីអនុវត្ត ទេលើកលែងតែក្នុងករណីដែលត្រូវការចំណាយច្រើន ត្រូវការជំនាញបច្ចេកទេសកម្រិតខ្ពស់ ត្រូវអនុវត្ត ឬគម្រោងដែលមានសារៈសំខាន់ថ្នាក់ជាតិត្រូវបានចូលរួម។ ប្រសិនបើអនុវត្តនៅថ្នាក់ខេត្តការទទួល ខុសត្រូវទាំងនេះនឹងនាំឱ្យមានបន្ទុកការងារច្រើន ប៉ុន្តែបច្ចុប្បន្ននេះ វាមិនត្រូវបានអនុវត្តឱ្យបានទូលំ ទូលាយទេ។ វាក៏នឹងស្របទៅនឹងគោលនយោបាយវិមជ្ឈការរបស់រដ្ឋាភិបាលក្នុងការផ្តល់ការទទួល ខុសត្រូវផ្លូវការបន្ថែមទៀតដល់ការិយាល័យខេត្ត។

ថ្នាក់ស្រុក។ ការិយាល័យស្រុកជាធម្មតាមានបុគ្គលិកតែម្នាក់គត់ ដែលមិនមានលក្ខណៈ បច្ចេកទេសនិងមុខងារជាចម្បងជាអ្នកទំនាក់ទំនងរវាងថ្នាក់ឃុំនិងថ្នាក់ខេត្ត (Taylor ២០០៩) ។ នៅ ស្រុកមួយចំនួន ក្រសួងធនធានទឹក មិនមានការិយាល័យផ្ទាល់របស់ខ្លួនទេហើយមន្ត្រីស្រុកអាចមានទី តាំងនៅការិយាល័យស្រុករបស់ ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ ។ ដោយហេតុផលនេះការ

គ្រប់គ្រង គ្រោងការណ៍ប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ និង អង្គការសហគមន៍កសិករភ្ជាប់ទំនាក់ទំនងដោយផ្ទាល់ ទៅការិយាល័យខេត្ត (Taylor ២០០៩) ។

វានឹងមានភាពសមស្របជាងមុនក្នុងរយៈពេលវែងសម្រាប់មុខងារស្រុកត្រូវបាន ធ្វើឱ្យប្រសើរ និង សម្រាប់បញ្ហាការគ្រប់គ្រង និងប្រតិបត្តិការរវាងគម្រោងប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ និង ក្រសួងធនធាន ទឹក ដែលត្រូវបានដោះស្រាយដោយការិយាល័យស្រុក (Taylor ២០០៩) ។ កម្រិតស្រុក គួរតែត្រូវ បានបង្កើតឡើងដើម្បីជួយកសិករ ក្នុងការគ្រប់គ្រងប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រក្នុងកម្រិតសមស្របដោយ៖

- ជួយកសិករក្នុងការបង្កើតអង្គការធារាសាស្ត្រកសិករ
- គាំទ្រដល់ប្រតិបត្តិការ និងការគ្រប់គ្រងរបស់អង្គការស្រោចស្រព
- ផ្តល់ ឬសម្របសម្រួលការគាំទ្របច្ចេកទេសទូទៅសម្រាប់ ប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ
- សម្របសម្រួលការបណ្តុះបណ្តាល និងអភិវឌ្ឍ កសិករក្នុងជំនាញ និងចំណេះដឹង ប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ
- ទំនាក់ទំនងរវាងមន្ទីរខេត្ត និងកសិករទាក់ទងនឹង តម្រូវការថែទាំ និងជួសជុល
- សម្របសម្រួលហិរញ្ញប្បទានដល់ការកែលម្អប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ

៦.៣.៥ វិនិយោគហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធជនបទ

បញ្ហាគោលនយោបាយដែលជះឥទ្ធិពល ដល់ការផ្តល់ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធជនបទ រួមមានការបន្ត វិនិយោគ និងការបែងចែកថវិកា។ នេះជាករណីជាពិសេស ពីប្រភពផ្ទាល់របស់រដ្ឋាភិបាលដោយសារ ត្រូវស្របនឹងគោលនយោបាយស្តីពីការបែងចែកសារពើពន្ធសម្រាប់ ការវិនិយោគលើហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ រូបវន្ត និង ការងារសាធារណៈ។ បញ្ហាគោលនយោបាយមួយចំនួនប៉ះពាល់ ដល់ការប្រើប្រាស់ប្រកប ដោយប្រសិទ្ធភាពនៃហិរញ្ញវត្ថុមានកំណត់។ អ្វីដែលសំខាន់បំផុតនោះ គឺការវិនិយោគទាបនៅក្នុង ប្រតិបត្តិការ និងការថែទាំ។ នៅក្នុងវិស័យទឹក បញ្ហានេះត្រូវបានបង្ហាញ ដោយការខកខានមិនបានអនុវត្ត កម្រិតសមរម្យនៃការស្តារថ្លៃដើមសម្រាប់ ការថែទាំគម្រោងប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ ហើយការលុបចោល ការទទួលខុសត្រូវរបស់អង្គការ។

បញ្ហាគោលនយោបាយ និងស្ថាប័នដែលមានប្រតិបត្តិការ និងការថែទាំរួមមាន៖

- ការផ្តល់ថវិកាទូទៅដោយទីភ្នាក់ងាររដ្ឋាភិបាលជាតិ
- អាជ្ញាធរថ្នាក់ក្រោមជាតិ និងសហគមន៍ ក្នុងការរៀបចំសេចក្តីថវិកាគ្រប់គ្រាន់ សម្រាប់ ប្រតិបត្តិការ និងថែទាំ និង ការធ្វើផែនការលើមូលដ្ឋាន
- ភាពមិនជាប់លាប់ក្នុងការធ្វើផែនការ ដូចជាគោលបំណងកម្រិតខ្ពស់ ដែលកំណត់ ដោយក្រសួង និងបញ្ជីគម្រោងវិនិយោគដែលដាក់ជូនដោយអាជ្ញាធរខេត្ត ដែលមិនត្រូវ គ្នាដែលនាំឱ្យគម្រោងត្រូវបានផ្តល់ហិរញ្ញប្បទាន ដោយមិនគិតពីផលប៉ះពាល់ប្រតិបត្តិ ការ និងការថែទាំនិង

- ស្តង់ដារបច្ចេកទេសកំពុងត្រូវបានអនុវត្តនៅដំណាក់កាលរចនា ដោយពិចារណាពិតប្រាកដអំពីសមត្ថភាពក្នុងការផ្តល់មូលនិធិដល់ប្រតិបត្តិការដែលកំពុងបន្ត និងកាតព្វកិច្ចថែទាំ។

បញ្ហាគោលនយោបាយ សម្រាប់ការដឹកជញ្ជូន ប្រកបដោយនិរន្តរភាពរួមមាន៖

- យន្តការកំណត់តម្លៃតាមទីផ្សារ ដូចជាការបង់ពន្ធការដាក់ពិន័យពន្ធលើប្រាក់ចំណេញ និង ចំនួនផ្លូវថ្នល់ដើម្បីបង្កើតមូលនិធិដឹកជញ្ជូនប្រកបដោយនិរន្តរភាព (រួមទាំងចំណូលពន្ធដែលបានដាក់បញ្ចូល)
- ផ្ដោតអារម្មណ៍បន្ថែមលើអ្នកប្រើប្រាស់សេវាកម្មដឹកជញ្ជូន និងគណនេយ្យល្អប្រសើរជាងមុនសម្រាប់ការចំណាយលើបរិស្ថាន ក្នុងការវាយតម្លៃគម្រោង។
- ការពិនិត្យឱ្យបានជិតដល់អំពីបញ្ហាទាក់ទងនឹងផ្លូវជនបទ និង ការអភិវឌ្ឍបណ្តាញដូចជាការយកដី ការប្រើប្រាស់សម្ភារៈសាងសង់ផ្លូវកែច្នៃឡើងវិញ និងវិសាលភាពនៃតម្រូវការធនធានក្នុងស្រុក។

បញ្ហាស្ថាប័នរួមមាន៖

- តម្រូវការពង្រឹងសមត្ថភាពនៅថ្នាក់ជាតិ និងថ្នាក់ក្រោមជាតិ
- ការកំណត់អន្តរាគមន៍ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធជនបទក្នុងបរិបទនៃដំណើរការវិមជ្ឈការនិងវិសហមជ្ឈការដែលកំពុងបន្ត
- ការលើកកម្ពស់ការចូលរួមសហគមន៍ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពនិង
- ការដោះស្រាយផលប៉ះពាល់នៃការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ

៦.៣.៦ កិច្ចការស្ថាប័នជាមួយអង្គការកសិករ

មានការរីកសាយភាយនៃគណៈកម្មាធិការ និងស្ថាប័នសហប្រតិបត្តិការដែលកសិករអាចចូលរួមបាន។ នៅថ្នាក់ភូមិជារឿងធម្មតាដែលមានដូចខាងក្រោម៖

- សហករណ៍ កសិករ កសិកម្ម
- គណៈកម្មការគ្រោះមហន្តរាយសហគមន៍ (នៅតំបន់ដែលងាយរងគ្រោះ ដោយគ្រោះទឹកជំនន់ និងគ្រោះរាំងស្ងួត)
- គណៈកម្មការសន្សំប្រាក់ ឬសហករណ៍ សហគមន៍
- អង្គការព្រៃឈើ
- អង្គការហិរញ្ញវត្ថុសហគមន៍
- អង្គការជលផលសហគមន៍ និងគណៈកម្មការថ្នាក់ឃុំផ្សេងទៀត

អង្គការការពាក់ព័ន្ធបំផុតនៅក្នុងវិស័យកសិកម្ម និងទឹក គឺអង្គការសហគមន៍ទឹកស្អាត ដែលបានចុះបញ្ជីក្រោមច្បាប់ទឹក។ នៅក្នុងគម្រោងធារាសាស្ត្រធំជាងនេះគម្រោងទឹកស្អាតទូទាំងពិភពលោក ត្រូវបានបង្កើតឡើងហើយក្រុមរងត្រូវបានបង្កើតឡើងដើម្បីរាយការណ៍ទៅគណៈកម្មាធិការកណ្តាល។ លើសពីនេះក្រុមកសិករមានសារៈសំខាន់ ដែលត្រូវបានបង្កើតឡើងជាសហករណ៍ដោយក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ ដែលអាចឱ្យពួកគេចុះកិច្ចសន្យា និងធ្វើអាជីវកម្មជាក្រុម។ ទាំងនេះបានដំណើរការជាស្ថាប័នពាណិជ្ជកម្ម ដែលអាចទាក់ទាញហិរញ្ញវត្ថុតាមវិធីផ្សេងៗ។ រចនាសម្ព័ន្ធសាជីវកម្មរបស់អង្គការ កសិករដែលបង្កើតឡើងដោយ ក្រសួង កសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ ក្រោមច្បាប់ស្តីពីសហករណ៍ កសិករអនុញ្ញាត ឱ្យពួកគេចូលរួមក្នុងសកម្មភាពពាណិជ្ជកម្ម។ សំណួរមួយគឺថា តើអង្គការធារាសាស្ត្រនឹងទទួលបានអត្ថប្រយោជន៍ពីស្ថានភាពស្របច្បាប់ស្រដៀងគ្នាដែរឬទេ? ឧទាហរណ៍ សមត្ថភាពក្នុងការចុះកិច្ចសន្យាសកម្មភាពដូចជាការថែទាំ ឬការសាងសង់អាចជាគុណសម្បត្តិសម្រាប់កសិករធារាសាស្ត្រ (Taylor ២០០៩) ។

កម្មវិធីផ្លូវការរបស់ FWUC ជាលទ្ធផលនៃការចុះឈ្មោះ និងការបង្កើតគណៈកម្មាធិការមួយក្រោមបទបញ្ជាយោងតាមច្បាប់ទឹក។ ប្រធាន និងសមាជិកគណៈកម្មាធិការត្រូវបានតែងតាំងជាផ្លូវការហើយអគារការិយាល័យអាចមានទីតាំងឬផ្តល់ជូន។ សម្រាប់គ្រោងការណ៍ធំៗ ប្រព័ន្ធនៃអនុគណៈកម្មការត្រូវបានរៀបចំឡើង។ ការទទួលខុសត្រូវចំបងរបស់សហគមន៍ទឹកស្អាត គឺត្រូវធ្វើប្រតិបត្តិការ និងថែទាំប្រឡាយតូចតាច រៀបចំការរួមចំណែកកម្លាំងពលកម្មសម្រាប់សកម្មភាពប្រឡាយមេជាប្រចាំ និងប្រមូលថ្លៃអ្នកប្រើប្រាស់ទឹកពីកសិករ ដើម្បីផ្តល់មូលនិធិដល់សកម្មភាពទាំងនេះ (Taylor ២០០៩) ។

FWUCs ត្រូវបានគេមើលឃើញថាមានប្រសិទ្ធភាព ក្នុងការផ្លាស់ប្តូរការគ្រប់គ្រងពិតប្រាកដពីមន្ទីរខេត្តទៅ កសិករដោយសារ ការបណ្តុះបណ្តាល និងសមត្ថភាពរបស់សមាជិកសហគមន៍ទឹកស្អាត និងកសិករបានគ្រប់គ្រាន់។

បញ្ហាចំបងៗ ជាមួយនឹងការពង្រឹងសហគមន៍ទឹកស្អាតមានដូចខាងក្រោម (Taylor ២០០៩)

៖

(១) FWUCs ត្រូវបានចុះបញ្ជីនៅថ្នាក់ជាតិជាមួយ ក្រសួងធនធានទឹក ហើយតាមមន្ទីរនានាក្នុងខេត្តមានការត្រួតពិនិត្យរួមគ្នាលើគណនីហិរញ្ញវត្ថុរបស់ពួកគេ និងទំនាក់ទំនងជាមួយ FWUCs លើកម្មវិធី និងសកម្មភាពនានា។ ការិយាល័យស្រុកមិនមានតួនាទីកំណត់ក្នុងការគាំទ្រ ឬត្រួតពិនិត្យ FWUCs ទេ។ គ្មានហេតុផលដែលពួកគេមិនអាចចុះបញ្ជីដោយខេត្ត ឬសូម្បីតែស្រុក។ ការិយាល័យស្រុកគួរក្លាយជាផ្នែកគាំទ្រនិងអភិវឌ្ឍ សមត្ថភាពចម្បងរបស់ក្រសួង។ បច្ចុប្បន្នការិយាល័យស្រុកមិនមានលទ្ធភាពផ្តល់ការគាំទ្រផ្នែកបច្ចេកទេសទេ។ ត្រូវការយុទ្ធសាស្ត្រពង្រឹងដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការបណ្តុះបណ្តាលបុគ្គលិក និងការបែងចែកថវិកា។

(២) អង្គការ FWUCs មិនឯករាជ្យពី ក្រសួងធនធានទឹក តួនាទីកណ្តាលរបស់សហគមន៍ទឹកស្អាត ដែលត្រូវបានបង្កើតឡើងនាពេលបច្ចុប្បន្ននេះ គឺដើម្បីផ្តល់អំណាចដល់គណៈកម្មាធិការក្នុង

ការប្រមូលកម្រៃពីកសិករសម្រាប់ការងារស្រោចស្រព។ ទោះយ៉ាងណាក៏ដោយ គណនីនេះត្រូវបានគ្រប់គ្រងរួមគ្នាដោយមន្ទីរខេត្ត ដែលត្រូវចុះហត្ថលេខាដកប្រាក់ពីប្រធាន និងប្រធានហិរញ្ញវត្ថុនៃអង្គការ។

(៣) កិច្ចការហិរញ្ញវត្ថុរបស់អង្គការសហគមន៍កសិករ ត្រូវបានគ្រប់គ្រង ដោយមន្ទីរខេត្ត ទោះបីជាថ្លៃឈ្នួលត្រូវបានប្រមូលពីកសិករខ្លួនឯងក៏ដោយ។ ទោះបីជាក្រសួង មានប្រសិទ្ធភាពក្នុងការត្រួតពិនិត្យខ្លះទៅលើ សកម្មភាពរបស់អង្គការកសិករ (ហើយនីតិវិធីសវនកម្មត្រឹមត្រូវ គួរតែអនុវត្តចំពោះថ្លៃឈ្នួលដែលប្រមូលបាន) វាជាការចង់ឱ្យកសិករក្លាយ ជាអ្នកកំណត់ដោយខ្លួនឯងតាមលទ្ធភាព និងហិរញ្ញវត្ថុរបស់ពួកគេ។ អន្តរាគមន៍បណ្តុះបណ្តាលសាកល្បង នៃមជ្ឈមណ្ឌលសេវាកម្មបច្ចេកទេស (TSC) របស់ ក្រសួងធនធានទឹក ហាក់ដូចជាបង្ហាញថាកសិករនៅពេលទទួលបានការបណ្តុះបណ្តាលត្រឹមត្រូវ មានសមត្ថភាពក្នុងការអភិវឌ្ឍ និង គ្រប់គ្រងការងារលើគម្រោងប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រច្រើនជាងអ្វីដែលបានសន្មត។ នៅទីបំផុតការគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុ របស់មន្ទីរខេត្ត គួរតែត្រូវបានកាត់បន្ថយ ហើយកសិករបានអនុញ្ញាតឱ្យកំណត់ថា តើប្រាក់ត្រូវបានចំណាយយ៉ាងដូចម្តេច។ បញ្ហានេះប្រហែលជាមិនកើតឡើងភ្លាមៗទេ បើគ្មាននីតិវិធីដែលអនុញ្ញាតឱ្យកសិករជ្រើសរើសមេដឹកនាំរបស់ពួកគេតាមពេលវេលាទៀងទាត់។

មានតម្រូវការរៀបចំរចនាសម្ព័ន្ធ រៀបចំសហប្រតិបត្តិការសំរាប់កសិករ។ ការបង្កើតគណៈកម្មាធិប្ប អង្គការកសិកម្ម និងប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រដាច់ដោយឡែក មិនមែនជាបញ្ហាទេដែលបានផ្តល់ឱ្យថា ពួកគេមិនព្យាយាមធ្វើសកម្មភាពដូចគ្នា ប្រកួតប្រជែង និងសកម្មភាពពាក់ព័ន្ធត្រូវបានសហការគ្នា ឬមានការទំនាក់ទំនងគ្រប់គ្រាន់រវាងពួកគេ។ ទោះយ៉ាងណាក៏ដោយ ត្រូវតែមានការយល់ដឹងទូទៅរវាងក្រសួងធនធានទឹក និង ក្រសួងកសិកម្មរុក្ខាប្រមាញ់និងនេសាទ អំពីអ្នកណានឹងធ្វើអ្វី (Taylor ២០០៩) ។

៦.៣.៧ សកម្មភាពផែនការ និងថវិកា និងការគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុ និងប្រព័ន្ធ

ការពិភាក្សាជាមួយ ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ ក្រសួងធនធានទឹក និង ក្រសួងអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ បានបង្ហាញថាមានគម្លាត រវាងសកម្មភាពផែនការ ការងារប្រចាំឆ្នាំដែលកំពុងអនុវត្តដោយនាយកដ្ឋានបច្ចេកទេស និងព័ត៌មានដែលមានចំពោះនាយកដ្ឋានរដ្ឋបាលដែលរារាំងដល់ផែនការ និងមុខងារថវិកា។ ឧទាហរណ៍ នាយកដ្ឋានផែនការនៅក្រោម ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និង នេសាទ ក្រសួងធនធានទឹក និង ក្រសួងអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ មានគំនិតច្បាស់លាស់អំពីគម្រោងឬសកម្មភាពជាក់លាក់ដែលត្រូវបានអនុវត្តដោយនាយកដ្ឋានបច្ចេកទេសផ្សេងៗ ហើយដូច្នេះអាចតម្រឹមសកម្មភាពទាំងនេះជាមួយយុទ្ធសាស្ត្រជាតិដែលត្រូវបានអភិវឌ្ឍ នៅថ្នាក់លើរបស់ក្រសួង ។ នាយកដ្ឋានហិរញ្ញវត្ថុទទួលខុសត្រូវតែចំពោះការធ្វើជាអ្នកទំនាក់ទំនងរវាងនាយកដ្ឋានបច្ចេកទេស និង MEF ក្នុងការអនុម័តលើការស្នើសុំថវិកា និងការបែងចែកថវិកាជាបន្តបន្ទាប់ និងមិនមានការត្រួតពិនិត្យលើការចំណាយជាក់ស្តែងឡើយ។

នៅថ្នាក់ខេត្តកម្ពុជាកាន់តែមានភាពច្បាស់លាស់ដោយសារកំណែទម្រង់វិមជ្ឈការ និងវិសហមជ្ឈការ បានធ្វើឱ្យមន្ទីរខេត្តទទួលខុសត្រូវចំពោះអភិបាលខេត្តចំពោះការចំណាយ។ ដូចគ្នានេះដែរ ពួកគេមិនផ្តល់ឱ្យ ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ ក្រសួងធនធានទឹក និង ក្រសួងអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ នូវរបាយការណ៍ស្តីពីផែនការ ឬថវិកាឡើយ។ ខណៈដែលក្រសួងហិរញ្ញវត្ថុទទួលខុសត្រូវក្នុងការឆ្លងកាត់ ការបែងចែករបស់ MEF អាចទទួលបានការផ្តល់យោបល់គ្រប់គ្រាន់ពីថ្នាក់ខេត្ត ដើម្បីឱ្យមានប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងពិនិត្យ និងវាយតម្លៃត្រឹមត្រូវ។ នីតិវិធីគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិ អនុវត្តតាមគោលការណ៍ណែនាំរបស់ MEF ប៉ុន្តែត្រូវបានកំណត់ថាមិនមានគោលនយោបាយស្តីពីការជំនួសទ្រព្យសម្បត្តិ ឬការថែរក្សាទ្រព្យសម្បត្តិឡើយ។

ជាមួយនឹងការញែក ក្រសួងធនធានទឹក ទៅជាអគ្គនាយកនៃកិច្ចការរដ្ឋបាល និងអគ្គនាយកនៃកិច្ចការបច្ចេកទេស នាយកដ្ឋានបច្ចេកទេសនីមួយៗមានអង្គភាពរដ្ឋបាល ប៉ុន្តែមិនមែនជាអង្គភាពហិរញ្ញវត្ថុទេ។ ការទទួលខុសត្រូវផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុត្រូវបានអនុវត្ត ដោយបុគ្គលិករដ្ឋបាល។ ដំណោះស្រាយមួយក្នុងចំណោមដំណោះស្រាយដែលបានស្នើសុំចំពោះបញ្ហាសម្របសម្រួល គឺបង្កើតអង្គភាពហិរញ្ញវត្ថុដែលផ្ដោតលើនាយកដ្ឋានបច្ចេកទេសនីមួយៗ ដែលមានបុគ្គលិកជាមួយគណនេយ្យករ ដែលទទួលបានការបណ្តុះបណ្តាលដែលបន្ទាប់មកអាចទាក់ទងផ្ទាល់ជាមួយនាយកដ្ឋានហិរញ្ញវត្ថុនិងផ្តល់នូវមតិយោបល់ចាំបាច់ដើម្បីឱ្យនាយកដ្ឋានអាចត្រួតពិនិត្យ ការចំណាយ និងចំណាយហិរញ្ញវត្ថុ។

កិច្ចពិភាក្សាជាមួយ ក្រសួងធនធានទឹក បង្ហាញថាប្រព័ន្ធព័ត៌មាន ហិរញ្ញវត្ថុគ្រប់គ្រងក្របខ័ណ្ឌ ចំណាយរយៈពេលមធ្យម ដែលបច្ចុប្បន្នកំពុងត្រូវបានសាកល្បងនៅក្នុង ក្រសួងកសិកម្មរុក្ខាប្រមាញ់និងនេសាទ ត្រូវការពង្រីកដើម្បីរួមបញ្ចូល ក្រសួងធនធានទឹក និង ក្រសួងអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ ។ ការប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុដែលមានភាពស៊ីសង្វាក់គ្នានៅទូទាំងក្រសួង និងក្នុងនាយកដ្ឋានក្រសួង នឹងជួយឱ្យអង្គភាពហិរញ្ញវត្ថុ និងផែនការជាន់ខ្ពស់អាចទទួលបានព័ត៌មាន និងសម្របសម្រួលការអនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រជាតិនៅទូទាំងប្រព័ន្ធ។

បើនិយាយពីការចំណាយថវិកាជាតិក្រសួងនានា មិនគ្រប់គ្រង លើការបែងចែកថវិការបស់រដ្ឋាភិបាលទេ ព្រោះទាំងនេះត្រូវបានរៀបចំឡើងដោយ MEF ។ ក្រសួងត្រូវតែស្វែងរកការយល់ព្រមពី MEF ចំពោះការចំណាយលើវត្ថុមួយ ទៅវត្ថុមួយ មុនពេលមូលនិធិត្រូវបានផ្តល់ឱ្យពួកគេ។ ដូចគ្នានេះដែរ ក្រសួងទទួលបានមូលនិធិសម្រាប់ប្រាក់ខែដោយផ្ទាល់ពី MEF ប៉ុន្តែមិនមានការគ្រប់គ្រងច្រើនលើការចំណាយសម្រាប់វត្ថុផ្សេងទៀតទេ។ លើសពីនេះ MEF អាចសម្រេចចិត្ត កាត់បន្ថយ ចំពោះការបែងចែកថវិកា ដែលបានអនុម័តសម្រាប់គម្រោងមួយដែល ក្នុងករណីខ្លះបានធ្វើឱ្យគម្រោងមិនមានប្រសិទ្ធភាព។

នៅក្នុង ក្រសួងកសិកម្មរុក្ខាប្រមាញ់និងនេសាទ ក្រសួងធនធានទឹក និង ក្រសួងអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ នាយកដ្ឋានហិរញ្ញវត្ថុមានការពិបាកក្នុងការទទួលបានព័ត៌មានពេញលេញអំពីការចំណាយរបស់នាយកដ្ឋាន ដោយទទួលបានតែរបាយការណ៍ទូទៅ នៃប្រាក់ដែលបានចំណាយ។ ដូច្នេះ MEF

អនុវត្តការត្រួតពិនិត្យ មិនមែនដោយការធ្វើសវនកម្ម,និងការត្រួតពិនិត្យក្រោយចំណាយទេ ប៉ុន្តែដោយ ការត្រួតពិនិត្យដំណាក់កាលនៃការផ្តល់ប្រាក់របស់មូលនិធិដែលជាយុទ្ធសាស្ត្ររាវរាំង ដល់ការអនុវត្ត របស់ក្រសួង នាយកដ្ឋានហិរញ្ញវត្ថុ មិនមានតួនាទីក្នុងការត្រួតពិនិត្យ ឬពិនិត្យឡើងវិញ នូវមូលនិធិ ដែលបានប្រគល់ឱ្យការិយាល័យគ្រប់គ្រងគម្រោង ឬអង្គភាពអនុវត្តគម្រោងទេ ពីព្រោះពួកគេរាយ ការណ៍ដោយផ្ទាល់ទៅរដ្ឋមន្ត្រី។ ដូចគ្នានេះដែរនៅក្នុង ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខា ប្រមាញ់ និងនេសាទ នាយកដ្ឋានហិរញ្ញវត្ថុ មិនមានការត្រួតពិនិត្យលើអង្គភាពគ្រប់គ្រងគម្រោង ពីគម្រោងម្ចាស់ជំនួយទេ ដោយសារតែនាយកដ្ឋាន មានកាតព្វកិច្ចរាយការណ៍អំពីការចំណាយថវិកា។

នាយកដ្ឋាន អាចត្រូវបានរឹតបន្តឹងយ៉ាងខ្លាំងចំពោះប្រភពមូលនិធិរបស់ពួកគេ ហើយជារឿយៗ ពិបាកក្នុងការដំណើរការ។ ឧទាហរណ៍ ថវិកាដែលបានផ្តល់ដោយទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រីមិនត្រូវបាន ធានាដោយ MEF ទេ៖

- មិនមានភាពបត់បែនផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុសូម្បីតែនៅកម្រិតសាច់ប្រាក់តិចតួច ដូច្នេះ សកម្មភាពធម្មតាអាចត្រូវបានដាក់កម្រិត ឬបញ្ឈប់
- បុគ្គលិកក្រសួងតែងតែស្វែងរកការងារ បន្ថែមក្រៅក្រសួងព្រោះ គម្រោងដែលអាច ដំណើរការបាន

ការកែលម្អស្ថាប័នមានការចាំបាច់ ពីព្រោះវាមានន័យថាក្រសួង ត្រូវមានសមត្ថភាពក្នុងការធ្វើ សកម្មភាពដោយមធ្យោបាយរដ្ឋបាលធម្មតា ហើយត្រូវប្រើវិធានការពិសេសដើម្បីសម្រេចកិច្ចការ។

ក្រុមប្រឹក្សាកំណែទម្រង់រដ្ឋបាលបាន និងកំពុងដាក់ចេញនូវកម្មវិធីកំណែទម្រង់នៅតាមក្រសួង មួយចំនួន ប៉ុន្តែវាមិនទាន់ត្រូវបានអនុវត្តចំពោះក្រសួងរ៉ែឡើយ។ វាអាចមានសក្តានុពលក្នុងការកែលម្អ ការលំបាកមួយចំនួន ដែលបានពិពណ៌នាខាងលើប៉ុន្តែ នឹងមិនដោះស្រាយបញ្ហាប្រាក់ខែទេ។

៦.៣.៨ ប្រាក់បន្ថែម និង ប្រាក់ឧបត្ថម្ភ

សម្រាប់ ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ , ក្រសួងធនធានទឹក និង ក្រសួងអភិវឌ្ឍ ជនបទ ជម្រើសផ្សេងទៀតរួមមានការជួលវិស័យឯកជន និងធ្វើការដោយផ្ទាល់លើគម្រោងដែលផ្តល់ មូលនិធិពីខាងក្រៅ។ ប្រភពផ្សេងទៀតសម្រាប់មន្ត្រីជាន់ខ្ពស់ អាចរួមបញ្ចូលថ្លៃសេវាសម្រាប់ការចូល រួមក្នុងគណៈកម្មការផ្សេងៗ។

ទាំងម្ចាស់ជំនួយ និងរដ្ឋាភិបាលទទួលស្គាល់ ថាម្ចាស់ជំនួយ និងអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលមាន ការទទួលខុសត្រូវខ្លះ ក្នុងការធានាថាបុគ្គលិកខេត្ត និងស្រុក ត្រូវបានផ្តល់សំណងគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ កិច្ចខិតខំរបស់ពួកគេ។ ដូច្នេះ ការផ្តល់ជូនបុគ្គលិករដ្ឋាភិបាលដល់អ្នកឧបត្ថម្ភ និងគម្រោងអង្គការក្រៅ រដ្ឋាភិបាល ដើម្បីធានានិរន្តរភាពរយៈពេលវែង នៃស្ថាប័នរដ្ឋាភិបាលព្រោះពួកគេមានទំនោរជ្រើសរើស បុគ្គលិកដែលមានសមត្ថភាព។

ការបន្ថែម ខាងក្រៅដល់ប្រាក់ខែបុគ្គលិកអាចមកពីម្ចាស់ជំនួយតាមពីរវិធី៖

- តាមរយៈគម្រោងដែលការទូទាត់លើកទឹកចិត្ត ឬកន្លែងដែលបុគ្គលិកត្រូវបានជួលដោយផ្ទាល់ក្នុងអត្រាប្រាក់ខែខ្ពស់និង
- តាមរយៈយន្តការគាំទ្រថវិកា (តាមសេចក្តីប្រកាសប៉ារ៉ាស្តីពីជំនួយ ប្រសិទ្ធភាព) ។ វិធានការទាំងនេះជាបណ្តោះអាសន្ន ប៉ុន្តែប្រសិនបើការគាំទ្រថវិកាត្រូវបានផ្តល់ដោយផ្ទាល់ដល់រដ្ឋាភិបាលសម្រាប់ប្រាក់ខែរបស់ក្រសួងនោះ ការទទួលខុសត្រូវស្នូលរបស់រដ្ឋាភិបាលក្នុងការផ្តល់ប្រាក់បៀវត្សដល់បុគ្គលិករបស់ខ្លួនឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់ ។

មានការខិតខំប្រឹងប្រែងខ្លះ ពីម្ចាស់ជំនួយដើម្បីធានាថាទីភ្នាក់ងាររដ្ឋាភិបាលនៅថ្នាក់ខេត្ត និងស្រុក រក្សាកម្មភិបាលបុគ្គលិកជំនាញរបស់ខ្លួន។ ទីភ្នាក់ងារអូស្ត្រាលី សម្រាប់គម្រោងអភិវឌ្ឍន៍អន្តរជាតិ ដែលផ្តល់មូលនិធិដោយគម្រោង CAAEP (II) បានអនុវត្តគម្រោងដែលមន្ទីរខេត្តត្រូវបានចុះកិច្ចសន្យា ជាអង្គភាពដើម្បីផ្តល់សេវាកម្មគម្រោង (ឧទាហរណ៍ ការវិភាគប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីកសិកម្ម) ដោយធានាថាបុគ្គលិករដ្ឋាភិបាលត្រូវបានរក្សាទុកនៅក្នុងនាយកដ្ឋានរបស់ពួកគេ។ សមត្ថភាពរបស់នាយកដ្ឋានត្រូវបានបង្កើតហើយ ប្រធាននាយកដ្ឋានអាចគ្រប់គ្រង ការបែងចែកពេលវេលាបុគ្គលិកនៅតាមវិស័យអាទិភាពផ្សេងៗគ្នា។ កិច្ចសន្យាការងារដោយផ្ទាល់របស់មន្ទីរខេត្ត រួមជាមួយ ការរៀបចំកិច្ចសន្យាប្រកបដោយតម្លាភាព (ឧទាហរណ៍ ការបោះពុម្ពផ្សាយលក្ខខណ្ឌកិច្ចសន្យាក៏ដូចជាបុគ្គលិក ដែលបានបែងចែកសម្រាប់ការកិច្ចជាក់លាក់) អាចផ្តល់នូវយន្តការ ដែលម្ចាស់ជំនួយទាំងអស់អាច សហការជាមួយក្រសួង និងមន្ទីរខេត្ត ក្នុងពេលធានាដល់ស្ថាប័ន ការពង្រឹងសមត្ថភាពការលើកទឹកចិត្តប្រាក់ខែផ្អែកលើគុណសម្បត្តិ និង ការអនុវត្តគម្រោងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព។

មេរៀនទី ៧

ការវិភាគមូលហេតុ និងផលសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍជនបទ និងការគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈក្នុងវិស័យនេះ

៧.១ បញ្ហាសំខាន់ៗ និងការកំណត់អត្តសញ្ញាណបញ្ហាស្តង់ដារ

ផ្នែកនេះបានមកពីយុទ្ធសាស្ត្រកសិកម្ម និងទឹក ដែលបង្ហាញពីយុទ្ធសាស្ត្រដែលបានព្រមព្រៀងគ្នាសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍជនបទ នៅក្នុងក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ និងក្រសួងធនធានទឹក និងឧតុនិយម បន្ទាប់ពីការពិគ្រោះយោបល់ទូលំទូលាយនៅក្នុង ក្រសួងដៃគូពាក់ព័ន្ធ អ្នកទទួលបានផល និង ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ ធនាគារអភិវឌ្ឍអាស៊ី (ADB) មានការចាប់អារម្មណ៍ជាពិសេសចំពោះយុទ្ធសាស្ត្រនេះព្រោះវាបង្កើតបានជាមូលដ្ឋាននៃកម្មវិធីអភិវឌ្ឍន៍វិស័យគ្រប់គ្រងធនធានទឹកនាពេលខាងមុខក៏ដូចជាការវាយតម្លៃវិស័យយុទ្ធសាស្ត្រនិងផែនទីបង្ហាញផ្លូវរបស់ ADB (ADB ២០១០) ។

ការវិភាគដែលបានធ្វើនៅក្នុងផ្នែកមុនៗ បង្ហាញពីឧបសគ្គ និងបញ្ហាមួយចំនួន ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ និង ក្រសួងអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ ដើម្បីសម្រេចបានគោលដៅរួមចំណែកកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ សន្តិសុខស្បៀង និង កំណើនសេដ្ឋកិច្ចតាមរយៈការបង្កើនផលិតភាពកសិកម្ម និងការធ្វើពិពិធកម្ម និងការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវការអភិវឌ្ឍ និង ការគ្រប់គ្រងធនធានទឹក។ តំបន់ទាំងនេះសម្រាប់ការកែលំអរអាចត្រូវបានដាក់ជាក្រុម ទៅជាតំបន់មានបញ្ហារួមចំនួន ៦ ដោយហេតុថា ៖

- គោលនយោបាយ និងក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ អាចរួមចំណែកក្នុងការអភិវឌ្ឍ វិស័យកសិកម្ម និង ទឹក
- ស្ថាប័នរដ្ឋបាល ការស្រាវជ្រាវ និងការអប់រំ អាចមានប្រសិទ្ធភាពក្នុងការគ្រប់គ្រង និងអភិវឌ្ឍន៍វិស័យកសិកម្ម និងធនធានទឹក
- សមត្ថភាព ក្នុងការប្រមូលផ្តុំ និងប្រើប្រាស់ចំណេះដឹង ផ្នែកព័ត៌មាន និងបច្ចេកវិទ្យាទាក់ទង នឹងវិស័យកសិកម្ម និងទឹក
- ប្រព័ន្ធកសិកម្ម និងការរៀបចំសហគមន៍ អាចធានាបានថាជនក្រីក្រ និងគ្មានសុវត្ថិភាពស្បៀងមានលទ្ធភាពទទួលបានអាហារគ្រប់គ្រាន់មានសុវត្ថិភាព និងជីវជាតិ
- ការគ្រប់គ្រងធនធាន និងដីធ្លី និងទឹកមាននិរន្តរភាព
- វិស័យកសិកម្ម និង កសិពាណិជ្ជកម្ម អាចប្រើប្រាស់ប្រសិទ្ធភាព នៃការបញ្ចូល និងឱកាសទីផ្សារ និង មិនធ្វើពិពិធកម្មផលិតកម្ម។

ដើម្បីសម្រេចបានខាងលើនេះមាន ឧបសគ្គ និង ការគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ និង ស្ថាប័ន (PFM) ដែលមានបញ្ហាដែលត្រូវដោះស្រាយជាបុរេលក្ខខណ្ឌផងដែរ។ តំបន់ទាំងនេះសម្រាប់ការកែលំអរអាចត្រូវបានដាក់ជាក្រុមជាបីផ្នែក៖

- ឧបសគ្គធនធាន និង ការអនុវត្តប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព នៃវិធានការ ការអនុលោមភាព និង ការត្រួតពិនិត្យថវិកា
- ប្រសិទ្ធភាពនៃលទ្ធកម្មដែលនាំឱ្យខាតបង់ និងតម្លៃទាបបំផុតនៃប្រាក់ និង
- លទ្ធផលអភិបាលកិច្ច

៧.១.១ បញ្ហាស្នូល

តាមរយៈការអភិវឌ្ឍន៍សេរីនៃការសិក្សាស្រាវជ្រាវដោយផ្អែកលើ ការវិភាគមុននៅក្នុងសៀវភៅ នេះបញ្ហាស្នូលត្រូវបានកំណត់ថា ផលិតភាពកសិកម្មផ្អែកលើដំណាំមួយចំនួន។ ធនធានទឹកគួរតែមាន ការអភិវឌ្ឍ និងដំណើរការអោយបានល្អ។ បញ្ហាស្នូល ក្នុងការអភិវឌ្ឍជនបទត្រូវបានកំណត់ថា៖ ការ កាត់បន្ថយការវិនិយោគ និងការសន្យាផ្តល់មូលនិធិ ដោយវិស័យឯកជន អន្តរជាតិ និងសហគមន៍ម្ចាស់ ជំនួយក្នុងការគាំទ្រឱកាសសេដ្ឋកិច្ច និងការអភិវឌ្ឍ គឺជាលទ្ធផលនៃការរៀបចំ ប្រតិបត្តិការពីការវិនិយោគ។

៧.១.២ ផលប៉ះពាល់នៃបញ្ហាស្នូល

ការវិនិយោគដើមទុន នៅក្នុងវិស័យឯកជន។ ការបណ្តាក់ទុន កសិកម្មត្រូវការជំនួយហិរញ្ញវត្ថុ បច្ចេកទេស និងអ្នកគ្រប់គ្រងក្នុងគោលបំណង លើកកម្ពស់ប្រាក់ចំណេញរបស់ពួកគេ។ អ្នកផលិត តបបម មានកម្រិតសមត្ថភាពក្នុងការធ្វើពិពិធកម្ម ដោយសារតែការអនុវត្តការដាំដំណាំប្រពៃណី។ ពួកគេមិនអាចបំបែកចូលទៅ ក្នុងដំណាំថ្មី ឬផលិតផល ហើយក្នុងកម្រិតខ្លះត្រូវបានរារាំង ដោយកម្មវិធី ម្ចាស់ជំនួយ និងកម្មវិធីផ្សេងៗ ដែលបង្ហាញតែព័ត៌មាន អំពីរបៀបផលិតរបស់ដូចគ្នា និង មានអត្រា ជោគជ័យ។ គួបផ្សំនឹង ការកាត់បន្ថយការវិនិយោគ ពីវិស័យសាធារណៈ និង ឯកជនដោយសារការ ព្រួយបារម្ភអំពីប្រូបាប៊ីលីតេ នៃការត្រឡប់មកវិញចំពោះការវិនិយោគដោយសារតែ PFM ហើយមានឱកាសតិចតួច ក្នុងការមើលឃើញ ពីប្រាក់ចំណេញខ្ពស់ មានការលើកទឹកចិត្តតិចតួច ក្នុងការវិនិយោគ លើគ្រឿងបន្លាស់ដែលមានតម្លៃខ្ពស់ជាង ឬហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធដែលនាំឱ្យមានការផ្តល់សេវា និងកាត់បន្ថយទិន្នផលឧស្សាហកម្មដែលប្រែប្រួល។

ការងារទាបនៅតំបន់ជនបទ។ នៅពេលថ្លៃឈ្នួលពលកម្មប្រចាំថ្ងៃកើនឡើង អ្នកផលិត និងអ្នកកែច្នៃចម្បងស្វែងរកវិធីដើម្បីធ្វើពិពិធកម្មដំណាំដែលមិនសូវត្រូវការ។ កំណើនយឺតក្នុងសេដ្ឋកិច្ចជនបទ គឺជាលទ្ធផលនៃកត្តាទាំងអស់ដែលបានលើកឡើង។ បើគ្មានការលូតលាស់ ឬសូម្បីតែការរំពឹងទុកនៃ កំណើននាពេលអនាគតទៅនឹងមានការធ្លាក់ចុះបន្ត និងប្រូបាប៊ីលីតេទាបនៃការបំពេញតាមគោលដៅ អភិវឌ្ឍសហស្សវត្សរ៍។

ប្រាក់ចំណូល នៅតំបន់ជនបទនៅតែធ្លាក់ចុះដោយប្រឈមមុខនឹងតម្លៃមិនល្អ និងថ្លៃដើម ផលិតកម្មកើនឡើង។ ខណៈពេលដែលប្រាក់ឈ្នួលពលកម្មប្រចាំថ្ងៃបានកើនឡើងជិតទ្វេដង ក្នុងរយៈ

ពេលប៉ុន្មានឆ្នាំចុងក្រោយនេះពួកគេគ្រាន់តែទប់ទល់នឹងការកើនឡើងនៃថ្លៃម្ហូបអាហារ និងថាមពលប៉ុណ្ណោះ។ ការកើនឡើងនៃថ្លៃដើមកសិកម្ម មិនត្រូវគ្នានឹងតម្លៃលក់ខ្ពស់សម្រាប់ផលិតផលឡើយ។ ការបង្កើនវិសមភាពប្រាក់ចំណូល ជំរុញឱ្យមានភាពតានតឹងក្នុងចំណោមវិស័យក្នុងសង្គម និងបង្កើនហានិភ័យនៃសង្គមស៊ីវិល ។

ឱកាសទីផ្សារមិនត្រូវបានផ្សារភ្ជាប់ជាមួយ នឹងការបង្កើនផលិតកម្មទេ។ ដោយសារការយកចិត្តទុកដាក់ ចំពោះការត្រួតពិនិត្យ និង ការធានាគុណភាព (លើកលែងតែអ្នកប្រើប្រាស់) ការលើកទឹកចិត្តក្នុងការផលិតផលិតផលដែលមានគុណភាពខ្ពស់។

៧.១.៣ ប្រែក្លាយបញ្ហាទៅជាដំណោះស្រាយ៖ គោលបំណង និងលទ្ធផលវិស័យដែលបានកែលម្អ

ការធ្វើកំណែទម្រង់បញ្ហាស្នូលទៅជាគោលបំណងស្នូល មានន័យថាកម្មវិធី ដែលទទួលបានជោគជ័យនឹងផ្តល់នូវការបង្កើនផលិតភាពកសិកម្ម និងការធ្វើពិពិធកម្ម និងការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវការអភិវឌ្ឍ និង ការគ្រប់គ្រងធនធានទឹក។ នេះនឹងមាន ជាលទ្ធផលតាមរយៈភាពសម្បូរបែបនៃការផលិតអត្រាជោគជ័យខ្ពស់ជាងមុននៅក្នុង កម្មវិធីវិស័យ កសិកម្ម និងទឹក ការកែលម្អការប្រកួតប្រជែង និងប្រាក់ចំណូលខ្ពស់ បង្កើនការងារ និង ទីបំផុតកំណើនសេដ្ឋកិច្ចខ្ពស់នៅតំបន់ជនបទ។ ផលប៉ះពាល់ជារួមនៃអន្តរាគមន៍ នឹងជាកំណើនផលិតភាពកាន់តែខ្ពស់សេដ្ឋកិច្ចជនបទរស់រវើក និងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ។

បុព្វហេតុចម្បង នៃបញ្ហាស្នូលក៏មានដំណោះស្រាយបឋម ដើម្បីសម្រេចបាននូវគោលបំណងស្នូល។ ទាំងនេះក៏ត្រូវបានបង្ហាញ និងបង្កើតជាមូលដ្ឋានសម្រាប់អន្តរាគមន៍ដែលបានស្នើបានរៀបរាប់នៅបន្ទាប់ ការកែលំអអាចត្រូវបានដាក់ជាក្រុមជា ៦ ផ្នែកដូចជា ៖

- គោលនយោបាយ និងក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ត្រឹមត្រូវ ដើម្បីអាចអភិវឌ្ឍវិស័យកសិកម្ម និងទឹក។
- ស្ថាប័នស្ថាប័នរដ្ឋបាលការស្រាវជ្រាវ និង មូលដ្ឋានអប់រំដ៏ត្រឹមត្រូវ សម្រាប់ការអនុវត្តការងារប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពក្នុងការអភិវឌ្ឍ និង ការគ្រប់គ្រងធនធានទឹក និងកសិកម្ម
- សមត្ថភាពដ៏ទូលំទូលាយ និង សំរេចសំរួលក្នុងការប្រមូលផ្តុំ និងប្រើប្រាស់ចំណេះដឹងព័ត៌មាន និងការផ្ទេរបច្ចេកវិទ្យាទាក់ទងនឹងវិស័យកសិកម្ម និងទឹក
- ប្រព័ន្ធកសិកម្ម និងការរៀបចំសហគមន៍ដែលជួយឱ្យប្រជាជនកម្ពុជាក្រីក្រ និងគ្មានសុវត្ថិភាពស្បៀងអាហារអាចធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវលទ្ធភាពទទួលបាន និង សេដ្ឋកិច្ចដើម្បីទទួលបានអាហារគ្រប់គ្រាន់មានសុវត្ថិភាព និងជីវជាតិ

ការគ្រប់គ្រងប្រកបដោយនិរន្តរភាព និង ធនធានទឹក កន្លែងគ្រប់គ្រងទឹកគ្រោះថ្នាក់ទាក់ទងនឹងទឹក និងធនធានដីធ្លី ដែលរួមបញ្ចូលគ្នាប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព និងអនុវត្តនៅក្នុងបរិបទអាងទន្លេ និង វិស័យកសិកម្ម និង កសិពាណិជ្ជកម្ម ដែលធ្វើឱ្យការប្រើប្រាស់ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពនូវធាតុចូល និង ឱកាសទីផ្សារកំពុងពង្រឹង និងធ្វើពិពិធកម្មផលិតកម្មឥតឈប់ឈរ និងផ្តល់ផលប្រយោជន៍ពេញលេញដល់កសិករសហគមន៍ជនបទ និងអ្នកពាក់ព័ន្ធដទៃទៀត៖

បើនិយាយពី PFM ក្នុងវិស័យជនបទតំបន់សម្រាប់ធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងអាចត្រូវបានដាក់ជាក្រុមជាបីផ្នែករួម៖

- គោលនយោបាយ PFM ត្រឹមត្រូវ ពង្រឹងក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ និង ដំណើរការត្រួតពិនិត្យថវិការបស់ស្ថាប័ន
- បង្កើនប្រសិទ្ធភាពលទ្ធកម្មដែលនឹងនាំឱ្យមានតំលៃប្រាក់ពីគម្រោងវិនិយោគ
- អភិបាលកិច្ចល្អ និងគោលនយោបាយប្រឆាំងអំពើពុករលួយប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព និងអនុវត្ត។

ផ្នែកពាក់ព័ន្ធក្រោមនេះផ្តល់នូវទិដ្ឋភាពទូទៅ នៃសមាសធាតុកម្មវិធីសំខាន់ និងក្របខ័ណ្ឌឡូជីខលរបស់កម្មវិធីសម្រាប់៖

- ការពង្រឹងវិស័យកសិកម្ម និងវិស័យទឹក និង
- ប្រព័ន្ធ PFM ដែលចាំបាច់ត្រូវដាក់ឱ្យដំណើរការដើម្បីសម្រេចបាននូវគោលបំណងដើម។

៧.២ ការពង្រឹងវិស័យកសិកម្ម និងវិស័យទឹក៖ សមាសធាតុកម្មវិធី និងក្របខ័ណ្ឌឡូជីខល

គោលដៅកម្មវិធីរយៈពេលវែងគឺ “រួមចំណែកកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ សន្តិសុខស្បៀង និងកំណើនសេដ្ឋកិច្ចតាមរយៈ៖

(ក) ការបង្កើនផលិតភាពកសិកម្មនិងការធ្វើពិពិធកម្មនិង

(ខ) ការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវការអភិវឌ្ឍ និងការគ្រប់គ្រងធនធានទឹក (TWGAW ២០០៧ ទំព័រ ១១)។ ផ្នែកនេះពិនិត្យឡើងវិញដោយសង្ខេបនូវលទ្ធផលកម្មវិធីសំខាន់ និងផ្តល់ក្របខ័ណ្ឌតក្កវិជ្ជាកម្រិតខ្ពស់សម្រាប់គោលបំណងបង្ហាញ។ ក្របខ័ណ្ឌឡូជីខលរបស់កម្មវិធីពេញលេញមាននៅក្នុងឯកសារយុទ្ធសាស្ត្ររៀបចំកម្មវិធីកសិកម្ម និងទឹក (ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ និងក្រសួងធនធានទឹក ២០១០) ។ កម្មវិធីនេះ គឺជាកម្មវិធីកំរិតមធ្យមទៅជាកម្មវិធីរយៈពេលវែងដែលមាន ២៤ សមាសធាតុដែលបានរៀបចំនៅលើសសរស្តម្ភចំនួន ៦។

សសរស្តម្ភទាំង ៦ នៃយុទ្ធសាស្ត្រត្រូវបានរចនាឡើង ជាសសរស្តម្ភដែលអាចអនុញ្ញាតបាននិងសសរស្តម្ភលើ ឬ ការអនុវត្ត។ សសរស្តម្ភ ក កំណត់គោលនយោបាយទូទៅ និងបរិយាកាសអំណោយផលសម្រាប់យុទ្ធសាស្ត្រ ខណៈសសរស្តម្ភ ខ និង គ ផ្តល់ការកសាងសមត្ថភាពដល់ក្រសួង កសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ និង ក្រសួងធនធានទឹក សម្រាប់ពួកគេក្នុងការអនុវត្តសកម្មភាព។ សសរស្តម្ភ ឃ ង និង ច ដើរតួជាយានអនុវត្តសំខាន់សម្រាប់យុទ្ធសាស្ត្រដោយផ្ដោតលើការផ្តល់អន្តរាគមន៍ និងសេវាកម្មក្នុងសន្តិសុខស្បៀង ការគ្រប់គ្រងធនធានទឹក និងការគ្រប់គ្រងដីកសិកម្ម និងទីបំផុតអាជីវកម្ម និងទីផ្សារកសិកម្ម។ វាមានតំលៃសង្កត់ធ្ងន់ថាសេវាកម្មឆ្លងកាត់ដូចជា មុខងារបញ្ជ្រាបយេនឌ័រ និងសេវាកម្មផ្នែកបន្ថែមត្រូវបានបង្កប់យ៉ាងពេញលេញនៅក្នុងសសរស្តម្ភ។

កម្មវិធីនេះ ត្រូវបានរៀបចំឡើងនៅកម្រិតថ្នាក់ជាតិ ក្នុងគោលបំណងពង្រឹងបរិយាកាសអំណោយផលខណៈ កេណ្ឌធនធានធម្មជាតិ មនុស្ស និងហិរញ្ញវត្ថុ ដើម្បីផ្តល់អំណាចដល់សហគមន៍សហគមន៍ និងគ្រួសារថ្នាក់ជាតិ និង ថ្នាក់ក្រោមជាតិ ក្នុងការគ្រប់គ្រងធនធានកសិកម្ម និង ទឹក។ បង្កើនផលិតភាពកសិកម្ម និងការធ្វើឱ្យការផ្គត់ផ្គង់ស្បៀងអាហារមានសុវត្ថិភាព និង កំណើនសេដ្ឋកិច្ចនៅពេលប្រឈមមុខ នឹងបញ្ហាកើនឡើងដូចជាគ្រោះរាំងស្ងួត ទឹកជំនន់ និងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ។

ផលប៉ះពាល់កម្មវិធីសរុបត្រូវបានរំពឹងទុក។ កម្មវិធីនេះ នឹងនាំឱ្យមានទំនាក់ទំនង រយៈពេលវែងយ៉ាងខ្លាំង ទៅលើសមត្ថភាពរបស់ ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ និង ក្រសួងធនធានទឹក ក្នុងការបំពេញមុខងារ ដែលបានកំណត់របស់ខ្លួន នៅក្នុងវិស័យកសិកម្ម និងធនធានទឹក និងដើម្បីគាំទ្រដល់ការអនុវត្តបង្គោល ការអនុវត្តទាក់ទងនឹងលទ្ធផលកម្រិតមធ្យម ដែលរួមចំណែកដល់គោលដៅកម្មវិធីកម្មវិធីរំពឹងថានឹងទទួលបានលទ្ធផលដូចខាងក្រោម។

លទ្ធផល ១ បរិក្ខារ និងឧបករណ៍នឹងត្រូវកែលម្អ។ ការបង្កើនសមត្ថភាព និងលទ្ធផលនៃសមត្ថភាពរបស់អង្គភាពក្នុងការធ្វើផែនការការគ្រប់គ្រងការគ្រប់គ្រង (មានន័យថាការគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុ និងកិច្ចសន្យាការគ្រប់គ្រងធនធានមនុស្ស ការគ្រប់គ្រងព័ត៌មានវិស្វកម្ម និងការងារសាធារណៈ និងការគ្រប់គ្រងគម្រោង ការត្រួតពិនិត្យ និងការវាយតម្លៃ) នៅថ្នាក់ជាតិ និង ខេត្ត នឹងត្រូវបានអង្កេតផងដែរ។ ប្រព័ន្ធព័ត៌មាននឹងត្រូវបានអនុវត្ត។ អង្គភាពយេនឌ័រនៅ ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ និង ក្រសួងធនធានទឹក នឹងត្រូវដំណើរការ និងផ្តល់មូលនិធិយ៉ាងពេញលេញ ដើម្បីអនុវត្តគោលនយោបាយបញ្ជ្រាបយេនឌ័រ ហើយផែនការសកម្មភាពយេនឌ័រ នឹងត្រូវបានធ្វើបច្ចុប្បន្នភាពប្រចាំឆ្នាំ និងអនុវត្ត។

លទ្ធផល ២ បរិក្ខារ និងកម្មវិធីសិក្សា របស់វិទ្យាស្ថានបណ្តុះបណ្តាល នឹងត្រូវបានកែលម្អហើយការស្រាវជ្រាវ និងបច្ចេកវិទ្យា និងយុទ្ធសាស្ត្រ និងអនុវត្តនឹងត្រូវបង្កើត និងអនុម័តដែលគាំទ្រដល់ជនក្រីក្រគាំទ្រស្ត្រី និងគាំទ្របរិស្ថាន។ សមត្ថភាពសម្រាប់ការស្រាវជ្រាវ ការពង្រីក និងការអប់រំនឹងត្រូវបានបង្កើតឡើងហើយភាពជាដៃគូជាមួយវិទ្យាស្ថានជាតិ និងអន្តរជាតិនឹងត្រូវបានពង្រឹង។ វគ្គបណ្តុះបណ្តាល នឹងត្រូវផ្តល់ជូននាយកនាយកបុគ្គលិកជាន់ខ្ពស់ និង បុគ្គលិកថ្នាក់ខេត្ត នៃក្រសួងកសិកម្មរុក្ខា

ប្រមាញ់ និងនេសាទ និង ក្រសួងធនធានទឹក ព្រមទាំងសហគមន៍កសិករប្រើប្រាស់ទឹក (FWUCs) ។ បច្ចេកវិទ្យាកែច្នៃកសិកម្ម នឹងត្រូវបានកែលម្អហើយផលិតផលពិសេស នឹងបំពេញតម្រូវការទីផ្សារ។ ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ និងសហគមន៍ ជនបទនឹងបង្កើត និងអនុវត្តផែនការអភិវឌ្ឍន៍ សហគមន៍សម្រាប់ ទិដ្ឋភាពរួមនៃវិស័យកសិកម្មកសិ-ពាណិជ្ជកម្ម និងការគ្រប់គ្រងទឹក ហើយផែនការសកម្មភាពទាំងអស់ នឹងបញ្ចូលគោលនយោបាយយេនឌ័រ។

លទ្ធផល ៣ កសិករទទួលបានផលនឹងទទួលបានអត្ថប្រយោជន៍ពីការពង្រីកការផ្ទេរបច្ចេកវិទ្យាការ បណ្តុះបណ្តាលផលិតភាព និងសំណុំនៃការបញ្ចូល និងកញ្ចប់បច្ចេកទេសប្រសើរឡើង។ ពួកគេនឹង ត្រូវរៀបចំជាក្រុមនិងធ្វើសកម្មភាពកសិកម្មខ្នាតតូច ដោយផ្អែកលើគោលការណ៍នៃ ការអនុវត្តកសិកម្ម ប្រកបដោយនិរន្តរភាព និងការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ។ គម្រោងសហគមន៍ នឹងត្រូវបានអនុវត្ត ដោយប្រើបច្ចេកទេសផែនការចូលរួម។ សហគមន៍ នឹងចូលរួមនៅក្នុងដំណើរការរៀបចំផែនការមូល ដ្ឋានក្រោមបទប្បញ្ញត្តិនៃច្បាប់ ។ ជាចុងក្រោយគំនិត សន្តិសុខស្បៀងនឹងត្រូវបានបញ្ចូលទៅក្នុងកម្មវិធី និង គោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍។

លទ្ធផល ៤ អាជ្ញាធរទន្លេសាបនឹងបង្កើត និងអនុវត្តផែនការគ្រប់គ្រងធនធានទឹករួម សម្រាប់ ទន្លេសាប និងអាងទន្លេដែលតភ្ជាប់។ ក្រសួងធនធានទឹក និង ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និង នេសាទ នឹងបង្កើត និងអនុវត្តប្រព័ន្ធប្រមូល និង ផ្សព្វផ្សាយទិន្នន័យគ្រប់គ្រងធនធានទឹក និង ធនធានកសិកម្ម។ អាជ្ញាធរខេត្ត និង មូលដ្ឋានកសិករ និងអ្នកពាក់ព័ន្ធដទៃទៀត នឹងចូលរួមក្នុងការ គ្រប់គ្រង និង ការធ្វើផែនការហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្ររួមបញ្ចូលគ្នា។ បញ្ជីសារពើភ័ណ្ឌ និង ការវាយតម្លៃធនធានដី និងទឹក នឹងត្រូវអនុវត្ត។ ផែនការមេ និងការកំណត់អាទិភាពសម្រាប់ការប្រើ ប្រាស់ដី និង ធនធានទឹកនឹងត្រូវអនុវត្ត។ ផលិតភាពកសិកម្ម និងសេដ្ឋកិច្ចនៃតំបន់ទំនាប និង តំបន់ ខ្ពង់រាប និង ប្រព័ន្ធជាំដំណាំនឹង ត្រូវបានវាយតម្លៃហើយផែនការប្រើប្រាស់ដីជាបន្តបន្ទាប់នឹងត្រូវបាន អនុវត្ត។ ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ និង ក្រសួងធនធានទឹក នឹងផ្តល់នូវសេវាកម្មផ្នែក បន្ថែមសម្រាប់ការបង្កើនវិស័យកសិកម្ម និងផលិតភាពទឹកនៅក្នុងតំបន់ដែលមិនអាចដាំដំណាំបាន និងមានភ្លៀងធ្លាក់ ប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រដីសើម ១០ ម៉ឺនហិកតា (២៥.០០០ ហិកតាក្នុងមួយឆ្នាំ) នឹង ត្រូវសាងសង់ និងការគ្រប់គ្រងទឹកប្រកបដោយនិរន្តរភាព ការប្រមូលផល និងការអនុវត្តការប្រើប្រាស់ នឹងត្រូវបានទទួលយកដោយកសិករដែលទទួលបានផល។ វិញ្ញាបនបត្រប្រើប្រាស់ដី នឹងត្រូវផ្តល់ជូន កសិករខ្នាតតូចហើយសិទ្ធិដីសហគមន៍នឹងត្រូវផ្តល់ជូនសហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិច។ ក្រសួង ធនធានទឹកនិងឧតុនិយមនឹងបង្កើត និងអនុវត្តប្រព័ន្ធព្យាករណ៍គ្រោះរាំងស្ងួត និងទឹកជំនន់ដែលផ្តល់ ការព្រមានទាន់ពេលវេលាដល់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន និងកសិករអំពីការកើតឡើង និងភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃ ព្រឹត្តិការណ៍ព្រមទាំងគ្រោះរាំងស្ងួតនិងវិធានការកាត់បន្ថយទឹកជំនន់ ។

លទ្ធផល ៥ កសិករទទួលបានផលនឹងមានលទ្ធភាពទទួលបានកញ្ចប់ហិរញ្ញវត្ថុជនបទ និងកិច្ច ព្រមព្រៀងធ្វើកសិកម្មតាមកិច្ចសន្យា (ពោលគឺ ផលិតផលធានារ៉ាប់រង កសិកម្មប្រាក់កម្ចីរយៈពេលវែង

តាមរយៈធនាគារអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ និងស្ថាប័នហិរញ្ញវត្ថុ) ដើម្បីផ្តល់សេវាកម្មផ្នែកកសិកម្ម និងទឹកសាបាច់ និងឯកជន។ ដើម្បីបង្កើន និងទ្រទ្រង់ផលិតភាពកសិកម្ម។ កសិករទទួលបានផលកសិករអ្នកផ្គត់ផ្គង់ និង ពាណិជ្ជករ តាមរយៈការសម្របសម្រួល នៃបណ្តាញជាតិដែលគាំទ្រដោយនាយកដ្ឋានផ្សព្វផ្សាយកសិកម្មនឹងបានអនុម័តនូវការផលិតដំណាំ ដែលមានតម្លៃខ្ពស់បច្ចេកវិជ្ជាយន្តការកសិកម្មសមស្រប និងយន្តការផ្តល់ជម្រើសដែលបង្ហាញពីការបង្កើនកសិកម្ម ទិន្នផល និងគុណភាព។ ទីផ្សារនឹងមានធនធានមនុស្សហិរញ្ញវត្ថុ និង ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធសម្រាប់រក្សាទុកថ្នាក់វេចខ្ចប់ដំណើរការ និងដឹកជញ្ជូនផលិតផលកសិកម្ម។ កសិករនឹងត្រូវបានភ្ជាប់ដោយផ្ទាល់ជាមួយទីផ្សារ ដែលមានតម្លៃខ្ពស់កសិកម្ម និងសហគ្រាសធុនតូច និងមធ្យម ដើម្បីធ្វើពាណិជ្ជកម្ម ពាណិជ្ជកម្មផលិតផលកសិកម្មដែលគាំទ្រដោយសាលាទីផ្សារកសិករ សេវាកម្ម ផ្នែកបន្ថែមដែលដឹកនាំដោយទីផ្សារ ច្បាប់កិច្ចសន្យា កសិករទីបំផុតការនាំចេញផលិតផលស្បៀងអាហារកែច្នៃដែលមាន ការបញ្ជាក់ដែលបំពេញតាមស្តង់ដារអន្តរជាតិនឹងកើនឡើង ២០%។

បណ្ណាល័យសាស្ត្រ

2003a. Report and Recommendation of the President to the Board of Director:

Proposed Loan to the Kingdom of Cambodia for the Northwest Irrigation Sector Project. Manila.

2003b. Report and Recommendation of the President to the Board of Directors:

Proposed Loans and Technical Assistance Grant to the Kingdom of Cambodia for the Agriculture Sector Development Program. Manila.

2004. Cambodia Socio-Economic Survey. Phnom Penh.

2004b. Seizing the Global Opportunity: Investment Climate Assessment and Reform Strategy. Washington, DC.

2005a. National Strategic Development Plan, 2006–2010. Phnom Penh.

2005b. Strategic Framework for Decentralisation and Deconcentration Reforms. Phnom Penh.

2006. Cambodia: Halving Poverty by 2015 ? Poverty Assessment 2006. Phnom Penh

2006. Report and Recommendation of the President to the Board of Directors:

Proposed Loan to the Kingdom of Cambodia for the Northwest Rural Development Project. Manila.

2006. Statistical Yearbook. Phnom Penh.

2007. Cambodia Socio-Economic Survey. Phnom Penh.

2007. Sharing Growth: Equity and Development in Cambodia. Phnom Penh

2007. Technical Report: SME Statistics in Cambodia. Phnom Penh.

2007a. Philippines: Critical Development Constraints. Manila.

- 2007b. Report and Recommendation of the President to the Board of Directors:
Proposed Asian Development Fund Grant for the Kingdom of Cambodia:
Enhancing Education Quality Project. Manila.
2008. Annual Conference on Agriculture, Forestry and Fisheries. Phnom Penh,
Cambodia. ក្រសួងកសិកម្មរុក្ខាប្រមាញ់និងនេសាទ . 7–9 April 2005.
2008. Poverty Estimates for Cambodia, 2007. Phnom Penh. Report to the EAS Country
Unit of the World Bank. Kula, O., C. Pennotti, and M. Brand. 2007. Cambodia
Development Partner Value Chain Activity & Coordination Study.
2008. Statistical Yearbook. Phnom Penh.
- 2008a. Key Indicators for Asia and the Pacific Database. Manila.
- 2008a. Sustaining Rapid Growth in a Challenging Environment. Cambodia Country
Economic Memorandum. Phnom Penh.
- 2008b. Kingdom of Cambodia: Preparing the Second Rural Water Supply and
Sanitation Sector Project. Manila.
- 2008b. World Development Indicators. Washington, DC.
- 2008c. Kingdom of Cambodia: Preparing the Strengthening Technical and Vocational
Education and Training Project. Manila.
2009. IMF Country Report No. 09/48, Cambodia: Statistical Appendix. Washington, DC.
2009. National Strategic Development Plan Update, 2009–2013: For Growth,
Employment, Equity and Efficiency to Reach Cambodia Millennium Development
Goals. Phnom Penh.
2009. Water Resources Management (Sector) Project: Preliminary Report on
Institutional Issues. Phnom Penh: ADB.
- 2009a. Asian Development Outlook Database. Manila.

2009b. Key Indicators for Asia and the Pacific Database. Manila.

2010. Annual Report 2009. Phnom Penh.

2010. Sector Assessment, Strategy and Road Map: Cambodia — Agriculture, Rural Development and Natural Resource Management. Manila.

Agrifood Consulting International (ACI). 2002. Rice Value Chain Study: Cambodia. A Report Prepared for the World Bank. Phnom Penh.

Alamgir, N. 2008. Issues and Options in Agriculture and Natural Resources Sector in Cambodia. Manila: ADB. AMRET. 2008. Financial Statements and Auditors' Report, 31 December 2007. Phnom Penh.

Asian Development Bank (ADB). 2000. Report and Recommendation of the President to the Board of Directors: Proposed Loan to the Kingdom of Cambodia for the Stung Chinit Irrigation and Rural Infrastructure Project. Manila.

Chandarrot, K., V. Salze-Lozac'h, and L. Dannet. 2006. Streamlining Local Licensing Procedures in Cambodia. Phnom Penh, Cambodia, The Asia Foundation and Cambodian Institute of Development Study.

Commission on Growth and Development. 2008. The Growth Report: Strategies for Sustained Growth and Inclusive Development. Washington, DC: Commission on Growth and Development, World Bank.

Craig, D., and P. Kimchoeun. Forthcoming. Party Financing of Local Investment Projects: Elite and Mass Patronage. In Caroline Hughes and Kheang Un, eds. Cambodia's Economic Transformation. Copenhagen: Nordic Institute of Asian Studies. pp. 244–271.

Development Alternatives, Inc. (DAI), Agricultural Development International (ADI), and International Development Enterprises (IDE). 2008. Cambodia SME Development in Selected Agri-Sectors/Value Chains. Phnom Penh, Prepared for

the International Finance Corporation/Mekong Private Sector Development Facility (IFC/MPDF) by the DAI, ADI, and IDE.

Economic Institute of Cambodia (EIC). 2008. Cambodia Economic Watch. Phnom Penh.

Fan, S. 2008. Public Expenditure, Growth and Poverty in Developing Countries: Issues, Methods and Findings. Baltimore: Johns Hopkins Publications.

Hausmann, R., D. Rodrik, and A. Velasco. 2005. Growth Diagnostics. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press. International Finance Corporation (IFC). 2007. Cambodia: Financial Sector Diagnostic. Phnom Penh.

IFC and Asia Foundation. 2009. The Provincial Business Environment Scorecard in Cambodia: A Measure of Economic Governance and Regulatory Policy. Phnom Penh.

IFC-MPDF and Ministry of Commerce (MOC). 2008. Handbook on Export Procedures: Practical Guide for Small and Medium Enterprises in Cambodia. Phnom Penh.

IMF and World Bank. 2007. Cambodia: Staff Report for the 2007 Article IV Consultation. Washington, DC. Jackson, C. 2005. Cambodia Poverty Assessment: Rural Background Note. Phnom Penh: World Bank.

International Finance Corporation–Mekong Private Sector Facility (IFC-MPDF) and the Asia Foundation. 2007. The Provincial Business Environment

International Monetary Fund (IMF). 2008. World Economic Outlook: A Survey by the Staff of the International Monetary Fund. Washington, DC.

Japan Development Institute (JDI), Global Development Solutions (GDS), and Cambodia Biologicals. 2007. Benchmarking Selected Variables from the 2003 Value Chain Report: Has the Enabling Environment Improved in Cambodia to Strengthen the Competitiveness of Strategic Sectors? Phnom Penh.

- Japan International Cooperation Agency. 2001. The Study on Improvement of Marketing System and Post-Harvest Quality Control of Rice in Cambodia: Final Report. Phnom Penh: Japan International Cooperation Agency; Ministry of Commerce and Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries, Royal Government of Cambodia.
- Kaufmann, D., A. Kraay, and M. Mastruzzi. 2008. Governance Matters VII: Aggregate and Individual Governance Indicators, 1996–2007. World Bank Policy Research Working Paper No. 4654. Washington, DC: World Bank.
- Knowles, J. 2006. A New Set of Poverty Estimates for Cambodia, 1993/94 to 2004. Phnom Penh. Report to the EAS Country Unit of the World Bank.
- Kurczy, S. and N. Vannarin. 2009. Garment Sector Takes a Hit in '08; Outlook Bleak. The Cambodia Daily. 41: 1, 32. References 129
- Many Recipes: Globalization, Institutions, and Economic Growth. New Jersey: Princeton University Press.
- Melbourne: Center for Policy Studies, Monash University.
- Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries (ក្រសួងកសិកម្មរុក្ខាប្រមាញ់និងនេសាទ). 2006. Organizational Restructuring and Rationalizing Roles and Responsibilities to Strengthen Policy and Planning in the Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries. TA 4228-CAM. Working Group on Roles and Responsibilities of ក្រសួងកសិកម្មរុក្ខាប្រមាញ់និងនេសាទ Departments, Department of Personnel and Human Resource Development. Phnom Penh.
- Ministry of Commerce (MOC) and ADB. 2008. A Handbook on Commercial Registration. Phnom Penh.
- Ministry of Planning. 2001. Second Socioeconomic Development Plan 2001–2005: National Economic Growth and Poverty Reduction Strategy. Phnom Penh.

Ministry of Rural Development (MRD). 2005. Rural Water Supply and Sanitation Sector Investment Plan 2005–2015. Phnom Penh: MRD.

Ministry of Water Resources and Meteorology. 2009. Strategic Development Plan. Phnom Penh.

Mokoro Ltd. 2010. Integrated Fiduciary Assessment and Public Expenditure Review—Agriculture, Irrigation and Rural Roads Public Expenditure Review. World Bank Contract 7153651. Headington, Oxford: Mokoro Ltd. for World Bank.

Multi-Donor Livelihoods Facility (MDLF). 2010. Review of Community Forestry and Community Fisheries in Cambodia, National Resource Management and Livelihoods Programme. Phnom Penh.

National Bank of Cambodia (NBC). 2008. Annual Report 2007. Phnom Penh.

National Institute of Statistics (NIS). 1999. Cambodia Socio-Economic Survey. Phnom Penh.

Oum, S. 2007. A Recursive Dynamic CGE Assessment of the Cambodian Millennium Poverty Reduction Target.

Phnom Penh: Academy for Educational Development for USAID.

Phyrum, K. 2007. Rural Infrastructure Development in the Decentralization Process. Phnom Penh: Economic Institute of Cambodia.

Pousse, E. 2004. Study on the Deconcentration of Agricultural Services in Cambodia: A Discussion Paper. Phnom Penh: Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries.

PRASAC Microfinance Institution. 2008. Financial Statements for the Year Ended 31 December 2007. Phnom Penh. Purcell, T. and K. Rich. 2002. Rice Value Chain Study: Cambodia. A Report Prepared for the World Bank. Phnom Penh: Agrifood Consulting International.

Prepared for the World Bank by EpiConsult. Phnom Penh.

Rith, S. 2008. Desperation Takes Hold as Textile Industry Losses Begin to Mount. Phnom Penh Post. Phnom Penh. Rodrik, D. 2007. One Economics,

Royal Government of Cambodia (RGC). 2004. The Rectangular Strategy for Growth, Employment, Equity and Efficiency in Cambodia. Phnom Penh: The Third Legislature of the National Assembly.

Ryan, M. 2007. Cambodian Health System: Health Status of the Cambodian Population and Health Service Delivery.

Samnang, C. 2004. The Rice Industry in Cambodia. Special Report, January–March. Phnom Penh: Economic Institute of Cambodia.

Scorecard in Cambodia: A Measure of Economic Governance and Regulatory Policy. Phnom Penh.

SME Secretariat. 2005. Small and Medium Enterprise Development Framework. Phnom Penh.

Taylor, P. 2008. Review of Capacity to Support Water Resources Management (Sector) Project. Preparing the Water Resources Management (Sector) Program, Cambodia. Phnom Penh: NIRAS for Asian Development Bank.

Technical Working Group on Agriculture and Water. 2007. Strategy for Agriculture and Water, 2006–2010. TWGAW, Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries, and Ministry of Water Resources and Meteorology. Phnom Penh.

Vindel, B. 2003. Diagnostic Study of Selected Provincial Departments of Agriculture, Forestry and Fisheries. Prepared for the World Bank, October. Phnom Penh.

World Bank. 2004a. Pro-Poor Growth in the 1990s: Lessons and Insights from 14 Countries. The Operationalizing Pro-Poor Growth Research Program Report. Washington, DC.

World Economic Forum (WEF). 2008. Global Competitiveness Report 2007–2008.

Yu, B., S. Fan, A. Saurkar, and R. Ramadan. 2008. How Can Cambodian Farmers Respond to Rising Food Prices ? Washington, DC: International Food Policy Research Institute.

Ministry of Agriculture Forestry and Fisheries Ministry of Water Resources and Meteorology . 2010. Harmonized Strategy for Agriculture and Water, 2010–2013. Technical Working Group on Agriculture and Water, Ministry of Agriculture Forestry and Fisheries and Ministry of Water Resources and Meteorology. Phnom Penh.